

Besluit 82/13 B

Voorgestelde behandeling

PS-vergadering : 7 februari 2014

Onderwerp

Notulen vergadering Provinciale Staten d.d. 20 september 2013

Datum

15 januari 2014

Documentnummer

3532765

Provinciale Staten van Noord-Brabant,

gelezen het voorstel van de griffier, d.d. 15 januari 2014 – 3525295;

gelet op artikel 40, vijfde lid, van het Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2012;

besluiten:

de notulen van het verhandelde door Provinciale Staten in hun vergadering d.d. 20 september 2013 vast te stellen.

's-Hertogenbosch, 7 februari 2014
Provinciale Staten van Noord-Brabant,
de voorzitter

de griffier

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk

mw. drs. C.J.M. Dortmans

**PS 82/13: Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van
Noord-Brabant op 20 september 2013**

Vastgesteld verslag

INHOUDSOPGAVE

Index gesproken personen	5
Lijst van de leden van provinciale staten van Noord-Brabant	7
Agenda	9
Opening van de vergadering	11
Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake "Hervorming presidium"	14
Afscheid van mevrouw Jeannette Zwijnenburg	15
Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuw lid en tijdelijk lid van Provinciale Staten	19
PS 56/13: Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 22 maart 2013	20
PS 57/13: Ingekomen stukken	20
PS 64/13: Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake "Hervorming presidium"	20
PS 43/13: Jaarrekening 2012 en ontwerpbegroting 2014 Nationaal Park De Biesbosch	29
PS 50/13: Tweede herziening kaart Wet ammoniak en veehouderij	29
PS 59/13: Benoeming plaatsvervangend voorzitter commissie voor Economische Zaken en Bestuur	29
PS 47/13: Verordening luchthavenbesluit luchthaven Budel Noord-Brabant	29
PS 51/13: Vaststelling Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant (UA 01.03)	37
PS 52/13: Verordening behandeling bezwaar- en beroepschriften Noord-Brabant	42
PS 32/13: Eerste wijziging Verordening treasury Noord-Brabant	45
PS 49/13: Beleid Ondergrond – visie op het benutten van de potenties in de ondergrond	59
PS 53/13: Planontwikkeling Logistiek Park Moerdijk	91
Stemming motie M7: PS 49/13: Beleid Ondergrond – visie op het benutten van de potenties in de ondergrond	117
PS 54/13: Lidmaatschap Coöperatie Slimmer Leven 2020	119
PS 55/13: Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2013 en 2014 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)	122

Vragenuurtje: verhouding regio Eindhoven en de provincie	131
Motie M1 over een niet geagendeerd onderwerp: subsidies voor de schaapskuddes	134
Interpellatie van de PVV inzake de beantwoording van de schriftelijke vragen over biomassa in de Amercentrale	138
Voorstel om geheim Statenvoorstel in deze vergadering te behandelen	144
PS 67/13: Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij	146
Sluiting van de vergadering	178

Index gesproken personen

Aarts-Engbers, mw. C.J.M., 33, 36, 37
Altundal, N, 94, 95, 96, 97, 113, 117
Arts, mw. W.M.A., 29, 32, 33, 34, 35, 36, 37
Berg, H.F. van den, 30, 33, 34, 36, 37, 69, 138, 142, 144
Boer, Y.C.M.G. de, 107, 109, 110, 111, 112, 115, 116, 117, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 171, 172, 173
Bouwman, T.J.J., 13, 30, 34, 37, 41, 42, 44, 46, 47, 57, 58, 59, 91, 96, 97, 103, 104, 111, 112, 113, 114, 117, 118, 128, 143
Brunklaus, mw. P.M., 63, 70, 71, 72, 75, 82, 87, 88, 89, 90, 119, 122, 130, 138
Burger Dirven, K.A.J.M., 36, 37, 59, 60, 62, 63, 64, 71, 80, 83, 84, 87, 88, 89, 90
Dol, R., 78
Geeraedts, mw. M.B.Ph., 16, 20, 23, 24, 26, 27, 28, 44, 45, 72, 77, 78, 126, 127, 128, 145, 146, 147, 153, 166, 167, 168, 174, 175, 176, 177
Griffier, 20, 118
Haften-Harkema, mw. S.C. van, 120, 121
Hageman, J.J.C., 52, 58, 59, 120, 121, 122
Harmsen van der Beek, M. ten, 45, 46, 47, 59
Hattem, A.W.J.A. van, 67, 75, 76, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 87, 88, 89, 90, 122, 125, 127, 128, 129, 130, 163, 167, 172
Heijmans, N.G.L., 22, 24, 26, 27, 28, 41, 42, 44, 58, 60, 64, 80, 90, 96, 101, 102, 118, 127, 129, 130, 137, 145, 146, 148, 149, 150, 151, 162, 172, 173, 174
Heugten, R.A.C. van, 32, 33, 35, 55, 56, 57, 58
Hout, J.J.C. van den, 35, 36, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 84, 85, 86, 124, 125, 128, 129, 136, 137
Iersel, mw. F.C.C.M. van, 67, 81, 87, 88, 89, 90, 130, 138
Kammen, mw. P. van der, 25, 26, 27, 28, 39, 40, 41, 42, 44, 49, 55, 59
Kap, M.J., 13, 26, 27, 28, 37, 39, 41, 42, 43, 44, 45, 59, 87, 88, 89, 90, 91, 106, 117, 122, 131, 138, 145, 155
Kardol, mw. J.C., 145, 150, 151, 157, 164, 166, 169, 174, 175, 176, 177
Keijzers-Verschelling, mw. J.C.R., 47, 48, 59
Kerkhoff, J., 13, 95, 98, 102, 109, 113, 117, 119, 122
Kerkhof-Mos, mw. C.C., 21, 26, 27, 28, 41, 42, 44, 118, 126, 127, 145, 146, 148, 149, 161, 168, 174, 175, 176, 177
Koevoets, H.J.P.E., 114
Kouthoofd, T.P.D., 122
Kuijken, R.C.P., 66, 81, 87, 88, 89, 90, 129, 130, 135, 138
Leenders, H.J.M., 12, 13, 22, 26, 27, 28, 41, 42, 44, 75, 99, 100, 113, 117, 131, 134, 145, 152, 165, 169, 172, 174, 175, 176, 177
Lestrade-Brouwer, mw. M.C., 13, 23, 26, 27, 28, 41, 42, 44, 94, 96, 100, 102, 103, 110, 113, 117, 145
Liempd, P.J. van, 120, 122
Lopik, A.T. van, 35
Mondriaan, H., 13, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 37, 41, 42, 45, 54, 57, 59, 72, 75, 82, 87, 88, 89, 90, 104, 114, 117, 120, 122, 124, 125, 130, 138, 145, 154, 171, 174, 175, 176, 177
Oomen-Peeters, mw. I.N.M., 37
Pauli, L.W.L., 40, 44, 112, 113, 132, 140, 143, 144
Prins-Afman, mw. M.W., 137

Roozen, mw. C.J.M., 122
 Slegers, mw. V.T.C., 150, 166, 167, 169, 171, 174, 175, 176, 177
 Smeulders, P.H.M., 23, 26, 27, 28, 77, 145, 147, 151, 153, 154, 171, 174, 175, 176, 177
 Smeulders, S.J.A.H., 36, 37, 51, 56, 58, 59
 Spierings, mw. M.J.G., 62, 70, 73, 79, 81, 82, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 123, 130, 138, 152, 170, 173, 174, 175, 176, 177
 Verhees, H.W., 129, 130, 158, 165
 Vissers, M.P., 13, 48, 59
 Voorzitter, 11, 12, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 39, 41, 42, 44, 45, 47, 48, 50, 52, 53, 54, 56, 57, 58, 59, 62, 63, 64, 65, 68, 71, 72, 75, 76, 78, 80, 82, 83, 84, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 97, 98, 100, 103, 104, 106, 107, 112, 113, 114, 115, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 134, 135, 136, 138, 139, 143, 144, 145, 146, 151, 154, 155, 156, 162, 165, 167, 168, 169, 170, 171, 173, 174, 175, 176, 177, 178
 Vught, A.C.J.M. van, 159, 160, 167
 Vugt, R.J. van, 93, 94, 113, 117
 Wagemakers, R.J.J.M., 130
 Wel, M.C. van der, 12, 13, 24, 25, 26, 27, 28, 31, 33, 34, 35, 36, 37, 41, 42, 43, 45, 47, 54, 56, 58, 62, 63, 64, 72, 82, 83, 86, 87, 88, 89, 90, 92, 100, 105, 106, 110, 111, 114, 115, 116, 117, 122, 131, 138, 145, 154, 162, 163, 164, 165, 167, 168, 171, 174, 175, 176, 177
 Zwijnenburg-van der Vliet, mw. J., 18

Lijst van de leden van provinciale staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

mw. drs. C.J.M. Dortmans, griffier

Aarts-Engbers, mw. mr. C.J.M.	CDA	Tilburg
Aarts-van de Loo, mw.ing. J.P.H.	CDA	St.Oedenrode
Agtmaal, ing. J.M.A. van	CDA	Huijbergen
Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bouman, B.W. <i>tijdelijk lid</i>	PvdA	Hoogerheide
Bouwman, T.J.J.	GroenLinks	Eindhoven
Brenninkmeijer, drs. J.W.	CDA	Helvoirt
Brunklaus, mw. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Burgt, C.H.M. van der	VVD	Helmond
Dol, R.	PVV	Uden
Extel-van Katwijk, mw. A.A.H.C.M. van	CDA	Gemert
Frijters-Klijnen, mw. M.A.J.L.	PVV	Bergen op Zoom
Geeraedts, mw. mr. M.B.Ph.	VVD	Rosmalen
Griensven, E.J.C. van	PvdA	Berkel-Enschot
Gruijthuisen, M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Harmsen van der Beek, M. ten	VVD	Roosendaal
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Iersel, mw. F.C.C.M. van	SP	Tilburg
Kammen, mw.drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kap, M.J.	Onafhankelijke Statenfractie Noord-Brabant	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Uden
Keijzers-Verschelling, mw.mr. J.C.R.	CDA	Son en Breugel
Kerkhoff, J.	PVV	Valkenswaard
Kerkhof-Mos, mw. C.C.	CDA	Roosendaal
Klitsie, mw.drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Leenders, drs. H.J.M.	PvdA	Breda
Lestrade-Brouwer, mw. M.C.	D66	Boxtel
Liempd, P.J. van	PvdA	Eindhoven
Lopik, ing. A.T. van	VVD	Heesch

Mondriaan H.	50PLUS	Boxtel
Oomen-Peeters, mw. I.N.M.	D66	Diessen
Prins-Afman, mw. drs. M.W.	VVD	Sint Oedenrode
Roozen, mw. C.J.M.	SP	Roosendaal
Slegers, mw. drs. V.T.C.	SP	Tilburg
Smeulders, drs. P.H.M.	GroenLinks	's-Hertogenbosch
Smeulders, S.J.A.H.	PvdA	Helmond
Spierings, mw. M.J.G.	D66	Sint Michielsgestel
Staak, W.R.van der	SP	Boskant
Tsoutsanis-van der Koogh, mw. mr. M.E.	VVD	Breda
Verhees, H.W.	VVD	Someren
Visser, M.P.	SP	Oosterhout NB
Vught, A.C.J.M. van	CDA	Rijkevoort
Vugt, drs. R.J. van	CDA	Woudrichem
Wagemakers, R.J.J.M.	PvdA	Tilburg
Wel, ir. M.C. van der	PvdD	Rijsbergen
Wijers, A.J.H.	VVD	Oosterhout NB

VERGADERING VAN PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT VRIJDAG 20 SEPTEMBER 2013

Agenda

- I. Opening van de vergadering/vaststellen agenda**
- II. Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake 'Hervorming presidium'**
- III. Afscheid van mevrouw Zwijnenburg (VVD) als lid van Provinciale Staten**
- IV. Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuw lid van Provinciale Staten**
- V. Notulen vergadering PS d.d. 22 maart 2013 (PS 56/13)**
- VI. Ingekomen stukken (PS 57/13)**
- VII. Voorstellen**
 - A-stukken:**
 - 43/13 Jaarrekening 2012 en ontwerp-begroting 2014 Nationaal Park de Biesbosch**
 - 50/13 Tweede herziening kaart Wet ammoniak en veehouderij**
 - 59/13 Benoeming plaatsvervangend voorzitter commissie voor Economische Zaken en Bestuur**
 - B-stukken:**
 - 47/13 Verordening luchthavenbesluit luchthaven Budel Noord-Brabant**
 - 51/13 Vaststelling Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant (UA 01.03)**
 - 52/13 Verordening behandeling bezwaar- en beroepschriften Noord-Brabant**
 - C-stukken:**
 - 32/13 Eerste wijzigingsverordening Verordening treasury Noord-Brabant**
 - 49/13 Beleid Ondergrond - visie op het benutten van de potenties in de ondergrond**
 - 53/13 Planontwikkeling Logistiek Park Moerdijk**
 - 54/13 Lidmaatschap Provincie Noord-Brabant van de Coöperatie Slimmer Leven 2020 U.A.**
 - 55/13 Zienswijzen op ontwerp-begrotingen 2013 en 2014 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)**
- VIII. Vragenuurtje**
- IX. Interpellatie van de PVV inzake de beantwoording van de schriftelijke vragen over biomassa in de Amercentrale**

X. Sluiting

VERGADERING VAN PROVINCIALE STATEN VAN NOORD-BRABANT OP VRIJDAG 20 SEPTEMBER 2013

Voorzitter: prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koningin/voorzitter PS

Griffier: mw. drs. C.J.M. Dortmans

Volgens de presentielijst zijn 52 leden aanwezig, te weten:

Wagemakers, Koevoets, Van Gruijthuijsen, Ten Harmsen van der Beek, Van Lopik, mw. Van Iersel, Van Agtmaal, Kap, mw. Aarts-van de Loo, mw. Kardol, Van Griensven, mw. Prins-Afman, mw. Brunklaus, mw. Roozen, Bouwman, S. Smeulders, mw. Frijters-Klijnen, Kerkhoff, Van Hattem, P. Smeulders, mw. Aarts-Engbers, mw. Van Extel-van Katwijk, Van den Berg, Brenninkmeijer, Van Liempd, mw. Van der Kammen, Kuijken, mw. Knoet-Michels, Hageman, Heijmans, Van Vugt, Leenders, Van der Wel, mw. Slegers, mw. Lestrade-Brouwer, mw. Oomen-Peeters, Burger Dirven, Kouthoofd, Mondriaan, mw. Kerhof-Mos, mw. Keijzers-Verschelling, mw. Geeraedts, mw. Spierings, Vissers, Van Vught, Verhees, mw. Arts, Altundal, mw. Tsoutsanis-van der Koogh, Van der Burgt, Bouman en Dol.

Afwezig zijn 3 leden, te weten: mw. Klitsie, Van der Staak en Wijers.

Opening van de vergadering

De voorzitter opent om 09.30 de vergadering

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik zal u zo dadelijk vragen te gaan staan voor de gebruikelijke minuut van stilte bij de opening van de vergadering. Ik wil dat vandaag op een andere manier inleiden. Ik wil stilstaan bij het overlijden van de 100-jarige collega, de heer Bart van Hezewijk die 16 jaar lid was van onze Staten; van 1966 tot 1982. Bij sommigen van u is hij ook bekend als gemeentesecretaris van Uden. Die functie heeft hij 33 jaar uitgevoerd.

Ook kunnen wij tijdens onze minuut stilte denken aan of bidden voor de heer Rein Welschen, oud-burgemeester van Eindhoven, die deze week overleden is. Rein was al langere tijd ziek. Hijzelf was daar nuchter over. Hij zei altijd dat hij in cadeautijd leefde. Ik had kort voor de zomer nog een afspraak met hem. Die afspraak moest worden afgezegd omdat zijn toestand erg achteruitging. Hij was raadslid en vervolgens wethouder in Breda en in 1987 werd hij gekozen tot lid van Gedeputeerde Staten. Hij was verantwoordelijk voor de portefeuille natuur en landschap, waterhuishouding en milieu. De keuze was niet toevallig want hij had een persoonlijke passie voor dit onderwerp en was zeer deskundig op dit terrein. Hij is voor de ontwikkeling van provinciaal beleid op dat terrein enorm belangrijk geweest. Het ging nooit over de technologie alleen; de opvattingen die Rein als bestuurder verkondigde waren ook ingebed in een mens- en maatschappijvisie die hem

een gepassioneerd verdediger van zijn beleidsvoorstellen maakte. Hij maakte altijd grote indruk, ook in deze Staten als gedeputeerde. Hij was een warme, fijne collega voor zijn bestuurders in de provincie.

In Eindhoven heeft hij als burgemeester een enorme rol gespeeld bij de ontwikkeling van brainport. Het is met groot respect en grote waardering voor Rein Welschen dat ik u vraag in onze minuut stilte in gedachten of gebed bij hem te zijn.

Ik verzoek u allen te gaan staan.

De vergadering neemt een minuut stilte in acht

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij aan de door ziekte afwezige leden mevrouw Tetteroo, mevrouw Klitsie en de heer Van der Staak een kaart en een bos bloemen sturen. Wij wensen hun vanaf deze plaats alle sterkte bij hun genezing en herstel.

Naast u collegae heet ik uiteraard de bezoekers op de publieke tribune van harte welkom. Als gasten van Provinciale Staten zijn dat vandaag op uitnodiging van de heer Jan Brenninkmeijer de Gildes Sint Barbara en Sint Sebastiaan uit Vught, op uitnodiging van de heer Martijn ten Harmsen van der Beek leden van de JOVD en op uitnodiging van de heer Nico Heijmans leden van de SP, afdeling Roosendaal.

Dames en heren, buitengewoon van harte welkom op de publieke tribune. Wij hopen dat u een aangename tijd zult beleven in ons mooie provinciehuis.

Ik stel nu de agenda van vandaag aan de orde. Ik kan u melden dat er één motie over een niet geagendeerd onderwerp is ingediend. Die motie betreft schaapskuddes en zal zo snel mogelijk worden rondgedeeld.

Er is één vraag ingediend voor het vragenuurtje en die gaat over de verhouding tussen de provincie en de regio Eindhoven.

Kan ik ervan uitgaan dat de agenda verder conform het voorstel kan worden afgehandeld? Ik zie een woordmelding van de heer Van der Wel van de Partij voor de Dieren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Wij willen samen met de PVV, D66, GroenLinks en de OSN een ordevoorstel doen om de behandeling van het Statenvoorstel over Logistiekpark Moerdijk uit te stellen totdat wij het ons in de commissievergadering toegezegde rapport hebben ontvangen. In de commissie willen wij daarbij ook de havenvisie betrekken. Een en ander is voor ons voldoende reden om het voorstel vandaag niet te behandelen.

De **voorzitter**: Ik kijk even rond. Is het voorstel voldoende duidelijk of leven er nog vragen over?

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter! Het voorstel is duidelijk maar wij geven er de voorkeur aan om het vandaag te behandelen. Wij hebben in de commissievergadering van 30 augustus besloten dat de visie er komt, dat wij doorgaan met de behandeling maar geen onomkeerbare besluiten nemen.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Wij sluiten ons geheel aan bij de VVD.

De **voorzitter**: Ik geloof dat er geen nadere gedachtewisseling nodig is en wil daarom het voorstel meteen in stemming brengen.

In stemming komt het ordevoorstel

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Tegen.

De heer **Visser** (SP): Tegen.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP en de PvdA tegen dit ordevoorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

Ik meld u ook nog dat er een interpellatieverzoek van de heer Van den Berg van de fractie van de PVV is ontvangen. Dat gaat over de bijstook in de Amercentrale. Dat komt straks aan de orde. Conform de procedure zal de heer Van den Berg zijn onderwerp nog nader toelichten in het plenum van uw vergadering.

Ik kondig aan dat wij omstreeks half een zullen lunchen. Vanwege een lange dag plannen wij dat vandaag wat preciezer. Ik kan u ook aankondigen dat tijdens een theepauze in de middag de Zuidelijke Rekenkamer het rapport "Risicomanagement Stimuleringsmaatregel Woningbouwproductie provincie Noord-Brabant" aan de Staten zal aanbieden. Ik zal dat namens u in ontvangst nemen en dan vindt dat verder zijn weg wel.

Door de leden Kuijken, mw. Prins-Afman, mw. Van Iersel, Van Hattem, Van Griensven, mw. Spierings, mw. Brunklaus, Van der Wel, Mondriaan en Kap wordt de volgende motie over een niet geagendeerd onderwerp voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in openbare vergadering bijeen op 20 september 2013, constaterende dat:

- *de subsidie voor gescheperde schaapskuddes in Noord-Brabant per 1 januari 2013 van €22.000 naar €14.000 is terug gegaan;*

- *de subsidie per gescheperde kudde ooit €28.000 was, terwijl de kuddes €85.000 per jaar kosten;*
- *schaapskuddes in Brabant in 2013 niet in aanmerking zijn gekomen voor de rijkssubsidie van €11.440 per jaar vanwege een clause die het stapelen van subsidies tegengaat;*
- *de schaapskuddes door hun reserves heen zijn en voor 2014 genoodzaakt zijn om drastisch in aantal kuddes en schapen terug te gaan;*

overwegende dat:

- *gescheperde schaapskuddes een grote cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen en bijdragen aan een karakteristiek landschap;*
- *heide in Brabant mede ontstaan is door het Kempisch heideschaap;*
- *schaapskuddes goedkoper in het onderhoud van heide zijn dan plaggen;*
- *schaapskuddes een positief effect hebben op de biodiversiteit;*
- *schaapskuddes groot draagvlak hebben bij de burgers en daarom voor een verankering van de natuur in de samenleving zorgen;*
- *BrUG de ambitie uitspreekt om met aansprekende zoogdieren aantrekkingskracht uit te oefenen op recreanten;*
- *de organisatie rondom de schaapskuddes gerund wordt door vrijwilligers die te weinig tijd en expertise hebben om de professionaliseringsslag te maken om tot een structureel dekkend verdienmodel te komen;*
- *het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen tot op heden moeizaam verloopt omdat het vlees van het Kempisch heideschaap minder populair is bij consumenten;*
- *niet commerciële schaapskuddes een prijs voor beheer krijgen die onder marktconform ligt;*

verzoeken het college van GS om:

- *op zeer korte termijn in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de gescheperde schaapskuddes in Brabant, met als doel tot een structurele oplossing te komen ter behoud van de Brabantse kuddes;*
- *kosten voor onderzoek en eventuele financiële overbrugging te bekostigen uit de post "Verankering in de samenleving" of "Karakteristiek landschap" uit BrUG;*
- *bij het kabinet aan te kaarten dat de goede wil en financiële inspanning van Brabant om de kuddes te ondersteunen bestraft worden door de stapelingsclausule;*
- *vertegenwoordigers van de gescheperde kuddes één of meerdere malen per jaar aan te laten sluiten bij het provinciaal overleg met de terreinbeherende organisaties, en gaan over tot de orde van de dag."*

De **voorzitter**: Deze motie maakt onderwerp uit van de beraadslaging. Zij krijgt nr. M1.

Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake "Hervorming presidium"

De **voorzitter**: Conform artikel 45 van het Reglement van Orde is het voorstel formeel op de agenda voor de vergadering van Provinciale Staten van 21 juni 2013 geplaatst. Vanwege de toen ook volle agenda hebben PS besloten de behandeling van dit voorstel te verplaatsen naar de Statenvergadering van vandaag. Uit de onderlinge gedachtewisseling in het presidium is ondertussen gebleken dat vandaag tot feitelijke

behandeling zou moeten worden overgegaan. Het alternatief was een behandeling in de commissie. Daarvoor heeft men niet gekozen.

Ik stel aan uw vergadering dit voorstel straks als eerste aan de orde stellen als wij aan de behandeling van de voorstellen toe zijn.

Ik zie dat u met dit voorstel kunt instemmen.

Afscheid van mevrouw Jeannette Zwijnenburg

De **voorzitter**: Ik wil graag als eerste het woord tot mevrouw Zwijnenburg richten. Daarna zal uiteraard de fractievoorzitter van de VVD het woord tot haar richten. Ik ga even naar het kathedr. Ik ga nu eens aan de andere kant staan. Dat heeft het voordeel dat ik je ook kan zien Jeannette.

Jeannette, je bent een gewaardeerd lid van onze Staten. "Regelen, bestieren en besturen" , zo luidde de kop van het interview met jou in Brabant Magazine in 2007; het jaar waarin je na enkele jaren lokale politiek in Woudrichem je opwachting maakte hier in deze Staten. "Ik doe niets liever dan regelen, bestieren en besturen. Dat kan ik goed, daar ligt mijn passie." Die uitspraak typeert jou volledig. Zo kennen we je ook. Dat geldt eveneens voor jouw uitspraak over de herkenbaarheid van bestuurders en volksvertegenwoordigers: "Dat houdt in dat je toegankelijk moet zijn, benaderbaar. Mensen op straat moeten niet schromen om je aan te spreken. Ze moeten je weten te vinden." Dat is de Jeannette Zwijnenburg die wij in onze Staten hebben leren kennen en dat is ook de Jeannette Zwijnenburg die straks voor de inwoners van Haaren herkenbaar zal zijn. Ik kan zo een paar onderwerpen noemen waarop je zult worden aangesproken. Ruim 6 jaar provinciale politiek zijn niet onopgemerkt voorbijgegaan, ook niet in deze zaal. Je hebt namens je fractie het woord gevoerd over belangrijke beleidsthema's, bijvoorbeeld op het gebied van mobiliteit en sport. Mieke Geeraedts zal daarover zo dadelijk ongetwijfeld ook nog wat zeggen.

Uiteraard wil ik hier ook de commissie integriteit niet onvermeld laten. Je hebt in deze bestuursperiode het voorzitterschap van die commissie buitengewoon voortvarend ter hand genomen en ervoor gezorgd dat die commissie aan het werk ging en resultaten bereikte.

Bovendien versta je de kunst om het aangename met het nuttige te verenigen. Jouw inbreng bij Statendagen, werkbezoeken, ook aan Brussel, bij de IPO-jaarconferenties en dergelijk zullen wij node gaan missen, ook in de minder formele delen van dit soort bijeenkomsten. Het kan bijna geen toeval zijn dat met jouw vertrek uit onze Staten het IPO besloten heeft om de jaarlijkse sociale avond te schrappen. Ik weet niet hoe lang het IPO dat volhoudt, maar ik wilde het hier even opmerken.

Jeannette, met jouw benoeming tot burgemeester van de mooie gemeente Haaren komt een einde aan ruim 12 jaar volksvertegenwoordiging op lokaal en provinciaal niveau. Je hebt je enorm ingezet voor de publieke zaak, voor de gemeenschap, je hebt daar hard aan gewerkt en veel tijd aan besteed. Je hebt een echte rol gespeeld: in de fractie, in de Staten en dus ook in de bredere Brabantse gemeenschap.

Jeannette, persoonlijk wil ik je daarvoor danken. Ik dank je ook namens de Staten en namens de gemeenschap. Ik wil je zeer hartelijk dankzeggen voor al die jaren inzet. Uiteraard zal ik graag de Roemer en een bos bloemen overhandigen die bij dit afscheid horen. Maar ik heb nog iets voor je. Het heeft zijne Majesteit behaagd jou te benoemen

tot lid in de Orde van Oranje Nassau. Ik verzoek je naar voren te komen om de daarbij behorende versierselen in ontvangst te nemen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Ja Jeannette, daar zit je nou geridderd en wel!

Jeannette, veel kinderen hebben mooie fantasierijke toekomstdromen. Bij jou was dat niet anders. Jouw meisjesdroom was om ooit in je leven burgemeester te worden. Een droom, zo las ik in een interview met jou, die je ontleende aan Swiebertje, de populaire tv-serie uit de jaren zestig/zeventig. De burgemeester uit die serie, een personage dat voortdurend met "edelachtbare" werd aangesproken, trok jouw bijzondere aandacht. En, Jeanette, deze burgemeester had een heerlijk leventje, dankzij de nimmer aflatende inspanningen van Saartje, zijn huishoudster.

Nou Jeannette, jouw meisjesdroom is uitgekomen: binnenkort ben je burgemeester van Haaren, de eerste vrouwelijke. In Esch schijnt ook een tijdje een vrouwelijke burgemeester te zijn geweest. Ik hoop wel dat je je beeldvorming inmiddels wat hebt bijgesteld, want anders kom je beslist bedrogen uit. Niet alleen omdat de Saartjes van tegenwoordig niet meer zo volgzzaam en gedwee zijn als vroeger, maar ook vanwege het gevaar van de onderaardse krachten in Haaren. Ik doel uiteraard op de beoogde proefboringen naar het schaliegas. Gelukkig, Jeannette, wordt er voorlopig niet geboord. Minister Kamp heeft heel verstandig ingezien dat er meer duidelijkheid moet komen over de milieueffecten op de korte en de lange termijn. Wat daar ook van zij, het feit dat de ontwikkelingen in Haaren vandaag de dag met een zekere regelmaat landelijk nieuws zijn, onderstreept dat je in geen geval uitverkoren bent tot opperhoofd van een anonieme gemeente; verre van dat!

Op het moment dat je kennisnam van de burgemeestersvacature in Haaren was je er als de kippen bij om te melden dat de profielschets je op het lijf was geschreven. Immers, aan kwaliteiten en politieke ervaring geen gebrek. Zoals wij net al gehoord hebben, was je eerst zes jaar actief in de gemeenteraad in Woudrichem en sedert maart 2007 Statenlid. Om je kandidatuur kracht bij te zetten, heb je in een paar zinnnetjes beschreven wie je bent: energiek, enthousiast, open en spontaan en -- en dat sluit naadloos aan bij de woorden die de commissaris zojuist uitsprak -- op een gepassioneerde wijze regelen, bestieren en besturen.

Jeannette, ik weet ook dat je iemand bent die recht door zee gaat. Je hebt het hart op de tong en bent altijd to the point, afspraak is afspraak en het halen van deadlines is heilig voor je. Ik herinner mij menige discussie met een van onze voormalige gedeputeerden, Lily Jacobs, over het nakomen van de met de B5-steden gemaakte afspraken en over de oplevering van de projecten in het kader van Samen Investeren. Arme Lily, dacht ik altijd. Een ander sterk punt dat je over jezelf naar buiten hebt gebracht, is dat je in staat bent toe te geven wanneer je een foute of verkeerde keuze gemaakt hebt en dat je standvastig en consequent bent. Dat, collega's, hebben wij ook aan den lijve ondervonden. In het Essent-debat was je niet te vermurwen om af te wijken van je eenmaal ingenomen standpunt dat Essent vooral niet verkocht moest worden. Dat was overigens de ene keer dat onze fractie onder meer daardoor verkeerd stemde.

Lieve Jeannette, in hemelsnaam welke kwaliteiten heb je niet? Als woordvoerder grootstedenbeleid en mobiliteit heb je belangrijke dossiers behandeld. Ik noem er een paar: Fiets in de Versnelling, de Noordoostcorridor, de N279, de N69, de A27, de N65,

het HOV Noordoost Brabant. Als je dit zo hoort, hebben wij de afgelopen zes jaar best veel gedaan en bereikt op het gebied van mobiliteit.

In deze bestuursperiode ben je ook woordvoerder sport voor jouw fractie geweest. Tot ieders verbazing kwam je tijdens de behandeling van het Sportplan opeens met een citaat van dissident Vladimir Boekovski die in de voormalige Sovjet-Unie geruime tijd gevangen zat en die zich in 2007 kandideerde voor het Russisch presidentschap. Hij zei: "Wie beweert dat sport niets te maken heeft met politiek, zegt net zo iets als dat striptease niets te maken heeft met seks." Iemand met een gewoon boerenverstand zal de uitspraak van Boekovski waarschijnlijk vertalen als: sport en politiek is een pot nat. Wat dan nat is, moet men zelf maar bepalen. Jouw inbreng ging over sport en politiek!

Ook andere thema's kwamen op je bordje. Als voorzitter van de Commissie Integriteit was je heel alert op alles wat met integriteit te maken had. In de fractie werden wij daar af en toe wel heel moe van. In de wandelgangen, Jeannette, hebben wij je wel eens gekscherend horen roepen: Wanneer krijgen Statenleden nu eindelijk eens kleedgeld? Het is maar goed dat je dat als grap bedoelde, want je weet als geen ander dat cadeautjes beneden de €50 nog net te verantwoorden zijn, maar zit je daarboven dan heb je een probleem. Ik hoop dat je straks als burgemeester de verleiding te allen tijde kunt weerstaan, want in je nieuwe functie zul je soms nog chiquer ten tonele moeten verschijnen. Jeannette, wees verstandig en betaal die dure kleding gewoon uit je eigen portemonnee, want anders word je zelf voorwerp van integriteit en je weet wat er dan met burgemeesters gebeurt; je kunt het om je heen zien.

Als Statenlid heb je met het oog op de decentralisatiedrift van het Rijk sympathie geuit voor de verschillende vormen van intergemeentelijke samenwerking; ook fusies zijn niet uitgesloten. Je hebt al te kennen gegeven dat Haaren zo lang mogelijk zelfstandig wil blijven en in dat kader zijn eigen weg gaat. Dat heeft Haaren altijd gedaan en op een verstandige manier. Haaren is in 1996 samengevoegd met Helvoirt en Esch en in 1997 kwam daar Biezemortel mij. Nu is het aan jou om de vraag te beantwoorden of Haaren op den duur niet beter kan opgaan in een groter bestuurlijk verband. Misschien, Jeannette, kan het rapport "Veerkrachtig Bestuur" hierbij een leidraad zijn.

Lieve Jeannette, toen ik van de week wat punten op papier zette om deze toespraak voor te bereiden, realiseerde ik mij pas goed hoe kleurrijk je eigenlijk bent. Op feestjes, het is al even gezegd, sta je te boek als een gangmaker, als iemand die snel losgaat. Praten kun je als de beste, maar ook je muzikale talenten zijn niet onopgemerkt gebleven. Ik heb begrepen dat je tijdens een IPO-congres in het Brabants house uit volle borst de liederen van Alex ten gehore bracht.

Karakteristiek aan jou is ook de bewuste keuze voor de elektronische sigaret, minder schadelijk voor de volksgezondheid dan de conventionele sigaret. Een bijkomend voordeel is dat je elk moment en overal kunt toegeven aan je verslaving en je niet veroordeeld bent tot de geïsoleerde rookkamer waarin sommige collega's hier meer tijd doorbrengen dan in de Statenzaal. Jij hoeft daardoor in ieder geval niets te missen. Je bent inmiddels ook het rokend voorbeeld voor een medefractiegenoot die nu ook verslaafd is aan het elektronisch roken.

Als uitsmijter en daarna eindig ik wil ik nog stilstaan bij iets uitzonderlijks, iets dat sommigen wellicht refereren aan het rijk de fabelen, maar toch is het waar. Elke ochtend glijd je na het ontwaken in je ochtendjas waarna je samen met jouw Leo in de Porsche stapt om naar de Maas te rijden waar jullie dan een heuse ochtendduik nemen, weer of

geen weer! Ongelooflijk! Dat verklaart ook waarom jij 's ochtends altijd zo fris oogt. Ga daarmee door, zou ik zeggen, in Haaren is vast wel een watertje te vinden.

Lieve Jeannette, ik kan nog wel een tijdje doorgaan en dat zal ik ook doen maar op een later tijdstip als wij in de fractie afscheid van je gaan nemen. Voor nu wens ik je mede namens je fractiegenoten het allerbeste in Haaren. Wij zijn ongetwijfeld op 23 oktober aanwezig, want dat feestje willen wij natuurlijk niet missen.

De **voorzitter**: Ik geef mevrouw Zwijnenburg graag de gelegenheid om ons voor de laatste keer in deze zaal toe te spreken.

Mevrouw **Zwijnenburg-van der Vliet** (VVD): Dank je wel, Wim. Dat mag ik nu zeggen, anders zeg ik mijnheer Van de Donk.

Ik ben overweldigd, eigenlijk ben ik speechless. Ik heb wat voorbereid maar dat gaat het niet worden. De decoratie was de grootste verrassing die ik hier mocht ontvangen. Ik ben er zeer door vereerd. Leo, ik begrijp nu dat je het heel goed stil hebt gehouden, want jij wist het wel. Vandaar dat je natuurlijk je pak aan wilde, nu snap ik het!

Jullie hebben prachtige woorden gesproken, Mieke en Wim. Eigenlijk hebben jullie alles benoemd wat ik hier heb staan. Zes en een halfjaar Staten gaan je niet in de koude kleren zitten. Ik weet nog goed het eerste selectiegesprek toen ik opging voor de Staten. Kort daarna kreeg ik te horen dat ik op plaats 8 stond en dat mijn zetel eigenlijk zeker was. Ik was van alle kanten gewaarschuwd voor die Staten. Voor burgers zijn de Staten heel speciaal, het gros weet niet eens wat zij doen, maar de gemeenteraadsleden wel. Die zeiden: Jeannette, vergeet maar dat je daar politiek kunt bedrijven. Het is allemaal op een hoog niveau, het gaat om bedragen die je nog nooit gezien hebt, miljoenen hier en miljoenen daar, daar kun jij niet accorderen. Niets is minder waar. Ik geef een voorbeeld. Het Essent-debat is een en al politiek geweest. Mieke heeft het al gezegd, ik heb daar de gelegenheid gekregen van mijn fractie en daar ben ik haar nog steeds dankbaar voor. Marijn heeft die gelegenheid ook gekregen. Wij waren de enige twee van de VVD die tegen de verkoop van Essent gestemd hebben. Ik neem aan dat ook hij daarvoor nog steeds dankbaar is.

Wat heb ik nog meer meegemaakt in deze Staten. Onder andere een prachtige reis naar China in de vorige Statenperiode. Dat was nog met Wim Thuis. Wim Thuis herinnert zich daar nog heel veel van en ik gelukkig ook. Wij hebben daar hard gewerkt. Ik hoop dat de contacten met China blijven bestaan. Het gaat om een goede investering; het haalt veel bedrijven terug naar Brabant. Men moet niet denken dat het daar een en al feest was. Het was hard werken, veel conferenties, veel gesprekken, maar gelukkig was er ook tijd en ruimte voor lol.

Wij kennen elkaar allemaal in het debat en dan gaat het soms hard tegen hard, maar daarna kennen wij elkaar ook en is er ruimte om met elkaar gezellig de tijd te verdrijven. Ik noem dan inderdaad de IPO-congressen (het zijn jouw liedjes, Alex) en ik noem Brussel. Uit de vorige periode weet ik nog de beroemde karaokebar. Dat was toch een feest hè Aad? Dat hebben wij deze keer wat netter gedaan. Het waren dagen die je echt onthoudt.

In de vorige periode heb ik een aantal dossiers behandeld. Mieke noemde die al. In deze periode heb ik mij vooral beziggehouden met de infra en met de sport. Daar hebben wij

samen toch wat noten gekraakt, Brigitte. Op het terrein van de infra hebben wij grote stappen gezet.

Mieke, je hebt mij een vraag gesteld. Ik ga daarop geen antwoord geven. Dat komt vanzelf en dat zal je niet ontgaan, dat is zeker.

Ik sluit af. Afscheid nemen doet altijd een beetje pijn en dat geldt nu zeker voor mij. Ik neem echter geen afscheid want ik ga jullie allemaal als burgemeester van Haaren nog een keer benaderen voor een aantal zaken. Ik doe dat niet als VVD-burgemeester maar gewoon als burgemeester van de gemeente Haaren. Ik zie iedereen dus nog wel een keer. Jullie ontvangen ook een uitnodiging voor de beëdiging op 23 oktober. Lees die als een persoonlijke uitnodiging en wees van harte welkom.

Tot slot dank ik jullie als PS-leden dat wij zo veel jaren plezier hebben gehad maar ook goede zaken hebben gedaan in het belang van Brabant. Laten wij dat nooit vergeten. Ook dank aan GS voor het feit dat wij samen dingen hebben kunnen bereiken, ook in het belang van Brabant. Dank aan de organisatie, aan de ambtenaren en natuurlijk aan de griffie. Ik zou bijna zeggen: Houdoe, tot later, het ga jullie allen goed; houdt de wijze besluiten in ere; dank voor deze mooie periode.

(Applaus).

De **voorzitter**: Dank je wel, Jeannette, voor jouw laatste woorden in deze Statenzaal. Je voormalige collega's krijgen in de koffiepauze de gelegenheid om je te feliciteren. Het volgende onderwerp op de agenda waar ook felicitaties uit voortkomen houdt direct verband met jouw vertrek.

Onderzoek geloofsbrieven, toelating en beëdiging nieuw lid en tijdelijk lid van Provinciale Staten

De **voorzitter**: Er zijn geloofsbrieven van de heer Cor van der Burgt en de heer Bart Bouman onderzocht door een commissie uit uw Staten. De heer Van der Burgt volgt mevrouw Zwijnenburg op en de heer Bart Bouman vervangt tijdelijk Marieke Tetteroo die vanwege ziekteverlof de komende 16 weken niet in ons midden zal zijn. De commissie tot onderzoek van deze geloofsbrieven bestaat uit mevrouw Van Iersel, de heer Van Agtmaal en de heer Hageman. Ik vraag de voorzitter van de commissie, de heer Van Agtmaal, verslag uit te brengen van dat onderzoek.

De heer **Van Agtmaal** (CDA): Voorzitter! De door u benoemde commissie heeft de geloofsbrieven van de heer Van der Burgt en de heer Bouman onderzocht en in orde bevonden. De heren Van der Burgt en Bouman voldoen aan de voorwaarden van het lidmaatschap van Provinciale Staten en vervullen volgens hun eigen opgave geen openbare betrekkingen die onverenigbaar zijn met het lidmaatschap van Provinciale Staten.

De commissie geeft de Staten dan ook in overweging te besluiten tot toelating van de heer Van der Burgt en tot tijdelijke toelating van de heer Bouman voor een periode van 16 weken vanaf heden.

De **voorzitter**: Dank u wel mijnheer Van Agtmaal. Ik neem aan dat uw Staten het voorstel overnemen en tot toelating kunnen besluiten. Ik zie dat dit het geval is. Waarvan akte. Ik vraag de heren Van der Burgt en Bouman naar voren te komen. Ik heet hen van harte welkom in deze zaal en ik wil ook hun familie die meegekomen is in dit welkom betrekken.

Ik verzoek allen te gaan staan.

De **griffier**: "Ik zweer/verklaar dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks noch middellijk, onder welke naam of welk voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd.

Ik zweer/verklaar en beloof dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks noch middellijk, enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen.

Ik zweer/beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van het provinciaal bestuur naar eer en geweten zal vervullen."

In handen van de voorzitter legt de heer Van der Burgt de in artikel 14 van de Provinciewet voorgeschreven eed af en de heer Bouman de verklaring en belofte

De **voorzitter**: Van harte gefeliciteerd en van harte welkom in ons midden. Daar horen bloemen bij.

Gaat u allen zitten. U kunt de nieuwe leden die nu door de Kamerbewaarder naar hun plaats worden begeleid, feliciteren in de koffiepauze.

PS 56/13: Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van 22 maart 2013

De **voorzitter**: De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

PS 57/13: Ingekomen stukken

De **voorzitter**: Er wordt besloten conform de voorstellen van de griffier.

De **voorzitter**: Gezien de omvangrijke agenda voor vandaag stel ik voor nu te beginnen met de behandeling van de voorstellen. Conform het Reglement van Orde zal nu eerst het zojuist al genoemde initiatiefvoorstel van de fractie van de PVV worden behandeld. Ik leg even de procedure uit. In volgorde van de omvang van de fracties wordt het woord gevoerd. Daarna krijgt mevrouw Van der Kammen als indiener van het voorstel de gelegenheid op de naar voren gebrachte punten in te gaan. Daarna kijken wij of er nog een tweede termijn nodig is en gaan dan meteen over tot besluitvorming over dit voorstel.

PS 64/13: Initiatiefvoorstel van de Partij voor de Vrijheid inzake "Hervorming presidium"

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter! Wij vinden het zeer opmerkelijk dat de indieners van het initiatiefvoorstel zich druk maken over de democratische legitimatie van het

presidium, terwijl in de partij waarvoor de indieners optreden elke vorm van democratie ontbreekt.

Om maar meteen met de deur in huis te vallen: de fractie van de VVD steunt het initiatiefvoorstel niet. Ik noem een paar punten. Het presidium is geen commissie in de zin van artikel 80 van de Provinciewet en moet dat ook niet worden. Het presidium is een afspiegeling van Provinciale Staten en in het presidium zitten alle fractievoorzitters democratisch gelegitimeerd. Het presidium neemt geen besluiten met rechtsgevolgen, het adviseert slechts Provinciale Staten over de orde van de vergadering en de werkwijze van de Staten. Hierbij past het systeem van gewogen stemming. De vergaderingen van het presidium zijn openbaar, de agenda en de besluitenlijst staan op internet. Het presidium beslist niet over de toelaatbaarheid van moties over niet geagendeerde onderwerpen en ook niet over vragen; het presidium geeft slechts een advies en de Staten beslissen!

Waar de indieners stellen dat de beoordeling over de toelaatbaarheid van vragen normaal de taak van de voorzitter is zoals dat ook bij andere democratische gremia in Nederland gebruikelijk is -- in het initiatiefvoorstel wordt de voorzitter van de Tweede Kamer genoemd -- gaan de indieners voorbij aan het feit dat de voorzitter van de Tweede Kamer wel gekozen is maar dat de commissaris van de Koning benoemd wordt.

Kortom, als ik de argumenten bekijk die zijn aangedragen in dit initiatiefvoorstel bekijk, ziet mijn fractie geen enkele reden om verandering aan te brengen in het Reglement van Orde met betrekking tot het presidium en laat zij de zaak gewoon zoals het nu is.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter! Wij willen als CDA-fractie ook graag reageren op het initiatiefvoorstel van de PVV. Dat voorstel is bedoeld om het presidium te hervormen tot een presidium nieuwe stijl om en ik citeer nu uit het voorstel "dat meer transparant te maken met een openbare uitstraling zowel ten aanzien van de toegankelijkheid van het gremium alsmede het beoogd democratisch karakter ervan."

Het is wel interessant uiterekend de PVV die in eigen partijgeledingen van democratie nog geen kaas heeft gegeten, voor een democratisch karakter van het presidium te horen pleiten!

Ik houd het kort. De CDA-fractie vindt dat het presidium prima functioneert, gelukkig zonder opgetuigde procedures maar praktisch en doelgericht. Er zit echt geen burger te wachten op dit voorstel dat bovendien weer extra kosten met zich brengt. Wij hebben in ieder geval geen behoefte aan het aanpassen van het reglement van orde, aan het toepassen van een commissiereglement met allerlei formaliteiten noch aan audio-opnamen en audioverslagen. Wie bij de vergadering wil komen luisteren, is welkom. Dat functioneert tot dusver prima. Voorzitter! Wij hopen dat de fractievoorzitters u als voorzitter van PS van dienst kunnen zijn met onze adviezen bijvoorbeeld over de agenda van PS, de invulling van het vragenuurtje, moties over niet geagendeerde onderwerpen en alle overige taken die in artikel 8 van het Reglement van Orde zijn vermeld. Dat zijn geen hemelbestormende bezigheden maar vaak vooral bezigheden van praktisch nut. PS beslissen uiteindelijk. Dat is democratie. Soms komen er vertrouwelijke zaken aan bod. Wij gaan daar met zijn allen prudent mee om in het belang van Brabant en hopelijk blijft dat zo.

Kort en goed: wij zijn graag voor een nieuwe stijl maar alleen als die efficiënt en effectief is. Dit voorstel voldoet daar niet aan. Het is bureaucratisch gedoe waarop geen mens zit te wachten en waaraan het CDA zeker niet meedoet!

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Ik ga het kort houden. Ik wil uiteraard een compliment maken en mijn waardering uitspreken voor het feit dat de PVV-fractie tijd, moeite en energie gestoken heeft in dit initiatiefvoorstel. Het is altijd te waarderen als fracties de moeite nemen om een serieus initiatief voor te leggen. Ik wil dit voorstel absoluut zien als een serieus initiatief van de PVV, maar mijn conclusie is dat de PVV hier komt met een oplossing voor iets dat geen probleem is. Iets oplossen dat geen probleem is, is overdaad, is nutteloos, kost energie waar je uiteindelijk weinig aan hebt.

Sommige fracties hebben al gesproken over de ideeën bij de PVV over democratie. Ik wil daarop verder niet ingaan, maar ik merk wel op dat ik het een bijzondere opvatting van democratie vind als men zegt dat men het besluit of iets besproken wordt, liever neerlegt bij een benoemd persoon dan bij de democratisch gekozen volksvertegenwoordiging oftewel de Staten. Dat is een bijzonder vreemde opvatting van wat democratie is.

Democratie en transparantie. Ik ben er trots op te kunnen zeggen dat in deze provincie het presidium openbaar vergadert. Als een journalist of wie dan ook aanleiding ziet tot of interesse heeft om een presidiumvergadering bij te wonen, dan kan dat. Ik heb dat eens nagevraagd en kom tot de conclusie dat dit heel bijzonder is. Dit is in weinig andere provincies of gemeenten het geval. Ik denk absoluut dat wij dit zo moeten houden, maar ik vind het onterecht als hier dan toch gesuggereerd wordt dat ons presidium schimmig en een achterkamertje zou zijn waar rare besluitvorming plaatsvindt. Ik distantieer mij daarvan. Nogmaals, het is een oplossing voor iets dat geen probleem is.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Ik kan het heel kort houden omdat het meeste dat ik zou willen zeggen al door voorgaande sprekers gezegd is. Ik houd het echter iets minder kort, ook omdat ik waardering heb voor het feit dat de PVV de moeite heeft genomen om een initiatiefvoorstel te maken en daarin veel tijd heeft gestoken.

Wij zijn het met de PVV eens dat behoudens vertrouwelijke informatie sprake moet zijn van transparantie als het gaat om politieke besluitvorming. Laat daarover geen onduidelijkheid bestaan. Dat is ook de reden dat wij vinden dat het presidium geen politiek gremium moet zijn en naar ons idee ook vooral niet is. Als het zo zou zijn dat het presidium met de onlangs doorgevoerde wijziging van het Reglement van Orde een zwaardere politieke rol heeft gekregen, dan moeten wij het daarover hebben. Wij zijn het niet met de PVV eens dat het presidium hervormd zou moeten worden. De argumenten daarvoor ga ik niet herhalen. Ik sluit mij daarvoor aan bij mevrouw Geeraedts. Een argument dat naar ons idee heel erg belangrijk is en dat ik nog niet heb gehoord, is het argument dat er geen Brabander geïnteresseerd is in wat het presidium bespreekt, juist omdat het niet gaat over de inhoud of over politiek. Brabanders zijn geïnteresseerd in maatregelen die wij als overheid nemen om maatschappelijke problemen op te lossen: de economie, voldoende banen, goed openbaar vervoer, goede wegen, mooie natuur en nog heel veel meer!

Voorzitter! Om deze redenen gaan wij niet mee met het voorstel van de PVV.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voorzitter! Ik wil de fractie van de PVV danken voor het initiatiefvoorstel dat zij ons heeft voorgelegd. In tegenstelling tot de andere partijen die net het woord hebben gevoerd, kan ik mij wel iets voorstellen bij een bepaalde vorm van onvrede over hoe dingen geregeld worden in het presidium. Ik heb natuurlijk ook de ervaring van de vorige periodes. Er sluipt een zekere politisering van onderwerpen in. Dat gebeurt sluipenderwijs en ik denk dat het heel goed zou zijn als wij in het presidium eens ons eigen functioneren onder de loep leggen en daar eens over praten. Ik ben het niet eens met de oplossing die de PVV daarvoor heeft gevonden. Ik denk namelijk dat dit een extra bureaucratische laag is. Het presidium is inderdaad openbaar. Iedereen die wil kan ernaar toe. De vraag is inderdaad, mijnheer Leenders, wie van de Brabanders op bezoek wil komen bij het presidium. Ik denk inderdaad dat dit er niet zo veel zijn, maar wij moeten heel goed in de gaten houden hoe wij onze besluitvorming in het presidium organiseren. Ik kan u aangeven dat een aantal partijen daarmee niet altijd even gelukkig is.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voorzitter! Ook vanuit GroenLinks dank aan de PVV voor het opstellen van dit initiatiefvoorstel. Het is altijd veel werk en dit voorstel zit volgens mij zeer gedegen in elkaar. Als ik de inleiding lees, begrijp ik heel goed wat de PVV bedoelt. Net als D66 maakt ook mijn partij zich zorgen over hoe besluiten in het presidium worden genomen. Zeker bij de recente wijzigingen waarin wordt geadviseerd over moties en amendementen hebben wij ook vraagtekens. Wij zijn het echter niet eens met de oplossing die de PVV voorstelt, namelijk het hele presidium te hervormen en er een commissie van te maken. Het presidium is op dit moment openbaar. Dat moeten wij vooral zo houden. Het is volgens mij lastig om de stukken van te voren openbaar te maken, omdat die geschreven worden door de griffie en dat zijn wij dus eigenlijk. Stel dat er stukken in de media zouden komen, dan kan de griffie zich niet verdedigen. Dat kan alleen maar na afloop als wij hebben gezegd dat de stukken goed zijn en we ze tot onze stukken hebben verklaard. Het lijkt mij wel goed om als Staten te evalueren hoe wij omgaan met moties en amendementen. Het presidium is nu geen politiek gremium, zo staat het niet te boek maar dat mag het ook zeker niet worden!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Ik heb alleen de keuze tussen zoals het nu is en het voorstel van de PVV. Dan laat ik het maar zoals het nu is. Dat is gemakkelijk voor mij. Ik begrijp de PVV echter wel. Ik wil mij ook aansluiten bij GroenLinks en D66, want ik heb mij laatst gestoord aan het feit dat een motie van de PVV niet mocht worden ingediend, ook al vind je het een flauwekulmotie. Ik vind echter dat iedereen recht heeft om een motie in te dienen. Als dan in het presidium gestemd wordt met als resultaat dat een motie niet mag worden ingediend, stuit mij dat wel tegen de borst. Wat D66 zegt, moeten wij doen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Ik vraag mij af of u het reglement goed kent als u dit zegt, mijnheer Mondriaan.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Ik ken het reglement niet heel goed, dat is duidelijk.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Precies, dat blijkt.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Er gebeurde wat in de Staten en op dat moment had ik niet het gevoel dat het democratisch was. Daarom begrijp ik dat de PVV dit soort voorstellen doet. Ik ben het er echter niet mee eens dat er een commissie moet komen. Dat is heel duidelijk.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Daar gaat het niet om, maar als u zegt dat moties weggestemd worden in het presidium, heeft u niet begrepen hoe het systeem in elkaar zit, mijnheer Mondriaan. Er wordt geen enkele motie weggestemd in het presidium, er wordt in het presidium een advies uitgebracht en het zijn de Staten die uiteindelijk beslissen. Democratischer kan het niet!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Dat klopt. De motie werd weggestemd in de Staten.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Wat is dan uw probleem?

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Als iets niet in de Staten kan komen, lijkt mij dat niet goed.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Daar zijn de Staten toch zelf bij?

De heer **Heijmans** (SP): Mijnheer Mondriaan, er is vanochtend een voorstel van orde ingediend. Als een meerderheid had gezegd dat het voorstel Logistiekpark Moerdijk niet zou worden besproken, hadden de fracties die het wél wilden bespreken hun zin niet gekregen en had u gezegd dat dit ondemocratisch was. De Staten beslissen bij meerderheid of zij een motie in behandeling nemen of een agendapunt bespreken. Hoe kunt u dat nu ondemocratisch noemen? Legt u mij dat eens uit!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Ik zal proberen het uit te leggen. Het voorstel over Moerdijk is een concreet voorstel. Wij behandelen het wel of niet, wij zijn daar niet op tegen. Bij een motie ben je voor of tegen. Je kunt hier in de Staten binnen twee seconden zeggen: tegen, tegen, tegen en dan ben je klaar. Maar dat doen wij niet, wij zeggen dat de motie niet mag worden ingediend. Ik begrijp de onvrede bij PVV en ik begrijp dat zij iets wil veranderen, maar het gaat mij te ver om dit in een commissie te doen. Dat wilde ik alleen maar even zeggen.

De heer **Heijmans** (SP): Dat is wel een vreemde gang van zaken. Als wij bij het ene voorstel zeggen dat wij het niet behandelen, vindt de heer Mondriaan het prima en als wij dat van het andere voorstel zeggen, vindt hij dat ondemocratisch. Dat is meten met twee maten. Zo kun je in een democratie niet te werk gaan.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Dat vind ik niet. Iedereen heeft het recht te vragen naar een mening van de Staten. Anders kan alles wat kleine fracties indienen, weggestemd worden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Ik probeer mij even in te leven in de heer Mondriaan van 50PLUS. Ik denk dat hij bedoelt te zeggen dat hij niet tevreden is over de

adviserende rol over moties die wij onszelf onlangs toegedicht hebben in het nieuwe reglement van orde, omdat hij vindt dat daaraan ook een inhoudelijke kant zit. Dat vinden wij ook. Je moet de inhoud kunnen beoordelen om te zeggen of het belangrijk is. Die rol vindt hij dubieus en dat vinden wij en andere partijen ook.

De **voorzitter**: Het is goed om de termen adviseren en beslissen helder te krijgen. Adviseren doet het presidium en beslissen gebeurt hier in de Staten.
Wilt u uw betoog afronden, mijnheer Mondriaan?

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Ik heb niet veel meer toe te voegen, voorzitter. Het gaat erom dat je een democratisch gevoel moet hebben bij de besluiten die hier genomen worden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Er is al veel gezegd. Wij beoordelen het voorstel van de PVV zonder aanzien des persoons of ongeacht de partij, wij kijken naar de inhoud. Wij kunnen ons niet geheel vinden in de strekking en in de maatregelen die worden voorgesteld. Het reglement is wel vatbaar voor verbetering op het punt van het advies.

Wij vinden dat de verslaglegging goed gebeurt, maar bij de discussie over de Parmareis vonden wij het in de verslaglegging onduidelijk welke standpunten de verschillende partijen hadden ingenomen. Het kwam ook uitgebreid in de pers. Dat kun je niet verhelpen, dat gebeurt gewoon, maar het was niet helemaal duidelijk wat er precies besproken was en wie welk standpunt had ingenomen. Met een bandopname had dit voorkomen kunnen worden. Het dwingt ons als presidium om duidelijk te zijn over wat wij bedoelen en welk besluit wij uiteindelijk nemen. Dat is niets ten nadele van u, voorzitter. Hoe goed de bedoelingen van de gedeputeerde ook waren bij het voorstel over de reis, wij moeten als presidium ervoor waken ons niet te laten beïnvloeden door de haast bij dit soort voorstellen en daarover dan ter plekke iets te zeggen zonder dat wij daarover ruggenspraak hebben kunnen houden.

De **voorzitter**: De fractie van de OSN heeft geen spreektijd aangevraagd. Ik geef nu het woord aan mevrouw Van der Kammen die als lid van onze Staten namens haar fractie het initiatiefvoorstel heeft ingediend en dat nu zal verdedigen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter! Laat duidelijk zijn dat de PVV liever had gezien dat de wijzigingen van artikel 42 en artikel 47 in het reglement van orde gewoon van tafel zouden gaan. Het gaat over het vragenuurtje en over de mogelijkheid om zelf een motie te kunnen indienen. Wij vinden dat een lid van Provinciale Staten dat altijd moet kunnen doen, of men het met de inhoud eens is of niet. Maar goed dat is een gepasseerd station. Het presidium heeft bij de wijzigingen van afgelopen januari een veel zwaardere en inhoudelijk meer politieke rol gekregen, of op zijn minst de schijn daarvan. Dat wringt. Die zwaardere politieke rol of de schijn daarvan vereist namelijk dat ongelooflijk duidelijk is op welke wijze de besluitvorming in het presidium tot stand komt. Daarin is nu in het regelement gewoonweg niet voorzien! Op het moment dat het presidium besluiten gaat nemen die betrekking kunnen hebben op de democratische rechtsgang, bijvoorbeeld het negatief adviseren over of het ontnemen van de

mogelijkheid om een motie over een niet geagendeerd onderwerp in te dienen, moet gezorgd worden voor transparantie naar buiten en dat is nu niet aan de orde. Daarom hebben wij gemeend met een voorstel te moeten komen om in elk geval een aantal zaken te herstellen. Het gaat over duidelijkheid over de samenstelling en de besluitvorming, de transparantie naar buiten toe door het meer publiceren van de stukken, uitzenden en beschikbaar stellen van audio-opnames, het helder afbakenen van het takenpakket en een separaat overleg om vertrouwelijke zaken van incidentele aard toch te kunnen bespreken.

Ik heb de verschillende inbrengen gehoord. Ik meen duidelijk gemaakt te hebben wat de achtergrond van ons voorstel is en waarom wij vinden dat er knelpunten zitten tussen de manier waarop het reglement van orde is gewijzigd en zaken waarin niet is voorzien. Ik heb van een aantal fracties gehoord dat zij zorgen hebben over de mogelijkheden om moties in te dienen. Ik vind het ongelooflijk jammer dat zij dan toch zeggen dat ons voorstel niet beantwoordt aan de vraag. Misschien moeten wij daarover op een later moment nog eens nadenken. Desalniettemin roep ik iedereen op het voorstel toch te steunen.

De **voorzitter**: Ik dank mevrouw Van der Kammen. Ik kijk even rond of er behoefte bestaat aan een tweede termijn. Ik zie geen woordmeldingen en stel daarom voor het voorstel in stemming te brengen. Het voorstel voorziet in vier afzonderlijke besluiten. U zou dus op elk aspect van het ingediende voorstel een afzonderlijk besluit kunnen nemen.

In stemming komt ontwerpbesluit 64/13 B I

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Tegen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt besluit 64/13 B II

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Tegen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt besluit 64/13 B III

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Tegen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV en de OSN voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt besluit 64/13 B IV

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Tegen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit besluit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen. Daarmee is de stemming over dit voorstel ten einde gekomen. Mag ik mij als uw voorzitter aansluiten bij de dank aan de PVV-fractie voor de voorbereiding van dit voorstel. In de stemming is het niet verlopen zoals die fractie gewild had. Laat ik als uw aller voorzitter zeggen dat de geluiden die in het debat naar voren gekomen zijn over het functioneren van het presidium uiteraard te allen tijde aanleiding kunnen zijn om met elkaar te spreken over hoe wij ons werk voorbereiden. Ik zal persoonlijk erop toezien dat het blijft zoals het is, namelijk dat het altijd uw Staten hier in deze zaal de orde bepalen. De andere commissies bereiden alleen het werk voor dat hier gebeurt. Wij moeten allen ervoor zorgen dat wij het moment hier in de Statenzaal koesteren als het moment waarop het gebeurt. Daar kunnen de Brabanders volgen wat wij doen. Discussies daarover zijn altijd goed. Nogmaals dank voor het initiatiefvoorstel. De stemming in deze volledig openbare arena is geweest zoals zij is geweest.

Ik stel voor om voorafgaand aan de koffiepauze nog even de A-stukken te behandelen. Dat zijn hamerstukken. Dat kan heel snel gaan.

PS 43/13: Jaarrekening 2012 en ontwerpbegroting 2014 Nationaal Park De Biesbosch

PS 50/13: Tweede herziening kaart Wet ammoniak en veehouderij

PS 59/13: Benoeming plaatsvervangend voorzitter commissie voor Economische Zaken en Bestuur

De **voorzitter**: Deze voorstellen worden zonder beraadslaging en zonder stemming aangenomen.

De **voorzitter**: Ik ga nu schorsen voor een koffiepauze. Ik herinner u eraan dat u de nieuwgekomen collegae en mevrouw Zwijnenburg kunt feliciteren onder het genot van een kopje koffie op het Statenveld.

De vergadering wordt van 10.35 uur tot 10.50 uur geschorst.

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Aan de orde zijn twee stukken die de B-status hebben gekregen. De betekent dat wij alleen de daarop ingediende amendementen zullen behandelen, tenzij die tot zeer fundamentele wijzigingen leiden. In dat geval kunnen wij alsnog naar een C-behandeling overgaan. Gelet op de volle agenda van vandaag hopen wij dat het beperkt kan blijven tot de voorgenomen behandeling als B-stuk.

PS 47/13: Verordening luchthavenbesluit luchthaven Budel Noord-Brabant

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter! Ik heb tijdens de laatste vergadering van de commissie voor Mobiliteit en Financiën al aangekondigd dat ik hoogstwaarschijnlijk met een motie zou komen. Die wil ik bij dezen indienen en een korte toelichting geven.

De bewoners van Budel Dorplein zitten al een tijdje met geluidsoverlast van de luchthaven. In november 2010 is er naar aanleiding van de plannen voor een Duurzaam Industrierrein Cranendonck (DIC) door de luchthaven besloten om te kijken of er alternatieve vliegroutes mogelijk waren. Dat leverde meteen al een enorme geluidsoverlast op. In september 2012 is een tijdelijke route afgesproken.

De bewoners van Dorplein melden nu dat het experiment wat hen betreft niet afgerond is. Dat geldt ook voor de geluidsoverlast. Er is nog steeds veel lawaaioverlast van de luchthaven. Inmiddels is Cranendonck bezig met een onderzoek naar baanverlegging c.q. verplaatsing. Omdat verschillende piloten niet de afgesproken damroute vliegen maar veel dichterbij de bebouwing van Dorplein vliegen, zijn de bewoners nu o zo bang dat deze situatie permanent wordt, ook als de baan niet wordt verplaatst of verlegd. Zij

willen de garantie dat er aandacht is voor hun probleem. Zij hebben zowel schriftelijk als mondeling klachten ingediend, maar krijgen daarop geen reactie.

De SP-fractie vindt dat de provincie als bevoegd gezag in ieder geval aandacht moet hebben voor de positie van de bewoners. Daarom hebben wij een motie waarin wij GS verzoeken alles in het werk te stellen om de geluidsbelasting naar het oude niveau terug te brengen en de commissie daarover te informeren.

De **voorzitter**: Door de leden mw. Arts en S. Smeulders wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013,

overwegende dat:

- *sinds de vaststelling van de Beleidsnota Luchtvaart Noord-Brabant d.d. 10 december 2010 de plannen voor een Duurzaam Industrierrein Cranendonck (DIC) vastere vorm hebben aangenomen;*
- *door de verandering van de Externe Veiligheid en Vliegveiligheid ten gevolge van het DIC een wijziging van vliegroutes zal moeten plaatsvinden,*

constaterende dat:

- *sinds een proef met gewijzigde vliegroutes aanzienlijk meer klachten over geluidsbelasting binnenkomen,*

verzoeken het college van GS:

- *al het mogelijke in het werk te stellen om de geluidsbelasting voor omwonenden van de luchthaven zo veel en zo spoedig mogelijk naar het oude niveau terug te brengen, dit in overleg met het Rijk, de gemeente Cranendonck, de exploitant en de bewoners van Budel Dorplein,*
- *de commissie MF over een jaar van het resultaat op de hoogte te stellen, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M2.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter! Kennelijk is dat probleem al een beetje uit de lucht gezien de toezegging die gedeputeerde Van Heugten heeft gedaan in de commissievergadering. Dat is op de band terug te luisteren. Er wordt gezegd dat er over het industrierrein een dusdanige corridor aangelegd wordt dat de oude route weer hervat kan worden ook als de luchthaven niet verplaatst worden. Dat is voor ons reden om mee te kunnen gaan met het luchthavenbesluit.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Wij hebben de motie van de Partij voor de Dieren mee ondertekend.

Ik wil graag aansluiten bij het betoog van mevrouw Arts van de SP. Het is natuurlijk heel duidelijk dat er bezwaren zijn zowel van Dorplein (niet te verwarren met Dorpplein) als van Kempen Airport. Die liggen met elkaar in lijn. Zij hebben 40 jaar prettig samengewerkt. Er was geen sprake van overmatige geluidsoverlast. Ik sluit mij aan bij de woorden van mevrouw Arts hierover.

Ik heb in de commissie gepleit voor enige zorgvuldigheid, vooral omdat het luchthavenbesluit niet binnen nu en een jaar tot stand gebracht hoeft te worden. Er is tijd om te overleggen. Ik zou een beetje druk willen zetten op dat proces. Ook de POC (Provinciale Omgevingscommissie) vraagt om met elkaar in overleg te gaan om te komen tot een fatsoenlijk besluit, waardoor in ieder geval ten noorden van de zinkfabriek de vliegroute blijft bestaan en anders op een andere manier. Dat zijn eigenlijk problemen die ontstaan zijn. Wij zijn een keer op bezoek geweest bij het DIC. Daar vinden heel nuttige ontwikkelingen plaats als je de geschiedenis van de zinkfabriek kent. De SP is daar altijd heel actief geweest, waarvoor hulde. Nu moet het laatste probleem opgelost worden en dat is geluidsoverlast als gevolg van verplaatsing van routes en vanwege de mogelijkheden die vliegers hebben om daar naar toe te gaan. Ik wil het daarbij voorlopig laten. In de motie van de PvdD en GroenLinks wordt nog een keer ingegaan op de controle zoals bij Seppe al eens aan de orde gesteld is. Mijn collega zal dat nader toelichten.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Er is al veel gezegd. Wij sluiten ons aan bij de woorden van mevrouw Arts van de SP. Ook wij maken ons zorgen over de overlast van de verlegde vliegroute.

Wij hebben het bij Seppe al uitgebreid besproken. Toen hebben wij deze motie ook ingediend. De gedeputeerde heeft toen toegezegd dat wanneer er meer klachten komen dan verwacht, er beter gekeken zal worden naar de aard van de problemen bij Seppe en hopelijk ook bij Budel. Gezien de hoeveelheid en de aard van de klachten hebben wij gemeend dat een en ander moet worden vastgelegd in onze handhavingskoers. Dat betekent toch een steekproefsgewijze controle van de aangeleverde gegevens over het aantal en het type uitgevoerde vluchten die het vliegveld moet aanleveren. Wij willen de vliegvelden absoluut wel vertrouwen maar het systeem valt en staat met die gegevens. Als de berekeningen niet kloppen werken de fictieve handhavingspunten ook niet en daarmee zijn de burgers dus niet geholpen.

De **voorzitter**: Mijnheer Van der Wel, uw spreektijd is om.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dat klopt, voorzitter. Tot slot vragen wij het college om als de gegevens niet kloppen fysieke controles uit te voeren waaronder geluidsmetingen.

De **voorzitter**: Door de leden Van der Wel en Bouwman wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, kennis genomen hebbende van Statenvoorstel 47/13 Verordening luchthavenbesluit luchthaven Budel Noord-Brabant, overwegende dat:

- *de provincie een nieuwe handhavingskoers heeft ingezet waarbij "naleving een zaak van ons allemaal is";*
 - *gebleken is dat papieren controles fraudegevoelig zijn,*
- constaterende dat:*

- *de provincie de controle van de handhavingspunten uitvoert door het (laten) uitvoeren van geluidsberekeningen op basis van door een vliegveld aangeleverde gegevens omtrent aantal vluchten en type vliegtuigen,*

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

- *een steekproefsgewijze controle in te voeren voor de controle van de door vliegvelden aangeleverde gegevens omtrent het aantal en type uitgevoerde vluchten;*
- *de frequentie van de controle uit te voeren conform de nieuwe handhavingskoers;*
- *indien afwijkingen geconstateerd worden tussen aangeleverde gegevens en de geconstateerde waarneming, fysieke controles uit te voeren waaronder geluidsmetingen,*

en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M3.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter! Ik dank de Staten voor hun steun voor dit luchthavenbesluit. Ik ga in op de motie van de SP en op de proefvluchten die zijn uitgevoerd eind 2011 en begin 2012. Toen was namelijk de behandeling van het bestemmingsplan van het nieuwe DIC aan de orde. Dat Duurzame Industrierrein Cranendonck komt precies te liggen onder de uitvliegroute van de luchthaven. De luchthaven heeft toen gesteld dat wanneer er geen uitvliegruimte gegeven wordt door daar geen bebouwing toe te staan, de luchthaven genoodzaakt is om de vliegtuigen over het dorp te laten vliegen en dat zij ons zou laten zien wat er gebeurt. Dat is eind 2011 gebeurd. Toen hebben veel bewoners van Budel Dorplein geklaagd over de gewijzigde uitvliegroute. Dat heeft ertoe geleid dat in het bestemmingsplan de goede uitvliegroute vrijgehouden wordt van bebouwing. De vliegtuigen kunnen onbelemmerd deze vliegroute blijven gebruiken en hoeven niet over Budel Dorplein te vliegen. Dat blijkt ook uit het aantal klachten dat sindsdien is ontvangen. In 2012 ging het om twee klachten en in 2013 is er slecht één klacht gekomen over geluidshinder. Hieruit blijkt dat de situatie waaraan gerefereerd wordt, inmiddels gelukkig voorbij is. De bewoners kunnen vertrouwen op een goede uitvliegroute en zij kunnen erop vertrouwen dat de vliegtuigen daarvan gebruik zullen maken.

Met de motie wordt GS gevraagd er alles aan te doen om dit te bestendigen. Ik heb in de commissie gezegd dat ook wij betrokken zijn bij het overleg over de vraag of het verleggen van de start- en landingsbaan naar het noorden nog meer ruimte biedt en de vliegroutes nog verder van Dorplein verwijderd. Wij willen dit graag begeleiden en tot stand brengen zonder daarbij de rol van de provincie uit het oog te verliezen. Bovendien hebben wij daar geen budget voor. Daarmee is de motie voor een belangrijk deel overbodig. Wij geven graag gehoor aan de oproep om de vinger aan de pols te houden om ervoor te zorgen dat een en ander goed blijft gaan. Dat zeggen wij graag toe, met daarbij de kanttekening dat wij uiteindelijk niet beslissen over het luchtruim. Dat moet inderdaad gebeuren in overleg met het Rijk. Wij hebben geen bezwaar tegen de motie.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter! Ik heb het idee dat er een verschil van mening bestaat over de hoeveelheid klachten. Ik heb berichten gekregen uit Dorplein dat er toch wel meer feitelijke afwijkingen van de vliegroutes plaatsvinden en dat piloten zich niet altijd

aan de voorgeschreven corridor houden. Op papier klopt de zaak, maar in de praktijk is toch wel ellende.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Er is maar een oplossing denkbaar, namelijk dat als er feitelijke klachten zijn, de mensen die ook laten registreren. Dat is belangrijk om de zaken goed te kunnen monitoren. Die oproep wil ik bij dezen doen. Ik zal met de gemeente Cranendonck contact opnemen om haar erop te wijzen dat de informatie van de bewoners er op een juiste manier moet worden verwerkt.

Met motie M3 wordt het college gevraagd om steekproefsgewijs controles uit te voeren. Zoals wij ook bij Seppe hebben gezegd, dat er een handhavingsprotocol is. Volgens mij is daarin voldoende vastgelegd hoe wij daarmee omgaan. Ik kijk even naar collega Van den Hout die belast is met de uitvoering van de handhaving. Zo ver ik kan beoordelen, is deze motie overbodig en zou ik haar willen ontraden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Gebeurt het ook op deze manier in de nieuwe handhavingskoers?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ik laat die vraag graag beantwoorden door collega Van den Hout.

De **voorzitter**: Dat nemen wij mee in de tweede termijn, althans als daaraan behoefte bestaat in de Staten.

Mevrouw **Aarts-Engbers** (CDA): Voorzitter! Wij hebben bij het stuk ook een advies gekregen van de POC. Daarin staat heel nadrukkelijk een passage over hoe in de toekomst om te gaan met de belangen van inwoners van Budel en met ondernemers. De provincie moet in ieder geval de vinger aan de pols houden om ervoor te zorgen dat er zorgvuldig wordt omgegaan met het invullen van de geluidsruimte. Als de motie van de SP erop gericht is om dit te realiseren, vinden wij dat een prima zaak. Dat hebben wij in de commissie ook al gezegd.

In de aanloop naar deze vergadering heb ik even contact gehad met de burgemeester van Cranendonck. Die kan zich helemaal vinden in het luchthavenbesluit en is blij als hier vandaag op deze manier besloten wordt.

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter! De gedeputeerde gehoord hebbende, willen wij onze motie handhaven en in stemming brengen.

Naar aanleiding van de motie van de PvdD en GroenLinks merk ik op dat ik in de commissie de gedeputeerde heb gevraagd of het mogelijk was om met een notitie te komen over hoe de provincie de gegevens van de handhavingspunten verwerkt, hoe er gehandhaafd wordt en of er ook feitelijke metingen plaatsvinden.

De heer **Van den Berg** (PVV): Mevrouw Arts wil motie M2 handhaven, maar bij de tweede overweging staat dat door de verandering van de externe veiligheid en vliegveiligheid ten gevolge van het DIC een wijziging van de vliegroutes zal moeten plaatsvinden. Ik begrijp uit de woorden van de heer Van Heugten dat dit niet het geval is. Ik heb daarom een probleem met deze motie. Is het mogelijk om die aan te passen?

Mevrouw **Arts** (SP): Ik moet dat even met de mede-indiener overleggen. Dat zal ik zo doen.

Ik ga even verder met de andere motie. In de commissie heeft de gedeputeerde toegezegd dat hij aan zijn collega die notitie zou vragen. Daarom lijkt mij deze motie overbodig en om die reden zullen wij haar dan ook niet steunen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter! Ik heb bij interruptie al iets gezegd over motie M2.

In de overwegingen van motie M3 staat dat gebleken is dat papieren controles fraudegevoelig zijn. Waar, wanneer en hoe is dat gebleken? Kan een van de indieners mij dat uitleggen?

De **voorzitter**: Het antwoord kan worden meegenomen in de bijdrage van deze fracties.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Het is de vraag of motie M3 overbodig is. Als je iedereen hoort spreken, wordt er eigenlijk alleen maar gereageerd op toezeggingen. Er komt misschien een rapport, maar dat hebben wij nog steeds niet gezien. Een van de problemen betreft de vraag waar die meetpunten liggen. Wij hebben daarover een gesprek gehad. Ik heb in de commissie begrepen dat er een aantal extra meetpunten toegevoegd is, dus meer dan wettelijk strikt nodig is. Het probleem is dat piloten kennelijk de gelegenheid gebruiken om ruimere vliegroutes te nemen. Om die reden ondersteun ik extra toetsingsmogelijkheden van de gegevens die schriftelijk verzameld worden.

De **voorzitter**: Ik vraag mevrouw Arts of zij aan het einde van deze termijn uitsluitsel wil geven op de aan haar gestelde vraag. Ik geef haar daartoe dan kort de gelegenheid.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Wij hebben de indruk dat er ter plekke niet wordt gekeken hoeveel vliegtuigen er opstijgen en landen. De gedeputeerde zegt nu dat dit niet zo is. Hiermee staat en valt het hele traject. Als je iets wilt controleren, moet je dat bij de basis doen en niet alleen afgaan op een papieren staatje dat uiteindelijk buiten de provincie om gaat naar de instantie die het voor ons moet berekenen. Het zijn geen fysieke meetpunten, het zijn berekende punten.

De heer **Van den Berg** (PVV): De heer Van der Wel zegt eigenlijk dat er in Nederland vliegtuigen opstijgen en landen zonder dat dit bijgehouden wordt?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik hoor uit het veld dat dit goed mogelijk is. Het aantal is lastig maar over het type zijn de meningen verschillend. Als dit niet zo is, blijkt dat uit de steekproef en zijn wij ook geholpen. Wij willen ook de burger bedienen die daar woont en daar problemen mee heeft. Dat is onze opvatting.

Ik sluit mij aan bij de woorden van de heer Bouwman van GroenLinks. Wij hebben de notitie niet gezien. Ik moet vertrouwen op de opmerking van de gedeputeerde dat dit precies de stappen zijn die worden gezet, maar waar staat dat in de handhavingskoers?

Mevrouw **Arts** (SP): Voorzitter! Ik heb even overlegd. Aangezien het een overweging betreft, hebben wij geen enkele probleem om de overweging achter het tweede streepje te schrappen. Er blijft dus maar één overweging over. De constatering en het verzoek blijven gehandhaafd.

De **voorzitter**: Bij motie M2 komt in de overwegingen het gestelde achter het tweede gedachtestreepje te vervallen.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter! De heer Van den Berg heeft terecht erop gewezen dat de tweede overweging in motie M2 niet meer zou kloppen. Het is terecht dat de motie dienovereenkomstig gewijzigd is.

Dat geldt trouwens ook voor de tweede overweging in de motie van de PvdD en GroenLinks die het college heeft ontraden. Ons is niet gebleken dat papieren controles fraudegevoelig zijn. Wij kunnen dat niet onderschrijven.

Ik ben het eens met opmerking van de heer Van den Berg. Er is een uiterst nauwkeurige registratie van het vliegverkeer in Nederland op type, aantallen, tijdstippen etc. Het zou voor Schiphol ondoenlijk zijn om een en ander steekproefsgewijze te volgen. Er vindt een zuivere registratie plaats. Wij hebben dat in de commissie uitvoerig toegelicht. Wij kunnen ervan uitgaan dat dit een sterke basis is waarop wij vermoedens dat iets niet zou kloppen kunnen afstemmen.

De heer Van der Wel geeft aan dat de mensen in de omgeving er moeite mee hebben. Gedurende veertig jaar is er geen enkele moeite geweest tussen de omgeving en de luchthaven. Zij hebben prima geaccordeerd, met uitzondering van een periode van ongeveer een halfjaar waarin andere routes zijn gebruikt. Wij veranderen niets. Wij zetten een op een het luchthavenbesluit om en wij menen dat dit een goede basis is om verder mee te werken. Dat is het uitgangspunt van het college geweest bij dit luchtvaartbesluit.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Deze motie gaat natuurlijk verder dan Budel. Die geldt ook voor de andere vliegvelden. Ik heb begrepen dat mensen die in gesprek zijn met een vliegveld en bijvoorbeeld een bezoek aan de toren in Seppe brengen, zien dat de administratie bestaat uit een simpel schriftje. Sorry, als dat inderdaad zo is, spreek ik niet van een goede boekhouding.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Volgens mij is dit land groot geworden met simpele schriftjes. Daar zijn wij groot mee geworden. Dat zegt niets over de kwaliteit van de registratie. Ik kan daarover verder geen oordeel geven.

De heer **Van Lopik** (VVD): Ik onderschrijf wat de gedeputeerde zegt. Er is een heel nauwe registratie. Dat weet ik uit ervaring. Het kan niet zo zijn dat wij het luchthavenbesluit voor Budel breder gaan trekken. Ten eerste is dat niet correct. Ten tweede ligt nu het luchthavenbesluit voor Budel voor en laten wij daarover gaan beslissen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik ga kort in op de motie van de Partij van de Dieren en GroenLinks. Er is een belangrijk verschil tussen het berekenen en het meten van geluid. Die kunnen elkaar ook niet een op een vervangen. Als je ergens meetpunten inricht, heb

je er niet meteen zicht op of vliegtuigen binnen de geluidscontour blijven. Bij meetpunten worden vooral piekbelastingen gemeten en bij berekeningen wordt uitgegaan van een gemiddelde belasting.

Met de motie wordt gevraagd om een steekproefsgewijze controle in te voeren van de door vliegvelden aangeleverde gegevens omtrent aantal en type. Als de indieners daarmee bedoelen dat wij iemand bij het vliegveld moet neerzetten die als spotter opschrijft wat daar vliegt en die gegevens legt naast de administratie van het vliegveld, lijkt mij dat ingewikkeld om te organiseren. Bovendien lijkt mij dat ook overbodig. Wij zouden een keer het luchthavenbesluit en de eigen administratie naast elkaar kunnen leggen om er zicht op te krijgen welke types en aantallen vliegtuigen er opstijgen en landen. Dan hebben wij in ieder geval een beeld of de administratie van de werkelijke vluchten overeenkomt met wat in het luchthavenbesluit genoemd wordt.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik vind het heel fijn om dat te horen. Bij de meeste kleine vliegvelden worden er beelden opgenomen. Je kunt op die manier heel gemakkelijk zien welke vliegtuigen er binnenkomen en vertrekken. Je hoeft er dus niet de hele dag te gaan zitten.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Wij zullen de administratie van de vluchten over een bepaalde periode en het luchthavenbesluit naast elkaar leggen om te kijken of er sprake is van afwijkingen en naar aanleiding van de bevindingen eventueel actie ondernemen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Ik ga even kort met de fractie van GroenLinks overleggen of wij de motie intrekken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Wij vinden dit antwoord heel positief. Wij danken de gedeputeerde voor zijn toezegging en trekken de motie hierbij in.

De **voorzitter**: Motie M3 is ingetrokken en maakt geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Ik heb genoteerd dat gedeputeerde Van den Hout heeft toegezegd dat dat hij een steekproef zal laten uitvoeren om de feitelijke vliegbewegingen te toetsen aan de administratieve opgave.

In stemming komt Statenvoorstel 47/13 B

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

Mevrouw **Aarts-Engbers** (CDA): Voor.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De heer **S. Smeulders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Oomen-Peeters** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

Voorzitter! Als wij de koppen tellen, gaan wij ervan uit dat motie M2 wordt aangenomen. Wij hopen niet dat wij daarin teleurgesteld worden.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat dit voorstel met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt motie M2

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

Mevrouw **Aarts-Engbers** (CDA): Voor.

Mevrouw **Arts** (SP): Voor.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voor.

De heer **S. Smeulders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Oomen-Peeters** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen en dat de heer Bouwman een gelukkig man is.

PS 51/13: Vaststelling Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant (UA 01.03)

De **voorzitter**: Er zijn twee amendementen ingediend. Door het lid mw. Van der Kammen wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013 ter bespreking van de Verordening systematische toezichtsinformatie Noord-Brabant,

constaterende dat:

- *de verordening uitgaat van volledige informatieaanlevering en rapportageplicht ongeacht of de betreffende informatie of rapportagedata binnen of buiten bepaalde tolerantiewaarden of normen liggen die voor de provincie überhaupt aanleiding voor aandacht zijn,*

overwegende dat:

- *de hoeveelheid bureaucratie en bijbehorende benodigde ambtelijke inzet zoveel mogelijk beperkt zou moeten worden, en het daarom nuttig is methodes van informatieverzameling en informatieverwerking te gebruiken die daaraan bijdragen;*
- *het in dat kader nuttig is na te gaan of er toezichts- en informatiegebieden zijn waar zou kunnen worden volstaan met aanleveringsplicht van informatie enkel als die informatie bepaalde grenswaarden over- of onderschrijdt,*

besluiten:

- *in ontwerpbesluit 51/13B na de overweging "Overwegende dat en omvang vooraf wordt bepaald" de volgende overweging toe te voegen:*

Overwegende dat bij het vaststellen van de gevraagde informatie, de regelmaat en de omvang Gedeputeerde Staten zo veel als mogelijk via het principe van 'management by exception' te werk gaan, zodat waar mogelijk de rapportageplicht bestaat ingeval van of gebaseerd op afwijkingen van de gestelde toezichts- en handhavingskaders (normwaarden) in plaats van volledige rapportageplicht."

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A1.

Door de leden Kap en mw. Lestrade-Brouwer wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend Statenvoorstel 51/13A inzake vaststelling Verordening systematische toezichtinformatie Noord-Brabant,

besluiten:

- *het ontwerpbesluit 51/13B dusdanig te wijzigen dat artikel 2, lid 4 als volgt komt te luiden:*

"De leden 1 tot en met 3 zijn van overeenkomstige toepassing op de dagelijkse besturen van de waterschappen en gemeenschappelijke regelingen."

Toelichting.

De provincie houdt toezicht op meerdere bestuurslagen. Hoewel de wet toegespitst lijkt op met name de gemeenten heeft de provincie beleidsvrijheid om ook andere bestuurslagen onder deze verordening te brengen. Maatgevend is of zij een toezichthoudende taak hierop uitvoert. Om deze redenen zijn de waterschappen reeds in de ontwerpverordening ingevoegd. De Onafhankelijke Statenfractie heeft de wens uitgesproken om ook de gemeenschappelijke regelingen onder deze verordening te brengen. Er is immers in beginsel geen verschil tussen de aard van het toezicht tussen

deze drie bestuurslagen. Omdat er juridisch alleen een toezichtsrelatie is in het kader van de Archiefwet, wordt de toevoeging van gemeenschappelijke regelingen alleen in artikel 2 ingevoegd.

Door deze toevoeging wordt invulling gegeven aan artikel 40 van de Archiefwet en aangesloten op het in oktober 2012 door GS vastgestelde "Aanvullend beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht provincie Noord-Brabant".

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging. Het krijgt nr. A2.

Deze amendementen zijn al uitgedeeld. Ik ga ervan uit dat het bij deze amendementen blijft. Als het anders is, hoor ik dat graag snel aan het begin van de behandeling. De woordvoering wordt geopend door de heer Kap. Ik weet niet of de fractie van de PVV nog het woord wenst te voeren. Ik heb geen woordmelding gekregen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Alleen als er nog vragen zijn vanuit de fracties, als iets niet duidelijk is.

De **voorzitter**: Heel goed, dat doen wij dan in een eventuele tweede termijn.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter! Onze fractie heeft de nodige technische vragen gesteld over deze verordening. Die zijn naar tevredenheid beantwoord. Staat u mij toe, voorzitter, om vanuit deze positie daarvoor ook complimenten uit te reiken aan de ambtelijke organisatie.

Onze fractie heeft samen met D66 een amendement ingediend. Onze fracties vinden het van belang om de gemeenschappelijke regelingen ook onder de werking van deze verordening te brengen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de diverse Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). Het lijkt ons bij uitstek wenselijk vanuit het gezichtspunt van handhaving en toezicht om een sluitende verordening te hebben. Het toezicht dat op deze gemeenschappelijke regelingen plaatsvindt, gebeurt alleen op grond van de Archiefwet. Vandaar dat onze fracties in artikel 2, lid 4 van het ontwerpbesluit de toevoeging "gemeenschappelijke regelingen" wil opnemen, om op die manier het toezicht op de uitvoering van wettelijke taken te optimaliseren.

Het doel van toezicht op archief- en informatiebeheer is om bij gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen te komen tot een betrouwbare informatievoorziening. Een toegankelijke en betrouwbare overheidsinformatie is essentieel voor goed bestuur. Hierbij is het op orde zijn van de digitale en papieren informatiehuishouding en archivering een voorwaarde om alle andere overheidstaken goed te kunnen uitvoeren. Wanneer de overheidsarchieven niet volledig en betrouwbaar zijn, belemmert dat een goede bedrijfsvoering en verantwoording tegenover de samenleving.

Met dit amendement wordt invulling gegeven aan artikel 40 van de Archiefwet en aangesloten op het in oktober 2012 door GS vastgestelde aanvullende beleidskader voor het interbestuurlijk archieftoezicht van de provincie Noord-Brabant.

De **voorzitter**: Ik constateer dat er verder geen woordmeldingen zijn. Ik geef het woord aan gedeputeerde Pauli voor de reactie namens GS.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter! Namens het college zal ik graag de beantwoording voor mijn rekening nemen. Ik doe dat aan de hand van de amendementen en begin met amendement A1. Mevrouw Van der Kammen heeft reeds in de commissievergadering uitgebreid verwoord waarom zij voornemens was een amendement in te dienen. Het college deelt die lijn. Het voorstel is niet bedoeld om een uitgebreide bureaucratie te gaan organiseren, het is ook niet bedoeld om de regeldruk van gemeenten te verhogen, het gaat erom de juiste informatie te krijgen die ons in staat stelt te kunnen beoordelen waar wij dun toezicht kunnen toepassen en waar wij stevig toezicht moeten toepassen.

Van de stukken die wij opvragen is bij hogere wetgeving geregeld dat die moeten worden vastgesteld. De enige werkdruk die eraan gekoppeld wordt, is de druk op de elektronische of de digitale knop. Die moeten ook in het bezit van de provincie komen. Nogmaals, die hebben wij nodig om te kunnen vaststellen of wij echt moeten gaan handhaven of dat wij het dun kunnen houden.

Er is één uitzondering op, namelijk een eigen Brabantse toezichtmethodiek die wij overigens al jaren toepassen binnen deze provincie. Dat betreft het opvragen van de tweejaarlijkse monitor Verordening ruimte. Die vragen wij vooral op om te kunnen toetsen of de verordening werkt. Dat is ook in het belang van uw Staten.

Het college ontraadt dit amendement. Als het namelijk wordt aangenomen, zal er bij gemeenten heel veel discussie ontstaan: Waarom moeten wij het toesturen? Waarom vindt u dat, et cetera? Wij zullen volledig handelen in de geest van wat mevrouw Van der Kammen bedoelt en wat zij zo goed verwoord heeft in de commissie: alleen stevig waar het moet en het mag niet leiden tot meer werkdruk in gemeenten waar dat niet strikt noodzakelijk is.

Over amendement A2 kan ik kort zijn. Daarover is al gecommuniceerd ook door middel van de beantwoording van technische vragen. De fractie van de OSN en D66 vragen om ook de WGR-plus en de waterschappen mee te nemen. Dat geldt alleen voor een klein stukje, namelijk het toezicht op de Archiefwet. Het college heeft geen bezwaar tegen dit amendement.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Als het college aangeeft dat het sowieso kan worden uitgevoerd in de geest van wat wij hier beogen, zie ik geen reden waarom dit amendement moet worden ontraden.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter! Ik dacht dat ik al namens het college heb gezegd dat het allemaal stukken zijn die wettelijk vastgesteld moeten worden. De enige druk is die op de digitale knop zodat zij in het bezit komen van de provincie. Wij hebben die informatie namelijk nodig om te kunnen vaststellen waar wij stevig of dun toezicht kunnen houden. Als wij het amendement aannemen, leidt dit op voorhand tot veel discussies met gemeenten. Dat geeft vertraging en veel bureaucratie. Je moet namelijk steeds uitleggen waarom je bepaalde informatie wilt hebben, et cetera. Dat willen wij nu juist voorkomen. In het belang van de gemeenten en de provincie willen wij het zo eenvoudig mogelijk organiseren.

In stemming komt amendement A1

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

Het betreft een overweging en die zouden wij er graag in willen zien.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, D66 en de PvdD voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A2

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat dit amendement met algemene stemmen is aangenomen.

In stemming komt Statenvoorstel 51/13B

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat het voorstel met algemene stemmen is aangenomen.

PS 52/13: Verordening behandeling bezwaar- en beroepschriften Noord-Brabant

De **voorzitter**: Door de leden Kap en mw. Lestrade-Brouwer wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend het Statenvoorstel 52/13A inzake vaststelling Verordening behandeling bezwaar- en beroepschriften Noord-Brabant, besluiten het ontwerpbesluit 52/13B, dusdanig te wijzigen dat artikel 14 (Verslaglegging) als volgt komt te luiden:

- 1. De secretaris draagt zorg voor de verslaglegging van de hoorzitting en kan daartoe worden bijgestaan door een notulist.*
- 2. Het verslag bevat een beknopte weergave van het ter hoorzitting verhandelde en vermeldt de namen van de aanwezigen, met daarbij een vermelding van hun hoedanigheid.*
- 3. Indien de hoorzitting geheel of gedeeltelijk niet openbaar was, of indien belanghebbenden respectievelijk hun gemachtigden niet in elkaars tegenwoordigheid zijn gehoord, wordt hiervan melding gemaakt in het verslag.*

4. *Indien het verslag verwijst naar tijdens de hoorzitting overgelegde bescheiden worden deze aan het verslag gehecht.*
5. *Het verslag wordt ondertekend door de secretaris van de kamer."*

Toelichting

Het verslag van de hoorzitting is juridisch gezien een belangrijk document in het geschil. Het is daarom gepast om in de 'Verordening behandeling bezwaar- en beroepschriften Noord-Brabant' de nodige aandacht te besteden aan dit document. In beginsel worden partijen in elkaars bijzijn gehoord. Doordat gezamenlijk wordt gehoord, kunnen partijen van het over en weer gestelde kennisnemen en daarop reageren. Hierdoor is het beginsel van hoor- en wederhoor geborgd in de procedure. Indien er echter gewichtige redenen zijn kan van dit beginsel afgeweken worden.

Aangezien dit gevolgen heeft voor het principe van hoor en wederhoor is dat dermate van belang om dit in het verslag te vermelden. Dit beïnvloedt immers de aard van de hoorzitting en daarmee is het relevant voor het verslag.

Vanuit de rechtszekerheid is het gewenst om indien bescheiden ter zitting worden getoond hiervan een kopie bij het verslag te voegen. Dit voorkomt twisten over welk document, of welke versie van het document, ter plekke getoond is en draagt daarmee niet alleen bij aan de rechtszekerheid maar ook aan de zorgvuldigheid van het proces.

Dit amendement maakt onderdeel uit van beraadslaging en krijgt nr. A3.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter! Onze fractie vindt de Verordening bezwaar- en beroepschriften er prima uitzien. Toch is zij van mening dat de verordening verder verbeterd kan worden. Daarom dient zij samen met de fractie van D66 een amendement in.

Het amendement beoogt het artikel in het ontwerpbesluit over het verslag verder te optimaliseren. Het verslag van een hoorzitting is juridisch gezien een belangrijk document in het geschil. Het is daarom gepast om in de Verordening behandeling bezwaar- en beroepschriften Noord-Brabant de nodige aandacht te besteden aan dit document.

In beginsel worden partijen in elkaars bijzijn gehoord. Doordat gezamenlijk wordt gehoord, kan het principe van hoor en wederhoor geborgd worden in een procedure. Als er echter gewichtige redenen zijn, kan van dit beginsel worden afgeweken. Aangezien dit gevolgen heeft voor het principe van hoor en wederhoor is dat dermate van belang om in het verslag te melden. Dit beïnvloedt immers de aard van de hoorzitting – de uitwisseling van argumenten – en is daarmee relevant voor het verslag.

Het zal niet de eerste keer zijn dat er in een geschil gesproken wordt over documenten waarvan verschillende versies in omloop zijn. Ik heb dat deze week zelf nog meegemaakt bij de gemeente waar ik werkzaam ben. Dat komt een inhoudelijke discussie bepaald niet ten goede. Vanuit de rechtszekerheid is het daarom gewenst om documenten die tijdens een hoorzitting worden getoond, als kopie bij het verslag te voegen. Dit voorkomt twisten over welk document of welke visie van het document ter plekke getoond wordt en draagt daarmee bij aan een zorgvuldig proces.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor het stuk. Het is van hoge kwaliteit. Wij steunen het amendement van de OSN.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter! Namens het college wil ik graag een korte reactie geven en daarbij ingaan op amendement A3. Wat hierin wordt voorgesteld, is mogelijk maar kan leiden tot de veronderstelling dat wat niet in de verordening staat ook niet in het verslag hoeft. Bij de wetsgeschiedenis is al duidelijk geworden dat de wetgever er van meet af aan bewust voor gekozen heeft om juist op dit punt weinig voorschriften te geven en het bestuursorgaan en de commissie veel vrijheid te geven.

Aanneming van het amendement heeft mogelijk ook een keerzijde. Het zou kunnen leiden tot een a contrario-redenering, namelijk dat wat niet is voorgeschreven, ook niet in het verslag hoeft te worden vermeld. U weet dat bij behandeling van beroeps- en bezwaarschriften heel veel juristen aanwezig zijn. Bovendien is de werkwijze van de commissie reeds volledig in lijn met wat in het amendement wordt voorgesteld. Het college ontraadt dit amendement, maar zal wel handelen in de lijn van het amendement. De commissie zal doorgaan met het geven goede informatie en met een goede verslaglegging. De commissie is altijd bereid om daarover van gedachten te wisselen. Nogmaals, vanwege mogelijke a contrario-effecten wordt dit amendement ontraden.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord. Het is zeker niet de bedoeling om met dit amendement negatieve effecten te veroorzaken. Ik heb de toezegging van de gedeputeerde gehoord en trek hierbij het amendement in.

De **voorzitter**: Het amendement is ook door de fractie van D66 ingediend. Ik neem aan dat die fractie akkoord is de intrekking.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66) Ja, voorzitter.

De **voorzitter**: Amendement A3 is ingetrokken en maakt derhalve geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

Ik heb van gedeputeerde Pauli de toezegging genoteerd dat de commissie zal doorgaan met het geven van goede informatie en met een goede verslaglegging.

In stemming komt Statenvoorstel 52/13F

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voor.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat dit voorstel met algemene stemmen is aangenomen. Ik merk voor de notulen op dat de fractievoorzitter van de SP zijn stem op afstand uitbracht. Ik weet niet of het geregistreerd is door de microfoon, maar ik heb "voor" gehoord. Ik verzoek de leden om voortaan zoals gebruikelijk vanaf hun plaats te stemmen.

Wij gaan nu over tot de behandeling van de C-stukken. Wij beginnen met de eerste wijziging van de Verordening treasury. Ik maak u erop attent dat er een herzien ontwerpbesluit ingediend is onder stuk nr. 32/13. Dat besluit behandelen wij vandaag hier in de Staten. Het woord zal worden gevoerd door alle fracties.

PS 32/13: Eerste wijziging Verordening treasury Noord-Brabant

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): U brengt mij even in verwarring, voorzitter, met uw opmerking over een herzien besluit. Is dat zojuist ingediend? Ik hoor dat het is rondgedeeld, maar dat is mij niet geworden.

De **voorzitter**: Ik heb het over herzien ontwerpbesluit 32/13. Dat staat op de agenda.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik ken de treasuryverordening zoals wij die besproken hebben in de commissievergadering. Verder weet ik van geen herzien besluit.

De **voorzitter**: Op mijn tafel ligt het herzien ontwerpbesluit 32/13. Daarom meldde ik het even.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Wij hebben dat dus niet ontvangen, wij kennen het niet.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Ik weet niet waar het vandaan komt.

De **voorzitter**: Er gebeuren soms gekke dingen. Het ligt hier op mijn tafel. Ik schors de vergadering even om dit uit te zoeken.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst

De **voorzitter**: Ik stel vast dat wij de gewone orde kunnen volgen. Er blijkt sprake te zijn van een misverstand. Ik heb intussen het besluit zoals u het kent hier op tafel gekregen. Het is besluit 32/13B. Ik geef nu graag het woord aan de heer Ten Harmsen van der Beek.

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Dank u wel, voorzitter. Het was even spannend.

Voorzitter! De hoofdlijn van mijn fractie is dat wij op zich begrip hebben voor dit stuk en dus ook voor het besluit. Wij willen graag kansen voor Brabant benutten, maar tegelijkertijd zijn wij voorzichtig en willen wij graag vasthouden aan de prudente lijn van de huidige verordening die ons de afgelopen periode goed gediend heeft. Dat is altijd onze lijn geweest en wij hechten daar toch wel zeer aan. In een tijd waarin het voor alle spelers moeilijker wordt om betalingsverplichtingen na te komen en ambities te bekostigen is het extra van belang om de kaders niet te veel te verruimen en extra oplettendheid is geboden.

Laat geen misverstand bestaan, de reden waarom dit voorligt, is duidelijk: het uitlenen aan een andere overheid levert meer rente op dan het verplichte schatkistbankieren. Van dat laatste zijn wij zoals bekend nooit een groot voorstander geweest. Wij hebben ook geen grote moeite met het eventueel over de grens van de provincie uitlenen aan andere overheid. Dat kan gunstig zijn voor Noord-Brabant en dat is een reden op zichzelf.

Onze bezwaren zitten in het gebrek aan zicht op de ins en outs van de eventuele voorstellen van acties en van financiële constructies. In het voorliggende voorstel zou een tweedeling te maken zijn: A. Lenen aan andere overheden waarbij het risico beperkt of niet aanwezig is en een hoger rendement dan schatkistbankieren op zou leveren. B. Het aangaan van die constructies in verschillende vormen met anderen.

Het maken van die tweedeling is voor ons op dit moment nog een te snelle stap. Niet alleen lezen wij dagelijks over gemeenten die in zwaar weer komen, dus niet per definitie zekere debiteuren lijken. Ook is het niet helemaal duidelijk waarvoor die gemeenten onze middelen zullen gebruiken en of een en ander wel goed is afgedekt conform onze eigen prudente treasuryverordening. Als laatste is het voor ons niet zeker of als dat gebeurt de provincie niet als laatste in de rij staat, want overheden laten elkaar toch niet zitten, zou je denken en andere terugbetalingsverplichtingen zouden zomaar voorrang kunnen krijgen. Onze vraag is daarom of GS de volgorde zouden willen omdraaien. Dat wil zeggen in plaats van nu de verordening generiek aan te passen en later eventueel met concrete voorstellen te komen, zoals dit ook staat beschreven in het voorstel, nu eerst dat concrete voorstel of een set van concrete voorstellen te presenteren en daarbij meteen aangeven wat er knelt in die verordening. Als wij daarmee instemmen, kunnen wij die dan in een beweging meenemen. Dat is mogelijk omdat het een provinciale verordening is die PS zelf op verschillende momenten en meerdere onderdelen kunnen aanpassen als hun dat goeddunkt.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! In de commissie heb ik aan de gedeputeerde gevraagd aan welke bedragen wij moeten denken: tientallen of honderden miljoenen. Ik heb begrepen dat binnenkort ongeveer € 400-500 miljoen vrijvallen die dan eventueel naar de schatkist moeten. Enige urgentie lijkt dus wel aanwezig. Als de heer Ten Harmsen nu vraagt om eerst beleid in te vullen, bestaat de kans dat wij te laat zijn. Ik vind ook dat met name de invulling van de maatschappelijke projecten zorgvuldig moet gebeuren. Ik zal daarvoor straks een amendement indienen. Is het niet zo dat wij dan op dit moment een schijnbeweging maken die voor de heel korte termijn geldt, terwijl wij binnen de kortste keren al voorstellen moeten krijgen voor de invulling van 50, 200, 500 miljoen euro?

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): De heer Bouwman stelt mij een vraag waarop ik eigenlijk geen goed antwoord kan geven. Ik weet eenvoudigweg niet over welke voorstellen het gaat. Ik weet niet in hoeverre het heel frequent zal gaan gebeuren, of welke omvang die voorstellen hebben. Ik ben het met de heer Bouwman eens dat wij zo snel mogelijk rendementsverliezen moet voorkomen, maar ik kan niet beoordelen of het college al een aantal scenario's heeft uitgewerkt. Ik vraag het college om daarmee zo snel mogelijk bij PS te komen zodat wij dan meteen knopen kunnen doorhakken. Meer dan dat kan ik niet antwoorden.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Dat betekent dus het terugtrekken van de wijzigingsverordening?

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Het aanhouden van die verordening. De slotzin van mijn betoog is dat ik vraag of het college het met mij eens is en of het mogelijkheden ziet de procedure zodanig aan te passen dat wij vandaag geen besluit nemen, maar het stuk op het moment dat het relevant is weer aan de orde stellen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Het kan betekenen dat wij op heel korte termijn toch generieke maatregelen moeten nemen en dat wij tot een ander soort afgrenzing moeten komen van projecten met een maatschappelijk rendement. Het college moet haar oordeel hierover maar geven.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De heer Ten Harmsen sprak over geld lenen aan openbare lichamen in het buitenland. Het voorbeeld van de gedeputeerde ging echter over de universiteit van Eindhoven. Hoe ziet de heer Ten Harmsen dat?

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): De heer Van der Wel noemt nu precies mij B-variant, constructies met derden dus niet met andere overheden. Dat is een deel van de wijzigingsvoorstellen. In onze ogen is het op te delen in wijzigingen die mogelijkheden creëren om aan overheden geld uit te lenen en wijzigingen die mogelijkheden creëren om met derden constructies op te tuigen. Dat zijn twee verschillende onderdelen. Zodra je specifiek weet over welke gevallen het gaat, zijn het geen generieke maatregelen meer, maar maatregelen die je treft om die gevallen mogelijk te maken. Laten wij geen semantische discussie voeren over het begrip "generiek".

De **voorzitter**: U stelt een nogal fundamentele vraag, namelijk uitstel van behandeling van het voorstel. Ik wil nu graag de andere fracties het woord geven en daarna de gedeputeerde. Wij kunnen dan kijken of uw voorstel wordt gesteund of op een andere manier in de beantwoording kan worden verwerkt.

Mevrouw **Keijzers-Verschelling** (CDA): Voorzitter! De verkoop van onze Essentaandelen heeft een behoorlijke pot met geld opgeleverd, de zogenaamde Essentgelden, waar we naar de mening van de CDA-fractie zorgvuldig mee om moeten gaan.

Een substantieel deel van deze gelden is ondergebracht in de investeringsagenda waarmee we direct investeren in Brabant. Het grootste deel van deze gelden hebben we echter ondergebracht in een veilige beleggingsportefeuille, waarvan de opbrengsten ons voormalige Essentdividend eeuwigdurend moeten compenseren.

Het economisch tijdstip maakt dat deze opbrengsten onder druk staan. Daarom wordt voorgesteld de middelen in deze beleggingsportefeuille ook anders in te kunnen zetten, namelijk door te investeren in projecten met maatschappelijk rendement en het verstrekken van leningen aan gemeenten en andere openbare lichamen. Overigens geldt dit laatste ook voor de middelen uit de investeringsagendaportefeuille.

Wat de CDA-fractie betreft is dit op zich een begrijpelijke gedachtegang; wij benutten inderdaad liever het geld in Brabant dan dat we het verplicht moeten onderbrengen bij de schatkist van de minister van Financiën in Den Haag, ondanks de Brabantse roots van deze minister.

Er is echter ook iets wat ons zorgen baart. Zoals we in de commissie al hebben aangegeven, worden naar onze mening door deze wijziging ook de risico's groter. En de vraag is of we dat moeten willen.

Gedeputeerde van Heugten is hier in de commissie uitgebreid op ingegaan omdat dit gevoel breed in de commissie leefde. Duidelijk is dat door te investeren in bijzondere projecten een ander risicoprofiel zal ontstaan. Zoals te lezen is in artikel 10 onderdeel e van de gewijzigde verordening krijgen Gedeputeerde Staten de verplichting om een beleid te ontwikkelen voor beheer en beheersing van de risico's, Provinciale Staten te informeren over dat beleid en Provinciale Staten periodiek te informeren over de uitvoering van dat beleid. In onderdeel f wordt vervolgens aangegeven welke aspecten dat beleid ten minste dient te bevatten. Wij zouden graag van de gedeputeerde horen wanneer wij dit beleid precies kunnen verwachten. Ik zou dan eigenlijk willen aansluiten bij de opmerking van de heer Ten Harmsen dat de Staten wat meer gevoel willen hebben bij de risico's van deze wijziging en dat het daarom misschien goed is als GS eerst met een concreet voorstel komen. Mijn suggestie is iets anders maar gaat wel over de procedure. Misschien kunnen wij eerst dat beleid vaststellen waardoor wij een eventueel voorstel concreter kunnen toetsen.

Daarnaast zien we in artikel 9 dat Gedeputeerde Staten geen besluit nemen voordat Provinciale Staten hun wensen en bedenkingen kenbaar hebben kunnen maken. Dit betekent dat ieder concreet geval aan onze Staten wordt voorgelegd. Dat kunnen wij dan toetsen aan het voorgestelde beleid.

De **voorzitter**: Komt u tot een afronding, mevrouw Keijzers.

Mevrouw **Keijzers-Verschelling** (CDA): De CDA-fractie kan zich in principe vinden in hetgeen met deze wijziging wordt beoogd, namelijk het behalen van meer financieel én maatschappelijk rendement met deze gelden, maar het moet duidelijk zijn dat het een financieel beleggingsproduct is en blijft en geen verkapte investeringsportefeuille.

De heer **Vissers** (SP): Voorzitter! Zoals u weet betekent het Engelse woord "treasure" hetzelfde als het Nederlandse woord "schat". Je zou dus de indruk kunnen krijgen dat we het vandaag hebben over een "schattige" verordening, maar helaas: niets is minder waar.

De treasuryverordening gaat in het geval van onze provincie over een hele grote som geld en vooral over de vraag hoe we met die hele grote som geld omgaan.

In het verleden hebben wij als SP regelmatig vragen gesteld over onze beleggingen en de mate waarin er risico wordt gelopen met de centen van de Brabantse burgers. Tot nu toe werd ons altijd verzekerd dat het risico uiterst beperkt was doordat het provinciaal beleid gericht was op minimaal risico, met het buy-and-hold principe van staatsobligaties met een triple A-rating. Er zouden wel heel gekke dingen moeten gebeuren wilde Brabant hetzelfde overkomen als bijvoorbeeld Noord-Holland of Groningen met het Landsbanki gebeuren.

De veranderingen die nu worden voorgesteld laten die werkwijze enigszins los. In de begeleidende nota wordt een aantal argumenten genoemd voor deze wijzigingen: de provincie wil een actievare rol spelen bij het bereiken van de doelen van de Agenda van Brabant, verplicht schatkistbankieren komt eraan en de rendementen staan onder druk.

Voorzitter. Vooral dat laatste zit me niet lekker. Het klopt wel, de rendementen staan onder druk, maar er is een direct verband tussen rendement en risico. Wil je meer rendement, dan moet je bereid zijn om meer risico te lopen. De klanten van Landsbanki waren ook op zoek naar rendement en gingen voor een procentje extra richting IJsland. Op het moment dat ze dat deden waren ook zij er van overtuigd dat er nauwelijks risico werd gelopen.

De SP kan niet beticht worden van risicomijdend gedrag, maar als het gaat om het geld van de Brabantse burger, want daar hebben we het hier over, dat zijn wij als SP inderdaad graag risicomijdend. Helaas moeten we dan ook constateren dat het risicoprofiel van medeoverheden op dit moment vraagtekens oplevert. Wie garandeert ons dat een gemeente of andere overheid ons terugbetaalt als ze in de problemen komen? Ik stel me zo voor dat Den Haag de arbiter zal proberen te zijn in een mogelijk geschil en met hun -- ik noem het maar zoals het is -- grijpgrage vingers aan onze Brabantse centjes komen.

Als ik nog één keer "risico" zeg, heb ik dat woord al tien keer gebruikt in mijn toch niet al te lange bijdrage. Het moge duidelijk zijn dat dit onze belangrijkste zorg is. In het voorstel is opgenomen dat er aan beleid zal moeten worden ontwikkeld voor tot het monitoren en beheersen van de risico's. De SP stelt in lijn met wat mevrouw Keijzers zei voor eerst dit beleid vast te stellen, zodat we een beter idee hebben van de risico's voordat we overgaan tot het aanpassen van de verordening. Het verzoek aan GS is dan ook om de nota tot dat moment aan te houden.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter! Deze wijziging van de verordening treasury, hoe helder deze ook is opgesteld, waarvoor onze complimenten, slaat wat de PVV betreft de plank mis. De wijziging bevat onverantwoorde en ondoordachte elementen. Het college wil geld kunnen gaan uitlenen onder meer aan Brabantse gemeenten. Geanticipeerd wordt op aanpassing van het wetsvoorstel schatkistbankieren, waarin die mogelijkheid nu nog geen optie is. Los van het feit dat de PVV het vreemd vindt dat het college anticipeert op een dergelijke wetswijziging, vinden wij het zeer onverstandig dat de provincie de intentie uitspreekt om geld te willen uitlenen aan Brabantse gemeenten. Er bestaat met hen immers een toezichtsrelatie en die wordt door het uitzetten van leningen hopeloos maar vooral ook onnodig gecompliceerd.

Gesuggereerd wordt dat de provincie een rendement moet behalen op haar kapitaal. Beste college, u heeft slechts één verantwoordelijkheid en dat is met de publieke middelen die u periodiek krijgt, de publieke taken die u zijn toebedeeld naar behoren uitvoeren. Als het kapitaal van de burger dat u in beheer heeft rente oplevert, is dat leuk meegenomen. Maar in plaats van de rente als incidenteel te beschouwen heeft u die in uw begroting als een vaste inkomstenpost ingerekend en daar ook het uitgavenpatroon van de provincie structureel op gebaseerd.

De provincie wil, aldus het college, een actieve rol spelen bij het realiseren van maatschappelijk gewenste projecten die anders niet of niet geheel worden gerealiseerd. Zorgwekkend is dat deze provincie dus zomaar de portemonnee wil trekken voor projecten waarvoor vanuit de markt geen investeringsinteresse bestaat. Dat betekent dat de provincie als overheidslaag dus met meer impact en een groter financieel beslag inzet op diverse beleidsdoelen, terwijl aan die doelen tot op heden een bepaald financieel beslag was gekoppeld. En dat ook nog terwijl een overheid zich moet beperken tot haar kerntaken en niet meer ruimte moet innemen dan noodzakelijk.

De PVV ziet zoveel knelpunten en onnodige risico's in de wijze waarop het college het geld van de burgers wil gaan beheren, dat we het verstandiger vinden als het college het geld dan maar gewoon teruggeeft aan de burger. Die kan dan zelf beslissen op welke manier hij het wil besteden!

De **voorzitter**: Door de leden mw. Van der Kammen en Van der Wel wordt de volgende motie voorgesteld:

*"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013 ter bespreking
van de wijziging treasuryverordening,
constaterende dat:*

- *de aanpassing van de treasuryverordening het college uitgebreide mogelijkheden geeft om Brabants publiek geld risicovol te 'beleggen' in de vorm van leningen of investeringen in maatschappelijke projecten,*

overwegende dat:

- *dit met zich meebrengt dat de provincie dus per definitie met meer impact en een groter financieel beslag inzet op diverse beleidsdoelen waar tot op heden een gekaderd financieel beslag aan is vastgekoppeld;*
- *een overheid zich moet beperken tot haar kerntaken en niet meer ruimte moet innemen dan noodzakelijk;*
- *een provincie geen bank is en ook niet voor bank moet gaan spelen;*
- *een provincie voor valse concurrentie en marktverstoring zorgt door op grote schaal kapitaal in te zetten op zaken waar een bank niet in zou investeren (en niet zijnde de provinciale kerntaken);*
- *het investeren in en het uitlenen van Brabants publiek kapitaal in "maatschappelijke doelen" per definitie betekent dat de provinciale begroting een incompleet beeld geeft van de bestedingen aan diverse "maatschappelijke" doeleinden;*
- *deze verstopte bestedingen aan "maatschappelijke doelen" niet meer vallen onder de invloedssfeer van de volksvertegenwoordiging terwijl in feite wel politieke doeleinden worden nagestreefd;*

- *deze vorm van verborgen besteding van publieke middelen aan politieke doelen ongewenst is;*
 - *het in dát geval beter is te kiezen het geld dan rechtstreeks aan de burger terug te geven. Die kan dan zelf uitmaken waaraan het geld moet worden besteed,*
- verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:*
- *ervoor te zorgen gezien de wijziging van de treasuryverordening het publieke kapitaal terug te geven aan de burger, zodat deze zelf kan bepalen aan welke doelen het wordt uitgegeven,*
- en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. M4.

De heer **S. Smeulders** (PvdA): Voorzitter! Ik wil mijn verhaal beginnen met een vraag aan het college. Kan ik uit het feit dat er net een gewijzigd voorstel op de tafel van de voorzitter lag, opmaken dat het college een gewijzigd voorstel heeft voorbereid? Ik vind het relevant om dat te weten en dat werd net niet helemaal duidelijk.

De fractie van de PvdA acht het van het grootste belang dat de provincie de rendementen uit de immunisatieportefeuille op peil houdt, want enkel met het handhaven van de rendementen uit de immunisatieportefeuille is het mogelijk om de begroting op peil te houden en de activiteiten te blijven verrichten die wij nu verrichten en die de Brabantse samenleving jaarlijks versterken.

Hier is echter sprake van een bepaalde spanning. De treasuryverordening stelt hoge eisen aan de beleggingen van de provincie en dat is terecht. De immunisatieportefeuille is ons stamkapitaal en dat willen handhaven.

De fractie van de PvdA steunt het principe van beleggen met maatschappelijk rendement maar is van mening dat de provincie met de immunisatieportefeuille niet dezelfde risico's mag lopen als met de fondsen.

In principe kan de PvdA-fractie instemmen met het lenen van middelen aan gemeenten en andere medeoverheden, maar heeft nog wel een aantal vragen bij deze constructie. Een van die vragen is net als gesteld door de fractie van de PVV. Als de provincie zowel bankier als controleur van de Brabantse gemeenten gaat spelen, heeft de provincie een dubbel belang en dat kan volgens sommige -- o.a. de PVV-fractie -- tot problematische situaties leiden. In de commissievergadering zijn de voor- en nadelen wel even kort aan de orde geweest, maar voor ons nog onvoldoende. Wij vragen de gedeputeerde deze nog eens nader toe te lichten en aan te geven welke ongewenste effecten dit kan hebben voor de provincie.

Wij hebben ook veel vragen over het investeren in maatschappelijke projecten van derden. Wat gaat zo'n project inhouden? De gebruikte definitie in het voorstel is dat er geïnvesteerd moet worden in projecten die de Agenda van Brabant raken. Dat vinden wij niet precies genoeg. Dat is namelijk heel breed, daar kun je alle kanten mee op. Wij willen graag van GS weten om welke investering en projecten het hier kan gaan. Ik kan mij voorstellen dat GS een en ander tijdens deze vergadering niet uitgewerkt kan toelichten. Daarom zou uitstel van besluitvorming zoals ook de VVD voorstelt, niet onverstandig zijn. Wij kunnen ons voorstellen dat de onderscheiden partijen in deze Staten het begrip "maatschappelijk rendement" verschillend definiëren. Onze instemming met de wijziging van de treasuryverordening is nauw verbonden met het type projecten

waarin geïnvesteerd zal worden. Met sommige beleidsdoelen kunnen wij goed leven en met andere stukken minder en dat is natuurlijk essentieel.

Het is heel belangrijk om hierover helderheid te hebben om te kunnen instemmen met dit voorstel.

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter! D66 vindt het zorgelijk dat de bestaande rendementen uit de Essentgelden zó onder druk staan, dat meer risicovolle wegen gezocht moeten worden. Want laten we daar duidelijk over zijn: een hoger rendement wordt pas gegeven in situaties dat geïnvesteerd of belegd geld meer risico loopt om niet volledig terug te komen. Wij als D66 kunnen ons volledig vinden in de gedachtenlijn die de VVD in dezen heeft opgezet.

Wij kunnen op dit moment niet instemmen met deze wijziging om twee redenen:

De eerste is dat met het instellen van de fondsen al een substantieel bedrag risicovol belegd is. Deze wijziging zou het totale risico fors verhogen naar een mogelijk ongewenst niveau. Eigenlijk is dit een weg die leidt tot het instellen van een soort extra, mogelijk revolverend fonds, maar nu ter grootte van 2 miljard euro.

De tweede reden is misschien een wat oneigenlijk argument, maar een kwalitatief goede invulling van de controlerende rol zal bij investeringen in maatschappelijke projecten veel extra tijd in beslag nemen voor PS, tijd die eigenlijk niet beschikbaar is.

Wij zien het probleem echter wel en om dat probleem te kunnen tekkelen hebben wij een motie voorbereid. Die gaat over de bijdrage uit het Provinciefonds. Wij hebben het idee dat de afspraken zoals die zijn gemaakt een andere basis hebben gekregen.

De **voorzitter**: De heer lid Hageman wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend Statenvoorstel 32/13, constaterende dat:

- *de provincie Noord-Brabant van alle provincies de laagste bijdrage per inwoner ontvangt vanuit het Provinciefonds;*
- *het belangrijkste argument hieronder wordt gevormd door de vermogenspositie van de provincie en de te verwachten of toe te rekenen rendementen;*
- *na het akkoord over de verdeling van de gelden uit het Provinciefonds, een besluit is genomen over het zogeheten schatkistbankieren,*

overwegende dat:

- *schatkistbankieren zal leiden tot lagere rendementen op het eigen vermogen dan beleggen volgens het vigerende treasury statuut;*
- *hiermee de uitgangspunten onder het akkoord over de verdeling van de gelden uit het Provinciefonds eenzijdig door één van de onderhandelingspartners is veranderd;*
- *hiermee de uitkomst van de onderhandelingen ter discussie mag staan,*

verzoeken Gedeputeerde Staten:

- *gesprekken met de onderhandelingspartners te starten om de verlaagde rendementen als gevolg van schatkistbankieren deels te compenseren door een hogere bijdrage uit het Provinciefonds,*

en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M5.

De heer **Bouwman** (GroenLinks); Voorzitter! Er zijn tot nu toe behartigenswaardige woorden gesproken. Wij hebben allemaal onze zorgen over het feit dat het immunisatiefonds langzaam maar zeker aan enig verval onderhevig is en dat er gelden vrijkomen waar iets anders mee moet gebeuren. Wij weten allemaal dat de bedreigingen groot zijn en dat wij een oplossing moeten vinden. De vragen moeten snel beantwoord worden en het beleid zal snel geformuleerd moeten worden. Wij zijn niet ervan uitgegaan dat vandaag deze wijzigingsverordening wellicht aangehouden zal worden, hoewel dat er nu wel op lijkt. Het is wel verstandig om zo snel mogelijk duidelijkheid te krijgen. De risico's worden groter en groter. De effecten van het landelijke beleid op de financiën van gemeenten zijn groot. Dat geldt echter ook voor bouwprojecten en voor heel veel andere zaken. Obligaties staan onder druk.

Wij waren heel ongelukkig met het feit dat in het kader van projecten met een maatschappelijke rendement alleen verwezen werd naar de Agenda van Brabant. Wij hebben gewerkt aan een amendement en een motie om dat in te perken. Het is naar onze mening wel verstandig om gezien de ontstane situatie en rekening houdend met de risico's toch een poging te doen om dit geld op een voor Brabant maatschappelijke en nuttige wijze aan te wenden, nog steeds tegen de achtergrond van schatkistbankieren etc. Om die reden hebben wij gezocht naar een toespitsing van wat wij belangrijk vinden in die Agenda van Brabant. Dat kan wellicht in de eventuele beraadslagingen over te formuleren beleid later ook meegenomen worden. Wij kwamen uit op het economische programma Brabant 2020, en met name bij de daarin genoemde maatschappelijke opgaven, te weten: duurzame energie, duurzame agro/food, slimme en schone mobiliteit en vergrijzing/gezond ouder worden. Aan deze terreinen wordt volgens ons al aandacht besteed maar deels veel te weinig. Als wij daar renderende maatschappelijke projecten kunnen vinden, zou ons dat heel goed uitkomen.

De **voorzitter**: Door het lid Bouwman wordt het volgende amendement en de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend het Statenvoorstel nummer 32/13 A/B inzake Eerste wijzigingsverordening Verordening Treasury Noord-Brabant, besluiten dat:

de tekstpassages "projecten met een maatschappelijk rendement" als volgt gewijzigd worden:

"projecten met een maatschappelijk rendement, conform de vier maatschappelijke opgaven, genoemd in het Economisch Program van Brabant 2020 (duurzame energie, duurzame agro/food, slimme en schone mobiliteit en vergrijzing/gezond ouder worden)".

Toelichting: overwegingen:

De toelichting bij deze verordening verwijst naar maatschappelijk gewenste projecten die passen binnen de Agenda van Brabant. Dat lijkt een te brede definitie. Daarnaast ontbreekt deze toelichting in de wijzigingsverordening.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A4.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend het Statenvoorstel nummer 32/13 A/B inzake: Eerste wijzigingsverordening Verordening Treasury Noord-Brabant,

overwegende dat:

- *GS reeds op korte termijn met voorstellen moeten komen hoe vrijvallende middelen uit het immunisatiefonds moeten worden herbelegd;*
- *de omvang van de herbeleggingen reeds enkele honderden miljoenen euro's beloopt,*

constaterende dat:

- *het begrip "projecten met een maatschappelijk rendement" in een toelichting slechts geduid wordt als "maatschappelijk gewenste projecten die passen binnen de Agenda van Brabant";*

- *deze duiding veel te breed en ongedefinieerd is,*

dragen Gedeputeerde Staten op c.q. verzoeken GS:

- *projecten met maatschappelijk rendement te selecteren en aan PS voor te leggen, die passen binnen de maatschappelijke opgaven die gedefinieerd zijn in het Economisch Programma Brabant 2020, namelijk duurzame energie, duurzame agro/food; slimme en schone mobiliteit en vergrijzing/gezond ouder worden, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. M6.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Elke dag komen er werklozen bij en wij zitten op een pot met geld. Hoe gek kan het zijn? Wij moeten dat geld gaan gebruiken voor dingen die nuttig zijn en voor mij is dat mensen aan het werk houden. Wij hebben nu een risicoloze belegging in Frankrijk. Ik heb laatst een programma gezien waaruit bleek dat Frankrijk theoretisch failliet is, dus als wij ons geld daar nog langer hadden, hadden wij helemaal niets gehad. Naar mijn idee moet het geld gaan rollen om de noden in Brabant op te lossen. Als wij dat niet meteen doen, pikt de rijksoverheid het in en dan zijn wij het helemaal kwijt.

Ik sluit mij aan bij GroenLinks die met een paar prachtige voorbeelden kwam...

De **voorzitter**: Mijnheer Mondriaan, uw spreektijd is om.

De heer **Mondriaan** (50PLUS) Dat is het dan.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Het is al gezegd: de Essentgelden maken van Brabant een rijke provincie. Wij zijn het niet met het voorstel eens, wij vinden namelijk niet dat de provincie moet gaan optreden als een bank. De rendementen staan inderdaad onder druk, maar dat is een fact of life. Daarmee zullen wij moeten leven en daarop zullen wij uitgaven moeten aanpassen. Wij vinden niet dat het geld via welk project dan ook moet worden gebruikt om de Agenda van Brabant uit te breiden of aan te vullen.

Nu gaat het over schatkistbankieren bij het Rijk en morgen is het misschien inleveren. De heer Mondriaan zei het al.

De fractie van het CDA zei dat zij het geld graag in Brabant wil gebruiken. Dat willen wij ook en geven het dan liever rechtstreeks aan de Brabanders, zodat zij zelf kunnen bepalen hoe zij met hun Essentgelden willen omgaan. Daarom hebben wij de motie van de PVV mee ondertekend.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Voorzitter! Ik proef uit de gemaakte opmerkingen dat er bij veel fracties nog veel vragen zijn over ons treasurybeleid. Zoals al eerder gezegd gaat het om schat bewaren. Wij hebben onze immunisatieportefeuille als een schat bewaard. Dat doen wij nog steeds. PS hebben spelregels gemaakt waaraan het college zich bij het schat bewaren moet houden. Die spelregels zijn goed, zij zijn valide en daar is niets mis mee. Dat betekent dat wij alleen solide triple-A-beleggingen doen met een minimaal risico en een zo hoog mogelijk rendement.

Er zijn enkele veranderingen die het college aanleiding hebben gegeven om bij de Voorjaarsnota aan u te vragen of het te overwegen zou zijn om op zoek te gaan naar nieuwe beleggingsproducten die mogelijkwijs hetzelfde of een hoger rendement kunnen opleveren dan schatkistbankieren en daarnaast nog een maatschappelijk rendement voor Brabant kunnen opleveren. Om dat mogelijk te maken moet de huidige verordening aangepast worden. Zoals de heer Ten Harmsen van der Beek al zei kan dat met deze wijziging op twee manieren: de mogelijkheid om te lenen aan gemeenten en andere openbare lichamen en de mogelijkheid om te kunnen beleggen in financiële projecten van derden.

Ik merk dat er bij de fracties veel vragen leven. Wat betekent het voor risicoprofiel? Wat betekent het voor het te behalen rendement? Wat moeten wij verstaan onder maatschappelijk rendement?

In de commissievergadering hebben wij daarbij uitgebreid stilgestaan. Ik ga die vergadering nu niet overdoen. De heer Ten Harmsen vroeg zich af of het niet beter is om eerst aan de hand van een concrete casus te kijken wat het kan opleveren voordat wij de verordening wijzigen.

Ik wil nog even ingaan op het uitlenen aan gemeenten omdat er gesuggereerd wordt dat dit onveilig zou zijn. Alle betalingsverplichtingen die een gemeente aangaat ook die jegens andere overheden worden altijd gegarandeerd door de Staat. Als een bank leent aan een gemeente vraagt die bank verder geen zekerheidstelling omdat een gemeente te allen tijde gegarandeerd is. In het kader van het schatkistbankieren heeft de wetgever gezegd dat hij ook toestaat dat het geld aan andere overheden of openbare lichamen wordt uitgeleend.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter! Kan de gedeputeerde reageren op de gedachte dat dit even los van het financiële risico de relatie tussen een gemeente en de provincie hopeloos compliceert?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Dat hoeft niet. Er is een leningsovereenkomst en de gemeente is gehouden de lening terug te betalen alsmede de rente. Er is verder weinig gecompliceerds aan. Als een gemeente de artikel 12-status krijgt, krijgt zij extra geld van het Rijk. De gemeente moet daarvoor wel een aantal tegenprestaties leveren, maar een

van dingen die zij met dat geld moet doen, is alle betalingsverplichtingen nakomen. Ik stel voor dat wij met name de risico's bij leningen aan gemeenten, de sprookjes en de fabels die daaromheen bestaan maar ook de werkelijk feiten in een later stadium nog eens duidelijk uitleggen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! De gedeputeerde zegt terecht dat een bank geen garantie vraagt als een gemeente geld leent, omdat die bank weet dat de Nederlandse Staat garant staat. Waarom zouden wij dan geld lenen aan een gemeente? Die kan toch bij een bank lenen?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Dat kan, maar wij kunnen aan gemeenten tegen een hoger rentepercentage lenen dan wij ontvangen van de schatkist. Het geld staat even veilig bij gemeenten maar wij krijgen een hogere rentevergoeding dan wanneer wij schatkistbankieren. Dat is het voordeel voor ons. Het voordeel voor een gemeente is dat zij tegen een iets lager rentepercentage van ons kunnen lenen dan wanneer zij bij de bank lenen. Dat kan het nut zijn van deze exercitie.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De een zijn voordeel is de ander zijn nadeel. Ik denk dat wij dan concurreren met de banken en dat is ook niet helemaal eerlijk.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Van de Nederlandse Staat mogen wij uitlenen aan medeoverheden.

De heer **S. Smeulders** (PvdA): Voorzitter! Mag ik een vraag stellen aan de heer Van der Wel?

Ik vond zijn opmerking opvallend. Is hij van mening dat de overheid niet dient te concurreren met banken?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Volgens mij was de vraag voldoende beantwoord. Daarom liep ik weg.

De **voorzitter**: Dit waren niet echt interrupties maar pogingen om te begrijpen wat er in het voorstel staat. Dat kunt u allemaal lezen. De heer Van Heugten heeft het woord.

Mevrouw Van der Kammen van de fractie van de PVV merkte op dat ons college de rente op de immunisatieportefeuille ingeboekt heeft voor het sluitend maken van onze begroting. Ons college heeft dat niet gedaan, dat hebben de Staten besloten. Zij stellen elk jaar de begroting vast en hebben bewust de keuze gemaakt om daarvan een immunisatieportefeuille te maken met opbrengsten die in de begroting vallen. Onze college voert dat uit.

De heer Bouwman van GroenLinks merkte op dat wij snel moeten ageren. Dat bestrijd ik. Er is geen nut of noodzaak tot snel reageren. Er is op dit moment geen concreet initiatief bij ons college voor het kunnen beleggen in een ander financieel product dan wij tot dusver gedaan hebben. Het geld dat vrijvalt in onze beleggingsportefeuille gaat nu naar de Nederlandse Staat, conform het wetsvoorstel Schatkistbankieren. Wij kunnen elk moment het geld daar weer vandaan halen en inzetten in de beleggingsproducten die zijn toegestaan.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Zoals het college zelf heeft aangegeven, komen er aanzienlijke bedragen vrij of zijn al bij de schatkist ingeleverd tegen een laag rendement. De bedoeling was om dat rendement zo risicoloos mogelijk en zo maatschappelijk nuttig mogelijk te verhogen. Dat is toch urgentie?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ja, maar er is geen deadline. U hebt bij de begroting en bij de Voorjaarsnota ons financieel perspectief gezien. In de jaarrekening hebben wij laten zien dat het grootste deel van onze beleggingsportefeuille gelukkig nog steeds het gewenste rendement opbrengt. Langzaam maar zeker wordt ons rendement lager, maar er is geen urgentie om in een maand of twee maanden tijd iets te organiseren omdat er een tekort dreigt. Die urgentie bestrijd ik dus. Het is wel duidelijk dat op termijn het rendement van onze portefeuille minder wordt.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Kan de gedeputeerde het concrete bedrag noemen dat nu bij de schatkist terechtgekomen is?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Dat kan ik. Wij hebben onlangs bij een vrijval zelfs vrijwillig gekozen voor staatsobligaties omdat die op dat moment een beter rendement en een betere risicoverdeling gaven dan andere obligaties in den lande. Nu moet het liquiditeitsoverschot dat wij hebben verplicht overgemaakt worden naar de schatkist. Het bedrag dat bij de schatkist geparkeerd staat, kan van dag tot dag fluctueren. Dat is een kenmerk van schatkistbankieren.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Kan de gedeputeerde de commissie een overzicht verstrekken van die ontwikkelingen?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ik zal de commissie rapporteren over de voortgang van het schatkistbankieren van de provincie Noord-Brabant.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Volgens Rutte moeten wij uitgeven en wij zitten maar te potten. Moeten wij niet eens beginnen met een nuttige besteding van het geld zodat er weer mensen aan het werk komen?

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Op dat laatste punt komen wij graag terug bij de begrotingsbehandeling.

Gehoord hebbende de beraadslagingen in eerste termijn, de vragen die gesteld zijn en de verzoeken aan het college om meer informatie dan wel om de volgorde om te draaien en aan de hand van een casus te bekijken of wij in onze verordening ruimte willen zoeken om het beleggingsbeleid aan te passen, zou ik namens het college aan de voorzitter van de vergadering een ordevoorstel willen doen, namelijk om dit voorstel nu niet verder in behandeling te nemen en de beraadslagingen hierover te staken. Het college zegt toe om met een nieuw voorstel te komen na een nadere gedachtewisseling met de Staten over de vraag wat zij willen veranderen en op welk moment.

De **voorzitter**: Ik zal dit voorstel in stemming brengen.

De heer **S. Smeulders** (PvdA): Voordat wij gaan stemmen, wil ik graag een antwoord op een vraag die ik in eerste termijn heb gesteld.

De heer **Van Heugten** (GS;CDA): Ons college heeft geen andere voorstellen voorbereid. Op mijn verzoek is wel gekeken wat het voor de tekst van de verordening zou betekenen als er een keuze gemaakt zou moeten worden tussen het kunnen uitlenen aan andere overheden en openbare lichamen en het financieren van projecten. Wij hebben daarvoor geen voorstel voorbereid.

De heer **Hageman** (D66): Ik heb een motie ingediend en zou daarover wel even de mening van het college willen horen omdat die maar ten dele te maken heeft met dit voorstel.

De heer **Heijmans** (SP): Volgens mij dient een ordevoorstel terstond in stemming gebracht te worden.

De **voorzitter**: Alles wat tot nu toe bij dit voorstel is ingebracht aan moties en amendementen wordt aangehouden. Ik ga nu het ordevoorstel in stemming brengen. Ik vraag de fracties of zij tijd nodig hebben om hierover na te denken of dat wij dit voorstel meteen in stemming kunnen brengen.

De heer **S. Smeulders** (PvdA): Wij willen hierover graag stemmen na de lunchpauze.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Dat is een goed idee, maar ik heb ook een vraag. Er wordt gesproken over een en ander uit te proberen in de vorm van een casus. Ik wil graag van GS de toestemming dat dit op niet al te lange termijn gebeurt, dus ergens rond de begroting.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Wij zijn niet voor het uitproberen in een casus buiten het voorstel om. Wij willen het voorstel wel in gewijzigde vorm behandelen maar willen geen parallelle baan inbrengen.

De **voorzitter**: Als wij besluiten dit voorstel van de agenda af te voeren, stel ik voor dat de gedeputeerde met een voorstel komt over hoe verder te handelen en afspraken maakt zowel over de inhoud als over het tempo.

Ik vraag nu niet zozeer een mening over het vervolgproces maar over het ordevoorstel dat ik in stemming wil brengen. Ik ben best bereid die stemming uit te stellen tot na de lunch zodat de fracties zich hierover kunnen beraden. Wij beginnen na de lunch met die stemming en vervolgen dan met de behandeling van de voorstellen.

De vergadering wordt van 12.30 uur tot 13.30 uur geschorst

De **voorzitter**: Ik heb genoteerd dat gedeputeerde Van Heugten heeft toegezegd dat GS in de commissie moet een wijzigingsvoorstel (tempo en aanpak) zullen komen.

Wij gaan nu eerst stemmen over het ordevoorstel van het college om voorstel 32/13 aan te houden tot een nader moment. Over de wijze waarop voorzien wordt in nadere voorstellen, zowel qua inhoud als tempo, zal de gedeputeerde zich verstaan met de commissie.

In stemming komt het ordevoorstel

De heer **Ten Harmsen van der Beek** (VVD): Voor.

Mevrouw **Keijzers-Verschelling** (CDA): Voor.

De heer **Visser** (SP): Voor.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voor.

De heer **S. Smeulders** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Voor.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: De heer Van der Wel is niet aanwezig. Ik constateer dat dit voorstel met algemene stemmen is aangenomen. Hiermee is de behandeling opgeschort.

PS 49/13: Beleid Ondergrond – visie op het benutten van de potenties in de ondergrond

De heer **Burger Dirven** (VVD): Geachte voorzitter! Vandaag spreken wij over de visie op het benutten van de potenties in de ondergrond. Ook spreken wij over de invloed die onze provincie wil kunnen uitoefenen in de gesprekken met het Rijk over de Structuurvisie Ondergrond, STRONG genaamd.

De fractie van de VVD is verheugd om in de memorie van antwoord te lezen dat ondergrondse activiteiten in eenzelfde gebied ook gelijktijdig kunnen plaatsvinden, mits zij niet met elkaar in conflict komen. Meervoudig gebruik van de ondergrond is dus mogelijk, bijvoorbeeld ondiepe KWO (koude-warmteopslag) en diepe geothermie.

In het Statenvoorstel is het woord "ladder" verdwenen en vervangen door "voorkeursvolgorde". De gedeputeerde heeft in de commissie gemeld dat benutting van alle potenties nog open staat, met uitzondering van de opslag van radioactief afval. De inzet van schaliegas staat ook nog open.

Voor de VVD is beoordeling van schaliegas pas aan de orde als het kabinet en de Tweede Kamer groen licht hebben gegeven voor proefboringen. De minister heeft in zijn brief van twee dagen geleden (18 september 2013) duidelijk aangegeven wat de

vervolgprocedure is. Eerst volgt een advies van de commissie-MER op het eindrapport van Witteveen & Bos. Dat advies is gisteren uitgebracht. De minister heeft het advies van de commissie-MER overgenomen om een structuurvisie/plan-MER (ik zal verder spreken over een rijksstructuurvisie) op te stellen. In deze extra stap zal voor alle potentiële locaties in Nederland inzicht worden gegeven in de te verwachten invloeden op milieu, veiligheid, landschap en natuur mocht de winning van schaliegas doorgang vinden. In de rijksstructuurvisie is ook ruimte gemaakt voor inspraak én overleg waarbij lokale bestuurders en inwoners betrokken zullen worden. Daarbij gaat het dus over het creëren van draagvlak.

Pas na de rijksstructuurvisie besluit de minister of een aanvraag voor een proefboring in behandeling kan worden genomen, maar dan zijn we 1,5 jaar verder. Vervolgens moet de onderneming die de proefboring wil uitvoeren een locatiespecifieke MER opstellen die ook getoetst wordt door de commissie-MER. Pas daarna volgt een kabinetsbesluit op een proefboring. De VVD-fractie is verheugd over deze toezegging van minister Kamp en vindt dat de provincie pas een standpunt kan innemen als zij alle informatie, waaronder de structuurvisie MER, op een rijtje heeft. Graag ziet de VVD-fractie dat de provincie nu niet halsoverkop een standpunt bepaalt, zeker als daar geen acute noodzaak voor is nu ook het moratorium is verlengd.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Via u wil ik de heer Burger Dirven vragen om duidelijke taal te spreken. Volgens mij spreekt hij bewust over "de provincie". Hij zegt de provincie kan pas een standpunt hebben als.. Wat bedoelt hij met "de provincie"?

De heer **Burger Dirven** (VVD): De provincie Noord-Brabant. Ik kijk daarbij ook naar de aangekondigde motie die volgende week geagendeerd staat.

De heer **Heijmans** (SP): De heer Burger Dirven zegt dus eigenlijk dat de Staten pas een standpunt kunnen innemen als ...? Dan is het duidelijk. Hij zegt hier dus iets over deze Staten en niet over het college?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Terecht staat drinkwater op een eerste plaats in de voorkeursvolgorde. Voor de VVD-fractie is goed drinkwater voor ons, onze kinderen en volgende generaties een waardevol bezit waarvoor wij allen goed moeten zorgen. Maar dat wil niet zeggen dat er helemaal niets meer kan in onze provincie.

De minister erkent dat lokale belangen een belangrijke rol spelen bij het winnen van delfstoffen. Hij zegt ook dat als uit rapportage blijkt dat het opsporen of winnen van delfstoffen, bijvoorbeeld schaliegas, op een beoogde locatie niet verantwoord kan geschieden, het dan uitgesloten geacht kan worden dat daar een winning of boring zal worden uitgevoerd. Noch het recente onderzoek van Witteveen & Bos, noch een locatiespecifieke MER geeft antwoord op de vraag – zo vervolgt de minister – wat de meest geschikte locaties in Nederland zijn voor de opsporing en eventuele winning van dit gas. Door vooraf op basis van een uitvoerige studie in kaart te brengen welke locaties op nationaal niveau potentieel geschikt zijn, kan de rijksoverheid meer sturing geven aan de ruimtelijke ontwikkeling dan in de huidige situatie, waarin in eerste instantie de initiatiefnemer de locatie bepaalt en de overheid pas achteraf beoordeelt of die locatie aanvaardbaar is. De minister vindt dat voor schaliegas een onwenselijke situatie en hij zal

daar verandering in aanbrengen. Hij gaat dit doen door middel van de zojuist door mij genoemde rijksstructuurvisie. Hierin wordt onderzocht welke locaties in het land het meest geëigend zijn voor eventuele proefboringen. Op die manier kan daarover een oordeel worden gevormd en komen vervolgens alleen locaties in beeld waarvan vooraf bekend is dat daar de eventuele winning van schaliegas het meest kansrijk is en waar de gevolgen voor natuur, mens en milieu het beste kunnen worden geborgd. Pas daarna zullen eventuele opsporingsvergunningen weer in behandeling worden genomen. En tot die tijd blijft het huidige moratorium van kracht.

Hierbij wil ik twee zaken kort opmerken: 1. Er is tussen 1999 en 2001 ook middels fracking gas gewonnen op een conventionele wijze. Na 10 jaar is niets gebleken van opgetreden verontreinigingen. B&W van Waalwijk melden in een brief van 25 februari 2012 aan de gemeenteraad dat de boring en gaswinning veilig en zonder overlast plaatsvinden.

2. In de reactie van de commissie-MER op het rapport van Witteveen & Bos vermeldt de commissie dat zij een essentiële rol toebedeelt aan het Staatstoezicht op de Mijnen, de SODM, als toezichthouder. Welnu, in 2011 heeft de VVD-Statenfractie al vragen gesteld aan de SODM over de risico's van het winnen van schaliegas. De inspecteur-generaal der mijnen van de SODM heeft ons toen geantwoord dat de opsporing en winning van conventioneel aardgas qua risico's niet afwijkt van winning vanuit schaliegesteente. Kortom, situationele omstandigheden met betrekking tot de winning van delfstoffen liggen dus veel genuanceerder en dit zal tot uiting komen in de toegezegde rijksstructuurvisie.

Voorzitter. Na mijn betoog kunnen deze Staten niet tot een andere conclusie komen dan dat het niet verstandig is dat wij als Brabantse Staten nu een uitspraak doen over schaliegas in de voorkeursvolgorde in de visie op de ondergrond, zolang het Rijk nog bezig is met haar onderzoeken met betrekking tot schaliegaswinning.

Daarom zullen wij als VVD-fractie een amendement indienen om schaliegas nog niet op te nemen in de voorkeursvolgorde, gezien de lopende onderzoeken. Dit amendement is meeondertekend door de fractie van de SP.

Daarnaast zal de VVD-fractie een motie indienen, waarin GS worden opgeroepen om een actieve rol te spelen in het overleg dat genoemd is in de brief van de minister aan de Tweede Kamer. Verder wordt GS verzocht om specifiek voor Brabant de in de brief genoemde invloeden op milieu, veiligheid, landschap en natuur duidelijk in kaart te brengen. Tot slot vragen wij GS in deze motie om PS met enige regelmaat te informeren over de voortgang van het proces en pas het onderwerp schaliegas te agenderen voor besluitvorming in PS als de rijksstructuurvisie openbaar is gemaakt.

GS willen het Statenvoorstel ook benutten om in gesprek te gaan met het Rijk over de diepe ondergrond. Er wordt in het voorstel gesproken over het maximaal invloed willen uitoefenen. Dat voornemen steunt de VVD-fractie van harte. Mocht het uiteindelijk toch tot schaliegaswinning komen in Brabant -- en dat is pas echt zeker na een succesvolle proefboringen -- zullen de lasten en lusten beter moeten worden verdeeld tussen de nationale overheid en de regio's. En dat moet volgens de VVD-fractie nu al aan de orde gesteld worden bij het Rijk, bijvoorbeeld om te kunnen investeren in de transitie naar duurzame energie zoals geothermie en/of zonne-energie. De overlast is nu voor de regio, terwijl het Rijk de opbrengsten opeist. Mijn vraag aan GS is dan ook op welke wijze zij de verdeling van baten aan de orde willen stellen bij het Rijk.

In de memorie van antwoord hebben GS helder aangegeven dat de provincie geen mogelijkheden heeft om schaliegasboringen te kunnen blokkeren voor de gehele provincie. Het Rijk beslist over delfstoffenwinning en zal deze bevoegdheid niet afstaan. Het is niet fair om tegenover de Brabantse burgers de indruk te wekken dat de provincie of gemeenten bevoegd zijn om schaliegaswinning toe te staan of te verbieden. Energie- en infrastructuurprojecten van nationaal belang vallen van rechtswege -- en dus automatisch -- onder de rijkscoördinatieregeling. Dat mis ik in de memorie van antwoord en ik zou hierover graag uitleg ontvangen van de gedeputeerde. Dit laatste ook om duidelijkheid te krijgen en dus geen valse verwachtingen te wekken bij de Brabantse burgers.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! Het verbaast mij dat de heer Burger Dirven zo uitgebreid spreekt over het niet indienen van een motie die vandaag niet wordt ingediend en waarvan de tekst nog niet vaststaat. Ik ben heel benieuwd wat zijn overwegingen zijn om daaraan nu meer dan de helft van zijn betoog te wijden.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Over welke motie heeft u het dan, mevrouw Spierings?

Mevrouw **Spierings** (D66): Ik heb het over het uitgebreide verhaal dat u ophangt om de Statenvergadering die voor volgende week gepland is niet door te laten gaan. Die vergadering zou enkel betrekking hebben op een motie over schaliegas.

De **voorzitter**: Misschien is er een misverstand. De heer Burger Dirven spreekt over een door hem ingediende motie. Die ligt hier op tafel en zal worden rondgedeeld. Hij heeft ook een amendement ingediend over schaliegas en dat schijnt ook het geval te zijn bij de motie die volgende week in het spoeddebat is aangekondigd. Misschien dat het misverstand nu is weggenomen? Als dat niet zo is, hoor ik mevrouw Spierings graag een tweede keer.

Mevrouw **Spierings** (D66): Dan heb ik nog een vraag. Op mijn verzoek heeft de gedeputeerde in de commissievergadering toegezegd dat de visie die nu voorligt over twee jaar geëvalueerd zal worden. Dat lijkt mij een prima moment om te kijken hoe het met de kennis over schaliegas staat en dan te besluiten of de voorkeursvolgorde moet worden aangepast. Ik ben benieuwd hoe de heer Burger Dirven daar tegenover staat.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Wij kunnen een visie ontwikkelen vanuit de provincie of vanuit GS. Volgens mij is het veel belangrijker dat wij de door de minister aangekondigde structuurvisie afwachten. Het Rijk is uiteindelijk leidend in dit verhaal. Wij moeten als gesprekspartner aan tafel blijven bij het Rijk. Laten wij nu niet zelf allerlei aannames doen of beelden creëren die wij wenselijk achten. Wij laten het aan GS over om daarover sterk met het Rijk te onderhandelen. Laten wij eerst de feiten op een rijtje krijgen zoals dat door de minister is aangekondigd.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De heer Burger Dirven mag ook even zijn laatste zin afmaken, dan kan ik daarna mijn interruptie plegen.

De **voorzitter**: Dan moet u niet bij de microfoon gaan staan. Ik geef het woord aan de heer Burger Dirven om zijn betoog af te maken.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter! Ik ben een beetje confuus. In de commissie hebben wij duidelijk afgesproken dat wij vandaag niet al te diep zouden ingaan op schaliegas. Daar is nu een extra vergadering voor geagendeerd. Er is echter wel een Statenmededeling van GS aan ons. Heeft de heer Burger Dirven het daarover? Ik hoor daarvan helemaal niets terug in zijn verhaal. En waarom gaat hij vandaag zo uitgebreid in op schaliegas en niet op de rest van de nota Beleid Ondergrond? De afspraken daarover in de commissie zijn immers heel anders geweest.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Bedoelt mevrouw Brunklaus met de Statenmededeling o.a. de visie van GS over schaliegas? De mededeling van GS is met name ingegeven door de beeldvormingssochtend die wij volgende week vrijdag hebben.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Het is de inbreng van onze gedeputeerde gisteren bij het debat in de Tweede Kamer.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dat klopt, maar wij worden natuurlijk ook ingehaald door het feit dat de minister eergisteravond naar buiten is gekomen met zijn besluit om een rijksstructuurvisie op te stellen. Wij worden zo ingehaald door de tijd. Gezien de actualiteit vinden wij het wijzer en slimmer om in dezen de resultaten van rijksstructuurvisie af te wachten. Even voor het beeld: daarin worden niet alleen zaken meegenomen ten aanzien van de ondergrond, maar ook ten aanzien van veiligheid, effecten op mens, milieu, natuur en de bovengrond. Daarin komt alles aan de orde wat wij willen weten.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik begrijp het niet helemaal. Gaat de heer Burger Dirven volgende week ook dit verhaal aan ons vertellen? Ik heb natuurlijk wel een vraag voor hem over schaliegas, maar ik vind het een beetje moeilijk want wij hebben afgesproken het daarover vandaag niet te hebben.

De **voorzitter**: De heer Burger Dirven heeft zijn bijdrage over deze nota in belangrijke mate in het kader van een actueel onderwerp gezet. Dat is u niet ontgaan. Wij behandelen dat onderwerp volgende week. Nu gaan wij verder met het voorliggende stuk. Het staat elk van de geachte afgevaardigden uiteraard vrij de betoogtrant op te zetten zoals hij of zij dat wil. Ik geef daarvoor straks ook alle anderen de gelegenheid.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voorzitter! Ik ben blij dat u zegt dat er volgende week nog een bijeenkomst is. Achter het derde aandachtstreepje van de motie staat echter dat wij pas gaan praten over schaliegas op het moment dat de rijksoverheid een besluit genomen heeft.

De **voorzitter**: Moties regeren het Reglement van Orde van deze Staten niet. Conform dat reglement is besloten tot een vergadering volgende week. Dan gaan wij daar verder over spreken.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Mijn vraag is of de indiener van de motie met deze formulering juist probeert te voorkomen dat er volgende week een vergadering is.

De **voorzitter**: Daar gaan moties niet over. Daar gaan besluiten van uw voorzitter over, conform het Reglement van Orde. Dat reglement regeert de vergaderorde van volgende week en geen ingediende moties bij overigens verstandige beleidsstukken.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Ik mag toch vragen of het de bedoeling van de heer Burger Dirven is met deze motie zo ver te komen?

De **voorzitter**: Dat mag u inderdaad vragen.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Dat is ook zo. Als deze motie door de Staten wordt aangenomen, is de bespreking van het voorstel dat volgende week voorligt eigenlijk niet meer aan de orde.

De **voorzitter**: Waarvan akte!

De heer **Van der Wel** (PvdD): Wij spreken nu over de structuurvisie ondergrond. Zegt de heer Burger Dirven nu werkelijk dat het onderdeel schaliegas uitgenomen moet worden uit de top die vastgesteld is door GS? Om welke reden dan precies?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Volgens mij staat het heel goed verwoord in het amendement: "besluiten om: - punt 8 van de voorkeursvolgorde uitsluitend de passage "(bijvoorbeeld schaliegas)" te schrappen". Wij stellen voor om over schaliegas op dit moment niets te definiëren als zijnde een conventionele of onconventionele techniek. Wij moeten eerst alle informatie daarover op een rijtje hebben.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Omdat ook mijn fractie boven de motie staat, voel ik mij genoodzaakt op te merken dat het absoluut niet de bedoeling is van mijn fractie om iets af te doen aan een democratisch recht van deze Staten, namelijk dat 20% van de leden een extra Statenvergadering kunnen aanvragen, en dit via een motie onmogelijk maken of voorkomen.

De **voorzitter**: Waarvan akte.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Tot slot wil ik kort stil staan bij het ongevraagd advies van de POC, de Provinciale Omgevings Commissie, op dit Statenvoorstel. De POC adviseert om schaliegaswinning te regelen via de PMV (de provinciale milieuverordening) en geeft in overweging om dat met een motie te regelen, maar geeft geen uitleg waarom dat nodig zou zijn. Het enige motief dat de POC geeft is onrustgevoelens te kanaliseren. Dat vindt de VVD-fractie toch wel een heel merkwaardig advies van de POC. We gaan natuurlijk niks regelen via de PMV om enkel en alleen onrustgevoelens te kanaliseren. De provincie en ook de POC moeten zich niet manifesteren als een actiegroep. Als het aan de VVD-fractie ligt wordt de discussie gevoerd op basis van argumenten en niet op basis van onrustgevoelens.

De vraag is wat GS vinden van het POC advies om onrustgevoelens te gaan kanaliseren via de PMV, zeker nu we nog 1,5 jaar in goed overleg dialoog willen gaan met het Rijk.
Dank u wel !

De **voorzitter**: Door de leden Burger Dirven en mw. Van Iersel wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013,

overwegende dat:

- *de minister een brief aan de Tweede Kamer heeft gezonden op 18 september 2013;*
- *de commissie MER een advies heeft uitgebracht op de rapportage van Witteveen & Bos;*
- *de minister heeft besloten dat een structuurvisie/ plan-MER zal worden opgesteld waarmee voor alle potentiële locaties in Nederland inzicht wordt gegeven in de te verwachten invloeden op milieu, veiligheid, landschap (incl. cultureel erfgoed) en natuur mocht worden besloten tot winning van schaliegas over te gaan;*
- *de minister heeft gemeld dat het moratorium op proefboringen wordt verlengd gedurende de structuurvisie/ plan-MER;*
- *het Rijk nog bezig is met onderzoeken met betrekking tot schaliegaswinning, waaronder de structuurvisie/ plan-MER;*
- *de Brabantse Staten zich niet uitspreken over schaliegas in de voorkeursvolgorde in de visie op de ondergrond totdat alle feiten op een rijtje zijn gezet, waaronder de structuurvisie/ plan-MER, en zijn besproken binnen de commissievergadering ER,*

constaterende dat:

- *in de voorkeursvolgorde onder punt 8 staat: "Benutten voor onconventionele delfstoffenwinning (bv. schaliegas)";*

besluiten om,

- *in punt 8 van de voorkeursvolgorde uitsluitend de passage "(bv. schaliegas)" te schrappen."*

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A5.

Door de leden Burger Dirven en mw. Van Iersel wordt de volgende motie voorgesteld:

"De Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013,

overwegende dat:

- *de minister een brief aan de Tweede Kamer heeft gezonden op 18 september 2013;*
- *de commissie MER een advies heeft uitgebracht op de rapportage van Witteveen & Bos;*
- *de minister heeft besloten dat een structuurvisie/ plan-MER zal worden opgesteld waarmee voor alle potentiële locaties in Nederland inzicht wordt gegeven in de te verwachten invloeden op milieu, veiligheid, landschap (incl. cultureel erfgoed) en natuur mocht worden besloten tot winning van schaliegas over te gaan;*
- *de minister ruime gelegenheid geeft voor inspraak en overleg;*
- *de minister het belangrijk vindt regionale belangen in zijn afweging te betrekken;*

- *de minister heeft gemeld dat het moratorium op proefboringen wordt verlengd gedurende de structuurvisie/ plan-MER;*
- *in het Statenvoorstel 49113A "Beleid Ondergrond" is opgenomen dat GS in STRONG maximaal gebruik maken van de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op ordening van de ondergrond door het Rijk,*
verzoeken GS om,
- *een actieve rol te spelen in het proces voor inspraak en overleg genoemd in de brief van de minister aan de Tweede Kamer op 18 september 2013;*
- *specifiek voor Brabant de in de brief genoemde invloeden op milieu, veiligheid, landschap (incl. cultureel erfgoed) en natuur duidelijk in kaart te brengen;*
- *PS over de voortgang van het proces met enige regelmaat te informeren en pas dan het onderwerp schaliegas te agenderen voor besluitvorming in PS wanneer de in de brief genoemde structuurvisie/ plan-MER openbaar is gemaakt,*
en gaan over tot de orde van de dag."

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. M7.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter! In tegenstelling tot de bijdrage van de heer Burger Dirven gaat mijn bijdrage vooral over het stuk dat voorligt: de visie voor de ondergrond. Brabant is een zich rap ontwikkelende provincie en wij moeten ervoor zorgen dat er geen rommeltje gemaakt wordt van onze ondergrond en willen we ook niet dat anderen dat doen. Daarom is het belangrijk dat Brabant zelf de regie houdt in onze geliefde Brabantse grond.

Het CDA vond het daarom belangrijk te kijken of het bestaande beleid voldoende was om onze Brabantse belangen te verdedigen en onze veiligheid te garanderen. Met andere woorden: zijn er beleidsleemtes?

Zoals Nico Heijmans vandaag al terecht zei: zonder concreet probleem hoeft je geen nieuw beleid te maken. Er is onderzocht of er leemtes zijn in ons beleid voor de ondergrond en dat bleek inderdaad zo te zijn.

Onze gedeputeerde Johan van den Hout heeft gisteren in Den Haag tijdens de hoorzitting over schaliegas in de Tweede Kamer ontzettend goed aangevoeld wat zijn mandaat is. Hij heeft gezegd dat GS nog geen standpunt hebben ingenomen. De heer Van den Hout kón ook niet veel meer zeggen, hij had geen mandaat want er lag nog geen visie. Dit illustreert het belang van dit Statenvoorstel. Als dit stuk aangenomen was geweest, had hij iets meer kunnen vertellen. Wij onderschrijven het belang van deze visie.

De kritiekpunten van het CDA zijn weggenomen. Zoals altijd lag bureaucratie op de loer. Wij hebben vanaf het begin gezegd dat de leemtes doeltreffend en sober ingevuld moesten worden dus zonder teveel bureaucratie, regels en extra ambtelijke inzet. In het voorliggende voorstel wordt dit ook zo gedaan.

Het CDA was ook bezorgd dat de zogenaamde ladder, of voorkeursvolgorde van gewenste praktijken in onze ondergrond, zou worden gebruikt als een onwrikbaar stuk gereedschap om toekomstige ontwikkelingen te beoordelen. Dat is niet het geval. GS hebben net zoals het CDA te kennen gegeven deze voorkeursvolgorde te beschouwen als een leidraad die dient als beginpunt in een bestuurlijke afweging.

Om een standpunt over gevoelige onderwerpen zoals schaliegas in te nemen, is een discussie in PS gewenst. GS hebben toegezegd de informatieplicht proactief toe te passen bij controversiële ontwikkelingen. Moet je eens voorstellen dat wij de discussie rond schaliegas aan de hand van de voorkeursvolgorde hebben zijn afgedaan. Dat zou geen recht doen aan de onrust in het Groene Woud en in de Kempen.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voorzitter! Er zijn al veel woorden gesproken. Ook ik wil het alleen hebben over de visie op de ondergrond in "Ons Brabant!"

In het huidige beleid lijken de provinciale belangen, daar waar het de bevoegdheid voor activiteiten van het Rijk betreft, niet op elkaar afgestemd. Het huidige beleid biedt beperkt mogelijkheden om activiteiten van derden die in de Brabantse ondergrond plaatsvinden, te beoordelen. De leemtes betreffen voornamelijk activiteiten/ initiatieven van derden in de diepe ondergrond waar het Rijk bevoegd gezag is. Met name voor de "nieuwe activiteiten" in de diepe ondergrond zoals schaliegaswinning, geothermie, opslag gas en vloeistoffen, opslag radioactief afval, bestaat geen specifiek afwegingskader dat rekening houdt met provinciale belangen. Hierdoor kunnen provinciale, regionale of lokale kansen worden gemist en worden de belangen in de ondergrond en bovengrond geschaad. Met andere woorden: er is momenteel geen integraal beleid.

Het Rijk gaat er over: maar "Ons Brabant" moet een grotere rol krijgen in de besluitvorming.

De SP vindt dat de provincie haar verantwoordelijkheid moet nemen en pleit voor een integrale visie op de benutting van de ondergrond, zodat de provincie een belangrijkere rol krijgt en een maximale invloed uit kan oefenen om op termijn te komen tot een duurzaam beleid voor de ondergrond, mede ook om te voorkomen dat er geen vrijbrief ontstaat voor het Rijk ten aanzien van onze provincie Noord-Brabant.

Wij pleiten voor een integraal scenario waarmee we positie innemen ten aanzien van het Rijk in het traject STRONG en positie innemen voor advisering in het kader van de Mijnbouwwet. Met dit zwaardere traject verschaffen we ons de beste garantie voor een duurzaam optimaal gebruik van de ondergrond, ondanks dat de provincie niet overal bevoegd is. Hierdoor kan de provincie Noord-Brabant haar belangen in de ondergrond 'waar zij niet over gaat' richting het Rijk behartigen en natuurlijk niet te vergeten haar eigen burgers, de maatschappelijke organisaties, de medeoverheden en bedrijven en blijft de provincie Noord-Brabant "Ons Brabant".

Ik wil nog even aansluiten bij de opmerking van de heer Heijmans. Met de motie van de VVD die wij mede hebben ingediend, hebben wij geen enkele bijbedoeling. Wij gaan volgende week vrijdag gewoon vergaderen over schaliegas.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Voor ons ligt de beleidsvisie voor het benutten van de potenties in de Brabantse ondergrond; een visie waaraan onze fractie veel waarde hecht om de provinciale belangen zorgvuldig te waarborgen. Het is dan ook de bedoeling om deze visie door GS bij het Rijk in te laten brengen in de Structuurvisie Ondergrond (STRONG). In het voorstel staat dat zonder deze inbreng in STRONG de invloed bij het Rijk minimaal is. Juist daarom is het verbazingwekkend dat in deze visie het onderwerp schaliegas zijdelings wordt genoemd, terwijl in de memorie van antwoord uitgebreid wordt stilgestaan bij de juridische mogelijkheden om schaliegaswinning in de provinciale regelgeving te verbieden. Daar komt bovenop dat GS afgelopen woensdag op

het allerlaatste moment voor de hoorzitting over schaliegas in de Tweede Kamer -- gisteren dus -- een zeer uitgebreide visie met zeer uitgesproken standpunten over schaliegas aan PS hebben toegestuurd. Staan GS achter de proefboringen naar schaliegas waarvan gewag wordt gemaakt in het stuk dat nu op Omroep Brabant te lezen is? Waarom is deze visie van GS pas zo laat beschikbaar gekomen? En waarom is deze niet opgenomen in de voorliggende beleidsvisie op de ondergrond?

Vandaag een beleidsvisie vaststellen en pas volgende week in PS spreken over een belangrijk onderdeel van die visie is onzuiver en een omgekeerde gang van zaken. Waarvoor kiezen GS nu? Is het vanwege de onlosmakelijke verbondenheid niet beter de verdere behandeling van dit onderwerp pas volgende week te doen plaatsvinden, of, zoals de VVD suggereerde, eerst de onderzoeken over schaliegas af te wachten en dan pas over dit onderwerp bespreken? Als wij het vandaag doen, merkt onze fractie op dat in de voorkeursvolgorde de afweging wordt gemaakt of benutten van potenties in de ondergrond acceptabel en aanvaardbaar zijn. De PVV stelt voor om als randvoorwaarde op te nemen dat voor de mate van acceptatie draagvlak onder de bevolking moet bestaan en dient hiertoe een motie in.

In de randvoorwaarden wordt verder terecht gesteld dat de uitvoering schoon en veilig is en ruimtelijk inpasbaar. Ook wordt als richtinggevend principe aangegeven dat het beschermen van natuur en landschap boven het benutten gaat. Als dit voor de ondergrond geldt, moet men consequent en dit ook bij bovengrondse potenties zoals windenergie toepassen, zeker omdat bij de richtinggevende principes de doelstellingen voor duurzame energie worden genoemd. Daar valt mogelijk windenergie ook onder. Het benutten van windmolenparken is eveneens een aantasting van natuur en landschap.

Wij hebben een principieel bezwaar tegen het richtinggevende principe dat het benutten van de ondergrond ten behoeve van duurzaamheidsdoelen gaat voor economisch gewin. Duurzaamheidsdoelen zijn vage beleidsdoelen die niet thuishoren in een visie om de provinciale belangen in de ondergrond te borgen. Wij dienen dan ook een amendement in om deze passage te schrappen.

De **voorzitter**: Door het lid Van Hattem wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend Statenvoorstel 49/13A Beleid Ondergrond, constaterende dat:

- *bij de "richtinggevende principes" sprake is van "benutten van de ondergrond ten behoeve van duurzaamheidsdoelen gaat voor economische gewin",*

overwegende dat:

- *onduidelijke duurzaamheidsdoelen in deze visie niet thuishoren,*

besluiten dat:

- *de tekstpassage "benutten van de ondergrond ten behoeve van de duurzaamheidsdoelen gaat voor economische gewin" wordt geschrapt."*

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A6.

Door het lid Van Hattem wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013,

behandelend Statenvoorstel 49/13A,

constaterende dat:

- *in de memorie van antwoord bij de uitgangspunten van de 'voorkeursvolgorde' onder punt 1 het volgende is opgenomen: "De voorkeursvolgorde geeft richting aan de discussie over de benutting van de ondergrond en de mate van acceptatie in Brabant op basis van het huidige beleid";*
- *er over de benutting van de ondergrond veel discussie is in Brabant,*

overwegende dat:

- *bij de vraag of benutting van potenties in de ondergrond aanvaardbaar en acceptabel is, het draagvlak onder de Brabantse bevolking van belang is voor de mate van acceptatie,*

spreken uit dat:

- *mogelijkheden voor het benutten van potenties in de ondergrond in de voorkeursvolgorde alléén als acceptabel en aanvaardbaar worden gezien, als hiervoor draagvlak bestaat onder de Brabantse bevolking, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. M8.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voorzitter! De voorzitter van de commissie ER deed bij de behandeling het dringende verzoek om het woordje "schaliegas" niet te gebruiken. Ik heb mij voorgenomen dat ook zo min mogelijk te doen. Ik ga het hebben over ongewenste ontwikkelingen in de diepere ondergrond.

De visie die voor ons ligt, heeft twee doelen. Het eerste doel is deze in te brengen in de STRONG. Samen met andere provincies is dat het aanleveren van wensen en bedenkingen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Als de heer Van Griensven spreekt over ongewenste ontwikkelingen in de ondergrond, bedoelt hij dan proefboringen naar schaliegas?

De heer **Van Griensven** (PvdA): Vanwege de wens van de voorzitter om het woord "schaliegas" niet te gebruiken, heb ik het zo geformuleerd. De voorzitter van de commissie was het daarmee eens.

Het tweede doel is om onze eigen visie vorm te geven en om ongewenste ontwikkelingen in de diepe ondergrond te voorkomen. Wij hebben daarover uitvoerig gediscussieerd. De gedeputeerde heeft een aantal toezeggingen gedaan. Een van die toezeggingen was dat de juridische mogelijkheden van de doorzettingsmacht van de provincie op een rijtje zouden worden gezet, zowel gekeken vanuit de ruimtelijke ordening als vanuit het milieu. Zijn conclusie was dat die mogelijkheden zeer beperkt waren, dat wij wel juridische afspraken konden maken maar dat het Rijk die te allen tijde kon overrulen, maar, zo zei hij, het maakt het wel moeilijker voor het Rijk. Daarom verzoek ik de gedeputeerde dat pad toch verder te bewandelen de komende periode teneinde het straks zo moeilijk mogelijk te maken dat ongewenste ontwikkelingen in de diepe ondergrond plaatsvinden.

Ik loop nog niet zo lang mee in deze Staten maar het valt mij op dat een motie die door twee partijen is ingediend, zo verschillend kan worden uitgelegd.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! Sinds de eerste motie ingediend door D66 samen met vele andere partijen voor een samenhangend beleid voor de ondergrond is er heel wat gebeurd; een motie van 11-11-2011! Er is bijna twee jaar verstreken. Ik zou bijna zeggen: gekker moet het niet worden, of zou dat aan de datum van de motie hebben geleden?

Maar goed, er is nu een samenhangende visie op de ondergrond. De visie is kort en bondig. Dat is aangenaam en akelig tegelijk; aangenaam omdat wij graag korte stukken hebben; akelig omdat onze fractie het gevoel bekruipt dat wij wellicht iets over het hoofd zien. De POC heeft immers niet voor niets gevraagd een beleidsstuk te schrijven en niet alleen een visie. De meerderheid van de Staten heeft echter gevraagd om een visie en de gedeputeerde heeft zonder daarover verder te hoeven nadenken, toegezegd over twee jaar te evalueren of deze visie de antwoorden biedt waar de Staten naar op zoek zijn. Daar is onze fractie erg blij mee. Wel vraagt zij zich af of het misschien nodig is die visie eerder te evalueren, ook gezien de Statenmededeling van gisteren waarin de gedeputeerde in feite verzoekt om onderzoeksboringen te gaan doen. Hoe is dat te rijmen met de voorkeursvolgorde? Met die vraag bleven wij zitten na het lezen van de Statenmededeling.

Overigens vinden wij de mate waarin in deze visie aandacht wordt gegeven aan de verschillende ontwikkelingen in de ondergrond evenwichtig. De ene partij roept dat hier schaliegas te veel genoemd wordt, de andere partij zegt dat het woord "schaliegas" er niet in mag voorkomen, volgens ons heeft de gedeputeerde het goed gedaan.

Er resten bij ons nog twee aandachtspunten. In de memorie van antwoord geeft de gedeputeerde aan dat buisleidingen niet in de visie zijn opgenomen, omdat deze slechts betrekking heeft op de ondergrond dieper dan 100 meter beneden maaiveld. Dat vinden wij een logische verklaring, maar hoe zit het dan met de winning van grondwater? Van de heer Burger Dirven hebben wij begrepen -- wij danken hem voor die informatie -- dat dit ook gebeurt hoger dan 100 meter beneden het maaiveld.

Het tweede punt gaat over de voorkeursvolgorde. Wij willen graag weten waarom het college vindt dat onconventionele delfstoffenwinning zoals de winning van schaliegas acceptabeler is dan opslag van CO₂ in de ondergrond. Wij horen graag hoe deze voorkeursvolgorde te verklaren is vanuit de richtinggevende principes.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter! Toen een tijd geleden o.a. de plannen voor het boren naar schaliegas in Brabant bekend werden, constateerde de commissie voor Ecologie en Handhaving dat de provincie slechts op onderdelen beleid had geformuleerd over hoe om te gaan met de ondergrond. Na heel wat vallen en opstaan ligt er nu een visie voor. GroenLinks kan zich vinden in de uitgangspunten van deze visie, waarin de bescherming en gebruik van het water en gebruik van geothermie bovenaan staan. De aanvullingen in de memorie van antwoord als reactie op de input van de commissie zijn echt een verheldering en maken heel goed duidelijk dat deze visie slechts een instrument is waarmee de belangen van het gebruik van de ondergrond goed kunnen worden gewogen. Maar deze visie is en mag geen vrijbrief zijn om de ondergrond bloot te stellen

aan operaties waarvan de consequenties voor nu en voor de toekomst niet te overzien zijn.

En dan kom ik op mijn punt. Eergisteren bereikte ons de visie van GS over hoe om te gaan met schaliegas. Nog voordat deze visie is vastgesteld, lezen wij dat GS vindt dat er een proefboring naar schaliegas nodig zou zijn om de risico's te kunnen onderzoeken. In de motivatie hiervoor wordt verwezen naar onderhavige visie terwijl die nog moet worden vastgesteld. De omgekeerde wereld!

In de commissie spraken we af niet uit te wijden over schaliegas. Bovendien hebben we daar volgende week hebben we daar een extra Statenvergadering voor aangevraagd, omdat het onderwerp een goede behandeling verdient. Door de mening van GS op het onderwerp schaliegas lijkt het er nu op dat de visie die wij vandaag bespreken gebruikt gaat worden om de boring naar schaliegas en eventueel ander mogelijk gevaarlijk gebruik van de ondergrond te legitimeren, terwijl dit nu precies is wat PS willen voorkomen door een zorgvuldige visie op te stellen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus, wilt u tot een afronding komen?

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter! Als dit inderdaad de bedoeling is van deze visie, kunnen wij daar natuurlijk niet achter staan. Graag horen wij hierover de mening van GS alsmede over hetgeen in de Statenmededeling is vermeld.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Mevrouw Brunklaus zegt dat wij weinig of niet over schaliegas zouden spreken. De POC heeft echter een advies gegeven dat aan dit Statenvoorstel hangt en dat juist refereert aan schaliegas.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Dat is helemaal waar. Wij hebben een extra Statenvergadering aangevraagd omdat wij het onderwerp schaliegas heel goed willen behandelen. Wat in deze visie staat, is een instrument om beleid te kunnen bepalen. Ik denk dat GS met ieder onderwerp steeds terug moeten komen naar de Staten. Het is een richtlijn, een instrument en dus geen vrijbrief om naar schaliegas te gaan boren. Dat kan nooit de bedoeling zijn.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Oké, wij mogen dus spreken over schaliegas. Mevrouw Brunklaus zegt ook dat daarvoor een visie moet worden opgesteld, maar dat wij alle feiten nog niet op een rij. Dat is toch de omgekeerde wereld? De minister heeft aangekondigd dat hij met een uitgebreide rijksstructuurvisie/MER komt en toch wil mevrouw Brunklaus dat de provincie al een visie ontwikkelt.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter! De heer Burger Dirven heeft mij niet goed begrepen. Ik heb iets anders gezegd. Ik heb een visie van GS gezien en een Statenmededeling. Daarin staat duidelijk een aantal conclusies. Er wordt gezegd dat wij een proefboring zouden moeten doen om de risico's in kaart te brengen. Daar reageer ik op, want ik wil van GS horen waarom zij dit zo opschrijven. Volgende week kunnen wij verder spreken over schaliegas.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Ik heb mevrouw Brunklaus ook horen zeggen dat wij volgende week met elkaar gaan praten om een visie te ontwikkelen. De heer Burger Dirven vraagt hoe je een visie kunt ontwikkelen als je de feiten niet op een rijtje hebt. Het onderzoek dat minister Kamp heeft aangekondigd, moet nog worden uitgevoerd.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Wij gaan volgende week geen visie ontwikkelen. Volgens mij gaan wij het volgende week vrijdag hebben over schaliegas. In de ochtend worden wij geïnformeerd zodat wij dan de klokken gelijk kunnen zetten en bij mijn weten heeft het CDA een motie in voorbereiding die wij dan 's middags gaan bespreken in een extra Statenvergadering. Dat is wat wij volgende week gaan doen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Dat is geen antwoord op mijn vraag. U zegt, mevrouw Brunklaus, wij gaan een idee ontwikkelen over wat wij als Brabantse Staten willen met dat schaliegas. Het enige wat de heer Burger Dirven vraagt, is hoe u dat kunt doen als u niet alle feiten kent, als u de resultaten van een aangekondigd onderzoek nog niet kent. Als ik kijk naar de motie die weliswaar nog niet is ingediend maar wel is rondgestuurd, zie ik dat er uitspraken moeten worden gedaan over hoe wij omgaan met dat schaliegas. Dat doen wij dan kennelijk gebaseerd op emoties en in elk geval niet op de feiten.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): U neemt een schot voor de boeg voor volgende week, mevrouw Geeraedts. Het is natuurlijk aan uzelf om u te informeren over schaliegas.

Volgende week laten wij ons informeren door een aantal deskundigen. Als u mijn mening wilt weten over schaliegas kunt u die volgende week ook krijgen. Ik denk dat ik voldoende geïnformeerd bent om daarover een aantal dingen te zeggen en wel of niet voor een motie te stemmen. Dat is voor mij niet echt ingewikkeld.

De **voorzitter**: Ik stop dit debat. Wij gaan verder met de behandeling van dit voorstel.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Ik ben blij dat er een eerste stuk is gemaakt over de ondergrond. Het betekent dat wij daarop steeds kunnen voortbouwen en kunnen zien hoe wij met de ondergrond omgaan.

Vervolgens merk ik op dat proefboringen niet bestaan. Wij hebben het over een enkele boring of over veel boringen. Een proefboring is immers precies hetzelfde als alle boringen om schaliegas te winnen. Een boring is even gevaarlijk of ongevaarlijk als honderd boringen. Of het gevaarlijk of ongevaarlijk is, weet ik nog niet want ik moet van de VVD de standpunten daarover afwachten.

Ik sta achter dit Statenvoorstel.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Het is een uitstekend stuk. Die prioriteiten in de boringen die worden aangegeven, kloppen in grote lijnen. Wij kunnen nog twijfelen over de vraag welke boringen op welke plek moeten komen. Het moge duidelijk zijn dat voor ons de boringen die onderaan staan, behoren tot de ongewenste ontwikkelingen in de diepe ondergrond.

Schaliegas vinden wij natuurlijk erg belangrijk. Wij kunnen daarover zelf een standpunt bepalen. Dat kunnen wij ook volgende week doen als wij verder over schaliegas gaan praten.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter! Ik dank de Statenleden voor hun inbreng. De meeste fracties zijn tevreden over het stuk en in ieder geval over de memorie van antwoord. Het is mooi als een stuk interactief tot stand komt. De inbreng van de commissie getuigde van kwaliteit en heeft geleid tot zinvolle aanvullingen op het stuk.

De heer Burger Dirven van de VVD heeft signaleerd dat aan de PMV of de Verordening Ruimte geen houdbaarheidsdatum te geven is, maar dat er wel sprake is van een signaalfunctie. Dat is inderdaad zo. Het is ook zo dat wij daarmee formeel geen mogelijkheden hebben om proefboringen of wat dan ook echt tegen te houden. Datzelfde geldt voor het MER-advies op basis waarvan de minister woensdagavond besloten heeft om het hele verhaal anderhalf jaar uit te stellen. De minister had ook kunnen zeggen: dank u wel voor het advies; ik stop het in een la en ga vrolijk mijns weegs. Een goede minister heeft echter ook oog voor wat er gebeurt in het land. Een MER-advies is daarvan een onderdeel. Een provincie die en masse iets wil verbieden of tegenhouden, is ook een signaal. De minister kan dat inderdaad overrulen, maar de vraag is of hij dat ook zal doen. Het was een sterk signaal. Het klopt dat de rijkscoördinatieregeling hier als een zwaard van Damocles boven hangt, maar dat hangt overal boven. Wij hebben dit bijna meegemaakt bij de discussie over Wind op Land. De gezamenlijke provincies kunnen daar van alles van vinden, maar als uiteindelijk het Rijk niet akkoord is, is er altijd de dreiging van een rijkscoördinatieregeling. Dat moet ons er echter niet van weerhouden om beleid te maken.

De heer Kuijken van de fractie van het CDA was bang dat de ladder als een korset zou kunnen werken. Wij hebben duidelijk gemaakt dat dit niet het geval is; het is een leidraad voor gesprekken over potenties die wij in de ondergrond wel of niet willen en in welke mate. Dat is meteen een antwoord aan mevrouw Spierings van de fractie van D66, die vroeg waarom schaliegas staat boven de opslag van CO₂. Het is geen strikte volgorde; het is een leidraad bij de gesprekken of het denken over wat wij in de ondergrond kunnen doen. Het onderste segment is bepaald minder duurzaam dan het bovenste segment. Langs die grote lijnen moet u het vooral zien.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! Ik begrijp het niet helemaal. Wij hebben een voorkeursvolgorde die, hoewel die misschien niet star is, toch een voorkeur in de volgorde aangeeft. Sommige dingen zijn soms niet te combineren. Blijkbaar is er een reden dat wij als de winning van de schaliegas en de opslag van CO₂ in de grond niet samengaan, liever kiezen voor de opslag van CO₂.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Die combinatie is per definitie niet mogelijk. Je kunt geen spullen opslaan in schalielagen van 4 km diep. Je kunt daar het gas wel uithalen maar vervolgens dat veld niet gebruiken om er wat dan ook in op te slaan. Dan kan bij conventionele gasvelden wel.

Mevrouw **Spierings** (D66): Als de gedeputeerde zegt dat je nooit hoeft te kiezen tussen het winnen van het schaliegas en de opslag van CO₂ omdat een bepaalde plek per

definitie slechts voor een van de twee geschikt is, is daarmee het probleem opgelost. Als een plek wel voor beide geschikt is, blijft mijn vraag waarom wij dan liever kiezen voor het winnen van schaliegas dan voor de opslag van CO₂.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Mijn antwoord blijft hetzelfde. Die situatie doet zich niet voor. Het scheelt een paar kilometer. Bovendien is de genoemde volgorde niet strikt. Het is een leidraad voor de discussie. Mocht hier ooit een voorstel komen om in een bepaald gebied te kiezen voor opslag van CO₂ of voor het boren naar schaliegas, dan is het met dit volgordelijstje geen uitgemaakte zaak wat de voorkeur krijgt. Het moet allemaal iets losser worden gezien.

De fractie van de PvdA vraagt ons vooral door te gaan met het onderzoek naar wat zoal mag in de Verordening ruimte en de PMV. Die oproep doet de POC ook. Deze oproep is eveneens gericht aan de Staten. Als zij ons die opdracht willen geven, horen wij dat wel. Ik moet nu toch ingaan op de opmerkingen die gemaakt zijn over schaliegas. De meest indringende vraag is hoe wij erbij komen om nu een visie aan de Staten toe te sturen. Verder is gevraagd waarom daarin staat dat proefboringen mogelijk zijn.

Het eerste heeft vooral te maken met timing. Er was gisteren een hoorzitting in de Tweede Kamer waarbij partijen hun visie op schaliegas konden geven. Omdat de Staten nog geen standpunt hebben bepaald, moest het college zich bescheiden opstellen. Wij hebben dan ook geen visie gepresenteerd maar kaders voor een standpuntbepaling. Wij hebben het allemaal wat ruim en vaag geformuleerd, juist om te voorkomen dat GS al een standpunt zouden innemen en dit zouden verkondigen bij een hoorzitting zonder dat PS daarover hadden gesproken.

Het tweede punt berust op een misverstand. Als je meeluistert, Arjo Kraak, dan zeg ik tegen je dat jouw artikel op de website van Omroep Brabant absoluut niet klopt en dat je de mensen daarmee weer op het verkeerde been zet. In het stukje op die website staat: "GS zijn voorstander van proefboringen naar schaliegas." Ik kan u vertellen: niets is minder waar. Dat is ten eerste zo omdat hierover duidelijke gevoelens leven bij PS, ten tweede omdat wij beloofd hebben hierover geen standpunt te zullen innemen en ten derde doelen wij absoluut niet op proefboringen naar schaliegas als wij in het stuk spreken van onderzoeksboringen.

Ik zal kort uitleggen wat het belangrijke verschil is. In het komende anderhalf jaar zullen discussies gevoerd worden, niet alleen over veiligheid en milieu rondom schaliegas maar ook over nut en noodzaak en over draagvlak. Het is moeilijk iets te zeggen over de hoeveelheid schaliegas in de bodem. De schattingen in Polen zijn enorm tegengevallen. In Engeland zijn zij ver overtroffen. Het is moeilijk om daarover iets te zeggen. De druk die op iedereen gelegd gaat worden om toch proefboringen toe te staan, vormt naar onze mening een fuik. De heer Mondriaan had gelijk toen hij zei dat proefboringen niet bestaan. De vergunningsvoorwaarden voor een proefboring zijn precies hetzelfde als voor een winningsboring. Als je proefboringen toestaat, is het zo goed als onmogelijk om daarna een winningsvergunning te weigeren. Die fuik willen wij niet in en toch zouden wij inzicht willen in wat er in de grond zit. Daarvoor zal iets nieuws moeten worden uitgevonden. Wij noemen het dan maar "onderzoeksboringen". Dat betekent dat die onderzoeksboringen niet worden verricht door het bedrijf dat later schaliegas wil gaan winnen op die plek maar door de overheid zelf c.q. in opdracht van die overheid. Daarbij zal een andere vergunningsprocedure worden toegepast dan nu bij proefboringen het

geval is. Er is ook sprake van een andere doelstelling, namelijk om erachter te komen hoeveel er in de bodem zit en niet, zoals bij proefboringen, om erachter te komen hoeveel eraan verdiend kan worden.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Als ik het goed begrijp, zit er geen enkel verschil tussen een boring naar schaliegas en de onderzoekboring waarover de gedeputeerde spreekt? Alleen degene die het uitvoert, kan een ander zijn?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Het moet een ander zijn. Dat is het belangrijke verschil. Als je een geïnteresseerd bedrijf toestaat proefboringen te doen, ontkom je bijna niet meer aan het verlenen van een winningsvergunning. Dan geef je dus meteen je kaarten al weg.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): De boring is dus hetzelfde?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ja, het gat wordt even groot dat is waar.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor de duidelijkheid: er wordt dus gefrackt en er worden dezelfde technieken gebruikt als bij een gewone boring? Het komt dus op hetzelfde neer behalve dat er sprake is van een iets andere systematiek van vergunningverlening?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ja, dat is zo en daarmee voorkom je dat je in die fuik stapt. Dat is het belangrijke. Als er proefboringen nodig zijn om een zinvolle discussie over nut en noodzaak te kunnen voeren, neem je eigenlijk al het besluit om te gaan winnen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Wie vraagt die proefboringen dan aan? Dat moet toch ook via een bedrijf gebeuren of doet u dat als overheid?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): In het stuk staat letterlijk dat wij dat als overheid zouden moeten doen.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! De heer Van den Hout spreekt een journalist van het Brabants Dagblad aan. Hij zuigt dit niet helemaal uit zijn duim. Wij hebben dit stuk ook gelezen. Wij vonden het een erg ongelukkige formulering op dit moment en dit in tegenstelling tot de bijdrage van de heer Van den Hout gisteren in de Tweede Kamer. Die vonden we zeer correct.

De **voorzitter**: Waarvan akte!

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik vind het verwarrend wat hier nu gebeurt. We hebben afgesproken dat wij volgende week over schaliegas zouden gaan praten en nu wordt er toch dieper op ingegaan.

Is het stuk dat wij nu gaan vaststellen straks een vrijbrief of zo'n proefboring te gaan doen? Dat was mijn vraag. Als wij dit stuk aannemen, is dan de weg vrij om een proefboring te doen? Daarop wil ik graag een antwoord krijgen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De provincie gaat sowieso geen boringen doen. Wij zijn niet de partij die daarvoor toestemming moet geven. Bovendien wordt in dit stuk niets gezegd over schaliegas, dus driewerf nee.

De **voorzitter**: Het feit dat wij een stuk over de ondergrond hebben, heeft intrinsiek het risico dat wij wat dieper op zaken ingaan. Ik wil u vragen zich te richten op het document dat nu voor ons ligt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Ik ben niet overtuigd van het ongelijk van de verslaggever van Omroep Brabant. De gedeputeerde zei zojuist dat proefboringen in opdracht van de overheid worden gedaan. Nu zegt hij dat de provincie zelf die opdracht niet gaat geven. Hoe zit het precies? Wie geeft die opdracht?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Mevrouw Brunklaus vroeg of het aannemen van deze nota een vrijbrief betekent voor de provincie Noord-Brabant om proefboringen te doen. Ik heb daarop antwoord gegeven en gezegd dat wij geen proefboringen doen, wij gaan die zelfs niet aanvragen. Het idee van een onderzoeksboring is, dat de overheid maar dan wel de rijksoverheid ons voorziet van alle informatie die nodig is om een zinvolle discussie te voeren. Zoals zij nu gekomen is met een literatuurstudie over veiligheid en milieu, zal zij straks ongetwijfeld komen met andere studies over nut en noodzaak. Een ingrediënt daarvan kan zijn, dat je wilt weten hoeveel er nu eigenlijk onder de grond zit. Om dat te weten te komen, zul je een gat moeten boren. Daar kom je niet onderuit. Juist om te voorkomen dat je wanneer je zo'n boring toestaat bijna automatisch vastzit aan exploitatie en winning van schaliegas, moet er een ander fenomeen uitgevonden worden. Dat noemen wij voorlopig even onderzoeksboring. Dat hebben wij gisteren ook meegegeven aan de leden van de Tweede Kamer en hopen dat het daar ook wordt opgepikt.

De heer **Van Hattem** (PVV): De gedeputeerde pleit dus eigenlijk voor een onderzoeksboring zoals een gemeente pleit voor gelegaliseerde hennepteelt, om maar een vergelijking te maken; iets wat eigenlijk ook niet mag, maar dat toch door de gemeente zelf wordt gedaan omdat het anders gedaan wordt door anderen waarin zij geen vertrouwen heeft?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Nee, ik pleit niet voor proefboringen en zelfs niet voor onderzoeksboringen. In de visie staat dat wij een zekere volgorde hanteren. Als wij afhaken omdat wij het niet veilig vinden, hoeven wij niet verder te denken over hoeveel gas er in de grond zit want dan gaan wij het er niet uithalen. Bij de discussie over nut en noodzaak zou je kunnen zeggen dat dit gezien onze ideeën over de energietransitie een zinloze oefening is en dat wij daaraan gewoon niet beginnen. Ook dan hoeft je niet te weten hoeveel er in de grond zit. Maar stel dat wij onder druk komen staan -- en ik voorspel dat dit gaat gebeuren -- omdat men per se wil weten hoeveel er in de grond zit, moet je een onderzoeksboring in de kast hebben liggen juist om te voorkomen dat het beantwoorden van die vraag leidt tot schaliegaswinning. Wij promoten die niet en voeren die ook niet uit, maar ik pleit er wel voor dat de rijksoverheid zo'n fenomeen in het leven

roept om te voorkomen dat er stiekem al een besluit genomen wordt om het te gaan winnen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voorzitter! Het verbaast mij dat de heer Van den Hout zegt dat hij ervoor pleit dat de rijksoverheid zo'n boring gaat doen.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De heer Smeulders moet wel goed luisteren, dat doe ik dus níet! Ik heb gezegd dat het Rijk dat op de plank moeten hebben liggen. Als iemand vraagt om inzicht hoeveel gas er in de grond zit, moet het iets kunnen doen zonder in de fuik van een proefboring te stappen. Dat moet het Rijk achter de hand hebben.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Volgende week spreken wij inhoudelijk over schaliegas. De reden dat ik hier sta, is vanwege het feit dat ik mij buitengewoon verwonder over de timing van afgelopen week. GS hebben heel duidelijk gezegd dat zij een besluit over schaliegas laten aan Provinciale Staten. Provinciale Staten hebben een extra Statenvergadering uitgeschreven voor volgende week vrijdag. Als dan een paar dagen nadat dit bekend is, GS ons opeens een notitie sturen die in ieder geval wel wat licht laat voor misschien onderzoeksboringen in Brabant, is dat heel raar. Ik zou graag van de heer Van den Hout willen weten waarom hij ervoor heeft gekozen om die notitie op dat moment naar ons te sturen. Als dat niet gebeurd was, hadden wij deze discussie niet hoeven hebben op dit moment.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter! Ik heb zojuist tegen mevrouw Brunklaus gezegd dat de timing voortvloeit uit het feit dat gisteren de hoorzitting plaatsvond in de Tweede Kamer en de Staten pas volgende week vrijdag de extra vergadering hebben. Ik kan daar met een mond vol meel gaan zitten of helemaal niet komen opdagen, maar dat leek niet zo handig. Daarom hebben wij kaders gemaakt die zinvol zijn voor het debat van volgende week, maar ook al zinvol zijn om in te brengen in de hoorzitting in de Tweede Kamer zonder dat ik daar een inhoudelijk politiek standpunt heb hoeven innemen over de wenselijkheid van schaliegas.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Smeulders. Ik hoor hem zeggen dat de timing niet helemaal klopt. Als wij een planning maken dat wij volgende week vrijdag gaan praten over het schaliegas en zich voor die tijd een nieuw feit voordoet, namelijk het standpunt van de minister over het MER-advies -- daar staan overigens de zaken die de gedeputeerde noemt al in, dat kan hij zo nalezen -- vindt de heer Smeulders dan niet dat de timing die wij hanteren een beetje vreemd is? Ik hoor mevrouw Brunklaus zeggen, dat zij die informatie niet nodig heeft, want dat zij het allemaal al weet. Je hebt mensen die superdeskundig zijn maar het merendeel van deze Staten weet dat misschien toch niet. Als je het over timing hebt, zou het misschien toch verstandig zijn om eens af te wachten wat er uit al die onderzoeken komt. Als wij daarna een discussie voeren, is er sprake van een goede timing want dan kunnen wij ook een zinvolle discussie voeren op basis van de onderzoeksgegevens.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Ik ben heel blij met deze vraag van mevrouw Geeraedts. Het goede aan de CDA-motie die volgende week voorligt vind ik dat het een

heel fundamentele motie is. In die motie wordt gezegd dat boren naar schaliegas of het nu veilig kan of niet de transitie naar duurzame energie vertraagt. Wij hebben al die onderzoeken dus niet nodig, wij willen als Brabant een principieel standpunt daarover innemen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Hoe weet de heer Smeulders dat dit de transitie naar duurzame energie vertraagt? Stel dat het allemaal kan, want iedereen roept wel van alles, maar dat weten wij nog niet. Stel dat je dat geld zou gaan gebruiken juist om die transitie te bevorderen, hoe zo vertraagt het de transitie dan? Dat is ook weer een stelling, mijnheer Smeulders, die u niet kunt onderbouwen, zoals velen hier stellingen hanteren.

De **voorzitter**: Ik wil als uw voorzitter dit debat nu stoppen. Wij kunnen ons beter voorbereiden op het debat van volgende week. De vragen die hier gesteld worden zijn duidelijk en buitengewoon relevant maar meer bestemd voor het debat van volgende week dan voor het debat van vandaag.

Mijnheer Dol wil op dit punt misschien een laatste opmerking maken en daarna wil ik de gedeputeerde vragen zijn beantwoording af te ronden.

De heer **Dol** (PVV): Heel graag, voorzitter! Misschien ben ik de enige in deze zaal die het niet helemaal kan volgen, dat zou kunnen. Ik heb een vraag over die onderzoekboringen. Heeft de gedeputeerde tegen Den Haag gezegd: als er een onderzoeksboring komt, zijn wij daarmee akkoord? Of heeft hij gezegd dat er onderzoeksboringen in Brabant gedaan mogen worden als dat noodzakelijk is?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Geen van beide. Ik heb geen enkele oproep gedaan om vooral in Brabant te boren, wat mij betreft is dat niet nodig. Ik heb ook niet gezegd dat Brabant daarvoor toestemming zal geven, want daar gaan wij niet over. Om te voorkomen dat wij in de fuik stappen, zou het goed zijn als de rijksoverheid een instrument had waarmee het wel kan weten wat er in die grond zit zonder dat de wens om dat te weten leidt tot exploitatie en winning. Dat heb ik gezegd.

Er zijn enkele moties en amendementen ingediend. Met amendement A5 van de fracties van de VVD en de SP wordt besloten om: "in punt 8 van de voorkeursvolgorde uitsluitend de passage "(bv. Schaliegas)" te schrappen. Ik heb daar geen bezwaar tegen.

Met amendement A6 van de fractie van de PVV wordt besloten "de tekstpassage "benutten van de ondergrond ten behoeve van de duurzaamheidsdoelen gaat voor economisch gewin" te schrappen. Voor ons is dit een relevant onderdeel van de richtinggevende principes en zou dus niet geschrapt moeten worden. Daarom ontraden wij dit amendement.

Tegen motie M7 van de fracties van de VVD en de SP hebben wij geen bezwaar. Wat staat achter het eerste gedachtestreepje van het dictum doen we sowieso. Wij zullen zeker de zaak in kaart brengen en u daarover tijdig informeren.

In motie M8 wordt uitgesproken dat: "de mogelijkheden voor het benutten van potenties in de ondergrond in de voorkeursvolgorde alleen als acceptabel en aanvaardbaar worden gezien als hiervoor draagvlak bestaat onder de Brabantse bevolking." Dat klinkt aardig maar wat bedoeld wordt met "draagvlak onder de Brabantse bevolking " is te weinig

uitgewerkt om positief te kunnen adviseren over deze motie. Moeten wij voor elke buisleiding een referendum uitschrijven? Hoe gaan wij dat meten? In die zin is het een onvoldragen motie en derhalve wordt deze door het college ontraden.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! Ik heb een vraag over motie M7. Achter het tweede gedachtestreepje staat dat GS verzocht wordt om "specifiek voor Brabant de in de brief genoemde invloeden op milieu, veiligheid, landschap (inclusief cultureel erfgoed) en natuur duidelijk in kaart te brengen." Ik wil graag van de gedeputeerde weten wat GS hier precies in kaart gaan brengen. Aangezien hij geen bezwaar heeft tegen deze motie, neem ik aan dat hij zich daarover een beeld heeft gevormd.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Wij zijn daar eigenlijk al een beetje mee bezig. Wij hebben geprobeerd alle informatie die in het GIS zit te laten overlappen en in één kaart onder te brengen. Waar liggen Naturagebieden, waar is er bebouwing? Op die manier kunnen wij kijken wat er überhaupt nog overblijft in deze gatenkaas waar je volgens de huidige verordeningen zou kunnen boren. Wij kunnen kijken welke effecten boren daar heeft op het milieu en de omgeving. Dat willen wij in kaart brengen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Dat is een heel helder antwoord, dank u wel. Ik heb nog een vraag. Waar gaat de visie op de ondergrond precies over? Vanaf welke diepte en waarom juist die diepte?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dit betreft de buisleidingen. Mevrouw Spierings vindt het jammer dat die niet opgenomen zijn. Ons argument is dat die dusdanig aan de oppervlakte liggen dat het hierbij niet echt gaat over de ondergrond. Die liggen op 1,5 à 2 meter onder de grond. Wij hebben het hier over de wat diepere ondergrond. Het oppompen van grondwater zelfs bij ondiepe winningen gebeurt op enkele tientallen meters diep. Dat is het verschil. Wij spreken hier ook niet over rioleringen en over elektriciteitsleidingen in de grond. Die liggen op dezelfde diepte als de buistransportleidingen die mevrouw Spierings bedoelt.

Mevrouw **Spierings** (D66): Vanaf welke diepte gaat het dan? In de memorie van antwoord staat "dieper dan 100 meter beneden maaiveld" en nu heeft de gedeputeerde het weer over iets anders.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat heb ik ook gelezen; 100 meter is wat diep. Een aantal activiteiten uit deze nota gebeuren vinden plaats op minder dan 100 meter diepte.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Ik kom even terug op onze motie. Ik ben het niet met de gedeputeerde eens dat deze motie onvoldragen is. Ik vind het een zuivere motie want zij is kaderstellend: er moet draagvlak zijn voor bepaalde activiteiten. Bovendien is het aan GS om een adequaat middel in te zetten om het uit te voeren. Een referendum zou een heel mooi instrument zijn, maar dat laat ik over aan het college. Er is een keuze aan instrumentarium om dit uit te voeren.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter! Voor een deel kan dat niet omdat onze systematiek van vergunningverlening een aantal dingen niet in zich heeft. Soms moeten wij vergunningaanvragen beoordelen op vastgestelde criteria. Daar staat draagvlak zelden bij; helaas misschien maar die criteria komen van het Rijk. De voorkeursvolgorde is geen afvinklijstje, het is een leidraad om hier en buiten te discussiëren over de vraag hoe wij onze ondergrond zo goed mogelijk willen benutten. Het is niet zo dat wanneer er een aanvraag binnenkomt, wij het lijstje afvinken, het draagvlak controleren en dan een vergunning afgeven.

De **voorzitter**: Mij lijkt dat deze argumenten nu al een paar keer gewisseld zijn.

De heer **Van Hattem** (PVV): De gedeputeerde spreekt over een leidraad voor het aangaan van de discussie hier en buiten. Juist als die discussie wordt aangegaan, moet op een gegeven moment de vraag aan de orde komen of er draagvlak is voor het beleid dat wordt uitgevoerd. Dat lijkt mij een essentieel onderdeel voor zo'n visie.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De Staten zijn volksvertegenwoordigers. Als het goed is, komt dat draagvlak hier tot uiting.

De heer **Heijmans** (SP): Om te voorkomen dat moties verkeerd begrepen worden, heb ik een vraag voor de gedeputeerde. Hij heeft geen bezwaar tegen motie M7 waar bij het laatste aandachtstreepje van het dictum staat: "PS over de voortgang van het proces met enige regelmaat te informeren en pas dan het onderwerp schaliegas te agenderen voor besluitvorming in PS wanneer de in de brief genoemde structuurvisie/plan-MER openbaar is gemaakt."

Als de gedeputeerde zegt geen bezwaar te hebben tegen deze motie, begrijp ik dat het college het onderwerp schaliegas niet zal agenderen, maar dat dit geen enkel beletsel is voor PS om het onderwerp zelf te agenderen. Dat hebben zij namelijk gedaan met het aanvragen van een extra PS-vergadering over dit onderwerp. Is dat de juiste uitleg?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Jazeker. Sterker nog, het is overbodig wat daar staat, want GS agenderen niets voor de PS-vergadering. Dan doen PS zelf.

De heer **Heijmans** (SP): Precies!

De **voorzitter**: Ik kijk even rond of er behoefte is aan een tweede termijn. Ik zie dat dit het geval is en stel voor dat wij meteen doorgaan.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voorzitter! Ik wil even aanhaken bij de heer Heijmans en merk op dat het geenszins de intentie is van de VVD om het democratisch recht van welke partij dan ook te belemmeren. Je kunt je alleen gevoeglijk afvragen of het na de motie die wij hebben ingediend nog nodig is om volgende week bij elkaar te komen, maar goed dat is aan de Staten zelf.

De gedeputeerde zegt dat het vastleggen van zaken in de PMV een hoge signaalfunctie heeft. Wij merken daarbij op dat wij het van belang achten dat de inwoners van deze provincie geen zand in de ogen wordt gestrooid. Ook al gaan wij er niet over, vinden wij

het toch goed als de gedeputeerde dit als gedachtegoed meeneemt naar het Rijk. Dat is een goede zaak, maar wij moeten wel heel eerlijk blijven tegenover onze eigen inwoners. Ik heb nog een antwoord gemist op mijn vraag over de verdeling van de lasten tussen Rijk en lagere overheden. Ook heb ik nog niet de mening van de gedeputeerde gehoord op het advies van de POC om onrustgevoelens te gaan kanaliseren via de provinciale milieuverordening.

De heer **Kuijken** (CDA): Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn, voorzitter.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Wij ook niet, voorzitter.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Ik wil even terugkomen op twee punten. Ik heb nog geen reactie gehad op mijn pleidooi om bij bovengrondse benutting ook zorgvuldig om te gaan met natuur en landschap. Ik denk daarbij aan de windmolenparken. Die kunnen namelijk net zo verstorend zijn voor het landschap als boortorens voor schaliegas.

Mijn tweede punt gaat over het draagvlak. Het verbaast mij dat de gedeputeerde zegt dat hij dat draagvlak als overbodig ziet in dit verhaal. Hij heeft in de Statenmededeling die ons afgelopen woensdag heeft bereikt wel een kernboodschap staan, met daarin een samenvatting van kaders standpuntenbepaling. Ik lees onder punt 5: "Draagvlak in de samenleving is een factor die bij de besluitvorming een rol dient te spelen." Hij zegt het dus zelf in zijn eigen stuk maar kan dit in de motie niet ondersteunen. Dat is een tegenstrijdige gang van zaken.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voorzitter! Toen ik sprak over een versterking van de juridische mogelijkheden, zei de wij komen hierop volgende week uitgebreid terug.

Het valt mij op dat de VVD in haar bijdrage nogal vasthoudt aan de brief van minister Kamp. Ik wijs erop dat het diezelfde minister Kamp was die het twee maanden geleden had over "beheersbare risico's" en toen heel Brabant op stelten zette.

Tot slot nog een opmerking over motie M7. De gedeputeerde zegt dat gestelde achter het derde gedachtestreepje van het dictum eigenlijk overbodig is. Dat zijn wij met hem eens. Als dat geschrapt kan worden, zullen wij die motie steunen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! In mijn eerste termijn heb ik al aangegeven dat het een zeer korte visie is. Is dat een goed of een slecht teken? Mij bekruipt het gevoel dat wij met deze visie misschien drijfzand in handen hebben. Kortom, wij houden de vinger aan de pols en dringen aan op een spoedige evaluatie.

Verder zou ik nog een beetje cultuur willen meegeven in dit schaliegasdebat. Ik heb de gedeputeerde voor mijn ogen op eieren zien lopen. Ik kan niet striptekenen anders had ik dat zeker gedaan. In Brabant geen gebrek aan eieren en hij heeft ze ook nog allemaal heel gelaten. Volgens mij heeft hij dat zeer bekwaam gedaan, op één aandachtspunt na, namelijk is de vraag waar deze visie nu precies over gaat. Het ons niet zozeer te doen om de buisleidingen erin te krijgen. Die vraag heeft de gedeputeerde helder beantwoord. Het is nu absoluut niet duidelijk vanaf welke diepte deze visie gehanteerd zal worden. Ik ben bezig met een amendement om duidelijk te maken waarop deze visie betrekking heeft.

De **voorzitter**: U moet het amendement echt nu indienen, anders kan het niet worden meegenomen in de beraadslaging.

Mevrouw **Spierings** (D66): Dan vraag ik nu om een schorsing. Ik kan niet sneller typen en mailen dan de systemen toelaten.

De **voorzitter**: Ik geef u de tijd tot aan het einde van de tweede termijn. Dan moet het echt binnen zijn.

Mevrouw **Spierings** (D66): Dank u wel, voorzitter. Verder viel mij op dat de SP moties indient met overbodige gedachtestreepjes. Wij hebben ernstige twijfels bij de vraag of wij dat moeten willen.

De **voorzitter**: De griffie zal u ondersteunen. Als daar het probleem ligt, lossen wij het even snel op.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter! Wij willen het amendement van D66 ondersteunen. Ik hoop de andere fracties op om ook iets te komen zeggen in de tweede termijn, zodat dit amendement in ieder geval kan worden ingediend.

Even voor de helderheid geef ik het standpunt van GroenLinks op de visie voor het benutten van de ondergrond. Wij vinden het een goede visie, laat ik dat vooropstellen. Het is goed dat er een visie is opgesteld vooral om het Brabantse drinkwater veilig te stellen et cetera. Omdat er veel mogelijkheden zijn in de ondergrond, was het zeer belangrijk dat deze visie werd opgesteld. Dat is nu gebeurd. Wij staan daarachter. Wij hebben natuurlijk kritiek als er bepaalde dingen gebeuren in de ondergrond en daarover praten wij volgende week. De visie mag geen vrijbrief zijn om zo maar van alles te gaan doen in de ondergrond. Wij zijn dan ook blij met een visie met een volgorde waarin je kunt strepen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Ik sta ook achter de visie. Die is belangrijk. De discussies horende, concludeer ik dat er een keuze komt tussen schaliegas en windmolens. Je mag kiezen tussen een boortoren of een windmolen in je tuin en tussen schoon water en schaliegas en zo zijn er nog meer dingen. Het is goed dat die visie er is.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het gaat puur om de landschappelijke waarde. De risico's voor het drinkwater moeten absoluut uitgesloten worden. Daar gaan wij het nu niet over hebben. Als je een landschap hebt vol met windmolens, vind ik dat erger dan dat er tijdelijk ergens een boortoren staat.

De **voorzitter**: Dit punt is voldoende gewisseld.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! De brandstoffen worden wel heel onconventioneel met windmolens die ook in de ondergrond terechtkomen.

Het amendement van de VVD en de SP verbaast mij, omdat dit ertoe strekt in punt 8 van de voorkeursvolgorde de passage "(bv. Schaliegas)" te schrappen. Misschien is dit wel

een tipje van wat ons in de nabije toekomst te wachten staat, met name van de VVD. Schaliegas moet dus worden weggehaald als onconventionele delfstof. Dat vinden wij echt heel raar. Ik heb net even gekeken. Als ik onconventionele brandstoffen intoets, kom ik bijvoorbeeld bij Exxon Mobile en andere leveranciers die gewoon spreken over onconventioneel gas. Het is dus geen ongebruikelijke term. Ik denk dat GS dat prima verwoord hebben. Ik vraag mij dan ook af wat de VVD nu eigenlijk wil verbergen. Is zij bang dat het erin staat?

De heer **Burger Dirven** (VVD): Wij willen niets verbergen, maar het gaat ons ook om "bijvoorbeeld", want het kan zo maar zijn dat wij met nieuwe innovatieve technologieën over twee jaar de winning van schaliegas betitelen als conventioneel in tegenstelling tot nu, omdat er dan andere goede methodes zijn. Je moet daarin pas een keuze maken als alle zaken op een rijtje staan en niet eerder.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Net als de PVV ben ik een sterk voorstander van het hanteren van gangbare definities die gewoon gebruikt worden. In de industrie gebruiken grote aanbieders als Exxon Mobile en andere gewoon onconventioneel gas. Ik kijk ook naar de SP, ik zie absoluut geen bezwaar om dit gewoon zo te benoemen. Het is een klein ding maar de VVD en de SP maken er een groot punt van.

Wij zijn als PvdD wel zeer voor referenda, maar wij vinden niet dat er voor elke waterput een referendum moet worden gehouden, maar wel voor boringen naar schaliegas. Wij vinden dat zeker de betreffende gemeenten een zeer grote of misschien wel beslissende stem moeten hebben of er een proefboring komt.

De heer **Van Hattem** (PVV): Natuurlijk gaan wij niet over elke kleine vergunningaanvraag een compleet referendum houden. Het gaat om de algemene discussie waarover GS zelf spreken. Zij stellen dat er input moet zijn voor de discussies. Als het gaat om het draagvlak onder de bevolking zou je dit instrument kunnen inzetten mits de referendumverordening hier een keertje wordt aangenomen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Dat waren mijn twee belangrijkste punten.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Spierings wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend het Statenvoorstel 49/13A inzake Beleid Ondergrond - visie op het benutten van de potenties in de ondergrond;

besluiten aan het ontwerpbesluit 49/13B als 1ste bolletje onder "besluiten:" in te voegen:

- *onder het kopje Visie op het benutten van potenties in de ondergrond de zin in te voegen*

"Deze visie op de ondergrond heeft betrekking op het gebruik van de ondergrond vanaf enkele tientallen meters beneden maaiveld."..

Toelichting:

- *activiteiten in de eerste meters van de ondergrond maken geen onderdeel uit van de visie. Doordat de reikwijdte van de visie niet duidelijk is afgebakend, is niet duidelijk*

waarom bepaalde activiteiten niet zijn opgenomen. Dit amendement strekt ertoe deze onduidelijkheid op te lossen.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A7.

Ik geef de gedeputeerde even de gelegenheid om het amendement te bestuderen en vraag hem daarna zijn antwoord in tweede termijn aan te vangen.

Ik wil de griffie vragen even te kijken of het computersysteem dat mevrouw Spierings in de weg zat weer functioneert zodat wij bij een volgende ronde weer snel kunnen handelen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Kunnen wij kort schorsen?

De **voorzitter**: De gedeputeerde is in staat nu te antwoorden. Ik stel voor dat wij doorgaan en dit onderwerp voor de koffie- of theepauze af te handelen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik dien nu al het verzoek in om een korte schorsing voordat wij gaan stemmen.

De **voorzitter**: Dat kan, maar ik stel voor nu eerst de gedeputeerde te laten antwoorden.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter! Tegen de heer Burger Dirven van de fractie van de VVD zegt ik dat wij zeker een signaal kunnen afgeven zonder dat wij de Brabantse burgers zand in de ogen strooien. Ik denk dat in deze discussie en inmiddels ook buiten deze zaal meer dan voldoende duidelijk is geworden dat de provincie geen macht heeft maar wel belangen, dat wij onze rol opeisen en vormgeven. Ook de mitsen en maren zijn voldoende bekend. Het is nooit de bedoeling om een signaal af te geven en daarmee zand in de ogen van de Brabanders te strooien.

De heer Burger Dirven heeft inderdaad nog twee antwoorden tegoed. De POC adviseert de Staten om onrustgevoelens te kanaliseren via de PMV. Ik ben het met de heer Burger Dirven eens dat de PMV nooit een instrument kan zijn om onrustgevoelens te kanaliseren. Ik denk dat er sowieso geen wettelijke maatregelen genomen moeten worden om onrustgevoelens te kanaliseren, maar die twee komen wel samen. Het debat van volgende week gaat over de onrust en over de vraag welke rol de PMV of de Verordening Ruimte daarin zou kunnen hebben.

Het verdelen van de lasten en lusten gaat inderdaad een rol spelen. Er is nu een andere samenleving dan destijds bij Slochteren toen wij niet besloten om een groot deel van de aardgasbaten naar Groningen te sturen. Als er gezocht wordt naar draagvlak voor bijvoorbeeld windturbines is dat geen enkel probleem meer als je een deel van de winst terugpomp in de omgeving van die windturbines. Daarmee neemt het draagvlak met sprongen toe. In de landelijke discussies is dit eveneens steeds onderwerp van gesprek ook als het gaat om schaliegas. Ik vertrouw er zeker op dat het deze keer anders gaat dan in de jaren zestig.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Is de gedeputeerde dan ook bereid om daarbij de transitie mee te nemen naar duurzame energievormen, zoals windenergie en zonne-energie? Dat

die gelden daarvoor ook aangewend kunnen worden en daarmee een verhoging van het draagvlak wordt bereikt?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ja, maar dan spreekt de heer Burger Dirven over een situatie die ontstaat na het besluit over de winning van schaliegas. Misschien moeten wij het er tegen die tijd nog een keer over hebben.

De heer Van Hattem vroeg of wij niet alleen onder de grond maar ook boven grond zorgvuldig moeten zijn. Natuurlijk moet dat, maar in deze nota zijn windmolens alleen relevant als hun wortels tot tien meter in de grond zitten. Dat is bij de meeste molens niet het geval, dus die horen in de portefeuille van collega De Boer die de bovengrond organiseert.

Draagvlak dient natuurlijk een rol spelen bij de besluitvorming. Dat is per definitie het geval. Daarom hoeft dat niet steeds bij elke nieuwe besluitvorming aangevoerd te worden. Zeker bij de discussies over schaliegas of over andere potenties in de ondergrond proberen wij de bevolking mee te nemen om te zien wat het belang is van burgers, bedrijven en het collectief Brabant. Draagvlak is van het grootste belang. Ik reken ook op u als volksvertegenwoordigers om dat draagvlak niet alleen buiten vorm te geven maar hier ook politiek te vertalen. Daarvoor zit u hier immers. Het hoeft echter niet in elke nota opgeschreven te worden. Ethiek en integriteit zijn ook belangrijk bij besluitvorming, maar ook die herhalen wij niet steeds als een mantra.

Mevrouw Spierings van de fractie van D66 vreest dat de visie misschien wat aan de korte kant is. Dat is grappig. Ik heb hetzelfde verhaal in de commissie gehouden. Wij zijn begonnen met een behoorlijk uitgebreide visie, maar zijn door de Staten teruggestuurd met de opdracht een kortere visie te maken. Nu brengen wij een kortere visie. U kunt ons terugsturen om die twee keer zo dik te maken, maar dan blijven wij aan de gang. Volgens mij missen wij niets in deze visie; wij hebben geen dingen overgeslagen. Wij hebben deze visie wat abstracter geschreven als een leidraad voor het denken over de vraag hoe wij potenties kunnen gebruiken. In die zin komt alles aan de orde.

Amendement A7 gaat over de precieze diepte. Ik geef er de voorkeur aan om niet over meters te spreken. Wij hebben daar al eens problemen mee gehad. Bij warmte-/koudeopslag hebben wij de afspraak dat men een vergunning moet hebben als dit gebeurt lager dan 50 meter en als het hoger gebeurt, dan niet. Het idee was dat wij daarmee voorkomen dat de kleilaag boven onze drinkwatervoorziening lek geprikt wordt, want die zit op ongeveer 50 meter. Aan de ene kant van Brabant zit dit echter op 80 meter en aan de andere kant op 20 meter. Wij hebben onszelf in het pak genaaid door die diepte te noemen, want aan de ene kant van Brabant kan het wel en aan de andere kant niet. Ik houd het liever bij de inhoud. Archeologische waarden liggen op 20 m diep, aardkundige waarden misschien zelfs daarboven. Denk aan grafheuvels en dergelijke. Vanaf dat punt tot aan diepe geothermie van 4 à 5 km valt er allemaal onder zolang het in dit rijtje voorkomt.

Mevrouw **Spierings** (D66): Ik weet inmiddels niet goed meer wat ik er mee moet. Ik krijg de indruk dat over dit punt in ieder geval niet goed genoeg is nagedacht. Bij elke vraag die ik stel, krijg ik een antwoord dat nieuwe vragen oproept. Ik heb bewust gekozen voor de iets vage formulering "vanaf enkele tientallen meters". Ik constateer dat ik niet meer weet wat ik nog te vragen heb.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Als wij de formulering "enkele tientallen meters" hierin opnemen, blijven wij discussie houden over de vraag wanneer de nota van toepassing is. Als wij geen bepaalde diepte opnemen maar naar de inhoud van de nota kijken, weten wij dat die van toepassing is op het moment dat het gaat over archeologische waarden, drinkwater, grondwater, geothermie etc. Deze nota gaat over al die zaken die zich in de ondergrond kunnen afspelen, ongeacht de diepte.

Mevrouw **Spierings** (D66): Ik kan nog wel enkele inconsequenties duiden, maar ik zal ermee ophouden.

De **voorzitter**: Er blijven diepgravende vragen achter, geloof ik.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik heb nog een korte vraag over amendement A5. De gedeputeerde zei eerder er geen bezwaar tegen te hebben om de passage ("bv. schaliegas" weg te halen. Wij vinden het wel prettig als dit in het schema van 1 tot 10 wel ergens staat. Volgens de gangbare taal is schaliegas namelijk gewoon onconventioneel.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Volgens de gangbare taal is schaliegas inderdaad onconventioneel. Daarom stond het er ook als voorbeeld. Er zijn echter veel meer delfstoffen die onconventioneel gewonnen worden. Het doet er niet zo heel veel toe. Dat heb ik ook gezegd in mijn commentaar op het amendement. Het kan er best uit. Steenkoolgas bijvoorbeeld wordt ook niet genoemd.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Als het rijtje gewoon uitgebreid wordt met een aantal andere vormen zijn wij verder klaar. Ik vind het een beetje flauw van de VVD om dit zo te brengen. Het wekt bij mij de indruk van: dan staat het er maar niet in en komt het misschien ooit op een andere plek in de ranglijst terecht. Ik vind dat niet goed.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Het wordt een semantische discussie. Volgens mij is het voldoende als er staat "onconventionele delfstoffen". Daaronder kan van alles vallen. Misschien zijn dat over een aantal jaren weer andere stoffen dan nu.

De **voorzitter**: Ik vraag de gedeputeerde nog een oordeel te geven over amendement A7.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Wij ontraden dat amendement.

De **voorzitter**: Hiermee komt een einde aan de tweede termijn van het college. Wij zijn nu eigenlijk toe aan besluitvorming over dit stuk, maar de fractie van de PVV heeft om schorsing gevraagd. Ik stel voor om die schorsing te combineren met een koffie- en theepauze. Daarna gaan wij meteen door met de stemmingen.

De vergadering wordt van 15.05 uur tot 15.20 uur geschorst

De **voorzitter**: Wij zijn aangeland bij de stemming over de amendementen, moties en het besluit over het beleid voor de ondergrond.

Voordat wij verder gaan, wijs ik op het verzoek van de fractie van de Partij van de Arbeid aan de indieners van motie M7 of wat staat in het dictum achter het derde gedachtestreepje geschrapt kan worden.

De heer **Burger Dirven** (VVD): Wij handhaven wat daar staat, voorzitter.

In stemming komt amendement A5

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter! Over anderhalf jaar wordt er pas een beslissing genomen door de Tweede Kamer. Tot die tijd zal gedeputeerde Van den Hout regelmatig vragen krijgen over schaliegas en moet daarover dan ook iets kunnen zeggen. Wat ons betreft staat de prioriteit schaliegas erg laag op nr. 8 en kan gehandhaafd worden.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter! Als er iets mee wordt bedoeld, moet dat duidelijk worden opgeschreven. Wij vinden dat het gerust kan blijven staan.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

Wij stemmen tegen met dezelfde stemverklaring als het CDA.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

Ook wij stemmen tegen met dezelfde stemverklaring als het CDA.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

Voorzitter! Wij stemmen tegen met dezelfde stemverklaring als het CDA.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de SP en de OSN voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A6

De heer **Burger Dirven** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV voor dit hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A7

De heer **Burger Dirven** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter! Zoals de gedeputeerde heeft gezegd, het is situationeel afhankelijk. Wij vinden 100 meter volstrekt willekeurig.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Enkele tientallen meters zijn nog altijd beter dan de 100 meter die in memorie van antwoord staan.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de SP, de PVV, de PvdA, 50PLUS en de OSN tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 49/13 B

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter! Wij hechten wel heel veel waarde aan de beleidsvisie voor de ondergrond. Omdat voor ons amendement A6 principieel was in verband met de duurzaamheidsdoelstellingen, zijn wij genoodzaakt om tegen het voorstel te stemmen.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

In stemming komt motie M7

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter! Het eerste deel van het dictum is overbodig. Dat doen GS al. Over het tweede deel van het dictum merk ik op dat wij er geen heil in zien als de provincie zelf een onderzoek instelt. Deel drie is ook overbodig want PS bepalen de eigen agenda.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, de PVV en de OSN voor deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat zij is verworpen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Volgens mij is deze motie wel met een meerderheid aangenomen.

De heer **Heijmans** (SP): Op grootte van fractie zou een meerderheid voor zijn.

De **voorzitter**: Ik zal het even checken. Gezien de aanwezigheid niet helemaal op orde is, is de uitslag zoals ik net heb aangegeven.

In stemming komt motie M8

De heer **Burger Dirven** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

Wij zijn tegen deze motie, maar wij zijn wel voor een referendum over schaliegas.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de SP, de PvdA, D66, GroenLinks en de PvdD tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is verworpen.

Gezien de geluiden uit de zaal laat ik de griffier even onderzoek doen of de uitslag over motie M7 correct was, maar vooralsnog is op grond van de huidige aanwezigheidslijst de uitslag zoals ik net heb gemeld. Het is een fractie van een paar minuten. Ik meld het u als het anders is. Ik heb graag dat de lijsten correct zijn als wij vergaderen en neem aan dat ik daarvan kan uitgaan.

PS 53/13: Planontwikkeling Logistiek Park Moerdijk

De **voorzitter**: Deze behandeling noopt mij om u mede te delen dat vanwege de governancestructuur een tweetal leden van uw Staten, de heer Van Lopik en de heer Wagemakers de zaal uit gaan, omdat zij namens uw Staten lid zijn van de board van het Industrie- en havenschap. Dat betekent dat zij als zodanig niet meedoen aan deze discussie vanwege mogelijke integriteitsvragen. Wij wensen de heren een plezierig halfuurtje elders in het gebouw toe.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Ik wil dan graag de interventie plaatsen die ik eigenlijk aan het einde van mijn betoog wilde doen. Die hangt niet direct inhoudelijk hiermee samen. Kan ik dat nu doen?

De **voorzitter**: Ik verzoek u uw opmerking aan het einde van uw betoog te plaatsen. Dan kan het college daarop reageren. Uw interventie heeft meer beleidsconsequenties dan de aanwezigheid van deze of gene hier in de zaal. U hebt bij dezen wel aangekondigd dat u het over de governance wilt hebben.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ja, voorzitter.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter! Na een beeldvormende bijeenkomst op 23 augustus en de commissievergadering op 30 augustus is de VVD vandaag voor het besluit dat nu voor ons ligt. Het besluit betreft een coördinatieregeling, een kaartwijziging bij de gemeenschappelijke regeling en een Locatie Ontwikkelingsovereenkomst en niets anders. Vandaag nemen we als PS geen onomkeerbaar maar niettemin wel belangrijk besluit. Het proces van het vandaag voorliggende besluit verloopt zoals we dat als Staten gezamenlijk hebben afgesproken: beeldvorming, commissievergadering en ten slotte besluitvorming in PS. Was PS in alle dossiers maar zo consistent!!

Het besluit dat we vandaag nemen is volgens mijn fractie van groot belang. We staan als provincie al lang voor de ontwikkeling van Midden-West Brabant als de logistieke hotspot van een meer dan bovenregionale betekenis, mede door een uitstekende strategische ligging tussen de havens van Antwerpen en Rotterdam. Daar past volgens de VVD ook het Logistiek Park Moerdijk bij. Het is nu dan ook een unieke kans om zo'n terrein met zijn ligging en logistieke multimodale mogelijkheden voor value added logistics klaar te

maken voor toekomstig gebruik. Want niet elke vierkante meter bedrijventerrein in Brabant of Nederland is tegen de andere uit te ruilen en een exacte voorspelling van het aantal extra gecreëerde arbeidsplaatsen geeft de indruk dat de overheid deze banen in eigen beheer heeft. Was het allemaal maar zo eenvoudig; Jip en Janneke zouden staan te juichen.

Omdat het zo complex is, kunnen wij het verzoek van de SP om een second opinion in deze fase goed begrijpen. Wij hebben dit verzoek dan ook ondersteund tijdens de commissievergadering. De aanpak zoals GS die in de memorie van antwoord over de second opinion voorstellen, beantwoordt volgens ons goed aan deze wens van de commissie. Het is nu aan de drie wetenschappers om nu te komen met een gedegen stuk over nut, noodzaak en werkgelegenheid, dat vertrouwen en draagvlak naar de toekomst uitstraalt. Daarbij is het goed dat belanghebbenden met uiteenlopende opvattingen en verantwoordelijkheden door de wetenschappers gehoord worden. Een positief, onderbouwd en onafhankelijk second opinion geeft volgens ons aan alle belanghebbenden een comfortabeler gevoel om deze ontwikkeling als noodzaak te gaan zien, die aangegrepen moet worden in het belang van een regio die in de lift zit. Kunnen GS aangeven wanneer zij de resultaten van de second opinion voor PS beschikbaar hebben? Wij verwachten wel dat dit kan voor bespreking in de commissie voor Economische Zaken en Bestuur (EZB) van 17 januari 2014.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! De heer Van Gruijthuijsen sprak over een onafhankelijk onderzoek. Als een van drie experts betrokken was bij de Havenvisie 2020 zou dat dan invloed hebben op die onafhankelijkheid?

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Ik heb niet de indruk dat deze wetenschappers daarbij betrokken zijn geweest. Ik vind dit een overbodige vraag.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dan leg ik deze vraag bij de gedeputeerde neer.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Wij willen graag dat de resultaten van de second opinion beschikbaar zijn vóór de bespreking van de Havenstrategie op 17 januari 2014, zodat wij die daar mee kunnen nemen.

Met de wijzigingen in de Locatie Ontwikkelingsovereenkomst kan de VVD goed uit de voeten. Een punt van kritiek, als we dat dan toch moeten maken op dit moment, is de volgende. De uitkomst van de review die de gemeente Moerdijk heeft gevraagd over de financiën geeft aan dat de uitgevoerde Monte-Carlo-berekening een gevoeligheidsanalyse is in plaats van, mogen we toch aannemen, de gevraagde risico analyse. Dit wordt vervolgens in de memorie van antwoord eenvoudigweg overgenomen door GS. Hadden GS niet kritischer kunnen zijn over deze analyse in de voorbereidende fase die nu achter ons ligt? Wij hebben hierop graag een reactie van GS.

De VVD wil dat het ontwerp inpassingsplan snel ter inzage wordt gelegd, zodat PS dit plan gevoed met de uitkomsten van de second opinion, inderdaad in mei 2014 kunnen vaststellen. Dit is nodig opdat in 2015 de eerste percelen voor een dynamisch Logistiek Park Moerdijk (LPM) uitgegeven kunnen worden.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter! Het havenschap- en industrieterrein van Moerdijk herbergt anno 2013 veel kwaliteiten. Het terrein is strategisch gelegen in de Vlaams-Nederlandse Delta tussen de mainports Rotterdam en Antwerpen, op een knooppunt van vier beschikbare modaliteiten waardoor het een belangrijke schakel vormt tussen deze wereldhavens. De haven is bereikbaar voor zowel zeeschepen als binnenvaartschepen en biedt daardoor een extra kwaliteit en een eigen identiteit.

Moerdijk is een logistieke draaischijf, waar tal van goederenstromen samenkomen en de import en export van vele bedrijven wordt gefaciliteerd. Ook vindt er productie plaats, waardoor waarde wordt toegevoegd aan de goederen die worden overgeslagen.

De chemie, procesindustrie en logistiek vormen daarin belangrijke sectoren op Moerdijk. Met dit alles is Moerdijk een belangrijke motor voor de werkgelegenheid, zowel op het terrein zelf als in de regio eromheen.

Dit, voorzitter, is de inleiding van de Havenstrategie 2030, die deze week het licht zag. De CDA-fractie beschouwt deze omschrijving als een vrij treffende weergave van de betekenis van Moerdijk anno nu en wij zijn daar best trots op. By the way, wij gaan er overigens van uit dat de Havenstrategie nog uitgebreid in de commissie EZB aan de orde komt en ook hier in PS.

Het totale terrein van Moerdijk is ruim 2300 ha groot. In 2012 waren hier ruim 8600 mensen werkzaam. Aan indirecte werkgelegenheid levert Moerdijk aan ongeveer eenzelfde aantal mensen een baan op. Het terrein telt 409 bedrijven. De gerealiseerde toegevoegde waarde bedroeg in 2011 1.3 mld. euro. Veel inwoners uit de direct omliggende dorpen, Moerdijk, Klundert en Zevenbergen en eigenlijk de hele regio, verdienen hier de kost.

Binnen deze context ligt het voorstel op tafel om een volgende stap te zetten in de ontwikkeling van Logistiek Park Moerdijk. De gemeente Moerdijk, de provincie en het Havenschap hebben een Locatie Ontwikkelingsovereenkomst Logistiek Park Moerdijk opgesteld, die vandaag ter vaststelling aan ons voorligt. De gemeenteraad Moerdijk neemt hierover volgende week eveneens een besluit.

In de afgelopen weken is veel informatie en onderbouwing tot ons gekomen. Wij hebben veel gelezen, gesproken met belanghebbenden en we zijn verschillende malen op locatie geweest, tot gisteravond toe. De CDA-fractie zit positief in het proces. Wij zien kansen en mogelijkheden voor het Logistiek Park Moerdijk, maar er zijn ook nog wel vragen en onzekerheden, die tijdens de beeldvormingsochtend nog eens duidelijk naar voren kwamen; een wezenlijk punt, ook voor de CDA-fractie.

Het lijkt ons wijs, mede met het oog op de huidige economische ontwikkelingen, maar ook gelet op de input van onbezoldigde deskundigen van de SBBM (Stichting Behoud Buitengebied Moerdijk) en de gevoelens die ook bij de gemeenteraad van Moerdijk leven, nog eens door een onafhankelijke partij de uitgangspunten van het Stec-rapport te toetsen en de werkgelegenheidsaspecten te onderzoeken. Dit alles is erop gericht om een breed draagvlak te creëren voor dit project, want de uitdaging van Moerdijk kan alleen met succes worden uitgebouwd in dialoog met de omgeving.

De CDA-fractie waardeert het dan ook dat het college onze suggestie heeft omarmd om nog eens een onafhankelijke, onpartijdige deskundige naar de uitgangspunten en de werkgelegenheidsaspecten te laten kijken. Hierbij worden alle relevante partijen uit het veld gehoord. Graag verneemt de CDA-fractie van u de bevestiging dat ook SBBM en Leefbaar Moerdijk worden gehoord. De door het college voorgesteld delegatie vinden wij

wat eenzijdig samengesteld en wij pleiten voor een uitbreiding van het team. Wij verwachten een duidelijke toezegging van het college op dit punt. Wij stellen voor om een macro-econoom toe te voegen aan dit gezelschap.

Wij zijn ook content over het feit dat de aanbevelingen van bureau Metrum, dat op initiatief van de gemeenteraad van Moerdijk een review heeft uitgevoerd, een plek hebben gekregen in de overeenkomst door middel van de nota van wijziging. Wij vinden het jammer dat aanbeveling 5 -- een toets op de robuustheid op de marktvraag -- niet overgenomen is. Wellicht dat deze bij de second opinion nog aan de orde kan komen.

Van de gedeputeerde horen wij nog graag de tijdlijn van de externe toetsing, met andere woorden, wanneer verwacht hij dat wij daar kennis van kunnen nemen, want ons uitgangspunt is dat deze toetsing gereed is ruim voordat wij het PIP (Provinciaal Inpassingsplan) vaststellen.

D CDA-fractie kan instemmen met dit voorstel omdat hiermee geen onomkeerbare besluiten worden genomen. Wij zien de uitkomsten van de onafhankelijke toetsing met veel belangstelling tegemoet.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Hoe ziet de heer Van Vugt de onomkeerbaarheid van het besluit in relatie tot artikel 10 van de Locatie-overeenkomst? Daarin staat eigenlijk dat wij met handen en voeten gebonden zijn.

De heer **Van Vugt** (CDA): Tijdens de commissievergadering heeft het college de niet-onomkeerbaarheid aangegeven. Bovendien is dit nog eens bevestigd in de memorie van antwoord en dat biedt mij voldoende houvast.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Een rotsvast vertrouwen!

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter! Logistiek Park Moerdijk is een langstlepend dossier dat al een aantal jaren veel burgers, belanghebbenden, politieke partijen et cetera bezighoudt. Het onderwerp leeft en nu het Havenschap Moerdijk dit park wil ontwikkelen, leeft dit onderwerp meer dan voorheen. Dat is ook goed. Het gaat niet om zomaar iets, het gaat om een investering die voor lange tijd een impact zal hebben. Het gaat hier niet alleen om de financiële kant van het verhaal maar ook om maatschappelijke effecten zoals leefbaarheid in de omliggende kernen en steden, om werkgelegenheid, milieu, veiligheid, mobiliteit en dergelijke.

Het stuk dat nu ter stemming voorligt, is een uitvloeisel van de besluiten uit de vorige Statenperiode. In de commissie heb ik namens de SP aangegeven dat wij sceptisch zijn over de onderliggende rapporten, met name het Stec-rapport. Wij plaatsen grote vraagtekens bij sommige aannamen en cijfers waarop met name Stec zijn bevindingen baseert. Ook voorgaande sprekers wezen hierop. Ook vragen wij ons af of het creëren van werkgelegenheid goed gewaarborgd is op deze wijze. In de huidige opzet is het Logistiek Park Moerdijk vooral bedoeld voor grootschalige walbedrijven met een oppervlakte groter dan 5 ha. Het zou ook gaan om bedrijven die zich naast reguliere opslag- en distributieactiviteiten richten op activiteiten die een toegevoegde waarde opleveren, zoals assemblage en montage.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Voorzitter! Ik heb een vraag aan de heer Altundal. Ik beluister dat hij positief tegenover dit project staat. Ik heb eens wat stukken nagekeken en daarom verbaas ik mij daarover. De SP was een aantal jaren geleden echt faliekant tegen op basis van een aantal goede gronden. Ik heb al die stukken doorgelezen. Daar zitten goede argumenten in. Wat is er in de tussentijd gebeurd? Welke rapporten heeft de heer Altundal ontvangen die geleid hebben tot een andere opinie over dit project? Ik heb die rapporten overigens niet ontvangen.

De heer **Altundal** (SP): Ik vind dat er drama wordt opgevoerd, maar ik zal een antwoord geven. Het standpunt van de SP is niet gewijzigd. Daarom hebben wij in de commissie aangegeven een second opinion te willen hebben. Bovendien is de huidige situatie wezenlijk anders dan een aantal jaren geleden als wij kijken naar de economie en dergelijke. Als de second opinion er is, kunnen wij kijken of er nog steeds sprake is van nut en noodzaak. Wij kijken naar de toekomst en kunnen daarop onze visie en beleid aanpassen. Er is niks op tegen om vanuit een second opinion opnieuw naar de situatie te kijken.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Ik vind een second opinion ook belangrijk. Het verbaast mij dat de heer Altundal tegen het ordevoorstel heeft gestemd. Als hij daarmee had ingestemd, hadden wij een veel beter besluit kunnen nemen want nu missen wij die second opinion. Dat vinden wij vervelend, vandaar ons voorstel om de behandeling op te schuiven totdat wij die second opinion hebben ontvangen. Dan kun je er beter over praten.

De heer **Altundal** (SP): Wij verschillen in dezen van mening met de heer Kerkhoff. Wij geloven wat de gedeputeerde heeft gezegd in de commissie en dat ook zwart op wit staat, namelijk dat het besluit dat wij hier vandaag nemen niet leidt tot onomkeerbare besluiten. Als de second opinion ons aanleiding geeft om dit besluit te herzien of een ander besluit te nemen, is dat natuurlijk nog steeds mogelijk.

Wij willen dat in de second opinion de prognose en de cijfers van Stec over de logistieke bedrijfsvestiging van walbedrijven groter dan 5 ha en overige kadegebonden logistieke bedrijvigheid getoetst worden op hun realiteitsgehalte. Ook willen wij weten of bij bedrijven met toegevoegde waarde de behoefte bestaat om zich te vestigen in het LPM omdat er op dit moment veel braakliggende bedrijfsterrein zijn. Graag horen wij van het college of dit in de opdracht aandacht heeft of krijgt.

Wij zijn blij dat het college het voorstel van de SP heeft omarmd om een second opinion te vragen over de effecten van de huidige economische crisis op de verdere economische ontwikkeling van het LPM. Het gaat hier om een behoorlijke investering waarmee ook de provincie te maken heeft en waarin zij een belangrijke rol speelt. Beter twee keer nadenken dan aan te lopen achter de hype van grootschaligheid en positieve groeiscenario's.

In de memorie van antwoord staat als opdracht: nut en noodzaak, financiën en werkgelegenheid. Door de economische situatie is naar onze huidige mening de behoefte aan logistieke bedrijventerreinen en vestiging van distributieactiviteiten behoorlijk veranderd. Wij missen in de opdracht een onderzoek naar de effecten en de mogelijke benutting van braakliggende bedrijventerreinen in West- en Midden-Brabant op de ontwikkeling van het Logistiek Park Moerdijk. Wij willen van het college weten of dit ook

een onderdeel is van de opdracht in het kader van nut en noodzaak. Als dit niet zo is, vragen wij het college of dit alsnog aan de opdracht kan worden toegevoegd.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voorzitter! In de geschiedenis heeft de SP steeds aangegeven ervan uit te gaan dat er geen behoefte was aan een dergelijk terrein. Denkt de SP nu dat dit veranderd is, dat er nu wel behoefte aan is? Is dat de inhoud van de vraag van de heer Altundal? Hij vraagt nu om iets wat anders zou zijn dan hetgeen waarvan hij altijd overtuigd was.

De heer **Altundal** (SP): Als wij ervan overtuigd waren dat die behoefte bestaat, hadden wij geen second opinion gevraagd. Wij willen juist de behoefte in kaart brengen door die second opinion. Wij willen dat daarbij ook wordt gekeken naar de bedrijfsterreinen die op dit moment braakliggen. Ik denk dat dit goede informatie en inzicht kan geven over de vraag of aan het Logistiek Park Moerdijk in de huidige grootte nog behoefte bestaat. Naar mijn mening is daarop niets tegen.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): U komt zo zoekend over, mijnheer Altundal. Ik help u graag bij uw zoektocht. Ik vind het helemaal geen probleem om het antwoord voor u in te vullen. U bent nu zo aan het zoeken en u was vroeger zo zeker van uzelf. Ik hoop dat uw partij die zekerheid weer terugvindt. Vandaar dat ik probeer u te helpen bij uw zoektocht. Ik zou u graag in de richting van de goede uitkomst brengen.

De heer **Altundal** (SP): Het zijn uw woorden, mevrouw Lestrade. Volgens mij zijn onze standpunten heel duidelijk, zowel in het verleden als nu. Nogmaals, onze standpunten zijn niet veranderd, wij willen alleen door middel van een second opinion echt kijken naar de haalbaarheid van Logistiek Park Moerdijk. Als die second opinion leidt tot de uitslag dat het Logistiek Park Moerdijk in de huidige omvang geen bestaansrecht en op een andere wijze ingericht moet worden, staan wij daar open voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Ik wil graag reageren op de interruptie van mevrouw Lestrade. Ik heb begrepen dat zij de second opinion ook omarmt en dat zij heeft aangegeven dat zij op grond van die second opinion haar standpunt zou kunnen wijzigen. Mevrouw Lestrade is dus net zo zoekend als wij, of zie ik dat verkeerd?

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Ja, mijnheer Heijmans, ik zoek maar ik weet in welke richting ik zoek. Volgens mij weet u dat ook en zou u heel graag dezelfde weg opgaan als ik. Ik hoop die weg een beetje open te maken voor u.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Allemaal zoekenden in een doolhof, voorzitter, dat is een van de redenen waarom wij vanochtend dachten dat het misschien verstandiger zou zijn om dit onderwerp nu even niet te bespreken en te wachten totdat dat onderzoek gereed is.

Ik weet natuurlijk ook wel dat er een bestuursakkoord is, dat de SP van origine en nu eigenlijk nog groot tegenstander is van een dergelijke logistiek terrein. Zij heeft daarvoor eigenlijk helemaal geen second opinion nodig. Toch vind ik het opmerkelijk dat de situatie de afgelopen jaren op een zodanige manier gewijzigd is, dat je eigenlijk op voorhand al

kunt aannemen dat de prognoses veel minder gunstig uitkomen dan toentertijd het geval was. Zoekt de SP nu alleen naar een stok om naderhand mee om zich heen te kunnen slaan?

De heer **Altundal** (SP): Mijnheer Bouwman, ik weet niet of dat zo is. Wij zijn geen helderziende. De huidige economische situatie hebben wij met elkaar ook niet aankomen. In 2006 en 2009 zijn er besluiten genomen over het Logistiek Park Moerdijk. Die besluiten hebben deze Staten genomen. Dat wij nu bestuursverantwoordelijkheid hebben, betekent niet dat wij niet bereid zijn om de verantwoordelijkheid voor die besluiten te dragen. Wij dragen die verantwoordelijkheid mee op dit moment, maar wij kijken op basis van de huidige situatie nog eens kritisch naar die plannen. Volgens mij is daarop niets tegen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Het probleem is dat het aantal bedrijventerreinen de afgelopen periode is toegenomen. Dat is één kant van vraag en aanbod. De vervoersstromen zijn gewijzigd, die gaan bijvoorbeeld veel meer richting Oost-Europa. Veel meer VAL- en VAS-activiteiten worden daar uitgevoerd. (VAL: Value Added Logistics; VAS: Value Added Services). Dat onderzoek heb ik voor de FNV weleens mogen uitvoeren. Kortom, er zijn eigenlijk al heel veel argumenten op grond waarvan je kunt blijven bij het standpunt dat je hebt ingenomen. Ik snap wel dat het bestuursakkoord ertussen zit. Ik hoop dat de SP te zijner tijd die draai wil maken.

De **voorzitter**: Mij lijken de gedachten op dit punt wel gewisseld.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! De heer Altundal zei dat bij het onderzoek moet worden betrokken wat de behoefte is bij de bedrijven. Ik kan mij heel goed voorstellen dat heel veel bedrijven zeggen dat zij die behoefte voelen, maar of je daarmee het terrein vol krijgt en of je daarmee alternatieven laat liggen waardoor andere stukken niet gedaan worden, vraag ik mij af. Wil hij inderdaad alleen de behoefte weten, of koppelt hij er ook een beleidsvraag aan?

De heer **Altundal** (SP): Naar mijn mening valt onder nut en noodzaak niet alleen de behoefte van bedrijven, maar ook de vraag of bijvoorbeeld het park zelf geschikt daarvoor is. De heer Bouwman zei al dat in Nederland heel veel bedrijventerreinen leegstaan. Een bedrijf heeft op dit moment heel veel keus. Aan de ene kant willen wij weten of bij bedrijven de behoefte hebben om zich te vestigen op het LPM, aan de andere kant willen wij weten of in de huidige situatie die behoefte groot is, toeneemt of afneemt en of wij op de voorgestelde wijze het Logistiek Park Moerdijk moeten invullen. Ik zie een onderzoek naar nut en noodzaak breder dan alleen kijken vanuit de invalshoek van de bedrijven. Dat is niet de bedoeling.

De **voorzitter**: Mijnheer Altundal, komt u tot een afronding.

De heer **Altundal** (SP): Voorzitter! De SP is voorstander van een second opinion van onpartijdige, onafhankelijke en deskundige mensen. Dit moet volgens ons goed gewaarborgd zijn. In de memorie van antwoord worden drie onderzoekers genoemd.

Twee personen waren zeer betrokken bij het schrijven van de huidige havenstrategie van Moerdijk. Dat hoeft op zich geen probleem te zijn, maar wij vinden dat door deze samenstelling de focus te veel wordt gelegd op de visie van een grootschalige mainport. Naar onze mening dient er ook aandacht te zijn voor de vestigingsbehoefte van uiteenlopende vormen van logistieke bedrijven in Nederland, de interne mobiliteit binnen Nederland, en voor bedrijven die toegevoegde waarde hebben. Daarom stellen wij voor de onderzoeksgroep uit te breiden met een vierde onderzoeker. Dit zou het draagvlak bij veel partijen kunnen bevorderen en een beter evenwicht tot stand brengen. De vierde onderzoeker moet naar onze mening een deskundige zijn die de Nederlandse situatie goed kent en gespecialiseerd is in uitlopende logistieke en distributieactiviteiten en -ontwikkelingen in ons land. Wij horen graag of het college dit voorstel omarmt.

De **voorzitter**: Mijnheer Altundal, uw spreektijd is nu echt om.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Voorzitter! Ik hoef eigenlijk mijn toespraak niet meer te houden want er zijn al zo veel punten over tafel gegaan waarin ik mij kan vinden.

Dit plan voor het Logistiek Park Moerdijk is ontstaan in een periode waarin wij allemaal nog dachten dat de economische groei tot in de hemel ging. Die tijd is echt voorbij. In het recente verleden had Nederland nog ongeveer 35% van de Europese wegtransportmarkt in handen. Dat aandeel is inmiddels gezakt tot bijna 22%. In Europees verband gezien, praten wij dus over een krimpende markt in Nederland. Daarbij is de protectionistische muur die de Nederlandse overheid opwerpt tegen de verder voltooiing van de interne markt in het wegverkeer ook een negatief aspect voor dit soort omvangrijke logistieke projecten. Dat moeten wij ons goed realiseren. De Nederlandse overheid in Den Haag werkt daar niet aan mee.

Er zijn ook andere zaken van negatieve invloed op de ontwikkeling van een dergelijk logistiek megaproject. Wij moeten in dit verband ook de tweede Maasvlakte niet vergeten. Dat containerterminalproject heeft absoluut nationale prioriteit. Hier zijn reeds een heleboel exploitanten en dat zal alleen maar kannibaliserend werken voor het Logistiek Park Moerdijk. De aanslag op de natuur in dit gebied en de aantasting van de leefbaarheid van de bewoners in dit gebied zijn een heel wezenlijk punt. De betrokken overheden hebben daar blijkbaar lak aan. Ik verwijs in dit verband naar het advies van de commissie Port of Moerdijk om het hele dorp Moerdijk (ongeveer 1100 woningen) op te ruimen. Verder wijs ik op de infrastructuur en met name de verkeerscirculatie in het gebied die nu al tot veel verkeersproblemen leidt. Dit moet ook worden meegenomen in de haalbaarheidsonderzoeken van dit soort projecten, want je moet het nationaal zien. Het Havenbedrijf Amsterdam heeft een tijdje geleden het logistieke project Containerterminalproject Flevokust afgeblazen: niet haalbaar. Het VITO (Vereniging van Nederlandse Inland Terminaloperators) waarschuwt regelmatig voor overcapaciteit op de logistieke markt.

Wij moeten ons dus afvragen of een dergelijk financieel kostbaar project op de daarvoor bestemd locatie moet worden ontwikkeld nu wij ook weten dat op het huidige industrieterrein Moerdijk 350 ha. grond braak ligt, overigens met een goede infrastructuur, 60.000 m² utiliteitsruimte leeg staat en er binnenkort nog eens 60.000 m² utiliteitsruimte leeg komt. Wij zijn als PVV niet tegen economische ontwikkelingen en tegen het creëren van werkgelegenheid, laat dat duidelijk zijn, maar nogmaals de projecten moeten wel

haalbaar zijn. Wij hebben sterk twijfels over de haalbaarheid van dit project zoals dat nu voorligt.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Ik wil even terugkomen op het ordevoorstel dat vanochtend is gedaan om dit agendapunt vandaag niet te bespreken. Wij konden ons daarbij wel iets voorstellen gelet op de havenstrategie en het onderzoek van de commissie-Nijpels dat vorige week is uitgekomen. Beide maken overigens geen onderdeel uit van deze beraadslagingen. Wij hebben die stukken nog niet bestudeerd. De reden waarom wij echter niet zijn meegegaan met dit voorstel is gelegen in het feit dat wij de voortgang van dit proces niet willen belemmeren en omdat de gedeputeerde in de commissie duidelijk gezegd heeft dat wij vandaag niet in het pak worden genaaid, oftewel wat wij vandaag besluiten, is geen reden om straks bij het Provinciaal Inpassingsplan alsnog tegen dit voorstel te stemmen. Wij voelen ons dus geheel vrij om dan alsnog met argumenten te komen om uiteindelijk niet voor het LPM te stemmen. Ik heb graag dat de gedeputeerde dat nog een keer luid en duidelijk aan ons laat weten, om ook mevrouw Lestrade in dezen gerust te stellen.

Voorzitter. De besluiten die wij vandaag nemen, lijken een logisch gevolg op besluiten die wij de afgelopen tien jaar systematisch achter elkaar hebben genomen. We versterken de economische structuur van West-Brabant en we verwachten daarvan een positieve invloed op de werkgelegenheid in de regio. We hebben de banen juist nu en op de middellange termijn hard nodig. De grootschalige Value Added Logistics is in West-Brabant, op logische afstand van de Rotterdamse haven en in lijn met het Europese achterland, zeer goed te verdedigen wat ons betreft. We hebben compenserende maatregelen genomen om het gebied dat hiermee fors wordt belast, te ontzien. Om die reden hebben we eerdere besluiten, bijvoorbeeld de bestuursovereenkomst Moerdijk Meer Mogelijk in 2009, in het verleden ondersteund.

Wat ons aanspreekt aan het LPM is niet alleen de toename van werkgelegenheid, maar zoals ook duidelijk is geworden in de laatste commissievergadering ook de mogelijke positieve effecten op de leefbaarheid -- hoe gek dat wellicht moge klinken -- in de regio West-Brabant die kampt met krimp. Door de aantrekkende werking en de toename van woningbouw kan de sociale structuur van de kernen en de regio worden versterkt. Maar, de weerstand bij lokale partijen is groot. Dat is erg begrijpelijk, ook gelet op het rapport van de commissie-Nijpels dat deze week is verschenen. Er gebeurt nogal wat, met name voor het dorp Moerdijk: de ontsluiting via wegen en de effecten op de gezondheid door de toenemende vervoersbewegingen houden de mensen daar bezig. En niet onterecht, wij kunnen ons dat voorstellen. De effecten op de gezondheid zijn weliswaar getoetst, maar we weten uit ervaring dat die effecten soms lastig zijn aan te tonen.

Een ander punt is de gewijzigde situatie sinds 2009. Het is 2013 en de economische situatie is sterk veranderd ten opzichte van toen. Het is dus een moment om opnieuw kritisch naar het LPM te kijken. In de commissie EZB hebben wij allemaal vragen gesteld over nut en noodzaak in 2013, over de werkgelegenheid en over de financiële haalbaarheid. GS hebben inmiddels opdracht gegeven om een second opinion uit te voeren op de gebieden nut en noodzaak en de werkgelegenheidsprognoses. Wij beschikken inmiddels ook over gegevens over de financiën.

Wat is de reden dat we nu moeten besluiten om het plangebied LPM uit te breiden en de grenzen te verleggen? Is dat een besluit dat we ook zouden kunnen nemen als we het Provinciaal Inpassingsplan vaststellen?

Voorzitter. Ter afsluiting: wij willen geen vertraging van het proces omdat de voorgestelde positieve effecten voor de regio hard nodig zijn. We wachten uw antwoord op onze vraag nog even af, maar overwegen om nu akkoord te gaan met de te nemen besluiten als die voor de voortgang nodig zijn, in afwachting van de aanvullende informatie en in het besef dat we nu geen onomkeerbare besluiten nemen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! De heer Leenders sprak over Moerdijk als een krimpregio. Na het besluit dat wij vandaag nemen, lijkt het mij ook niet zo gek dat het een krimpregio wordt, want wie wil er dan wonen. Uit het Stec-rapport blijkt 90% van de bedrijven die zich daar gaan vestigen elders uit Nederland komen. Ergens anders komen panden leeg te staan, raken mensen werkeloos en die komen dan werken in Moerdijk, terwijl er in Moerdijk geen grote werkeloosheid is. Hoe ziet de heer Leenders dat?

De heer **Leenders** (PvdA): Ik zie dat op dit moment helemaal niet. Wij hebben daar vragen over gesteld. Er komt een second opinion en die wacht ik met veel belangstelling en vertrouwen af.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik wil graag dat de heer Leenders reageert op het Stec-rapport. Dat heeft hij ook gelezen. Daarin staat dat 90% van de bedrijven intern verhuist.

De **voorzitter**: De heer Leenders heeft aangegeven wat hij daarvan vindt. Ik heb een antwoord gehoord.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voorzitter! Wij vinden het ronduit jammer dat we vandaag al de LOO (Locatie Ontwikkelings Overeenkomst) en de uitbreiding van het beheersgebied van het Havenschap voor het LPM behandelen. Wij zijn van mening dat daarvoor cruciale informatie nodig is die deels nog ontbreekt of deels te laat beschikbaar is. Verder vinden wij dat zaken gedeeld hadden moeten worden met belanghebbenden en dat is tot nu toe niet het geval geweest. Wij begrijpen bijvoorbeeld niet waarom belanghebbenden geen kennis hebben kunnen nemen van de concept-MER en van ook diverse andere stukken. Dit komt niet ten goede aan zorgvuldige besluitvorming. We hadden graag eerst de second opinion gezien. Andere partijen hebben daarover al iets gezegd. Conform de wens van het CDA en SP wordt de onderzoekscommissie uitgebreid. Ook wij vinden het prettig als er nog een neutraal iemand bij zit.

Hoewel de besluiten die de Staten vandaag over LPM nemen, niet definitief betekenen dat het LPM er wel of niet zal komen, snapt iedereen dat het besluit van vandaag in de praktijk wel degelijk een stap in de richting is van iets dat wel degelijk onomkeerbaar is. Artikel 10 uit de LOO over publiekrechtelijke medewerking zet zowel GS als ons PS toch enigszins met de rug tegen de muur wat de vervolgstappen betreft. Ik ken artikel 23, maar het is niet gemakkelijk om te ontsnappen aan de voorwaarden die in artikel 10 staan. Ik wil graag dat GS ons daarover nog wat meer vertellen en uitleggen op welke gronden wij nog kunnen ontkomen aan de gevolgen van het besluit dat wij straks nemen. Wij zien dit als een groot dossier en hadden graag gewacht met de behandeling zodat

MER, PIP en Havenstrategie erbij betrokken hadden kunnen worden. Die Havenstrategie die niet uitgekomen is en vooral de brief van de commissie van advies onder leiding van de heer Nijpels hebben natuurlijk een schok te weeg gebracht. Die schok is er eigenlijk al eerder geweest. Iedere keer als het over dit onderwerp ging, is de leefbaarheid van Moerdijk aan de orde geweest. Het is begonnen in 1992 met het streekplan, in 1998 was de aanwijzing van de locatie. Borchwerf heeft nog even ter discussie gestaan maar het is uiteindelijk Moerdijk geworden. Vanaf dat moment begon het gedonder. De bevolking is altijd tegen geweest. In 2005 werd door SP-Statenlid Hugo Polderman het comité "Bestrijd de 10 plagen" opgericht. Dat platform wilde nut en noodzaak van alle grote projecten in de regio in één perspectief zien, want toenmalig gedeputeerde Pieter van Geel had de hoeveelheid zaken die over West-Brabant heen kwam de tien plagen van Egypte genoemd, vandaar de naam van het comité van Hugo Polderman. Wij vonden dat een prachtig plan en waren daar erg enthousiast over. Hugo Polderman zag daarbij het goederenvervoer als een van de belangrijkste plagen. Hij zei: "Een van de belangrijkste plagen van West-Brabant is het goederenvervoer." In de notulen van de PS-vergadering van 23 februari 2007 staat de volgende opmerking van de heer Polderman: "Die 150 ha logistiek is dus gebouwd op drijfzand. En bouwen op drijfzand is altijd onverstandig." Hij heeft toen een amendement ingediend om het LPM te schrappen en wij hebben dat amendement van harte ondersteund. Wij ondersteunen deze richting nog steeds. Wij waren toen om twee redenen tegen. Wij vonden dat er geen visie was over het begrip Nederland Distributieland en de rol van West Brabant daarin. Wij vonden -- en dat hebben wij herhaald in de laatste commissievergadering -- dat er geen beleid was c.q. is om een dergelijke sociale structuur in de gemeente met zo veel werkgelegenheid voor laag opgeleiden te ondersteunen. De gedeputeerde heeft daarop gereageerd en in de memorie van antwoord staat dat er contacten zijn met de woningbouwvereniging, maar dat vinden wij onvoldoende. Die ondersteuning bedoelen wij. Wij hebben herhaaldelijk aangegeven wat voor soort ondersteuning wij bedoelen.

Leefbaarheid is altijd een groot issue geweest voor D66. Het leefbaarheidsconcept over Moerdijk is al genoemd in de visie van het Havenschap uit 2002. Ik lees daarin het volgende: " Voor wat betreft het lokale effect van een eventuele uitbreiding met Moerdijkse Hoek zet het Havenschap grote vraagtekens bij de leefbaarheid van de kern Moerdijk. De vraag is gerechtigd of plannen die de interne leefbaarheid vergroten, soelaas bieden voor dergelijke omvangrijke externe effecten." Dat was dus in 2002. Dat is bijna hetzelfde als wat Ed Nijpels nu zegt. Onno Hoes heeft in zijn tijd als gedeputeerde ook al uitlatingen in de trant gedaan van Moerdijk verplaatsen. De opvattingen die wij nu horen, zijn dus niet nieuw. Als dit Logistiek Park Moerdijk doorgaat, moeten wij dat scenario serieus nemen en ons zeer goed realiseren hoeveel verdriet dat de mensen die in Moerdijk wonen zal doen en dat het anders kan.

De heer **Heijmans** (SP): Omdat mevrouw Lestrade nogal teruggaat in de tijd, wil ik haar even het volgende voorleggen. Misschien dat dit ook in haar overwegingen een rol speelt. Bij de hele discussie over o.a. het Logistiek Park Moerdijk, zeker in de periode 2008/2009 kon je zelfs als argument gebruiken: Stel dat die bedrijven zich daar vestigen, waar haal je dan de mensen vandaan? Werkloosheid bestond toen eigenlijk niet in Brabant. Er was een gebrek aan personeel. Bedrijven moesten de gekste dingen uithalen om mensen aan het werk te krijgen in hun bedrijf. Stel dat uit de second opinion blijkt dat

hier veel werkgelegenheid mee gebaat is, is mevrouw Lestrade het dan niet met mij eens dat je er anders naar moet kijken dan in 2002 is gebeurd vanuit de toenmalige werkgelegenheidssituatie?

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Ik wil de heer Heijmans erop wijzen dat de toekomstvoorspellingen voor de werkgelegenheidssituatie in Nederland heel anders zijn. Als de baby boom met pensioen gaat, hebben wij op andere vlakken nog veel mensen nodig. Elders zijn er ook mensen nodig voor andere zaken. De huidige situatie die de heer Heijmans schetst is helaas triest maar wel waar. Volgens alle voorspellingen is dat over een paar jaar anders. Dit LPM wordt over 15 jaar neergezet. Je mag blij zijn als dan alle percelen uitgegeven zijn, want dat zit er niet echt in. Nogmaals, over 15 jaar is de werkgelegenheidssituatie hier echt anders.

De heer **Heijmans** (SP): Volgens mij duidt mevrouw Lestrade op het jaar 2040. Dan zitten wij een beetje op de top van de vergrijzing. Vijftien jaar gerekend vanaf nu brengt ons bij 2028. Ik denk dat wij als provinciebestuur en als volksvertegenwoordigers wel degelijk de taak hebben ook in het hier en nu te leven en te zorgen voor werkgelegenheid nu en in de komende vijf tot tien jaar.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Mijnheer Heijmans, daar is dit Logistiek Park Moerdijk niet voor bedoeld. Dat is immers nog niet meteen gevuld. De huidige bulk aan werkloosheid is over twee jaar al anders. Bovendien leven wij in een tijd waarin wij heel moeilijk kunnen voorspellen hoe het er over vijf jaar uitziet. De vooruitblikken die ik lees, gaan er niet van uit dat wij een groot werkgelegenheidsprobleem hebben zoals de heer Heijmans dat schetst.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Werkgelegenheid is natuurlijk een heel belangrijk punt. Je moet je daarbij ook afvragen of die werkgelegenheid aldaar straks voor de Nederlander zal zijn. Wij denken dat dit niet het geval is. Voor het soort werk dat daar verricht wordt, zullen straks vooral Roemenen, Bulgaren, Polen in aanmerking komen. De Nederlanders komen daar niet aan het werk. Dat vinden wij een ernstige zaak.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Daarover verschil ik van mening met de heer Kerkhoff. Het maakt mij niets uit wie daar werken. Ik denk alleen dat wij moeten zorgen voor een sociale structuur. Ik ben Europees georiënteerd. Ik heb zelf ook vaak in Hongarije gereisd en ik word daar zeer vriendelijk ontvangen. Ik zou niet weten waarom ik hier Hongaren niet vriendelijk zou kunnen ontvangen.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Ik heb ze niet, maar de haren zouden mij te berge rijzen. Mevrouw Lestrade zegt eigenlijk: provincie, doe maar niets aan werkgelegenheid want over een paar jaar hebben wij dat probleem niet meer. Zegt haar fractie in de Tweede Kamer dat ook? Mensen laten wij er ons toch niet druk over maken, want gezien de vergrijzing is het over twee of drie jaar allemaal opgelost.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Nee, mijnheer Heijmans, dat heb ik zo niet gezegd. Dat weet u heel goed. U probeert de show te stelen en dat is u gegund. Ik heb

aangegeven dat de voorspellingen op het gebied van werkgelegenheid anders zijn dan u nu doet voorkomen. Daarvan mag u een hele show maken, maar u weet best dat die cijfers anders zijn.

De **voorzitter**: Mevrouw Lestrade vervolgt haar betoog, zij heeft nog een dikke minuut.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Wij vragen ons af, of het plan doorgaat op de manier zoals GS dat zien. Ik heb er een aantal studies bijgehaald waarin ook de zwaktes worden genoemd als dat LPM er komt. Ik heb ook analyses gelezen over de logistiek in West-Brabant. Daaruit blijkt dat de VAL en de VAS slecht 4% toegevoegde waarde brengen en de ketenregie 10%, terwijl dat bij transport en overslag 63% is en bij opslag en warehousing 7%. In de SWOT-analyse worden de zwakke kanten van het plan genoemd en die vond ik nog schokkend. Ik hoop dat de gedeputeerde daarover iets wil zeggen. Er staat o.a. dat de triple-helixsamenwerking veel te theoretisch is. Gegeven wat wij hier inzetten op triple helix, vind ik dat erg. Het multimodaal vervoer is voornamelijk gericht op de weg en het water. Het spoor is onderontwikkeld. Dat weten we, er zit een stamspoor dat op gekalefaterd moet worden. Er is sprake van een versnippering van kennis vanwege de verschillende overheidsinstellingen. Daardoor verlopen investeringen soms lastig. Er zijn vooral veel doorvoeractiviteiten met weinig toegevoegde waarde voor de regio. Ik vind het nogal wat als dit gezegd wordt over een ambitieus plan!

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Mijn voorgangster heeft een goed verhaal gehouden. Ik ben niet van plan om een groot deel daarvan te herhalen. In de commissie heb ik heel nadrukkelijk aangegeven welke problemen GroenLinks heeft met de opvattingen over logistiek, werkgelegenheid, de locatie, de bedrijventerreinen enz. Wij waren voor uitstel van de behandeling van dit voorstel om de doodeenvoudige reden dat er zeer tegenstrijdige berichten liggen terwijl wij besluiten moeten nemen op basis van volledige, transparante en goed gedocumenteerde informatie. Wij hebben de indruk dat dit nu zeker niet het geval is.

Ik heb gekeken naar de logistieke ontwikkelingen. Nogmaals, het is voor een gedeelte mijn vak geweest. Ik heb regelmatig second opinions gevraagd. Ik heb er ook op gewezen dat het wel even zal duren voordat de nu gevraagde second opinion gereed zal zijn en een en ander goed onderzocht is, wie het ook uitvoert van de genoemde hoogleraren.

Wij zitten gewoon met een probleem. De tijden zijn veranderd. Er zijn de afgelopen jaren ik weet niet hoeveel logistieke hotspots bijgekomen. Wij praten eigenlijk niet over plekken waar je een en ander zo maar kunt ontwikkelen, maar over corridors. In de corridor tussen Rotterdam en Antwerpen, Rotterdam verder naar achteren en Antwerpen verder naar achteren, zijn al talloze bedrijventerreinen die niet eens vol zijn en die geschikt zijn. Ook hier is sprake van de meerdere hectares zoals genoemd in het voorstel. Ik hoop dat de second opinion ons het juiste inzicht geeft. Wij vermoeden dat die waarschijnlijk zal leiden tot een heel kritische beschouwing van de prognoses van Stec. Deze zijn al onder de loep genomen door middel van een vrij deskundige benadering van de SBBM (Stichting Behoud Buitengebied Moerdijk) en anderen die ook bij adviesbureaus werken. Ik denk dat het zo zal gaan als nu gebeurt bij de JSF. Er komt in een keer een onderzoek

langs scheren en men denkt: Ho stop, hier moeten wij even over nadenken. Het standpunt van de fractie van de PvdA is nog niet bekend.

Ik hoop dat een en ander kan leiden tot gewijzigd inzicht. Zo moeten wij ook erin staan. Wij zeggen niet: ja, tenzij; wij zeggen: nee, mits. Stel dat wij geen gelijk hebben, dan zijn wij best bereid om nog eens na te denken over wat er aan de hand is.

De verhalen over leefbaarheid zijn duidelijk. Ik ken de verhalen over Doel van dichtbij. Dat is echt een Europese kwestie geweest. Het ging over havenuitbreidingen en wat je daarvoor wel of niet mag uitgeven. Kortom, het is een probleem.

Het onderzoek moet inderdaad onafhankelijk zijn. Het kan door meerdere personen afgedekt worden als zij verschillende richtingen bezien. Ik vind de memorie van antwoord zwak als het gaat over de onomkeerbaarheid van dat proces. Formeel is het terecht, maar informeel gaan heel veel stromen gewoon door. Er wordt gewerkt aan de MER en langzaam maar zeker komen wij toch in een fuik terecht. Ik ondersteun de woorden die anderen hierover hebben gesproken.

De **voorzitter**: Komt u tot een afronding, mijnheer Bouwman.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Kortom, wij zullen zo meteen onafhankelijk van de antwoorden die wij krijgen en waarvan wij eigenlijk niet zo veel verwachten, tegen dit voorstel stemmen, tenzij andere inzichten ons later tot een andere mening kunnen brengen.

Ik kom dan nu bij het andere punt dat ik aangekondigd heb. Dat heeft te maken met de governance en met de positie van GS met betrekking tot het Havenschap Moerdijk.

De **voorzitter**: U heeft geen spreektijd meer. Ik geef u een halve minuut omdat u het aangekondigd hebt.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ik zal kort en krachtig zijn. Wij hebben een gedeputeerde die zo meteen dit voorstel van het LPM zal verdedigen. Hij is tevens voorzitter van de raad van bestuur, -- hij is geen aandeelhouder, maar dat is op dit moment niet relevant -- hij leidt een bedrijf dat vervolgens het LPM moet ontwikkelen. Ik heb dat aan diverse mensen voorgelegd en wil ook de heer Pauli als woordvoerder deelnemingen vragen wat wij hiermee aan moeten. Ik zou het graag zien als een integriteitscase die wij tijdens de komende Statendagen aan de orde stellen. En wat doen wij hiermee in de toekomst? Ik vind het namelijk niet prettig dat een gedeputeerde tevens de baas is van een project dat wij onderhanden hebben. Dat geldt niet alleen hiervoor, dat geldt ook voor TOM en een aantal andere zaken.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Ik zal niet herhalen wat er allemaal al gezegd. Ik sluit mij in grote lijnen aan bij GroenLinks. Wij zijn in principe flink tegen het LPM. Als je deze weg opgaat, is een weg terug niet meer mogelijk. Het is een auto of boot zonder achterraut en dan kom je nooit meer terug.

Inderdaad werken er in de transportsector en in de logistieke sector veel Oost-Europeanen. Op zich hebben we daar niets op tegen, maar waar zijn wij mee bezig? Straks moeten de bewoners van Moerdijk weg en die leegstaande huizen worden dan

gebruikt voor de tijdelijke opvang van Oost-Europeanen. Die situatie lijkt mij niet al te ideaal.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! De Moerdijkbruggen verbinden het Eiland van Dordrecht in de provincie Zuid-Holland met de provincie Noord-Brabant over het Hollandsch Diep. De bruggen zijn vernoemd naar het voormalige dorp Moerdijk. Het dorp Moerdijk lag in de voormalige gemeente Moerdijk in de provincie Noord-Brabant en had nog 1141 inwoners in 2012.

Voorzitter! Een treurig toekomstbeeld, dat zou zo maar uit Wikipedia kunnen komen, maar ook een reëel toekomstbeeld. Ons besluit van vandaag hangt daar nauw mee samen. Met wat we vandaag besluiten, wordt het dorp op de kaart binnen het beheersgebied van het Havenschap gebracht en wordt op papier het dorp ingeklemd tussen zware chemische industrie, een logistiek park en een snelweg. Dat vinden wij onomkeerbaar. Wij geloven ook niet dat dit besluit later wordt teruggedraaid, zoals de SP voorstelt.

Maar goed het voorstel hoeft hier niet behandeld te worden, we kunnen het tij nog keren. Als partijen doen wat beloofd is in hun verkiezingsprogramma of wat ze eerder beloofd hebben, hetzij in de Staten, hetzij in de gemeenteraad, hetzij op lokaal niveau. En dat opent ook de deur om het dorp Moerdijk leefbaarder te maken. Moerdijk Meer Mogelijk! Zonder grootschalig logistiek park maar wel leefbaar. En dat kost inderdaad geld, maar welbesteed geld, met een plan waarvan de kosten beheersbaar zijn, in tegenstelling tot het Logistiek Park Moerdijk.

De Partij voor de Dieren is van mening dat het Logistiek Park Moerdijk (LPM) een typisch geval van bestuurlijke dwaling is. Onderzoeken zoals het STEC-onderzoek en algemeen toegankelijke gegevens zoals aangereikt door de SBBM laten duidelijk zien dat er geen nut en noodzaak is voor een groot nieuw logistiek park. De gegevens van het CBS tonen aan dat de logistieke sector in een dal zit; meer mensen raken werkeloos en er zijn minder logistieke banen beschikbaar. In het IBIS 2013 rapport (International Bio-Iron Society), waarin de voorraad en uitgifte van bedrijventerreinen wordt bijgehouden, staat dat er een overschot is aan industrieterreinen. En uit inventarisaties van Zadelhoff makelaars is duidelijk dat er veel leegstand is op industrieterreinen in West-Brabant. Voor veel bestuurders is de wens vaak de vader van de gedachte. Maar er worden natuurlijk niet meer pakjes vervoerd als je een nieuw logistiek park aanlegt. Goede zakelijke beslissingen worden gemaakt op feiten en die tonen duidelijk aan dat een nieuw logistiek park in West-Brabant niet nodig is. Wij vinden het niet correct dat publiek geld wordt ingezet voor de ontwikkeling van een industriegebied waarbij de provincie en de gemeente Moerdijk ook voor financiële risico's moeten opdraaien. In tijden van crisis vinden wij het niet gepast om roulette te spelen met publiek geld. Om het LPM toch te kunnen ontwikkelen, wil het college de plannen nu uitsmeren over dertig jaar. Als dat inderdaad zo is, kunnen wij het besluit vandaag net zo goed uitstellen en wachten op het onderzoek, want wat is 30 jaar en welk verschil maakt daarbij een paar maanden.

Wij vinden het onbegrijpelijk dat het college en het Havenschap onverminderd doorgaan met het maken van plannen en met het uitgeven van publiek geld voor een project waarbij de feiten duidelijk aantonen dat het stoplicht op rood staat.

Deze week bracht het Havenschap een plan naar buiten om tot 2030 sterk te groeien, in aantal zeeschepen dat de haven aandoet, in logistiek, in containerafhandeling en in de

chemische industrie. De extra goederenstromen moeten ook afgevoerd worden. Daarvoor is een goede spoorverbinding onontbeerlijk en momenteel is die uiterst gebrekkig. Ik lees dat de directeur hoopt op Europees geld om die problemen op te lossen, maar anders zal hij toch echt bij de provincie aankloppen. Door het ontbreken van die goede spoorverbinding mist het LPM al een multimodale aansluiting. Wij zijn echter van mening dat die multimodale afwikkeling geheel niet aanwezig is. Het LPM is op twee plaatsen aangesloten op het snelwegennet de A16 en A17 en dat is het. Ook in de interne baan geloven wij niet zo. Volgens ons is het inrichten van die interne baan enorm kostbaar, bovendien kost het vervoer van het LPM naar de haven veel tijd en tijd is geld in de logistieke sector. Juist dat soort omstandigheden maakt het LPM minder aantrekkelijk voor bedrijven. Die kunnen zich beter en goedkoper vestigen in Bergen op Zoom, Oss of Tilburg. Is de gedeputeerde het met ons eens dat de investering in de interne baan niet is meegenomen in het business plan, dat deze miljoenen kan kosten en dat het gebruik als indirecte verbinding naar de haven niet echt handig is?

De **voorzitter**: U heeft nog een halve minuut.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Wij zijn nu aangekomen bij het onderwerp financiën en komen daarbij terug op onze opmerking over het rekensommetje uit het Statenvoorstel. De gronden voor het LPM worden voor 34,5 miljoen euro door de provincie aan het Havenschap verkocht. Dit grond waarvoor de provincie 13,5 miljoen euro heeft betaald. De bestemming van die grond is gewijzigd en brengt daardoor meer op. Maar de provincie is zelf voor 50% aandeelhouder in het Havenschap en betaalt dus zelf 17,25 miljoen euro mee. Ergo de provincie verkoopt grond aan zichzelf en er is geen winst. Ik neem aan dat het Havenschap dat geld moet lenen met rente en dat geld aan de bank moet terugbetalen. Wij rekenen ons rijk met geleend geld. Ik vind dat niet in de haak. We zijn ook van mening dat het college er ook naast zit wat de werkgelegenheid betreft. Het wordt nu redelijk gebagatelliseerd en er worden allerlei discussies gevoerd. Volgens het college was er toch echt sprake van met 6000 tot 7000 banen, maar nu blijkt dat het er niet meer dan 3000 zullen zijn. Dat scheelt een slok op een borrel. De insluiting tussen chemische industrie, logistiek park en snelweg dreigt het dorp Moerdijk onleefbaar te maken.

De **voorzitter**: Uw spreektijd is nu echt om.

De heer Kap loopt nu naar het spreekgestoelte maar hij staat niet op mijn schema. Ik wil even onderzoeken of er sprake is van een misverstand. Het kan zijn dat er ruimte over is.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter! Ik ga hier geen discussie over voeren. Ik weet zelf wat ik heb aangevraagd. Ik heb op dit onderwerp spreektijd aangevraagd. Ik heb er zelfs aan toegevoegd dat als het ordevoorstel niet zou worden voorgesteld, ik drie minuten wilde hebben.

De **voorzitter**: Er is inderdaad een misverstand. Ik geef u graag het woord.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter! De Onafhankelijke Statenfractie betreurt het ten zeerste dat wij aan een inhoudelijke behandeling van dit stuk toekomen. Het proces naar deze

behandeling verdient bepaald niet de schoonheidsprijs. Er waren genoeg argumenten om even een pas op de plaats te maken zodat wij de recent losgekomen stukken goed konden bestuderen en overleg met derden daarover konden voeren.

Staat er dan niets op het spel? Nou, genoeg! Niet alleen het behoud van het Moerdijkse buitengebied en de leefbaarheid maar op lange termijn zelfs het dorp Moerdijk als geheel. Alsof dat nog niet genoeg is! Ik voeg daar onze politieke geloofwaardigheid aan toe. Wij kunnen ons de teleurstelling en de frustratie van Moerdijk bijzonder goed voorstellen. Deze manier van handelen wekt namelijk geen enkel vertrouwen bij de burgers.

Gelukkig komt er nog een onafhankelijke second opinion. Dat is een uitstekend instrument voor deze materie. Het moet immers niet gaan om het coûte que coûte vasthouden aan het plan, maar juist om nut en noodzaak voor onze provincie. Wij hadden dan ook logisch gevonden als wij deze second opinion hadden afgewacht. Wij stellen namelijk de nodige vragen bij de onderliggende documenten en met name bij het Stec-rapport en bij de aannames over de te creëren werkgelegenheid. Zeker gezien de grote belangen voor de Moerdijkers lijkt het ons niet meer dan normaal om eerst alle feiten op tafel te hebben voordat wij een besluit nemen.

Natuurlijk zijn de ambities die aan het park ten grondslag liggen nobel en ambitieus. Dat wil ik ook gezegd hebben. Met de intentie van deze uitgangspunten kan onze fractie dan ook instemmen. De plannen van het LPM spelen al enige tijd en hoewel de economische perspectieven nog steeds bijzonder droevig zijn, is er geen substantiële wijziging van het plan doorgevoerd. Het lag toch in de reden om de ambitie terug te schroeven naar maatstaven die overeenkomen met de economische werkelijkheid? De vele onbenutte bedrijfslocaties in de omgeving zijn er stille getuigen van dat een bedrijventerrein van deze omvang helemaal niet nodig is, nu niet en ook niet in de nabije toekomst.

De **voorzitter**: Gedeputeerde De Boer zal meteen antwoorden en over het punt van de governance zal gedeputeerde Pauli straks een enkel woord spreken.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter! Ik zal mij beperken tot de vragen die direct aan mij zijn gesteld. Er is namelijk al heel veel gewisseld in de commissievergadering die ik samen met gedeputeerde Pauli heb bijgewoond. Ik hoor heel veel dezelfde dingen terug waarop wij toen al gereageerd hebben. Dat is allemaal terug te luisteren op de band.

De VVD heeft gevraagd of het college de risicoanalyse niet wat onderschat heeft en of die niet op een andere manier gemaakt had kunnen worden. De door het Havenschap uitgevoerde gevoeligheidsanalyse is een vorm van risicoanalyse; zij is weliswaar beperkt maar is op dit moment op grond van de beschikbare cijfers wel het meest toepasbaar. Ik vind dat het Havenschap van professionaliteit getuigt door nu al deze gevoeligheidsanalyse te maken. Een uitgebreide risicoanalyse kan worden uitgevoerd op het moment dat je bijvoorbeeld weet welke ontwikkelentiteit dit proces uiteindelijk gaat begeleiden. Die kan dan aan de risicoanalyse gekoppeld worden waardoor een en ander in perspectief wordt gezet. Wij zijn niet te laat, wij zijn ook niet te vroeg, maar het getuigt wel van professionaliteit.

Veel sprekers hebben gereageerd op de second opinion. Er is o.a. gevraagd wanneer die beschikbaar is. Ik heb in de commissie aangegeven dat wij die vandaag nog niet beschikbaar zouden hebben. Dat zou wel heel kort dag zijn. Ik heb aangegeven dat wij

de partijen wilden zoeken die dat zouden kunnen doen. Er zijn er drie genoemd. Zij zijn op de hoogte gebracht maar wij hebben gewacht op deze discussie in de Staten voordat wij de opdracht geven. Ik reken erop dat het anderhalf tot maximaal twee maanden zal duren. Ik wijs nadrukkelijk op het schema in het Statenvoorstel. Die opdracht tot en met het uitvoeren van de second opinion moet blijven passen binnen de stappen die daar zijn geformuleerd, mede in het licht van de niet onomkeerbare beslissingen.

Zowel door het CDA als de SP is gevraagd naar degenen die dit onderzoek uit gaan voeren. Ik heb duidelijk gehoord dat de Staten erop rekenen dat de second opinion uiteindelijk een en ander nader zal onderbouwen en veiligstellen. Ik ga daar in ieder geval vanuit. Als de cijfers anders zijn, zullen wij dat merken. Ik ben bereid te kijken hoe wij het driemanschap kunnen uitbreiden tot een kwartet. De Staten hebben daarvoor suggesties gedaan. Ik heb begrepen dat het een macro-econoom of zoals de heer Altundal zei een deskundige op het gebied van logistiek in Nederland. Het college is bereid om het driemanschap op die manier te versterken en de Staten daarmee comfort te bieden voor die second opinion. Het zou dramatisch zijn als er straks een discussie komt over de vraag of die second opinion wel gevalideerd is. Wij willen dat graag aan de voorkant voorkomen.

Het CDA heeft gevraagd of de havenstrategie aan de orde komt in de commissie EZB. Dat is natuurlijk het geval. Voor de volledigheid meld ik u dat de havenstrategie bewust door de stuurgroep naar buiten gebracht is voordat de discussie hier in de Staten en volgende week in de gemeenteraad zou plaatsvinden. Zoals de heer Van Gruijthuijsen zei: de vragen die vandaag voorliggen, zitten ook evident in het Statenvoorstel.

Verschillende leden hebben gesproken over braakliggende terreinen. Dit onderwerp zal zeker deel uit moeten maken van de second opinion. De vraag naar nut en noodzaak heeft natuurlijk ook betrekking op de bedrijventerreinen. Een aantal feiten kan ik al direct op tafel leggen, want die zijn naar voren gekomen in de Regionale Ruimtelijke Overleggen van Midden-Brabant en West-Brabant. Wij hebben al vaker melding gemaakt van deze openbare vergadering. Voor West-Brabant betekent het concreet dat daar de geraamde behoefte lager is bijgesteld, met name voor de lokale en de regionale bedrijvigheid. Wij hebben dit in Midden-Brabant zo gedaan om bedrijventerreinen die lang leeg blijven staan uit de voorraad weg te kunnen strepen. Gemeenten hebben in dezen een heel volwassen gedrag getoond en een en ander ook afgeboekt. Nogmaals, het ging hierbij wel om terreinen voor de lokale en regionale bedrijvigheid. Bij dit voorstel spreken wij echter over bovenregionaal terrein, zelfs over een terrein van nationaal belang, anders had het Rijk namelijk het bestuursakkoord nooit mee ondertekend.

Ik wil daarbij ook opmerken dat de afspraak is gemaakt dat bedrijven die zoeken naar een oppervlakte groter dan 5 ha. daar geacommodeerd kunnen worden en bedrijven die een kleinere oppervlakte nodig hebben worden geacommodeerd op de bedrijventerrein bij de verschillende gemeenten. Dat vindt plaats binnen de regionale afspraken.

Er is een aantal keren gesproken over de onomkeerbaarheid. Mevrouw Lestrade maakte in dat verband gewag van artikel 23.2 en vergelijkt dit met het publiekrechtelijke aspect van artikel 10. In het Statenvoorstel staat op verschillende pagina's dat wij geen onomkeerbare beslissing nemen. In artikel 23.2 staat letterlijk dat er wordt geanticipeerd op nieuwe omstandigheden en dat als daarvan sprake is, de overeenkomst kan worden gewijzigd. Bovendien staat op pagina 5/9 de onherroepelijke planologische titel. Ik vind het belangrijk om dit tegen de fractie van de PvdA te zeggen: dat betekent onomwonden

dat op die manier geen onomkeerbare besluiten worden genomen, want alles hangt van de planologische titel af voordat er definitieve besluiten genomen kunnen worden. De Staten hebben daarvoor een aantal stappen ter beschikking, de gemeenteraad heeft die niet en dat is de reden waarom die heeft gevraagd om in de locatieontwikkelingsovereenkomst (LOO) een drietal punten op te nemen om hun belangen veilig te stellen. Dat verzoek hebben wij natuurlijk gehonoreerd. De Staten hebben dat kunnen zien in de nota van wijzigingen.

De heer Kerkhoff van de fractie van de PVV heeft opgemerkt dat in de Havenstrategie staat dat de helft van het dorp Moerdijk worden opgeruimd. Dat vind ik nogal wat. Ik heb dat nergens kunnen lezen. Hij noemt een groot aantal feiten die te maken hebben met het jaartal 2013. Ook mevrouw Lestrade doet alsof wij een kristallen bol zouden hebben, maar die hebben wij niet. Zij spreekt ook steeds over 2013, terwijl wij moeten kijken naar het toekomstperspectief voor West-Brabant. Er is een aantal onderzoeken verricht naar dat toekomstperspectief. De Vlaams-Nederlandse Delta heeft de Erasmus Universiteit en de Universiteit van Antwerpen gevraagd een deltamonitor op te zetten die jaarlijks wordt gevuld en geijkt om de ontwikkelingen trendmatig te kunnen beoordelen. De twee onderzoekers hebben die deltamonitor opgezet en hebben negen krachten in hun stuk opgeschreven. De stuurgroep van de Havenstrategie Moerdijk heeft gevraagd aan deze onderzoekers om aan te geven of het verhaal van de stuurgroep past in de deltamonitor. De stuurgroep heeft voor ons niets onderzocht, zij heeft haar eigen verhaal getoetst aan de deltamonitor van deze twee universiteiten. Dat is de realiteit. De heer Kerkhoff noemt een aantal partijen die vraagtekens zetten, maar ik wijs hem ook op de mail van de Vereniging van Brabant-Zeeuwse werkgevers die dit initiatief van harte ondersteunen. De heer Kerkhoff rept nogmaals over de braakliggende terreinen op het Havenschap Moerdijk zelf.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Voorzitter! Dat vind ik alleen maar heel keurig. Ik heb het bericht van de Vereniging van Brabants-Zeeuwse werkgevers ook gelezen. Die praten over begin 2015. Wij praten over haalbaarheid en risico's. Ik ga ervan uit dat er een aantal exploitanten zijn die aangeven dat zij daar wel willen zitten. Ik wil graag van de gedeputeerde horen of dat inderdaad het geval is. Dat is een heel wezenlijk punt bij het beoordelen van de haalbaarheid van zo'n omvangrijk project.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter! De PVV spreekt in verschillende dossiers voortdurend over haalbaarheid. Dat betekent dat zij tot op het laatste cijfertje en de laatste komma precies wil zien of iets haalbaar is. Dan heeft de tijd ons achterhaald. Deze provincie zit niet op de handen, want onzekerheden zijn er altijd. Wij proberen zo zuiver mogelijk risicoanalyses te maken, wij vragen zelfs een second opinion. Wij doen dat graag om ieder geval dat comfort te kunnen bieden, maar zekerheden zijn er niet. Ik herhaal dat nog maar eens een keer.

De commissie-Nijpels heeft geen rapport uitgebracht maar een advies over het rapport. De stuurgroep heeft dit advies naar buiten gebracht. De heer Leenders vraagt nadrukkelijk of het beheersplan waartoe vandaag wordt besloten, niet in het PIP kan. Theoretisch is dat mogelijk, maar in het Statenvoorstel staat onder 2.1 op pagina 5/9 dat het beheersgebied nodig is vanuit de gemeenschappelijke regeling. Een gemeenschappelijke regeling is geen overheid en heeft geen macht om zelfstandig iets te

doen. Zij kan er wel voor zorgen dat de stappen die nodig zijn voor de ontwikkeling van het LPM gezet worden. Als wij moeten wachten op het PIP treedt er een vertraging op in het proces.

De werkgelegenheid wordt onderzocht in de second opinion. Ik heb in de commissie gezegd dat wij nog nergens hebben gesproken over de e-commerce. De werkgelegenheid die op dit moment met sprongen vooruitgaat zit in de e-commerce. Die genereert op dit moment veel werkgelegenheid. Dat zou zeker voor mij een punt zijn om onder de aandacht te brengen van de onderzoekers.

Mevrouw Lestrade vindt de triple helix te dun. Ik denk dat dit wel meevalt. Een van de overheden zit hier aan de tafel, het bedrijfsleven is nadrukkelijk betrokken bij dat proces en in het kader van kennis en onderzoek is Dinalog daarbij betrokken geweest.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De gedeputeerde spreekt over e-commerce als een oplossing voor de werkgelegenheid. Dat valt dan weer buiten de scope van grote logistieke bedrijven met grote containers. Kleine wagentjes halen pakjes op en er is heel weinig bemensing. De gedeputeerde sprak over 6000 à 7000 banen. De directeur en de medewerkers van Stec spreken over 3000 à 3500 als het park echt helemaal vol komt. Nu hoopt de gedeputeerde dat de e-commerce de oplossing is voor de werkgelegenheid.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Er zijn veel getallen genoemd. Dat is ook de reden waarom de werkgelegenheid onderdeel zal uitmaken van de second opinion. Ik ben positief. Daar heeft de heer Van der Wel volkomen gelijk in. Bij e-commerce gaat het ook over de detailhandel in Brabant. Wij zien dat veel van dit soort activiteiten via e-commerce gebeurt vanuit huiskamers en garages. Dat mag en kan. Als wij deze activiteiten naar de bedrijventerreinen brengen, kunnen al die wagentjes met die kleine pakjes daar dan weggijden. Overigens is het de vraag of over tien jaar dit soort systemen nog bestaan. Dit is waarover ik spreek en niet over gespreide ontwikkelingen. Het gaat juist om het zo veel mogelijk bundelen van logistieke activiteiten op de terreinen die daarvoor geschikt worden gemaakt.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Als ik het goed begrijp gaat het over kleine bedrijfjes die nu vanuit een garage werken.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Nee, voorzitter, de heer Van der Wel verdraait mijn woorden. Ik heb gesproken over het feit dat e-commerce een van de onderdelen is van de logistiek. Wat nu in kleine bedrijfjes gebeurt, zou wel eens kunnen leiden tot een zekere concentratie. Wij kijken samen met de detailhandel binnen de grote steden hoe zich dat fenomeen ontwikkelt, of wij dat op de reguliere bedrijventerreinen willen hebben en hoe wij dat kunnen accommoderen, naast de VAL en VAS waarover de heer Bouwman sprak.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het is misschien een fantasiebeeld, maar ik zie dat niet.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Voorzitter! Ik wil even een correctie aanbrengen. Ik heb niet gezegd dat de triple helix niet goed functioneert. Ik heb diverse rapporten gelezen o.a. van Dinalog en van het CPB. Daarin wordt specifiek voor West-Brabant

aangegeven dat de triple helix niet goed functioneert. Ik heb gezegd dat ik daarvan ben geschrokken omdat ik altijd de indruk had dat triple helix wél werkte en daarop heb ik het commentaar van het college gevraagd.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb dat commentaar ook gegeven. Omdat mevrouw Lestrade deze uitspraak heeft voorgelezen, richt ik mij ook tot haar. In principe kan de triple helix nog sterker in Brabant. College Pauli heeft daarover verschillende keren boeiend gesproken. Ik heb aangegeven dat hier vormen van triple helix zijn. Ik heb de daarbij betrokken partijen genoemd, maar het kan altijd beter en krachtiger. Wij moeten onze wereld steeds blijven verbeteren.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ik wil even spreken over de natte e-commercedromen en de werkgelegenheid. Er is toch echt een probleem. De gedeputeerde mag e-commerce best als een onderdeel van de ontwikkelingen noemen, maar de werkelijkheid is dat grote pakketdiensten eventueel op grote terreinen van een aantal ha. allang actief zijn. Zij breiden her en der uit, verschuiven patronen, maar het komt voor dat bestaande logistieke centra via de achterdeur mensen bediend worden met opdracht om thuis kleine VAL-achtige activiteitjes uit te voeren. Wagentje, karretje erachter en wegrijden. Ik heb in Helmond al die bedrijven een beetje bekeken. Zij komen de volgende dag terug en dan is het thuis gedaan. Die gaan niet naar de grote bedrijventerreinen. Al die autootjes rijden naar de mensen toe.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik zou deze expertisediscussie graag eens met de heer Bouwman willen voortzetten. Ik heb nu 20 minuten gekregen en beperk mij nu graag tot de opmerking dat ik hier geen dromen presenteer maar dat ik probeer de tendensen die ik waarneem te bundelen.

De heer Van der Wel meldde in de commissievergadering dat ik de plank volledig misloeg. Ik vind dat hij vandaag de plank volledig mislaat. Hij herhaalt wat hij in de commissie heeft gezegd. Hij spreekt over een bestuurlijke dwaling en over roulette spelen. Ik weet absoluut niet op welke gronden hij dit baseert. Ik begrijp in ieder wel dat hij op verschillende dossiers de bedoeling heeft om een hek om Nederland te plaatsen en entree te vragen. Hierover verschillen wij van mening.

De heer Van der Wel slaat de plank mis met de opmerking dat er geen Europees geld zou zijn. Ik mag melden dat vanuit Europa gemeld is en begin deze week bevestigd dat wij de vierde kernhaven in Europa zijn. Wij komen daardoor in aanmerking voor het zogenaamde TenT-geld (Transeuropean Transport Networks) dat vanuit Europa komt. Wij zullen daarvoor ons best moeten doen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Toen ik zei dat de gedeputeerde de plank volledig misloeg, doelde ik op de werkgelegenheid.

Wij zijn geen partij die hekken om gebieden wil plaatsen. Dat weet ook gedeputeerde Van den Hout. Wij willen geen mens of dier opsluiten.

Ik neem aan dat de gedeputeerde nog steeds staat achter de bevindingen van het Stec-rapport. In de presentatie stond dat 90% van de bedrijven die op het LPM zouden komen, binnen Nederland verhuizen. Verhuizen betekent volgens mij dat zij ergens weggaan om zich op het LPM te vestigen. Dat betekent dus dat er een gebouw en ook mensen

achterblijven. Hoe moeten wij dat zien? Vindt de gedeputeerde dat een goede en duurzame ontwikkeling?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Hier lopen twee lijnen. De eerste is dat buitenlandse partijen belangstelling hebben omdat het hier niet alleen over corridors gaat maar ook over de Vlaams-Nederlandse delta. Wij zitten met de vierde zeehaven aan de voorkant van het proces. Buitenlandse bedrijven hebben daar belangstelling voor.

De tweede lijn is dat bepaalde bedrijven niet meer kunnen groeien op de plek waar zij op dit moment zitten. Ik heb dat in de commissievergadering ook al gezegd. Het is niet dat zij niet mogen groeien, maar zij kunnen niet groeien omdat zij tegen de buurman aan zitten. Ik heb in de commissievergadering het voorbeeld gegeven van een bedrijf dat onlangs zijn deuren heeft gesloten en naar Duitsland is gegaan. Vindt de heer Van der Wel dat een wenselijke ontwikkeling? Ik draai het liever om en wil ervoor zorgen dat wij bedrijven die willen groeien daar accommoderen. Het gaat om bedrijven boven de 5 ha. Dat zijn grote jongens, grote spelers op de markt. Elke gemeente die zichzelf respecteert, kijkt hoe zij de verlaten bedrijfspanden weer zo snel mogelijk vol krijgt. Samen met collega Pauli werk ik heel hard aan de revitalisering van bedrijventerreinen. Er is altijd een vorm van frictieleegstand; er staat altijd wel ergens een bord "Te koop of te huur". Het is een goede ontwikkeling dat bedrijven zich nog steeds in Nederland willen vestigen.

De **voorzitter**: Ik stel voor om deze discussie die zich inderdaad ook al in de commissie heeft ontsponnen, te stoppen en vraag de gedeputeerde zijn antwoord af te maken. Het wordt een herhaling van zetten.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb geprobeerd een groot deel van de opmerkingen van de heer Kap in mijn bijdrage te verwerken. Hij heeft gevraagd of wij de ambitie niet kunnen terugschroeven. Wij zijn in de vorige eeuw al begonnen met dit project. Toen heette het Moerdijkse Hoek. De ambitie is in de loop van de tijd teruggeschoefd van 600 ha naar 142,5 ha.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter! Ik begrijp de opmerking van de heer Bouwman over de governancestructuur. Ook in de commissie van advies in daarover een algemene opmerking gemaakt. Er komen twee momenten aan voor uw Staten om daarover van gedachten te wisselen. Het eerste moment is bij de bespreken van Havenstrategie. Daarbij wordt gekeken naar de governance, naar de wenselijkheid van strategische partners en dat soort zaken meer. In deze bestuursperiode krijgen de Staten nog een uitgebreide evaluatie van deelnemingen. Daarin kijken wij ook hoe wij situaties van dubbele petten kunnen voorkomen. Er wordt ook gekeken naar betrokkenheid van Statenleden. Dat is het tweede moment om hierover uitgebreid met elkaar te discussiëren en tot heldere uitspraken te komen. Het is natuurlijk ook vreemd dat twee Statenleden deze bespreking niet kunnen bijwonen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Kan de gedeputeerde een indicatie geven van de termijn waarop wij daarover gaan praten? Het ligt al langer in de rede om daarover te spreken.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Ik beloof dat wij zo snel mogelijk met een reactie zullen komen. Wij willen een en ander graag in grote samenhang zien. Er moet eerst een discussie gevoerd worden over wat de nieuwe rol van de overheid wordt.

De **voorzitter**: De vraag van de heer Bouwman is wanneer "zo snel mogelijk" dit jaar valt.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Ik zal ervoor zorgen dat ik u bij de eerstvolgende commissievergadering de termijn kan noemen.

De **voorzitter**: Is er behoefte aan een tweede termijn?

De heer **Van Gruijthuisen** (VVD): Dank u wel, voorzitter, wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voorzitter! Wij danken de gedeputeerde voor zijn bereidheid om een vierde deskundige toe te voegen. Dat komt de deskundigheid ten goede en kan leiden tot een breder draagvlak. Ook de beantwoording over de onomkeerbaarheid was duidelijk.

Ik ben gisteren in Moerdijk geweest en heb de emoties en de sfeer in zaal mogen proeven. Er is de afgelopen week veel over Moerdijk gezegd. Dat gebeurde gisteravond ook. Ik wijs in dit verband op de suggestie dat er honderden miljoenen op de plank zouden liggen om... Ook de uitspraken van de heer Nijpels zijn het college niet onbekend. Het zou goed zijn als de gedeputeerde daarover een korte reflectie geeft.

Een ander punt dat mij gisteren nog aan het denken heeft gezet, is het feit dat je nogal eens in de file staat op de A15 en de A16. Is dat ook meegenomen in het kader van het LPM? En zijn daarover adviezen beschikbaar?

De heer **Altundal** (SP): Dank u, voorzitter. Wij zien af van de tweede termijn.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Voorzitter! Ook ik kan heel kort zijn. Het is belangrijk dat in de second opinion nogmaals wordt gekeken naar het braakliggende terrein op het industrieterrein Moerdijk. Dat wordt steeds terzijde geschoven, maar het gaat daar om 350 ha. Daar kan het LPM een paar keer op.

Mijn vraag over exploitanten is niet beantwoord. Ik wil graag weten of er intentieverklaringen van geïnteresseerde exploitanten zijn om in dit park te participeren?

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Ook wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Ik wil alleen het punt onderschrijven dat de heer Van Vugt al noemde: de emoties in Moerdijk. Ik had daarover graag de gedeputeerde gehoord.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Ja, heel kort van mijn plaats, voorzitter. Als in de second opinion werkgelegenheid nader onderzocht wordt, moet dat niet alleen kwantitatief gebeuren maar ook kwalitatief om de doodeenvoudige reden dat het type

werk nogal verschillend is. Het kunnen VAL- en VAD-gerelateerde activiteiten zijn, bijvoorbeeld assemblage. Het kan ook orde pikken zijn. Dat wordt niet altijd gezien als goed werk, soms zelfs als uitzonderlijk slecht. Het is niet voor niets dat studenten of buitenlanders dat werk doen. Ik zou de kwalitatieve beweging willen zien en ook waar de mensen vandaan komen, want dat is van groot belang.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Ik begrijp best dat de heer Bouwman graag wil dat alleen hbo'ers en wo'ers in deze sector actief zijn. Met name vanuit het perspectief van de regio en vanuit de mensen zelf doet het er niet toe of het laaggeschoolde arbeid is. De mensen die hier aan het werk komen, zijn net zo belangrijk als de wo'ers en de hbo'ers.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Het gaat mij natuurlijk niet alleen om laaggeschoolde arbeid, maar ook om hooggeschoolde arbeid. Ik wijs de heer Van Gruijthuijsen erop dat de banen voor hooggeschoolden gering zijn bij echte VAL-achtige activiteiten. Daar gaat het om orde pikken, assembleren, etc. Het punt is dat de VAS-activiteiten geen grote hoeveelheden werknemers vragen, bovendien komen die uit een grotere regio; die strekt zich uit tot buiten Brabant. Dat geldt voor de hele Rotterdamse haven. De werkgelegenheid aldaar komt voor een groot deel ten goede aan een heel breed deel van Nederland.

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter! Ik wil hierop kort reageren. De heer Bouwman gaf al aan dat hij in de logistiek gewerkt heeft. Ik doe dat nog steeds. Ik zie om mij heen heel veel hooggeschoold werk, ook in de logistieke centra in West-Brabant. Ik wijs hem op de farmaceutische centra in Breda. Daar doen honderden hooggeschoolde mensen echt value-addedwerk. Die komen inderdaad uit verschillende delen van Nederland. Ik vind dat een goede zaak. Dat bestrijdt o.a. de krimp die wij zien. Het is hoognodig dat wij daarvoor een faciliteit beiden.

De **voorzitter**: De vraag van de heer Bouwman om kwalitatieve aspecten bij het onderzoek te betrekken, is genoteerd. Mag ik voorstellen dat de invulling aan de experts wordt overgelaten?

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Dank u voorzitter. Ik heb geen behoefte aan een tweede termijn.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Ik heb nog een aantal vragen. De gedeputeerde is niet ingegaan op de multimodale bereikbaarheid. Wij missen die in het stuk.

De interne baan kost volgens onze gegevens veel geld en wij maken ons zorgen over wie dat gaat betalen.

Verder hadden wij nog een vraag over de leefbaarheid. Wij denken dan met name aan de verhoogde filedruk als er alleen maar sprake is van ontsluiting via wegen en niet over spoor en water.

De gedeputeerde sprak over een bedrijf dat verhuisd is uit West-Brabant, volgens mij uit Raamsdonkveer. Maar dat is geen VAL-bedrijf en valt dus niet in de groeperingen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Wij hebben in de commissievergadering van 30 augustus inderdaad gevraagd om te kijken naar de A16 en de A17, met name naar de aansluiting. De gedeputeerde heeft op een juiste wijze daarop antwoord gegeven en gezegd dat er inzet wordt gepleegd vanuit het college. Wij hebben dat destijds gevraagd en een goed antwoord gekregen. Ik neem aan dat de gedeputeerde bij de beantwoording van de vraag van het CDA eenzelfde lijn zal hanteren.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dan blijft toch de vraag hoe het gaat als de interne baan er niet komt of heel duur is. Wordt dat afgewikkeld over de bestaande wegen?

Wij hebben in het interruptiedebatje gesproken over de herkomst van de bedrijven. Het Stec-rapport zegt dat de bedrijven uit Nederland komen, maar de gedeputeerde zegt dat zij uit het buitenland komen en dat wij geen hekken moeten plaatsen. Ik vind dat tegenstrijdig. Als bedrijven komen van andere plaatsen in Nederland, laten zij volgens ons iets achter: hetzij banen, hetzij gebouwen.

De **voorzitter**: De heer Kap heeft geen behoefte aan een tweede termijn. Ik begrijp dat de gedeputeerde meteen in staat is om de resterende vragen en opmerkingen van een antwoord te voorzien.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter! De heer Van Vugt en anderen hebben aangegeven dat de emoties in het gebied hoog zijn opgelopen, met name gisteravond heb ik begrepen uit het BN, de Stem en van enkele mensen hier in de zaal die ik daarstraks in de pauze op het Statenveld mocht ontmoeten.

Ik heb in een interview gezegd -- en dat heb ik in de stuurgroep en met de burgemeester afgesproken -- dat de dialoog nu echt op gang moet komen en dat men in gesprek moet gaan. Je moet echt weten wat je wilt, je moet reële keuzes voorleggen zoals ook wordt gezegd in de brief van de heer Nijpels c.s., en het gesprek op die manier aangaan. De heer Van Vugt wijst op de suggestie dat er miljoenen op de plank zouden liggen. Door de stuurgroep is over de duim gerekend wat de verschillende varianten zouden moeten kosten. Er zijn heel veel scenario's die bedacht kunnen worden. Maar je zult met de samenleving de dialoog moeten voeren en tot scenario's komen en dan aangeven wat de kosten daarvan zijn. De gemeente Moerdijk is in dezen primair verantwoordelijk, maar ik merk dat er in de Staten veel interesse voor is. Wij moeten met elkaar een antwoord geven op de vraag die komt en kijken naar de financierbaarheid van een en ander. Ik wijs erop dat de gemeente Moerdijk elk jaar een forse hoeveelheid o.z.b. toucheert van het Havenschap Moerdijk. Dat is een bron van inkomsten die ingezet zou kunnen worden voor de leefbaarheid. Die manieren van denken is duidelijk, maar er zijn nergens latjes opengetrokken en er is ook geen geld op de plank gelegd voor A of B.

Ik heb in de commissie al voldoende gezegd over de rijkswegen. De heer Van Gruijthuijsen heeft dat zojuist bevestigd.

De heer Kerkhoff vraagt of er al intentieverklaringen zijn. Mijnheer Kerkhoff, denkt u dat een ondernemer op dit moment een intentieverklaring of een contract zal tekenen als het PIP in ontwerp voorligt? Ik denk van niet. De vraag stellen is eigenlijk het antwoord geven. Wij hebben wel met beleggers, gebruikers en potentiële eigenaren een extra sessie belegd omdat bijvoorbeeld de verkavelingspatronen een aantal jaren oud zijn. Wij hebben met die partijen om tafel gezeten om te kijken of die verkaveling nog realistisch is

op basis van de huidige modificaties die in de gebouwen moeten plaatsvinden om optimaal te kunnen werken. Daaruit is het beeldregieplan voortgekomen. De ondernemers willen straks een kwalitatief hoogwaardig terrein waar hun onroerend goed een goede belegging blijft. Dat betekent dat er kwaliteit moet worden toegevoegd. Dat staat ook in de stukken. Die gesprekken zijn gevoerd. Daaruit kun je destilleren dat de partijen die aan tafel zaten -- ook makelende partijen -- niet zijn gekomen om een biertje te drinken. Nee, zij hebben echt aan de discussie deelgenomen omdat zij belangstelling hebben en over expertise beschikken.

Ik ben blij dat de heer Bouwman het woord "macro-economische verkenningen" nog niet in de mond heeft genomen. De second opinion moet gericht zijn op de feiten waar de heer Bouwman naar gevraagd heeft en wij moeten niet steeds iets erbij bedenken. Ik hoop dat dit niet gebeurt. In de commissievergadering zijn zaken genoemd en de Staten hebben vandaag gesproken over dingen die richtinggevend zijn.

In het kader van de werkgelegenheid merk ik op dat achter de serviceverlening bij value added services een hoop intelligentie zit. Dat vereist research en development. Dat bedoel ik met afgeleide werkgelegenheid gerelateerd aan VAS-activiteiten.

De heer Van der Wel zegt dat het niet multimodaal is. Dan denk ik: oh hemel, zullen wij er samen een keer gaan kijken? Er is een geweldige buisleidingenstraat met aftakkingen naar het bedrijventerrein. Die straat loopt van Rotterdam naar Antwerpen met aftakkingen binnen het terrein. Wij praten over wegen, over rail en over water. Wat zou de heer Van der Wel nog meer willen? Wij kunnen ook een vliegveld aanleggen met een helikopter. Wij praten over het totale bedrijventerrein met de Havenstrategie en dat is multimodaal ontsloten. De heer Van der Wel heeft gelijk als hij zegt dat op een bepaalde plek geen trein kan komen of dat een auto de grote weg op moet draaien, maar wij praten hier over de hele ontwikkeling van het LPM, multimodaal ontsloten. Buisleidingen hebben dit soort bedrijven niet nodig, dus wij praten over weg, water en rail.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Volgens mij gaat het voorliggende voorstel over het Logistiek Park Moerdijk. Dat ligt ingesloten tussen twee snelwegen. Het is heel lastig om dan aan de havenkant te komen. Daarvoor is de interne baan nodig. Wij hebben daarover advies ingewonnen bij mensen in de logistieke sector. Zij zeggen dat het veel geld kost om die baan geschikt te maken voor het verplaatsen van containers van A naar B of van het LPM naar de haven. Als je dat allemaal moet dan, betekent dat dit het LPM nu niet multimodaal ontsloten is. Er zijn alleen wegen. Er is geen spoor en ook geen verbinding met het water. Die moeten allemaal nog gerealiseerd worden. Dat zijn additionele kosten. Wie gaat dat betalen en hoeveel gaat dat kosten?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik ben blij dat de heer Van der Wel zijn second opinion al heeft uitgevoerd.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Als wij daarop antwoord kunnen krijgen in de second opinion, graag!

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik wil graag over de gegevens beschikken op basis waarvan de heer Van der Wel deze conclusie trekt. Hij doet uitspraken die tegengesteld zijn aan

wat staat in de stukken die tot nu toe bij ons op tafel liggen. Ik vind het zeer interessant om die feiten te kennen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik zou zeggen: neem het mee in de second opinion.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Nee, ik wil graag nu weten waar de heer Van der Wel die expertise vandaan heeft. Ik zou graag een persoonlijk gesprek willen hebben met die mensen om de analyse te kunnen maken die de heer Van der Wel nu aangeeft.

De **voorzitter**: Dat lijkt mij georganiseerd te kunnen worden tijdens het aangekondigde bezoek van u tweeën aan de plek. U komt daar dan ongetwijfeld uit.

De heer De Boer is klaar met zijn beantwoording. Wij zien uit naar de verdere dynamiek op dit dossier ook naar aanleiding van de bezoeken.

Ik heb genoteerd dat gedeputeerde De Boer bereid is de second opinion door vier personen te laten uitvoeren in plaats van door drie.

Wij gaan over tot stemming.

In stemming komt Statenvoorstel 53/13F

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voor.

De heer **Van Vugt** (CDA): Voor.

De heer **Altundal** (SP): Voor.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Tegen.

De heer **Leenders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Tegen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Kap** (OSN): Tegen.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP en de PvdA voor dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

Stemming motie M7: PS 49/13: Beleid Ondergrond – visie op het benutten van de potenties in de ondergrond

De **voorzitter**: Er was straks even een misverstand over een motie. De griffier heeft het onderzoek intussen uitgevoerd. Ik geef haar even het woord om te melden wat daaruit is gekomen.

De **griffier**: Op het moment van stemming over motie M7 waren er 50 Statenleden in de zaal. De uitslag van de stemming was 25 voor en 25 tegen. Dat betekent volgens artikel 32 Provinciewet, vierde lid dat de motie opnieuw in stemming zal worden gebracht in een volgende vergadering omdat de stemmen stakten.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter! Is er een foto van de zaal op dat moment van stemming? Hoe komt de griffier nu aan de verhouding 25/25, terwijl eerder kennelijk een andere rekensom is gemaakt.

De **griffier**: Wij hebben van drie leden afmeldingen gehad. Wij zijn nagegaan wie er op dat moment van de stemming niet in de zaal aanwezig waren. Dat waren de heer Vissers en de heer Smeulders. Dat brengt ons tot de conclusie dat er 50 leden in de zaal waren. Op basis daarvan hebben wij de stemmen geteld en zijn uitgekomen op 25/25.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Volgens mij kan dit niet. Er is niet voorgesteld om tot een hoofdelijke stemming over te gaan. Er is gewoon gekeken welke partijen voor of tegen zijn. Op grond daarvan is grofweg deze analyse gemaakt. Nu wordt achteraf kennelijk hoofdelijk gestemd. Ik denk dat dit formeel niet mogelijk is. Laten wij het in ieder geval maar overdoen.

De **voorzitter**: Ik vind dat u een relevante vraag stelt. Ik wil de griffier even de gelegenheid geven om die vraag te beantwoorden.

De **griffier**: Niet alleen bij hoofdelijke stemming is het aantal leden dat in de zaal aanwezig is relevant. Dat is bij elke stemming zo. Bij een gewone stemming kijken wij niet naar het aantal leden per fractie maar naar het aantal aanwezige leden in de zaal.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Ik sluit mij uiteraard aan bij de uitleg van de griffier. Anders zouden de drie mensen die zich afgemeld hebben, ook moeten meetellen bij een niet-hoofdelijke stemming en dat is natuurlijk niet zo. Als wij zouden uitgaan van de redentie van de heer Bouwman zou het 26/26 zijn. Het maakt dus geen wezenlijk verschil.

De **voorzitter**: Op dit moment moeten wij het hiermee doen. Het is misschien goed om in het presidium nog even terug te komen op deze artikelen in de Provinciewet en ook dat u die in uw fracties bespreekt. Het is dus zeer relevant dat een fractie compleet aanwezig is in de zaal op het moment dat wij hier stemmen. Dat is inderdaad de grondslag van de wet. Deze motie komt opnieuw in stemming in de volgende vergadering. Voor de twee laatste voorstellen zijn heel weinig sprekers gemeld. Het moet lukken om die snel te behandelen.

PS 54/13: Lidmaatschap Coöperatie Slimmer Leven 2020

Mevrouw **Aarts-van de Loo** (CDA): Voorzitter! De CDA-fractie vindt dit een prima initiatief. Het is een mooi vervolg op de samenwerking die al is gestart met het programma Slimme Zorg. Voor €5000 nemen wij deel aan de coöperatie en kunnen wij de keuze maken of en in hoeverre wij mee willen doen aan projecten die voortvloeien uit de coöperatie. Wij vinden het een voorbeeld van de provincie als aanjager. Wij hebben eigenlijk maar één kanttekening en dat is dat wij hopen dat dit initiatief vervolg krijgt in heel de provincie.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Voorzitter! Wij vinden het ook een mooi project, maar zoals ik de vorige keer al heb gezegd, er zijn heel veel van dit soort projecten in de provincie. Ik heb er al 17 geregistreerd en er zijn er nog meer. Ik heb in de commissievergadering gepleit voor een integrale aanpak.

Een ander punt is de vraag of je als provincie overal in participeren. Dit project is alleen voor Zuidoost-Brabant en niet voor heel Brabant. Wij vinden dat een slechte zaak.

Het volgende punt vind ik heel belangrijk. Het gaat hier om een coöperatie. Als je lid bent van een coöperatie dan ben je aansprakelijk voor alle winsten maar ook voor alle verliezen. Dat moeten wij ons goed realiseren. Er ligt een businessplan van 23,3 miljoen euro en er is een aantal pm-posten. Nogmaals, als wij participeren zijn wij daarvoor met de 25 leden verantwoordelijk. Dat vinden wij een groot risico dat wij zouden indekken door de bedrijfsmatige activiteiten buiten deze coöperatie te houden.

Mevrouw **Aarts-van de Loo** (CDA): Volgens mij zijn bij een coöperatie verschillende vormen mogelijk, bijvoorbeeld een vorm waarbij de aansprakelijkheid uitgezonderd is. Heeft de heer Kerkhoff aanwijzingen dat het hier anders is?

De heer **Kerkhoff** (PVV): Het uitsluiten van die aansprakelijkheid ben ik niet tegengekomen in de stukken.

Mevrouw **Aarts-van de Loo** (CDA): Er staat bij U.A. Dat is een rechtsvorm waarbij men uitgesloten is van die aansprakelijkheid.

De **voorzitter**: Dat lijkt mij dan te zijn opgelost.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): De heer Kerkhoff vindt het jammer dat het alleen voor Zuidoost-Brabant is. Betekent dit dat hij niet voor dit voorstel gaat stemmen? Dat zou toch een gemiste kans zijn. De PVV is toch ook voorstander van zorg voor ouderen in Brabant.

De heer **Kerkhoff** (PVV): De fractie van de PVV is zeker voorstander van zorg voor ouderen. Maar wij moeten wel uitkijken dat wij niet in een heleboel zaken gaan zitten en dat er versnippering optreedt. Dat vinden wij een groot nadeel. Nogmaals, dit soort zaken moeten uitgerold worden over heel Brabant en niet alleen over Zuidoost-Brabant.

De heer **Van Liempd** (PvdA): Voorzitter! Tijdens de commissievergadering is het lidmaatschap van de Coöperatie Slimmer Leven uitgebreid besproken. Wij hebben goede argumenten gehoord, zowel voor als tegen dit voorstel. Zij zijn even waar. Het is maar net hoe je de argumenten weegt.

Voor de PvdA is de weging sinds de commissievergadering niet veranderd. Onder de huidige omstandigheden zijn wij voor deelname. Wij hebben wel een voorbehoud gemaakt bij een passage in de statuten over de bezoldiging van de bestuurders. In de memorie van antwoord schrijft het college dat Brabant zich zal inzetten om de statuten zo aan te passen dat het bestuurslidmaatschap onbezoldigd is. Dat is volgens ons de enige juiste stap om te nemen.

Is dit voornemen gesondeerd bij de andere deelnemers? Zo ja, wat was hun reactie? Wat zijn de gevolgen voor het lidmaatschap van de provincie mocht de wijziging van de statuten niet tot stand komen?

De heer **Hageman** (D66): Voorzitter! D66 is blij met de initiatieven op het gebied van slimmer leven. Wij zien de coöperatie als een interessante vorm van samenwerking. Wij kunnen het voorstel echter niet steunen en dat hebben wij ook al aangegeven in de commissie. Wij vinden dat er sprake is van rolvervaging, van de breed gedragen regisseursrol naar de rol van participant. Dat hoort volgens niet tot de kerntaken van de provincie en kan problemen geven als de coöperatie geld zou willen lenen bijvoorbeeld uit het Innovatiefonds. Dan is er sprake van vermenging van belangen. Wij zijn benieuwd hoe de coalitiepartners deze niet-kerntaak en deze rolvervaging zien.

Verder vragen wij het college of D66 mag rekenen op een warmere benadering van bijvoorbeeld steuninstellingen die de VVD zo slecht vindt passen in de provinciale kerntaken?

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Ik heb niet zo veel toe te voegen. De vragen die zijn gesteld, wil ik niet herhalen. Ik hoop alleen dat deze coöperatie inderdaad de mogelijkheden van het gebruik van elektronica bij de verzorging van ouderen gaat onderzoeken. Ik hoop ook dat het niet grootschalig wordt aangepakt. Er zijn al genoeg voorbeelden dat het er in het begin prachtig uitziet, dat de grote bedrijven er veel geld mee verdienen maar dat er uiteindelijk niets overblijft. Ik hoop verder dat het een opstapje is om uit te zoeken hoe de primaire zorg in Brabant moet worden georganiseerd. Het moet kleinschalig worden, geen grote zorginstellingen!

Mevrouw **Van Haften-Harkema** (GS;CDA): Voorzitter! Ik zal kort ingaan op de opmerkingen die overigens in de commissie ook de revue gepasseerd zijn.

Ik haak aan op de inbreng van de heer Mondriaan. De Coöperatie is geen clubje dat onderzoek gaat doen. De Coöperatie is een samenwerkingsverband van inmiddels 76 leden -- 75 en wij zouden de 76ste zijn -- die samen daadwerkelijk werken aan verbeteringen in de zorg; heel dicht bij huis, heel dicht bij de mensen ten behoeve van met name mensen met chronische ziektes, mensen met dementie en vooral ook voor hun familie en mantelzorgers. Het is niet iets abstracts, het gaat om product vernieuwing en vooral ervoor zorgen dat een en ander zodanig opgeschaald kan worden dat veel mensen daarvan in hun dagelijks leven profijt hebben maar ook dat het valide en standvastig is. Dat gebeurt op talloze plekken in Brabant, zeg ik tegen mevrouw Aarts en

tegen de heer Kerkhoff. In elke streek of regio zijn dergelijke initiatieven. Hier gaat het echter om een coöperatie. Wij zijn gevraagd om lid van die coöperatie te worden. Wij brengen dat verzoek in de Staten zodat zij hun wensen en bedenkingen kenbaar kunnen maken. Al die andere initiatieven waarbij wij betrokken zijn, komen hier niet in de plenaire vergadering maar gaan gewoon door. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de 5 sterrenregio waar het gaat over health, food en farma, en naar Iris, een samenwerkingsverband in West-Brabant, of aan MidPoint waar de care avenue wordt ontwikkeld. Het zijn allemaal samenwerkingsverbanden waar gezocht wordt naar grote betrokkenheid, waar gewerkt wordt aan een integrale aanpak en juist wordt geprobeerd om die versnippering tegen te gaan. Die wordt namelijk allereerst in het veld signaleerd en pas daarna bij ons.

Juist omdat de participatie zo ver gaat, verbaas ik mij enorm over de insteek van D66 die ik toch ken als een partij die staat voor bestuurlijke vernieuwing en nu moeite heeft met een nieuwe rol van de provincie, namelijk als participant, terwijl je als participant door je geheel eigen karakter en insteek een enorm duidelijke rol kunt spelen die verschilt van die van de andere deelnemers. Je kunt daarin wel degelijk je overheidskarakter bewaren. Ik refereer ook aan de laatste rapporten van de Raad voor het Openbaar Bestuur. Het gaat daarin niet zo zeer over burgerparticipatie maar over overheidsparticipatie. Daar moeten wij rap mee aan de slag.

De heer **Hageman** (D66): Ik denk dat wij geen verschil van mening hebben over de participatie, ons verschil van mening gaat over rolinvulling in dezen. De rol van de provincie als regisseur om in een goede harmonie en goed overleg met de verschillende partners te verbinden en te komen tot goede samenwerkingsverbanden is een zuivere rol. Daarnaast is er het verstrekken van geld voor allerlei projecten waar de provincie inzit. Wij hebben bezwaar tegen het feit dat de provincie nu participant wordt en dus belangen krijgt binnen het geheel en niet meer objectief de afweging kan maken of de besteding van het geld wel goed is. Die afweging willen wij in PS maken. Wij zijn zeker een voorstander van bestuurlijke vernieuwing maar niet van deze rolvervaging.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Ik ben dat niet met de heer Hageman eens, maar die discussie hebben wij in de commissie ook al gevoerd. Dat geldt voor heel veel van de andere 75 partners precies zo. Zorgverzekeraars, woningbouwcorporaties en grote ziekenhuizen hebben ook die verschillende rollen aangenomen in dat samenwerkingsverband.

De **voorzitter**: Ik wil u vragen om te komen tot een afronding.

Mevrouw **Van Haaften-Harkema** (GS;CDA): Ik heb een vraag van de fractie van de PvdA te beantwoorden. Het voornemen om de bezoldiging anders op te schrijven in de statuten is natuurlijk gesondeerd met de andere deelnemers. Niemand heeft er problemen mee, want het bestuur wordt helemaal niet bezoldigd op dit moment. Iedereen vindt het prima dat dit beter en duidelijker in de statuten wordt opgeschreven. Ik verwacht hier geen enkel probleem.

De **voorzitter**: Ik breng dit voorstel in stemming. Ik zie dat niet iedereen in de zaal is, maar ik ga de stemming niet ophouden. Wij moeten dus goed de stemmen tellen.

In stemming komt Statenvoorstel 54/13

De heer **Kouthoofd** (VVD): Voor.

Mevrouw **Aarts-van de Loo** (CDA): Voor.

Mevrouw **Roozen** (SP): Voor.

De heer **Kerkhoff** (PVV): Tegen.

Voorzitter! Wij sluiten ons aan bij het standpunt van D66 over de kerntaak.

De heer **Van Liempd** (PvdA): Voor.

De heer **Hageman** (D66): Tegen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de VVD, het CDA, de SP, de PvdA, GroenLinks, 50PLUS, de PvdD en de OSN voor dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is aangenomen.

PS 55/13: Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2013 en 2014 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN)

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Ik zal mijn inbreng in de commissie niet helemaal herhalen. Ik kom wel terug op ons voornaamste punt waarvoor wij in deze zienswijze aandacht willen vragen: de kosten van huisvesting van de Omgevingsdienst Brabant-Noord (ODBN). Uit de begroting 2013 blijkt dat een nieuw te huren kantoorpand in de Vliert in Den Bosch voor €843.000 wordt verbouwd. Dit vinden wij als PVV een onverantwoord hoge investering in een pand dat niet in eigendom is, vooral wanneer een geschikt modern gebouw dat wel in eigendom is -- de nieuwbouwvleugel van dit provinciehuis -- ondertussen op de huurmarkt moet worden aangeboden.

Bijzonder kwalijk vinden wij de reactie van gedeputeerde Van den Hout op dit punt in de commissievergadering. Ik citeer uit de vergadering van de commissie voor Ecologie en Ruimte van 30 augustus 2013. Daar zei gedeputeerde Van den Hout: "Wij hebben in het voorjaar over huisvesting gesproken." Dat is echter niet het geval. In Statenvoorstel 03/13A behandeld in PS op 22 februari 2013 is alleen maar over de gemeenschappelijke regeling van de Omgevingsdienst Brabant-Noord gesproken en over de zienswijze

Midden- en West-Brabant, maar niet over de huisvesting en al helemaal niet over de bedragen die daarvoor stonden. Die zijn pas met deze begroting bekend geworden.

Ook is niet voldaan aan de eerder door de gedeputeerde geschetste algemene kaders voor RUD-huisvesting (Regionale Uitvoeringsdiensten). Ik citeer nu uit de vergadering van de commissie voor Ecologie en Handhaving (EH) van 4 november 2011, de begrotingsbehandeling van EH. Toen het ging over de huisvesting van de RUD's zei hij: "Geen nieuwe kantoren. Dezelfde mensen kunnen misschien op hun eigen werkplek bij gemeenten komen. Voor periodiek overleg is er wel enige faciliteit nodig maar niet uitgebreid."

Het moge duidelijk zijn dat hier niet is voldaan aan eerder aan PS voorgehouden kaders en dat er in het voorjaar niet gesproken is over de huisvesting van de huisvesting van ODBN. De PVV keurt deze handelwijze van de gedeputeerde ten zeerste af en eist dat in de zienswijze alsnog een bezwaar tegen de huiskosten wordt opgenomen en dient daartoe een motie in.

De **voorzitter**: Door het lid Van Hattem wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013, behandelend Statenvoorstel 55/13 Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2013 en 2014 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), constaterende dat:

- *in de ontwerpbegroting 2013 in paragraaf 6.1 is opgenomen onder 'Investerings': "Verbouwing en inrichting de Vliert 's-Hertogenbosch €843.000 nieuwe investeringen.";*
- *in paragraaf 7.6.4. van de ontwerpbegroting 20 13 onder 'Huisvesting' is opgenomen: "nieuwe locatie in Den Bosch is huur",*

overwegende dat:

- *gedeputeerde Van den Hout bij de begrotingsbehandeling EH op 4-11-2011 heeft aangegeven dat er voor de huisvesting van de RUD's geen nieuwe kantoren komen en dat er wel enige faciliteit nodig is voor periodiek overleg, maar niet uitgebreid;*
- *een investering van €843.000 euro voor een nieuwe huurlocatie niet in verhouding is met de hiervoor door de gedeputeerde geschetste kaders voor RUD-huisvesting buitenproportioneel zijn en voor zover mogelijk deze investeringen te heroverwegen, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nr. M9.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! De Omgevingsdiensten hebben een belangrijke taak bij de bescherming van het milieu en de leefomgeving van de inwoners van Brabant. Dit gebeurt via verlening van vergunning en het toezicht daarop en de handhaving ervan. Door de diensten op afstand van de politiek te plaatsen, bestaat het risico dat de democratische legitimatie en de controlerende taak van de volksvertegenwoordiging onvoldoende zijn. Daar zijn wij natuurlijk zelf bij.

Voor D66 is de begroting van de Omgevingsdiensten het logische moment om de vinger aan de pols te houden. Vandaar dat wij steeds uitgebreid en kritisch kijken naar deze begrotingen en de toelichting daarbij. Omgevingsdiensten zijn bedoeld voor

qualiteitsverhoging van de vergunningverlening, toezicht en handhaving. Tot onze tevredenheid kiest de Omgevingsdienst Brabant Noord voor enkele specialisaties, namelijk veehouderij en groene wetten. Wij hopen dat dit zal resulteren in minder klachten van inwoners bijvoorbeeld over luchtwassers die niet naar behoren functioneren. Naar aanleiding van de commissievergadering heeft het college de zienswijze van de provincie scherper verwoord. Nu is helder wat de provincie verwacht van de Omgevingsdienst Brabant Noord.

Een andere opmerking van ons betrof de risico's die de Omgevingsdienst Brabant Noord signaleert en waarbij de dienst geen concrete beheersmaatregelen formuleert. Wij hebben er begrip voor dat de gedeputeerde niet in de zienswijze opneemt dat de ODNB dit moet aanscherpen maar dit verzoek mondeling aan de directeur overbrengt. Wij vragen wel dat de gedeputeerde ons toezegt dat hij ons zo snel mogelijk informeert over de beheersmaatregelen die genomen zullen worden om de risico's te beheersen. Wij hebben tenslotte vanmiddag nog van de Zuidelijke Rekenkamer gehoord hoe belangrijk het is om goed om te gaan met risicobeheersing. De financiële risico's zijn hier immers niet gering. De gemeenten en wij zitten niet te wachten op financiële tegenvallers. Tot slot willen wij als D66 de gedeputeerde graag een aardigheidje aanbieden. Dat doen wij in tweevoud: een voor hemzelf en een voor zijn ambtenaren. Het is een sticker met ons logo zodat beiden niet meer vergeten dat de apostrof in D66 echt al jarenlang verdwenen is.

De **voorzitter**: De sticker is in ontvangst genomen en dat komt nooit meer voor. Verder zijn er geen woordmeldingen op dit onderwerp. Ik stel voor dat wij meteen verdergaan met de beantwoording in eerste termijn door het college.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik moet toegeven dat die apostrof nog steeds op dit lijstje staat. Ik dacht dat de D nog steeds voor democraten stond maar dat zal dan ook wel niet het geval zijn.

Voorzitter. Wij informeren u zo snel mogelijk over de risicobeheersmaatregelen die door de ODNB genomen worden of inmiddels genomen zijn en wat die precies inhouden. Het is nu nog een beetje rommelig. Als het komende jaar een en ander een beetje in lijn zit met de P&C-cyclus (Planning en Control) hier, moet de informatievoorziening een beetje gelijk oplopen.

Bij alle drie de diensten geldt ongeveer hetzelfde beleid voor huisvesting. Er zijn criteria opgesteld waaraan de huisvesting moet voldoen: hoeveel mensen, nabijheid van openbaar vervoer, parkeergelegenheid, de prijs, de investeringen die gedaan moesten, etc. Het waren veel criteria. Alle panden die in de aanbidding waren, zijn daaraan getoetst. Op basis daarvan is er gekozen. In Tilburg is gekozen voor een pand aan de Spoorlaan, er is gekozen voor Breda en niet voor Roosendaal of Bergen op Zoom of allerlei andere alternatieven en in Den Bosch is gekozen voor het pand aan de Vliert omdat dit hoger scoorde dan onze eigen nieuwbouw. De heer Van Hattem kan daar een klein detail uithalen, maar mist daarmee het overzicht van alle andere criteria waaraan de huisvesting moest voldoen. Volgens die criteria was dit de beste keuze.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Ik begrijp het niet, het is toch veel goedkoper om hier in dit pand te gaan zitten. Het lijkt mij erg logisch dat de dienst hier gaat zitten.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): De heer Mondriaan begrijpt het inderdaad niet, waarvan akte!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Het gaat om gemeenschapsgeld. Daar moet toch serieuzer over gepraat worden.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik heb al proberen uit te leggen dat er veel meer criteria zijn dan enkel en alleen de verbouwingkosten. Er zijn bijvoorbeeld ook huurkosten. Ik kan mij voorstellen dat de heer Mondriaan geen flauw idee heeft van wat de ODNB nu aan huur betaalt en wat er hier betaald zou moeten worden. De conclusie dat het hier veel goedkoper zou zijn, is een slag in de lucht.

De heer **Van Hattem** (PVV): De houding die de gedeputeerde nu inneemt tegenover de heer Mondriaan, is dezelfde als die hij in de commissievergadering tegenover mij heeft ingenomen. Hij doet steeds weer alsof het allemaal al lang in kannen en kruiken was. Er is echter vooraf geschetst dat er geen nieuwe kantoren komen. Nu blijkt er voor bijna €8,5 ton verbouwd te zijn aan een nieuw te huren kantoorpand, dus een huurpand. Dat geld ben je kwijt. De gedeputeerde zegt steeds dat er veel meer factoren zijn waarmee rekening gehouden moest worden, maar het blijven verbouwingkosten aan een huurpand. Wij blijven dat een onverantwoorde uitgave vinden. Daarop horen wij geen reactie van de gedeputeerde. Het kan nooit echt een toegevoegde waarde zijn bij een pand dat niet van jou is. Het is en blijft een onverantwoorde uitgave. De gedeputeerde had deze gegevens ook vooraf kunnen overleggen aan PS voordat de ontwerpbegroting van de ODBN werd opgesteld en PS kunnen goedkeuring kunnen vragen voor zo'n dure verbouwing. Vanwege deze slechte beantwoording en de manier waarop de gedeputeerde hiermee is omgegaan, dien ik hierbij een motie van afkeuring in tegen deze gedeputeerde.

De **voorzitter**: Door het lid Van Hattem wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013, behandelend Statenvoorstel 55/13 Zienswijzen op ontwerpbegrotingen 2013 en 2014 van de Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst Brabant Noord (ODBN), constaterende dat:

- *in de ontwerpbegroting 2013 is opgenomen €843.000 te investeren in verbouwing en inrichting van een huurlocatie;*
- *in de PS-vergadering van 22-2-2013 alleen over de Gemeenschappelijke Regeling van de ODBN is gesproken en niet over de huisvesting(skosten),*

overwegende dat:

- *gedeputeerde Van den Hout in de commissie ER van 30/08/2013 ten onrechte heeft aangegeven dat in het voorjaar uitgebreid over de huisvesting is gesproken;*
- *de huisvesting van de ODBN in strijd is met het door de gedeputeerde in de begrotingsbehandeling EH van 4-11-2011 aangegeven uitgangspunt om af te zien van nieuwe kantoren,*

besluiten:

- *het door de gedeputeerde gevoerde beleid rondom de huisvesting van ODBN af te keuren,
en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgt nummer M10.
Mevrouw Spierings en de heer Wagemakers hebben geen behoefte aan een tweede termijn. Wij moeten even wachten op de vermenigvuldiging van de motie voordat wij de besluitvorming kunnen afronden. Ik neem aan dat dit heel snel kan.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst

De **voorzitter**: Ik stel voor dat wij overgaan tot stemming over het voorstel en de twee moties.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Mijnheer de voorzitter! Kunt u nog even een paar minuten schorsen?

De **voorzitter**: Dat wil ik wel doen.

De vergadering wordt twee minuten geschorst

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering en hoop dat de twee minuten goed gebruikt zijn.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Mag ik nog twee minuten vragen, wij krijgen namelijk net een nieuwe tekst voorgelegd.

De **voorzitter**: Dat is interessant. Misschien is het handiger om dat gemeenschappelijk te maken? Een nieuwe tekst waarvan?

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter! Mag ik misschien twee minuten schorsing om daar even naar te kijken met mijn fractie?

De **voorzitter**: Welke tekst bedoelt u dan mevrouw Kerkhof. Wij hebben hier een tekst die officieel ingebracht is in de vergadering.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Het gaat om een aanpassing van de tekst van motie M9.

De **voorzitter**: Dat is ons niet bekend. Ik schors de vergadering nog twee minuten en dan gaan wij stemmen.

Ik heb genoteerd dat gedeputeerde Van den Hout heeft toegezegd dat nader inzicht wordt gegeven in de onderbouwing van de verbouwingskosten voor het huurpand waarin de Omgevingsdienst Noord gevestigd is.

De vergadering wordt twee minuten geschorst

De **voorzitter**: Ik heb intussen begrepen dat er een gewijzigde tekst van motie M9 wordt ingediend. Bovendien wordt de motie voorgesteld door de leden Van Hattem, Verhees en Kuijken.

Het dictum van de motie luidt thans:

"roepen Gedeputeerde Staten op:

- *in de zienswijze op te nemen dat de investeringen voor huisvestingskosten op een huurlocatie vraagtekens oproepen en dat PS een onderbouwing van de kosten willen."*

Deze gewijzigde motie maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nummer M9a.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Ik wil motie M10 aanhouden. Mocht motie M9a worden aangenomen, dan wil ik de gedeputeerde eerst de kans geven om de kosten nader te onderbouwen.

De **voorzitter**: Motie M10 wordt aangehouden en maakt derhalve geen onderwerp meer uit van de beraadslaging.

De heer **Van Hattem** (PVV): Na nog enige ampele overwegingen besluit ik motie M10 in te trekken.

De **voorzitter**: Motie M10 is ingetrokken en maakt geen onderdeel meer uit van de beraadslaging.

Ik moet u verder meedelen dat uit beraad hier achter te tafel is gebleken dat dit qua procedure eigenlijk niet kan. Als de Staten iets in de zienswijze willen veranderen, moet dat gebeuren door middel van een amendement. Op die manier wordt de zienswijze van de Staten op de begroting geamendeerd. Een motie helpt hier niet, want met de stemming over het besluit wordt de zienswijze vastgesteld en dan wordt vervolgens met een motie gevraagd om daarin verandering aan te brengen. Dat gaat niet. Als de indieners vasthouden aan wat zij in de motie zeggen, moeten zij dit in de vorm van een amendement doen. Dit is weer een pleidooi om vooraf even overleg te voeren met de griffie over wat u indient. Dan hadden wij dat eerder kunnen ontdekken. Nu moet ik het tijdens de vergadering melden. Het is alleen maar zinvol als u motie 9A verandert in een amendement. Dat kan.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wat amenderen wij dan precies?

De **voorzitter**: De zienswijze die u op de begroting van de Omgevingsdienst indient. U roept GS in de motie op om in de zienswijze op te nemen dat..., maar PS dienen de zienswijze in. Kortom, het probleem is opgelost als deze motie veranderd wordt in een amendement.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Daar zijn wij voorstander van, voorzitter.

De heer **Heijmans** (SP): U doet daarmee dus een vergaande uitspraak.

De heer **Van Hattem** (PVV): Wij zijn ook voorstander daarvan.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Mijnheer de voorzitter! Wilt u nog een keertje schorsen?

De **voorzitter**: Als u mijn opmerkingen over deze motie meeneemt in uw beraadslagingen schors ik de vergadering voor drie minuten en wil ik daarna graag gaan stemmen.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Ik vind het een buitengewoon onprettige gang van zaken. Er is in eerste instantie een motie M9 ingediend waarin iets wordt gevraagd. Vervolgens wordt er een motie M10 ingediend. De tekst was van tevoren klaar, er is hier sprake van opzet.

De **voorzitter**: Mijnheer Bouwman, ik ga geen complimenten voor deze werkwijze uitdelen. Ik moet roeien met de riemen die mij nu ter beschikking staan en u melden dat deze motie geen zin heeft. Ik heb gezegd wat ik heb gezegd. Ik geef u drie minuten de tijd en dan gaan wij stemmen.

De vergadering wordt drie minuten geschorst

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering en doe het volgende voorstel. Gelet op de tijd en op het feit dat de avondmaaltijd klaar staat, wil ik nu een halfuur schorsen. Ik stel voor dat u dan de al dan niet in een amendement omgezette motie op een fatsoenlijke wijze indient. Er klopt iets niet in de dictie en in de zinsbouw. Dat krijg je met haastwerk. Dat kunnen wij repareren door de indieners te vragen om dat aan te passen. Wij zien elkaar over een halfuur.

De vergadering wordt van 18.00 uur tot 18.30 uur geschorst

De **voorzitter**: Wij gaan verder met de behandeling van Statenvoorstel 55/13. De daarbij ingediende motie M10 is ingetrokken. Er was discussie over motie M9a die mogelijk zou worden omgezet in een amendement. Ik hoor graag van de eerste indiener van deze motie, de heer Van Hattem van de PVV, de stand van zaken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! Namens de mede indieners vraag ik de gedeputeerde of hij bereid is een nadere onderbouwing te geven van de huisvestingskosten in de volgende commissievergadering. Dat lijkt mij geen probleem omdat hij zelf lid is van het dagelijks bestuur van de Omgevingsdienst.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Wil de heer Van Hattem een onderbouwing van waaraan die acht ton uitgegeven is, of waarom het een goed besluit was om dit gebouw te huren, inclusief de verbouwing en alle andere criteria in verband met de huisvesting zoals de onderliggende makelaarsrapporten?

De heer **Van Hattem** (PVV): Wat mij betreft komt het volledig plaatje op tafel: welke kosten er zijn gemaakt, waarom en de verantwoording van een en ander.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Dat is prima maar u moet wel beseffen dat het gaat om een gemeenschappelijke regeling waarvan de Staten de begroting niet vaststellen. De Staten kunnen daarop weliswaar zienswijzen indienen. Bovendien wordt dit soort besluiten genomen door de directie van de dienst en niet door de Provinciale Staten van Noord-Brabant.

De heer **Van Hattem** (PVV): Als democratische controle, zullen wij maar zeggen.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Ik wil even benadrukken dat de SP-fractie geen behoefte heeft aan een grote stapel papier om te zien op grond van welke criteria en op prijs- en kwaliteitsvergelijking er een beste pand uitkomt. Als er allerlei zaken van makelaars en dergelijke bij die stukken zitten, weet ik niet of die zo maar aan iedereen verstrekt mogen worden. Daarvoor wil ik de gedeputeerde waarschuwen.

Ik vind het overigens hartstikke goed, voorzitter, dat deze Staten met hoofdlijnen bezig zijn!!

De heer **Verhees** (VVD): Wij stellen nu de zienswijze vast. Maar omdat wij zowel eigenaar van de Omgevingsdienst zijn als bestuurlijk verantwoordelijk is er toch sprake van een directe koppeling met de dagelijkse gang van zaken. Het lijkt mij heel terecht dat wij de gedeputeerde vragen om een verklaring te geven bij de vraagtekens die wij zetten bij deze kostenpost.

De heer **Heijmans** (SP): Dan heb ik een vraag aan de heer Verhees. Betekent dit dat deze Staten op elk moment dat een van de gedeputeerden hier komt met kosten rondom een verbouwing en dergelijke, zo weinig vertrouwen hebben in het college dat wij tot op de bodem alle onderliggende stukken willen zien? Is dat de manier waarop wij hier in de Staten met elkaar moeten omgaan?

De heer **Verhees** (VVD): Ik ga in op de vraag hoe wij met elkaar moeten omgaan. De heer Van Hattem heeft mij wel getriggerd. Bij zijn communicatie met de gedeputeerde tijdens de commissievergadering ontbrak een goed gemotiveerd antwoord. Dat was voor mij de reden waarom ik ook vraagtekens ging plaatsen. Ik had die niet op voorhand. Ik heb vertrouwen in Gedeputeerde Staten. De manier van antwoorden was kortaf en die riep bij mij vragen op. Daarom steunen wij deze oproep.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter! Het betreft hier inderdaad een gemeenschappelijke regeling, maar als wij daarop niet onze controlerende taak mogen uitvoeren is elke democratische legitimering van de RUD's weggeslagen. Wij hoeven niet elk bonnetje van een gordijn of een stukje vloerbedekking te zien, maar wij willen wel een goede onderbouwing van die 8,5 ton. Ik verwacht ook dat de gedeputeerde die kan geven en dan zijn wij tevreden.

De **voorzitter**: Het lijkt mij verstandig om dit debat nu te stoppen.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Ik vraag aan de indieners waarom dit punt niet uitgebreid in de commissie besproken wordt en er nu ineens in de Statenvergadering een motie wordt ingediend. Daar hebben wij toch de commissie voor.

De **voorzitter**: Met alle respect voor de punten die gemaakt zijn, de motie die hier is neergelegd en die eigenlijk een amendement moet zijn, vraagt de zorgvuldigheid dat ik het volgende opmerk. De gedeputeerde heeft een toezegging gedaan om met een nadere toelichting in de commissie te komen. Hij heeft daarbij duidelijk aangegeven dat wij wel even moeten letten op de Kompetenz Katalog. Wij gaan over bepaalde dingen wel en over bepaalde dingen niet. Als dat vervolgens leidt tot discussies moet dat op een hoger niveau besproken worden, maar niet naar aanleiding van een casus en een begroting. Dan moet ten principale het debat gevoerd worden over de vraag hoe wij ons tot de omgevingsdiensten verhouden. Als wij dit nu aan de hand van een incident gaan doen, zijn wij echt op de verkeerde weg. Ik stel voor de toezegging van de gedeputeerde nu voor kennisneming aan te nemen. Dat leidt tot verdere informatie uitwisseling in de commissie. Als dat leidt tot opvattingen over een andere verhouding van uw Staten tot GS en van GS tot de omgevingsdiensten, moet dat maar een keer apart geagendeerd worden. Dat is dan het echte debat en gaat het niet over de bonnetjes van een verbouwing.

Ik stel voor het debat nu af te ronden. Ik heb genoteerd dat gedeputeerde Van den Hout heeft toegezegd dat via de commissie nader inzicht wordt gegeven in de onderbouwing van de verbouwingskosten voor het huurpand waarin de Omgevingsdienst Brabant Noord gevestigd is. Ik begrijp dat op basis van die toezegging van de gedeputeerde motie M9a niet wordt omgezet in een amendement maar wordt ingetrokken.

Motie M9a is ingetrokken en maakt derhalve geen onderdeel meer uit van beraadslaging.

In stemming komt Statenvoorstel 55/13

De heer **Verhees** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter! Ondanks de toezegging vinden wij het bedrag voor de verbouwing per definitie te hoog. Daarom zijn wij tegen het voorstel.

De heer **Wagemakers** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van de PVV tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige leden ervoor, zodat het is aangenomen.

Vragenuurtje: verhouding regio Eindhoven en de provincie

De **voorzitter**: De heer Leenders van de fractie van de PvdA heeft vragen ingediend over de verhouding tussen de regio Eindhoven en de provincie. Ik nodig allereerst de vragensteller uit om zijn vraag in een maximaal twee minuten toe te lichten. Dan vraag ik gedeputeerde Pauli om daarop te antwoorden. Daarna krijgt de heer Leenders nog een keer het woord en dan eventueel alle andere fracties als dat nodig is.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Onze fractie maakt zich zorgen over de onderlinge verhoudingen tussen de regio Eindhoven, ook wel de Brainportregio genoemd en de provincie, meer precies de verhoudingen tussen de burgemeesters van Eindhoven en Helmond als bestuurlijk vertegenwoordigers van de Brainportregio en ons college.

Tijdens de dialoogconferentie Krachtig Bestuur in Zuidoost Brabant, in het kader van het bestuurskrachtonderzoek, was er een felle en op het oog niet constructieve discussie tussen de heer Van Gijzel en mevrouw Blanksma enerzijds en de heer Pauli anderzijds. Deze discussie had het meest weg van een competentiestrijd een machtsstrijd zo u wilt en was geen toonbeeld van vertrouwenwekkend bestuurlijk handelen wat ons betreft. Ook signalen van de laatste weken, zoals uitlatingen van het college in de media over de Ruit om Eindhoven, versterken de zorgen daaromtrent.

Al met al krijgen wij niet de indruk dat er momenteel sprake is van goede persoonlijke verhoudingen en een constructieve samenwerkingsrelatie tussen de provincie en de regio Zuidoost Brabant, terwijl wij die constructieve houding van essentieel belang achten om de grote uitdagingen van onze provincie samen aan te kunnen.

Wij hebben om die reden de volgende vragen:

Is het college het met ons eens dat goede onderlinge verhoudingen tussen bestuurders van groot belang zijn om de uitdagingen in onze provincie aan te kunnen?

Hoe beoordeelt u als college van GS de onderlinge verhoudingen tussen bestuurders van de Brainportregio en de provincie?

Hoe gaat u ervoor zorgen dat de onderlinge verhoudingen tussen bestuurders zodanig blijven of worden dat er sprake kan zijn van een constructieve samenwerkingsrelatie?

Ik wil nog iets verdergaan. Een geschilpunt lijkt de verdeling van taken en bevoegdheden naar aanleiding van de opheffing van de Wgr-plus (Wet gemeenschappelijke regelingen) status van het SRE (Samenwerkingsverband Regio Eindhoven). Wij denken dat een goede taak- en bevoegdheidsverdeling van groot belang is voor de ontwikkeling van de regio's; zo belangrijk dat Provinciale Staten daar, naar onze mening, een rol zouden moeten hebben.

De vragen die ik daarover heb zijn de volgende.

Hoe ziet het college de rol van Provinciale Staten in het kader van de verdeling van taken en bevoegdheden?

Op welke wijze en op welk moment denkt het college Provinciale Staten te gaan betrekken bij deze kwestie?

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter! Namens het college zal ik graag reageren al was het alleen maar om de onrust bij de heer Leenders weg te nemen. Zijn conclusies zijn een beetje voorbarig en naar mijn mening ook onterecht.

De doelstelling van de dialoogconferentie was om met gemeenteraadsleden, die ruimschoots aanwezig waren, de discussie aan te gaan over de gewenste ontwikkelingen in de regio en vooral over de opgaven waarvoor zij staan in maatschappelijke, economische en ruimtelijke zin. Wij achten de beide burgemeesters hoog en werken uitstekend en collegiaal met hen samen. Helaas kreeg de vergadering een andere wending omdat door toedoen van beide burgemeesters waarschijnlijk vanwege de actualiteit het accent volledig gelegd werd op het wegvallen van de Wgr-plus. De Kamercommissie heeft inmiddels het besluit genomen dat deze regeling inderdaad gaat verdwijnen. Beide burgemeesters vinden dat dit een forse aderlating is voor de stad Eindhoven en omgeving. Zij zeggen eigenlijk dat wij als provincie hen in staat moeten stellen om die regeling voort te zetten en dan niet alleen voor de mobiliteit, maar ook cultuur, economie en ruimtelijke ordening. Daarover ging de discussie. Dat was jammer van die avond, want wij hadden echt in discussie willen gaan met de gemeenteraadsleden. Dat gaan wij de komende weken oppakken. Wij zullen er veelvuldig heengaan.

De burgemeesters van Eindhoven en Helmond vinden dat er door het wegvallen van de Wgr-plus eigenlijk iets moet komen dat nog veel verder en ruimer gaat. Dat gaat volledig ten koste van het programma dat hier door u wordt vastgesteld en wordt besproken.

Ik begin nu met de beantwoording van de vragen. Vraag 1. Bent u het met ons eens dat goede onderlinge verhoudingen tussen bestuurders van groot belang zijn om de uitdagingen in onze provincie aan te kunnen? Op deze vraag antwoord ik namens het college volmondig "ja". Het is onze stellige overtuiging dat de grote opgaven waarvoor onze provincie en in het bijzonder de regio Zuidoost staan, alleen gezamenlijk en met goede onderlinge verhoudingen kunnen worden opgepakt en gerealiseerd.

De heer Leenders sprak over de Ruit van Eindhoven. Ik weet niet of hij daar voor of tegen is, maar het is ongelooflijk bewonderenswaardig hoe mijn collega Van Heugten in veertien dagen nagenoeg alle betrokken gemeenten persoonlijk is gaan bezoeken om daar de discussie aan te gaan. Ik begrijp werkelijk de reactie op dit punt niet.

De tweede vraag is hoe het college de onderlinge verhoudingen tussen de bestuurders van de Brainportregio en de provincie beoordeelt. Wij ervaren een zeer sterke betrokkenheid van alle bestuurders. Er gaat geen week voorbij of wij spreken verschillende bestuurders van de Stichting Brainport, wij spreken met de directeur van Brainport Development. Die heeft goede meerjarenafspraken gemaakt met de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij). Wij hebben regelmatig contact met de raad van bestuur van de TU Eindhoven, met vertegenwoordigers van de grote bedrijven etc. Ook met de heer Van Gijzel en mevrouw Blanksma hebben wij goede contacten maar wel op basis van dialoog. Als je de discussie alleen richt op de vorm, kom je er niet uit. Volgens ons moet de discussie gericht zijn op de inhoud. Ik citeer even de woorden die onze

commissaris heeft uitgesproken tijdens de conferentie: "Alleen ga je misschien wellicht sneller, maar samen kom je eenvoudigweg verder." Op basis van inhoud dien je samen te werken.

Hoe gaat het college ervoor zorgen dat de onderlinge verhoudingen tussen bestuurders zodanig blijven of worden dat er sprake kan zijn van een onderlinge samenwerkingsrelatie? Dat is de derde vraag van de heer Leenders. Wij gaan door met de dialoogconferenties. Ik heb inmiddels contacten met verschillende gemeenten in het gebied van Zuidoost-Brabant. Wij worden op kleinere schaal vaak op initiatief van een gemeente zelf uitgenodigd om met haar in gesprek te gaan. De sfeer is gewoon goed. Tegelijkertijd werken wij ook samen met de regio aan de inhoudelijk complexe opgaven. Die zijn er legio. Wij moeten kennisinstellingen overeind houden, wij moeten kijken hoe wij een vervolg kunnen geven aan de Brainport Innovatiecampus, wij staan voor de opgave om een helder internationaliseringsbeleid te realiseren. Er zijn enorme tekorten op het arbeidsmarkt beleid waaraan wij moeten gaan werken. Dat doen wij samen. Daarin heeft Eindhoven met de Stichting Brainport Development absoluut de lead. De Staten kunnen niet verwachten dat wij onze economische plannen in het kader van de Agenda van Brabant loslaten. Die moeten voor ons een richtsnoer zijn om tot samenwerking te komen. Nogmaals het adagium daarbij is dat wij op inhoud elkaar vinden. Dat geldt ook voor de meerjarenprogramma's, voor de uitvoeringsprogramma's, voor de gebiedsontwikkelingsprogramma's. Het gaat in onze ogen echter veel te ver om verankerd te regelen dat deze provincie enorm veel delegeert -- lees bevoegdheden weggeeft en grote sommen budget weggeeft -- en dat het vervolgens geen taak meer is van de provincie. In feite gaat het erom dat de opheffing van de Wgr-plus gecompenseerd wordt in een nieuwe SRE. Dat lijkt ons niet goed.

Je kunt natuurlijk een enorm betoog houden over de vraag of het terecht is dat de Tweede en de Eerste Kamer kiezen voor het afschaffen van de Wgr-plus. GS huldigen nog steeds het adagium dat de democratie er het beste mee gediend is als raden en Staten -- organen die democratisch gekozen zijn -- steeds alle zeggenschap hebben bij besluitvorming over grote investeringen en grote beleidsvoornemens en dat je dit niet in gemeenschappelijke regelingen en entiteiten die daar tussen zitten, moet gaan regelen.

De Staten worden daarbij in ruime mate betrokken. Ik hoop van harte dat volgende week vrijdag en zaterdag de eerste aanzet wordt gegeven. Het gaat dan over veerkrachtig bestuur. Het betekent ook dat u als Staten met ons moeten gaan nadenken over de vraag wat uw nieuwe rol wordt als middenbestuur in Brabant. De discussie zal echt daarover gaan. GS komen met een voorzet. In het voorjaar van 2014 kunt u een visie verwachten op de bestuurlijke organisatie in Noord-Brabant. U weet dat tot en met begin oktober alle Brabantse gemeenten kunnen reageren op ons eerste concept. Vervolgens bent u dan in 2014 samen aan zet uiteraard in goede dialoog met GS om te komen tot besluitvorming.

In de tussentijd gaan wij door. Dit college is apetrots op Brainport. Daarin investeren wij enorm veel. Zoals ik op de dialoogconferentie al zei: mijn collega zorgt er samen met een cofinanciering van het Rijk voor dat er om en nabij €1 miljard voor wegen naar de regio gaat. Wij steunen de enorme economische programma's. Dat doen wij vooral om wij ervan overtuigd zijn dat Brainport een enorme meerwaarde heeft voor onze economie en dat die meerwaarde nog aanzienlijk kan verbeteren op het moment dat Brainport gaat

samenwerken met andere regio's in Nederland, met de buurprovincies maar ook met alle delen van Brabant.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Ik dank de heer Pauli voor zijn uitgebreide antwoord. Mijn doel met het stellen van deze vragen was o.a. om de gedeputeerde de kans te geven om zich duidelijk uit te spreken over wat er gebeurd is om de onrust weg te nemen die niet alleen bij ons maar ook in de regio zelf aanwezig is. Wij worden daarover benaderd en lezen daarover ook in de krant. De gedeputeerde heeft het voor een deel op een andere manier neergezet. Wij weten hoe de gedeputeerde, dit college en wij in Brabant met elkaar samenwerken en wat wij daarmee in het verleden bereikt hebben, namelijk dat wij een van de meest succesvolle provincie en regio zijn in Europa. Dat moeten wij koesteren. Vandaar dat ik mij had kunnen voorstellen dat de gedeputeerde had gezegd dat het niet des Brabants is wat daar gebeurd is. Dat was een uitglijder, dat hadden wij niet moeten doen. Wij zeggen niet dat de gedeputeerde daarvan de schuld was. Ik was er niet eens bij. Wij hebben het signaal gekregen en maken ons daarover naar mijn gevoel met recht zorgen. Laat duidelijk zijn: de Brabantse manier van samenwerken trekken wij niet in twijfel.

De gedeputeerde is nogal uitgebreid ingegaan op de inhoud. Dat heb ik niet willen doen, sterker nog ik zou willen dat wij daarover komende vrijdag en daarna zo goed mogelijk met elkaar in discussie gaan. Wat mij betreft heeft de gedeputeerde daarop een goed antwoord gegeven.

De **voorzitter**: Ik constateer dat er geen andere leden zijn die hierover het woord willen voeren. Dan sluit ik het vragenuurtje na een kwartiertje.

Motie M1 over een niet geagendeerd onderwerp: subsidies voor de schaapskuddes

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in openbare vergadering bijeen op 20 september 2013, constaterende dat:

- *de subsidie voor gescheperde schaapskuddes in Noord-Brabant per 1 januari 2013 van €22.000 naar €14.000 is terug gegaan;*
- *de subsidie per gescheperde kudde ooit €28.000 was, terwijl de kuddes €85.000 per jaar kosten;*
- *schaapskuddes in Brabant in 2013 niet in aanmerking zijn gekomen voor de rijkssubsidie van €11.440 per jaar vanwege een clausule die het stapelen van subsidies tegengaat;*
- *de schaapskuddes door hun reserves heen zijn en voor 2014 genoodzaakt zijn om drastisch in aantal kuddes en schapen terug te gaan;*

overwegende dat:

- *gescheperde schaapskuddes een grote cultuurhistorische waarde vertegenwoordigen en bijdragen aan een karakteristiek landschap;*
- *heide in Brabant mede ontstaan is door het Kempisch heideschaap;*
- *schaapskuddes goedkoper in het onderhoud van heide zijn dan plaggen;*
- *schaapskuddes een positief effect hebben op de biodiversiteit;*

- *schaapskuddes groot draagvlak hebben bij de burgers en daarom voor een verankering van de natuur in de samenleving zorgen;*
- *BrUG de ambitie uitspreekt om met aansprekende zoogdieren aantrekkingskracht uit te oefenen op recreanten;*
- *de organisatie rondom de schaapskuddes gerund wordt door vrijwilligers die te weinig tijd en expertise hebben om de professionaliseringsslag te maken om tot een structureel dekkend verdienmodel te komen;*
- *het ontwikkelen van nieuwe verdienmodellen tot op heden moeizaam verloopt omdat het vlees van het Kempisch heideschaap minder populair is bij consumenten;*
- *niet commerciële schaapskuddes een prijs voor beheer krijgen die onder marktconform ligt;*

verzoeken het college van GS om:

- *op zeer korte termijn in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de gescheperde schaapskuddes in Brabant, met als doel tot een structurele oplossing te komen ter behoud van de Brabantse kuddes;*
- *kosten voor onderzoek en eventuele financiële overbrugging te bekostigen uit de post "Verankering in de samenleving" of "Karakteristiek landschap" uit BrUG;*
- *bij het kabinet aan te kaarten dat de goede wil en financiële inspanning van Brabant om de kuddes te ondersteunen bestraft worden door de stapelingsclausule;*
- *vertegenwoordigers van de gescheperde kuddes één of meerdere malen per jaar aan te laten sluiten bij het provinciaal overleg met de terreinbeherende organisaties, en gaan over tot de orde van de dag."*

De **voorzitter**: Er is één motie in die categorie ingediend. Die motie is nog als motie vreemd aan de orde van de dag aan ons gepresenteerd. Dat is een kwestie van de lag time die aan de apostrof van D66 doet denken. Dat zal nooit meer voorkomen.

Ik geef het woord aan de eerste indiener van de motie: de heer Kuijken van de fractie van het CDA.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter! Ik dank u en de Staten dat ik mijn motie mocht indienen. Ik was een beetje te laat. Ik had de motie wel op tijd ingediend maar ik was de bijlage vergeten.

Wat is het probleem? De subsidies voor de schaapskuddes zijn per 1 januari teruggegaan naar €1400. De provincie heeft haar schaapskuddes altijd ondersteund, maar de schaapskuddes kunnen daardoor dit jaar geen aanspraak maken op de rijkssubsidie omdat een kudde maar één keer subsidie mag ontvangen. Er is sprake van een anti-stapelingsclausule. Inmiddels zijn de schaapskuddes door hun reserves heen en zitten nu in de moeilijkheden.

Het is bovendien moeilijk voor de schaapskuddes om een goed verdienmodel op te stellen, o.a. omdat het vlees van een heideschaap er niet zo mooi uit ziet als dat van een met water ingespoten plofkip. Maar de smaak is onovertroffen! De vertegenwoordigers van de schaapskuddes willen graag aansluiten bij het provinciaal overleg met de terreinbeherende organisaties en om gebruik te kunnen maken van de netwerken en de expertise van de provincie om tot een goed verdienmodel te komen.

Ik zag de tweet van gedeputeerde Van den Hout voorbijkomen over de Natuurvleescoöperatie Nederland. Ik dacht misschien kunnen zij daarbij aansluiten.

Verbinden, verbinden, ik zie daar kansen. Laten wij dat eerst proberen voordat wij de subsidiekraan openzetten. In ieder geval staat als een paal boven water dat de Staten graag tot een structurele oplossing komen.

Om de motie kracht bij te zetten, heb ik een stukje Kempisch heideschaap meegenomen voor onze commissaris van de Koning. Zoals gezegd, de smaak is onovertroffen en er is geen vlees in Brabant dat hoger scoort op de Brabantse zorgvuldigheidsscore. Het is 100% scharrelvlees en komt van de oer-Brabantse hei.

De **voorzitter**: Ik heb tegen de heer Kuijken gezegd dat ik het graag doorgeef aan de gedeputeerde omdat hij hier het werk moet doen voor de door u gestelde vragen. Hij is geen vegetariër, dus dat komt wel goed.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Mijn dank is groot! Ik eet alles.

Ik ga even in op de vier punten van het dictum van de motie. Wij kunnen zonder meer toezeggen om in gesprek te gaan met vertegenwoordigers van de gescheperde schaapskuddes met als inzet te komen tot een structurele oplossing voor het behoud van de Brabantse kuddes. De heer Kuijken zei dat hij niet meteen naar de subsidiekraan wilde grijpen, maar in het tweede deel van het dictum staat toch echt dat GS verzocht worden om kosten voor onderzoek en een eventuele financiële overbrugging vanuit de provincie te betalen. Mij is niet duidelijk welk onderzoek of welke overbrugging dat zou moeten zijn. Het kan, want de post "Verankering in de samenleving" uit BrUG (Brabant: Uitnodigend Groen) staat daar in principe voor open.

Bij het kabinet aankaarten om iets te doen aan die stapelingsclausule heeft niet zo heel veel zin, omdat EZ alleen voor het jaar 2013 geld beschikbaar had voor een schapenregeling. Dat geld is inmiddels al uitgekeerd. Ik ben bang dat wij daaraan niets kunnen veranderen met terugwerkende kracht.

Het laatste onderdeel van het dictum vind ik wel een probleem. Daar staat: verzoeken GS om vertegenwoordigers van kuddes deel te laten nemen aan het provinciaal overleg met de terreinbeherende organisaties (TBO's). Wij hebben regelmatig overleg met de TBO's. Daarbij zitten de waterschappen, de ZLTO (Zuidelijke Land- en tuinbouworganisatie), het Brabants Particulier Grondbezit en de BMF (Brabantse Milieufederatie) en dat overleg gaat over de EHS op beleidsniveau. Schaapsherders horen daar niet helemaal bij thuis. Dat zijn de uitvoerders van beheersmaatregelen van TBO's. Wij vragen ook niet de aannemers aan tafel die de rest van het bezit van een TBO in beheer hebben. Wij kunnen wel bij dat eerste gesprek met vertegenwoordigers van de schaapskuddes kijken hoe wij hen het beste kunnen ondersteunen. Ik denk niet dat wij een herder een plezier doen als wij hem bij dat soort overleggen aan tafel vragen. Wij kunnen wel kijken naar een ander soort afstemming.

In die zin is er geen bezwaar tegen deze motie, maar ik wil geen herders naar dit bureaucratische huis slepen. Daar worden zij niet gelukkig van. Ook denk ik dat aankaarten bij het kabinet weinig zin heeft. De rest zou zomaar kunnen.

Ik dank de Staten voor de grote ondersteuning van deze motie. Het getuigt van een vooruitziende blik dat deze Staten de populatie Brabantse schapen flink op peil willen brengen in afwachting van de komst van de wolf!

De heer **Kuijken** (CDA: Voorzitter! Wij danken de gedeputeerde voor deze toelichting en voor het speldenprikje dat hij ons heeft gegeven.

De Staten spreken er in deze motie over dat zij de kuddes op peil willen houden. Dat is de geest van de motie. Het verzoek om het punt van de stapelingsclausule bij het kabinet aan te kaarten, is inderdaad een beetje achterhaald. Ik kwam er gisteravond ook achter dat die subsidies inmiddels al zijn uitgekeerd. Mocht er in de toekomst nog iets komen van het Rijk, dan stel ik voor dat er geen antistapelingsclausule wordt gehanteerd want dan wordt Brabant bestraft voor zijn goede intenties.

Ik probeer even te spreken namens alle andere partijen die deze motie mee hebben ingediend als ik opmerk dat het niet nodig is om de herders bij het provinciaal overleg met de TBO's te laten aanschuiven als je hun daarmee geen plezier doet. Ons is ter ore gekomen dat de gescheperde schaapskuddes op dit moment in vergelijking met andere schaapskuddes geen marktconforme prijs krijgen voor het beheer dat zij doen. Misschien kan hieraan iets gedaan worden? Het samenbrengen van mensen kan vaak al veel goed doen.

Wij praten in onze motie duidelijk niet over een structurele subsidie vanuit BrUG. Ik maak even een vergelijking met de Nationale Parken. Toen hebben wij in het kader van de financiering van de EHS ons afgevraagd of wij dan onze Nationale Parken moesten laten verpieteren. Diezelfde vraag moeten wij ons stellen bij de schaapskuddes. Als aan het opstellen van een verdienmodel kosten verbonden zijn, kunnen die uit BrUG komen.

Er is een groot draagvlak voor de schaapskuddes zoals blijkt uit de ondertekening van de motie. Mocht het college er niet uitkomen, dan verzoeken wij het terug te komen naar de Staten opdat wij ons dan nader kunnen beraden.

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Ik zal het gesprek met vertegenwoordigers van de schaapskuddes aangaan en kijken hoe wij hen het beste kunnen helpen om verdienmodellen te ontwikkelen om tot structurele oplossingen te komen. Dat moet de inzet van het gesprek zijn. Wij zullen ook kijken bij welke verbanden zij zich het beste kunnen aansluiten. Verder zijn er geen nieuwe vragen gesteld.

De heer **Heijmans** (SP): Krijgen wij ook van de gedeputeerde te horen of hij geen bezwaar heeft tegen de motie of dat hij de motie ontraadt?

De heer **Van den Hout** (GS;SP): Voorzitter! Met de aantekeningen die ik gemaakt heb, heb ik geen bezwaar tegen deze motie. Het verzoek om aan te kloppen bij het kabinet is achterhaald en het lijkt geen goed idee als de vertegenwoordigers van de schaapskuddes aansluiten bij het overleg van de TBO's. Daar worden zij echt niet gelukkig van.

Wij zullen inderdaad het gesprek aangaan en ook kijken of de Staten eventueel geld beschikbaar willen stellen voor zaken die met de schaapskuddes te maken hebben.

In stemming komt motie M1

Mevrouw **Prins-Afman** (VVD): Voor.

Wij stemmen voor met de uitleg die de gedeputeerde heeft gegeven.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

Mevrouw **Van Iersel** (SP): Voor.

Wij stemmen voor met de uitleg van de gedeputeerde.

De heer **Van Hattem** (VV): Voor.

De heer **Van Griensven** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Kap** (OSN): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat deze motie met algemene stemmen is aangenomen.

Het was een motie over een niet geagendeerd onderwerp, urgent en actueel. Met de opmerking dat het urgent en actueel is om het vlees in de koelkast te zetten, heb ik het aan de gedeputeerde gegeven. Ik wens hem een smakelijk maaltijd en dank de heer Kuijken voor de buitengewoon aangename geste.

Interpellatie van de PVV inzake de beantwoording van de schriftelijke vragen over biomassa in de Amercentrale

De **voorzitter**: De heer Van den Berg van de fractie van de PVV heeft dit interpellatiedebat aangevraagd. Hij krijgt een paar minuten om zijn vraag te stellen. Gedeputeerde Pauli zal namens het college antwoorden. Afhankelijk van het verloop van de interpellatie zal ik kijken of andere fracties zich ook in dit debat willen mengen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter! Ik heb deze interpellatie aangevraagd naar aanleiding van de magere beantwoording -- en dan druk ik mij nog zacht uit -- van schriftelijke vragen van de heer Van Hattem en mijzelf die wij in het voorjaar hebben gesteld.

In de Amercentrale wordt door Essent biomassa meegestookt met kolen en eigenlijk wordt €5000 tot €7000 aan belastinggeld ook meegestookt.

Gedeputeerde Pauli heeft zitting in een commissie binnen de Essent Sustainability Development Foundation die moet controleren of Essent duurzaamheidsafspraken nakomt en daarin speelt CO₂-reductie een prominente rol. Uit de belabberde beantwoording van onze vragen wordt duidelijk dat er op ecologisch gebied niet veel kaas gegeten is. Min of meer staat er: een boom groeit, die neemt CO₂ op, je steekt hem in de fik en hij staat de CO₂ weer af, je plant een nieuw boompje en het cirkeltje is weer rond. Een gesloten cirkel noemen wij dat.

Er is nog iets merkwaardigs, er is nog een controlemechanisme en dat heet het Green Gold Label.

In antwoord op vraag 2 stelt het college dat met het "Green Gold Label" dat er moet worden gekeken of de gerooide bomen duurzaam zijn. In de raad van bestuur van dit door Essent opgezette certificatievehikel hebben medewerkers van RWE/Essent de meerderheid. Zo kan het gebeuren dat bij de gestelde duurzaamheids- en CO₂ plaatjes volledig voorbijgegaan wordt aan een aantal zeer belangrijke zaken. Door biomassa bij te stoken renderen kolen aanzienlijk minder. In de Eemscentrale staat een bijstookcentrale waarvan wij de cijfers kennen. Daaruit blijkt dat er 20% meer CO₂ per kWh wordt uitgestoten. Er is een uitgebreid onderzoek in Amerika uitgevoerd door meerdere universiteiten. Dat wijst op een rendementsverlies van 40% bij kolen. Voorts doen de Verenigde Staten niet mee aan het Kyoto-verdrag, waardoor de CO₂-uitstoot, gepaard gaande met het zeer intensieve bosbeheer dat nodig is bij biomassabossen, volledig buiten beschouwing wordt gelaten.

In de beantwoording van onze vragen wordt bovendien het vervoersaspect gebagatelliseerd, terwijl je veel meer vervoersstromen hebt omdat je veel minder energie op een boot in houtpallets kunt stoppen dan in kolen. Door de enorme toename van pallets als gevolg van de vraag naar biomassa worden in Amerika prachtige oude natuurbossen gekapt en alleen maar omdat hier subsidie uitgedeeld wordt. Als ik Greenpeace moet geloven, gaan zelfs Canadese oerbossen eraan. Ik durf dat niet stellig te beweren. The Wall Street Journal meldt dat prachtige wetlands met schitterende ecosystemen verloren gaan.

Een en ander heeft tot gevolg dat meer uitstoot zorgt voor een tijdspanne voordat de CO₂ terugverdiend wordt die in vele decennia gaat lopen. Het PBL (Planbureau voor de Leefomgeving) rept zelfs over meer dan 100 jaar in sommige gevallen. Dat betekent dat gedurende zeer lange tijd de uitstoot van CO₂ enorm wordt opgejaagd. Het PBL spreekt zelfs over weggegooid geld.

Waar is dat toezicht? Er is geen gesloten cirkel en duurzaam is dit al helemaal niet.

Er is wel enige hoop, want een heel grote biomassacentrale in Tilbury in Engeland gaat dicht vanwege de subsidieveranderingen. Daar knijpen ze heel terecht de subsidie af. Ik had gehoopt dat dit in Nederland ook zou gebeuren, maar met het Energieakkoord twijfel ik daarover.

Wij vragen de heer Pauli om binnen zijn mandaat iets te doen aan die schaamteloze vernietiging van natuur, ecosystemen en biodiversiteit in Amerika en aan de honderden miljoenen subsidieverbranding alleen al in de Amercentrale.

De **voorzitter**: Door het lid Van den Berg wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op vrijdag 20 september 2013,

behandelende het interpellatiedebat omtrent Essent,
constaterende dat:

- *het Centraal Planbureau aangeeft dat er als gevolg van de biomassa-bijstook gedurende de komende decennia sprake zal zijn van een (forse) toename van CO₂ in de atmosfeer en daarmee de klimaatdoelstellingen verder weg raken in plaats van realiseerbaar zijn;*

- *onder meer grote hoeveelheden natuurbos in de Verenigde Staten gekapt worden om aan de Europese vraag naar biomassa te voldoen, met grote natuur- en biodiversiteitsschade tot gevolg;*
- *door het ontlopen van het "Land use, Land use change and Forestry (LULUCF)-CO₂-boekhoudsysteem vanuit de Kyoto-verdragen (De VS doet hier niet aan mee) een papieren CO₂-reductiewerkelijkheid gecreëerd is die niet reëel is;*
- *de Essent Sustainability Development Foundation, RWE/Essent controleert op haar duurzame beleid en boetes op kan leggen indien in strijd met afspraken omtrent duurzaamheid gehandeld word;*
- *de huidige werkwijze van RWE/Essent volgens onderzoek van onder meer het Centraal Planbureau en diverse Amerikaanse milieuorganisaties en universiteiten allesbehalve duurzaam te noemen is,*

overwegende dat:

- *de belastingbetaler jaarlijks vele honderden miljoenen euro's kwijt is aan deze handelswijze van RWE/Essent;*
- *zowel de mens, als de natuur, als het milieu, als de klimaatdoelstellingen geweld aangedaan wordt door deze handelswijze,*

besluiten:

- *de afgevaardigde naar de Essent Sustainability Development Foundation opdracht te geven de grote zorgen van Provinciale Staten omtrent deze zaak kenbaar te maken en onafhankelijk onderzoek te eisen naar de daadwerkelijke handelswijze inzake biomassa van RWE/Essent en de daadwerkelijke CO₂-ontwikkeling, waarin ook de LULUCF-berekening wordt meegenomen en daarvan op kortst mogelijke termijn verslag uit te brengen aan Provinciale Staten. Tevens, bij gebleken significante vernieling van natuurbossen en/of niet voldoen aan de klimaatdoelstellingen, te eisen dat de huidige biomassa-productie, verwerking en meestook stilgelegd worden, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. M1.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter! Ik begrijp de zorgen van de heer Van den Berg. Het is goed om daarover met elkaar te praten. Vooraf moet echter de rol van de provincie als voormalig aandeelhouder van Essent of als provinciaal orgaan wel duidelijk zijn. Ook moet duidelijk zijn wat we wel en wat wij niet kunnen. Wij kunnen helaas niet zo veel, maar ik zal eerst de vragen beantwoorden.

Zijn eerste vraag gaat met name over de nieuwe feiten van het onderzoek van het PLO en of de houtkap als bio-energie gebruikt kan worden, als duurzame energiebron en of er sprake is van een gesloten CO₂-cyclus.

Mijn eerste opmerking is dat de provincie hier niet over gaat. Dat had misschien wat duidelijker kunnen doorklinken in de beantwoording van de Statenvragen. Daarin geef ik de heer Van den Berg gelijk. Er zijn heel strikte Europese richtlijnen ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen en daarin is biomassa opgenomen. De nationale overheid heeft deze richtlijn overgenomen en vertaald in het subsidie-instrument SDE (Stimulering Duurzame Energieproductie). Dat is geen instrument van de provincie. Daar hebben wij geen enkele zeggenschap over of invloed op. Dat is een instrument van de rijksoverheid, afgeleid uit de Europese richtlijnen. Als nieuwe inzichten

leiden tot aanpassing van deze Europese richtlijnen mogen wij verwachten dat dit ook gevolgen heeft voor het nationale beleid. Misschien een prachtige uitdaging voor onze Brabantse Europarlementariërs om dat in Brussel voor elkaar te krijgen.

Ons eigen provinciale beleid bijvoorbeeld bij biobased economy is erop gebaseerd onze materialen zo hoogwaardig mogelijk in te zetten. Dat is de basis van een biobased economy. Energie, hoe gek het ook klinkt, is daarbij de laagste vorm van nuttige toepassing.

De heer Van den Berg spreekt over de gesloten CO₂-cyclus. Feitelijk is er natuurlijk sprake van een gesloten CO₂-cyclus. Volgens het PBL zal het in dit geval meer dan 100 jaar duren voordat die cyclus gesloten is. Dat is een enorme termijn. Daartegenover staat dat het vaak gebruikt wordt in hybride vorm met kolen en de heer Van den Berg weet dat fossiele brandstoffen een gesloten termijn kennen van honderden miljoenen jaren. Het is dus een belangrijke verbetering maar niet optimaal. Dat ben ik van harte met de heer Van den Berg eens.

Zijn tweede vraag gaat over het Green Gold Label dat strekt ertoe dat uitsluitend duurzaam beheerd bos wordt gebruikt voor stookhout. Die vraag konden wij niet beantwoorden en daarom hebben wij contact opgenomen met Essent. Ik lees nu voor wat Essent ons bericht. Essent onderkent dat afhankelijk van de afkomst en de toepassing van het hout er verschil in tijd is voor een gesloten cyclus. Men heeft in de afgelopen jaren de Universiteit van Utrecht opdracht gegeven onderzoek te doen naar de situatie voor Essent. Daaruit blijkt dat de CO₂-cyclus na een tot twintig jaar gesloten is. Essent heeft dit gerealiseerd met de volgende maatregelen en die maatregelen staan in contrast met wat de heer Van den Berg zegt over oerbossen en waar het hout van vandaan komt. Volgens Essent komt het meeste hout uit Georgia. Het gaat daar om productiebossen waar de bomen 50 tot 80 jaar geleden zijn geplant. Bij het oogsten gaan de grotere bomen die daarvoor geschikt zijn naar de constructie-industrie. U weet dat daar veel huizen van hout worden gemaakt. Uitsluitend de kleinere bomen gaan naar energie. Daarnaast komt veel hout uit Canada. Van dat hout worden alleen en uitsluitend de reststromen benut. Het is juist het Planbureau voor de Leefomgeving die dit adviseert om de CO₂-cyclus aanzienlijk te verkorten.

Essent werkt overigens met Green Gold Label. Dat is een onafhankelijke gecertificeerde organisatie die het label controleert van het hele traject: dus vanaf het primaire proces van bos tot en met de output in de centrale. Green Gold Label doet dan een due diligence waarbij gecontroleerd wordt op a. geen illegale kap, b. good practice op het gebied van bosbouw, waaronder herplanting en aandacht voor biodiversiteit. Essent meldt ons dat het kappen van oerbossen hierbij uitgesloten is. Als een bosperceel FSC-gecertificeerd is, neemt zij dit onvoorwaardelijk over. (FSC: Forest Stewardship Council).

De derde vraag gaat over de betrokkenheid van de provincie. Bij de verkoop van Essent is door meerderen hier en ook door andere aandeelhouders gezegd dat men in de verkoopovereenkomst ook verankerd wilde hebben dat belangrijke investeringen op het gebied van duurzaamheid in de komende jaren zouden worden voortgezet. Dat ligt vast in een ontwikkelingsplan. De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat het ontwikkelingsplan nogal ruim is. Je moet het meer zien als een powerpointpresentatie waarin een aantal voornemens staan waarop Essent zich de komende jaren wil gaan richten c.q. de afgelopen jaren heeft moeten richten om een aantal verbeteringen op het gebied van duurzaamheid mogelijk te maken. Dat ontwikkelingsplan wordt besproken met de

Sustainability Development Council (SDC) die eigenlijk maar een paar taken heeft. Dat is ondersteunen bij het toezicht erop, het toezien op en het bewaken van de naleving. In die council zitten drie personen namens RWE, drie personen namens de verkopers, waaronder gedeputeerde Van den Hout, en een onafhankelijke voorzitter. Die council komt twee keer per jaar bij elkaar, die staat onder strikte geheimhouding en vertrouwelijkheid en mag niet meer dan in de vorm van één a-viertje aan de voormalige verkopers van Essent -- lees de commissie waar ik voorzitter van ben -- haar bevindingen rapporteren. Voor alle onderleggers van de vertrouwelijke informatie die verstrekt wordt, is vooraf toestemming van Essent nodig. Dat is het niet meer en niet minder. Er is helaas nauwelijks sprake van een boeteclausule daarop. Ik zeg dat heel eerlijk. Ik heb dat ook in de commissie gedaan: de mogelijkheden om Essent heel zwaar op zijn verantwoordelijkheid te wijzen, zijn heel beperkt. Desalniettemin hebben toch in de raad van de voormalige verkopers van Essent samen met Overijssel afgesproken dat wij hierover op korte termijn met Essent in contact zullen treden. Het zal echter in de vorm van een dialoog moeten gebeuren. Wij hebben nauwelijks pressiemiddelen. Ik zeg het u eerlijk. Ik zal u uiteraard van de uitkomst van die gesprekken op de hoogte stellen.

De heer **Van den Berg** (PVV): Voorzitter! Het verbaast mij een beetje. Op de site van de Essent Sustainability Foundation staat inderdaad een verhaal over dat duurzaamheidscontract waarin met name de reductie van CO₂ wordt opgenomen.

Over de arbitrage staat op de site van Essent het volgende: "Als Essent of RWE in gebreke blijven, kan de SDC een eis tot nakoming door Essent of RWE ter arbitrage voorleggen. In het duurzaamheidscontract is vastgelegd dat Essent of RWE aan de SDC een boete moet betalen." Die boete is niet misselijk. Ik kan dat bedrag nu even niet precies tevoorschijn toveren maar ik weet dat die ongeveer 20 miljoen euro bedraagt. Overigens is het dan nog interessant om met dat hout door te stoken als je €70.000 per uur kunt pakken.

Over de Europese richtlijn, de NTA 80/80 richtlijn, is op dit moment veel te doen. Allemaal leuk en aardig, maar wij zien het volgende gebeuren in de Verenigde Staten met het hout van de Amercentrale. Dat is ook primair ons probleem. De markt voor zaaghout is ook in Amerika ingestort. Waar eerst alleen reststromen opgebrand worden, gaan nu hele bossen erin. Ongetwijfeld zal men hier en daar een dikke boom laten staan. Ik geloof dat dit 10% is en dat 90% opgepakt wordt en via pallets in de Amercentrale terechtkomt. Noem het duurzaam, maar ik geloof niet dat dit de bedoeling. Wij als Provinciale Staten mogen daarover onze zorgen hebben.

Volgens de gedeputeerde is het Green Gold Label volledig onafhankelijk, maar twee van de drie mensen in de raad van bestuur zijn verbonden aan RWE. De andere persoon werkt bij een firma die ook tot de nek in deze handel zit. Dat kun je ook zien, want de Stichting Green Gold Label heeft bijvoorbeeld de firma En Viva in de Verenigde Staten een label gegeven en voor zover ik weet is dat niet ingetrokken. Die firma trekt werkelijk hele wetlands leeg. Een waanzinnig mooi natuurgebied wordt gewoon kapotgemaakt. Daar wordt in Amerika door heel veel organisaties ernstig tegen geprotesteerd. Als ik lees wat op de website staat, kan de heer Pauli hier echt iets mee doen en dat moet hij ook doen.

De **voorzitter**: Hebben andere fracties er behoefte aan het woord te voeren? De heer Bouwman van GroenLinks geeft aan dat hij dat wil.

De heer **Bouwman** (GroenLinks): Voorzitter! Ik heb wel enige behoefte om even wat te zeggen over "Harry van de Windmolen", want zo noem ik Harry van den Berg omdat hij onder die naam ritten op de Alpe d'Huez gesubsidieerd heeft. Ik ondersteun in grote lijnen wat hij aan de orde stelt. Wij hebben in de commissie voor Economische Zaken en Bestuur (EZB) recent een vraag gesteld over de duurzaamheidsinspanningen van Essent in die stichting, waarschijnlijk niet hetzelfde als de hier genoemde foundation. Wij hebben daarbij aangegeven dat volgens de resultaten van die rapportage Essent ernstig achterblijft. Wij hebben de gedeputeerde in de laatste commissievergadering gevraagd om de boodschap over te brengen aan die stichting waarin ook de provincie zit.

Het PBL legt de vinger op een behoorlijke wond, ondanks het feit dat pallets soms misschien afkomstig zijn van de juiste afvalstromen. Het PBL versterkt wat menigeen al jaren zegt, namelijk dat wij uitermate voorzichtig moeten zijn om de biomassabijstook als duurzaam te zien. Toen de heer Van den Berg zojuist het woord "duurzaam" gebruikte, wilde ik vragen wat hij bedoelde, maar ik verwacht geen uitvoerig exposé. Wij hebben hier dus een probleem. Als wij kijken naar de huidige 4% duurzame energieopwekking die wij op dit moment zo'n beetje hebben, is een niet onaanzienlijk deel terug te voeren op de bijstook in de Amercentrale. Wij hebben altijd gezegd dat dit de opdracht vervuult die wij hebben om tot 16% of misschien wel 20% duurzame energieopwekking respectievelijk besparing te komen. Ik denk daarom dat het verstandig is dat dit aan de orde komt. Wij ondersteunen dat en vragen de gedeputeerde ons nog antwoord te geven op de vraag wat hij van de motie vindt.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Voorzitter! Uiteraard neem ik de opmerkingen zeer, zeer serieus. Ik herhaal dat de commissie al eerder besloten heeft hierover in gesprek te gaan met Essent. Tegelijkertijd moet u begrijpen dat wij vanuit het provinciehuis niet alle ontwikkelingen in de wereld kunnen volgen en tot in detail kunnen weten wat er in bossen in Amerika en Canada gebeurt en of Essent zich daar wel of niet aan de regels houdt.

Nogmaals, het instrumentarium dat ons ter beschikking staat is zeer beperkt. Volgens mij is nog steeds de beste methode om met een paar goede specialisten hierover een gesprek te hebben met Essent, waarbij wij bovendien de leden van de Council moeten betrekken. Daarin zitten specialisten die vooral inhoudelijk kijken naar het ontwikkelingsprogramma. Als blijkt dat dit onbevredigend is of niet leidt tot het gewenste resultaat, moeten wij kijken welke andere middelen ons ter beschikking staan.

Wat de heer Van den Berg met zijn motie vraagt, kan ik niet uitvoeren ook al zou ik dat willen. Hoe kan ik nu in godsnaam bij een bedrijf afdwingen dat in de keuken van het bedrijf een onafhankelijk onderzoek plaatsvindt. Ik heb daar geen mogelijkheden voor. Ik kan het bedrijf ook niet stilleggen. Die sanctiemogelijkheden heb ik niet. Ik ontraad dan ook namens het college deze motie.

Wij hadden al besloten om met de verkoperscommissie een gesprek aan te gaan met de raad van bestuur van Essent nadat wij eerst een gesprek hebben met de council, met de echte specialisten. Afhankelijk van de uitkomst en van de juridische mogelijkheden die wij hebben zullen wij bekijken welke vervolgstappen mogelijk zijn. Ik zeg u echter dat die niet erg omvangrijk zullen zijn.

De heer **Van den Berg** (PVV): De heer Pauli zegt dus dat feitelijk alle informatie over de Sustainability Development Foundation die gepresenteerd wordt op de website van Essent totale flauwekul is. Er staat namelijk een heel ander verhaal dan de heer Pauli ons nu voorhoudt. Ik moet er toch van uitgaan dat een bedrijf en de heer Pauli eerlijke informatie geven. Ik kan natuurlijk niet weten wie de waarheid spreekt en hoe het zit, maar ik vraag de gedeputeerde mij een termijn aan te geven waarop hij met Essent gaat praten over deze gang van zaken.

De heer **Pauli** (GS;VVD): Ik wil eerst reageren op de eerste opmerking van de heer Van den Berg. Ik heb hem al verteld dat hij op de website www.brabant.nl de volledige statuten kan vinden van beide councils. Die statuten zijn als enige rechtsgeldig en daaraan zullen wij alle juridische mogelijkheden moeten vastknopen. Als de heer Van den Berg tijd heeft om deze in het weekend te lezen, zal hij met mij ontdekken dat er helaas weinig mogelijkheden zijn. Natuurlijk gaan wij op korte termijn gesprekken aan. Zodra de datum bekend is, zal ik de commissie daarover informeren en ook over de uitkomst.

De **voorzitter**: De motie wordt ontraden, maar er is een toezegging gedaan door de gedeputeerde. Ik heb genoteerd dat de gedeputeerde PS zal informeren over de datum en de uitkomsten van de gesprekken met de voormalige aandeelhouders/verkoopcommissie Essent.

De heer **Van den Berg** (PVV): Op grond van de toezegging van de gedeputeerde trek ik de motie in.

De **voorzitter**: Motie M1 wordt ingetrokken en maakt derhalve geen onderdeel meer uit van de beraadslaging.

Voorstel om geheim Statenvoorstel in deze vergadering te behandelen

De **voorzitter**: Dames en heren. Hiermee komen wij aan het einde van de agenda, althans zoals die bij u bekend was. Ik moet u op grond van artikel 48 van het Reglement van Orde van onze Staten en daarbij ondersteund door artikel 25 van de Provinciewet nu het volgende gaan zeggen. Ik laat zo meteen door de bodes van onze provincie een stuk op uw tafel bezorgen dat geheim is. U krijgt dat stuk onder geheimhouding aangeboden. Het schenden van die geheimhouding is een misdrijf in de zin van de wet. Ik geef u de tijd om de stukken rustig door te lezen. Wij blijven in deze zaal. Het wordt zo gedaan dat alleen u die stukken kunt lezen. Daarna vraag ik of u dit stuk wilt behandelen in deze vergadering. Wanneer u daartoe in meerderheid besluit zal de behandeling in het openbaar gaan plaatsvinden en is dat stuk vanaf dat moment niet langer geheim. Wanneer u echter bij meerderheid mocht besluiten om de behandeling niet plaats te laten vinden in de vergadering van vandaag, blijven de stukken geheim. Voor alle duidelijkheid zeg ik erbij dat die geheimhouding blijft bestaan totdat GS die opheffen of totdat

Provinciale Staten in een volgende vergadering van hun Staten die geheimhouding opheffen. Dat is in het Reglement van Orde voorzien.

Ik schors nu dus de vergadering. Wij blijven hier in de zaal. De leden van onze Staten krijgen nu van bodes een envelop aangereikt met het stuk. Ik verzoek hun daarvan kennis te nemen. Ik heropen de vergadering over ongeveer 15 minuten om u te vragen of wij dit stuk gaan behandelen. Ik herhaal dat er geheimhouding op dit stuk ligt. Schending daarvan is een misdrijf in de zin van de wet. Alle vormen van communicatie over dit stuk zijn vanaf nu niet aan de orde en verboden.

De vergadering wordt 15 minuten geschorst

De **voorzitter**: Mag ik de fracties verzoeken hun oordeel te geven over de vraag die ik daarstraks heb gesteld, namelijk of wij dit voorstel in deze vergadering behandelen? Ik herhaal nog even de procedure. Als u instemt met behandeling nu dan is het stuk openbaar vanaf het moment dat wij dat gaan behandelen. Ik wil overigens best tijd geven voor fractieberaad. Als wij besluiten het niet te behandelen, ga ik straks bekrachtigen dat dit een geheim besluit is. Ik inventariseer eerst of wij het in deze vergadering gaan behandelen.

In stemming komt het voorstel om geheim Statenvoorstel in deze vergadering te behandelen

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Ja

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Ja.

De heer **Heijmans** (SP): Volmondig ja.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Ja.

De heer **Leenders** (PvdA): Zeer zeker ja, voorzitter.

Mevrouw **Lestrade-Brouwer** (D66): Ja.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Jazeker!

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Ja.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja.

De heer **Kap** (OSN): Ja.

De **voorzitter**: Dan is het besluit gevallen dat wij dit stuk in deze vergadering aan de orde gaan stellen.

Ik vraag nu even of u meteen met de behandeling wilt aanvangen, of dat er nog behoefte is aan fractieoverleg. Ik kan mij dat voorstellen gezien het feit dat wij u overvallen hebben

met een stuk van een zekere omvang en complexiteit. Ik kijk even rond. Zijn er fracties die behoefte hebben aan fractieoverleg? Ik zie dat dit bij verschillende fracties het geval is. Ik maak u erop attent dat dit overleg nog geschiedt onder de strikte voorwaarde van absolute geheimhouding van dit stuk.

Ik herhaal dat dit geen vrijblijvende opmerking is. Het eerder dan gebruikelijk bekend worden van dit stuk zal leiden tot aangifte door mij bij de rijksrecherche. Het is een misdrijf.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! De Staten hebben zojuist besloten om het stuk nu in behandeling te nemen.

De **voorzitter**: Ja, maar je behandelt het niet in de fracties maar hier in het plenum. Als er fractieoverleg nodig is en dat wil ik graag toestaan, wordt het stuk pas openbaar op het moment dat u de Statenzaal weer betreedt. De wet spreekt over behandeling. Fractieoverleg is als zodanig niet het behandelen van dit voorstel. De geheimhouding op dit stuk blijft bestaan totdat u hier in deze Statenzaal de beraadslagingen opent.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Wij zouden graag naar een vergaderzaaltje gaan. Kan dat?

De **voorzitter**: Dat is prima, maar onder geheimhouding. Het stuk wordt pas openbaar op het moment dat wij dat hier gaan behandelen.

De vergadering wordt van 20.00 uur tot 20.40 uur geschorst

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering. Wij gaan over tot de behandeling van het zojuist aan u uitgereikte voorstel. Conform het Reglement van Orde is dit voorstel vanaf dit moment openbaar. Dat betekent dat ook de uitzending via internet gestart is en dat het document verspreid kan worden via de bekende kanalen. Wij gaan het behandelen in twee termijnen. Voor de eerste termijn geef ik aan alle fracties met meer dan zes zetels zes minuten spreektijd geven en de fracties met minder dan zes zetels drie minuten. Dat lijkt mij voor een eerste termijn voldoende. U hoeft die tijd niet helemaal te gebruiken, maar als maximum spreektijd lijkt het mij redelijk. Wij kijken daarna wel wat nodig is voor de tweede termijn.

PS 67/13: Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter! Wij hebben in ijltempo dit stuk bestudeerd. Dat was niet zo eenvoudig want het stuk is best ingewikkeld. In het stuk staan criteria die ook in de Ontwerpverordening ruimte staan. Wij begrijpen dat dit moet, dat je niet een verordening in procedure kunt brengen met andere formuleringen dan in het voorbereidingsbesluit, want dan weet natuurlijk niemand meer waaraan hij toe is. Nu wreekt zich eigenlijk het feit dat wij die verordening in procedure hebben gebracht zonder dat wij fatsoenlijk inhoudelijk over die verordening hebben gesproken. Daarover heeft mijn fractie ook opmerkingen gemaakt.

In dit voorbereidingsbesluit zitten enkele punten waar wij in de fracties wel problemen mee hebben gehad. Het gaat om de uitzonderingen voor de veehouderijen die niet zijn gevestigd binnen een extensiveringsgebied. Wij hebben grote twijfels of de provincie wel bevoegd is met betrekking tot de criteria voor de geurhinder. Daar is wetgeving over. De gemeenten zijn eigenlijk bevoegd in dezen. Ook bij de fijnstofconcentratie is het twijfelachtig. Wij hebben dit ook ingebracht in de commissie. Het is dus de vraag of dit in de verordening in stand blijft.

Het is ook lastig dat de BZV (Brabantse Zorgvuldigheidsscore) niet op tijd klaar is. Nu staat er wel een paar criteria in, maar die blijven natuurlijk een beetje vaag. Hoe toets je en hoe weeg je dat? Terwijl dit voorbereidingsbesluit toch juist bedoeld is om die mensen die het goed willen doen, toch een vergunning te geven. Dat is het systeem van dit voorbereidingsbesluit. Hoe ga je dat dan wegen? De formuleringen in dit voorbereidingsbesluit geven daarover nog niet veel duidelijkheid.

Alles afwegende zijn wij als fractie desalniettemin tot het oordeel gekomen dat het wel verstandig is om dit voorbereidingsbesluit te nemen. Wij hebben immers de vorige keer gezien toen een Statenlid hier nogal enthousiast sprak over een voorbereidingsbesluit er ik weet niet hoeveel bouwvragen binnengekomen zijn. Ondanks het feit dat het allemaal vertrouwelijk is en hoe het kan begrijp ik ook niet, maar toch zijn er mensen benaderd door adviesbureaus en dergelijke. Men ruikt kennelijk in het veld toch dat er verfijningen en zwaardere criteria worden opgelegd. Dat past ook helemaal in onze filosofie naar een duurzame veehouderij.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Het tweede deel van de laatste zin van mevrouw Geeraedts begrijp ik heel goed. Zij begrijpt niet hoe mensen ruiken dat wij misschien toch een voorbereidingsbesluit gaan nemen. Op 22 maart hebben wij hier een groot debat gehad. Een van de belangrijkste dingen die toen zijn ingebracht was de vraag of het geen boerenslimheid is dat als je weet dat er over een halfjaar of over een jaar veel zwaardere eisen zullen worden gesteld, je voor die tijd een nieuwe vergunning gaat aanvragen. Mevrouw Geeraedts doet nu net alsof dit voorbereidingsbesluit al uitgelekt zou zijn en dat er daarom de afgelopen heel veel aanvragen ingediend zijn? Is het niet logisch dat dit in aanloop naar de nieuwe verordening gewoon gebeurt?

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Ik begrijp wat de heer Smeulders bedoelt. Natuurlijk snappen wij dat. Op het moment dat die verordening ter inzage kwam, was het duidelijk dat de normen aangescherpt werden. Iemand kan dan zelf bedenken dat hij een bouwvraag moet indienen voordat die verordening rechtskracht krijgt. Dat willen wij echter voorkomen omdat wij nu juist die transitie naar een duurzame veehouderij willen maken en daarvoor criteria geformuleerd hebben. Dan kun je eigenlijk niets anders doen dan een voorbereidingsbesluit nemen. Wij vinden het heel zuiver dat je daarin in ieder geval de criteria opneemt zoals die ook in de ontwerpverordening staan. Anders krijg je twee circuits naast elkaar en dat kan natuurlijk niet. Ik geef daarbij aan dat het nog wel even de vraag is, hoe wij uiteindelijk in de verordening met deze criteria omgaan en dat maakt het wel lastig. Blijven deze in stand of worden er misschien andere criteria toegevoegd? Daarop vooruitlopend kunnen wij instemmen met dit voorbereidingsbesluit. Wij hebben hier ook een discussie gevoerd over de geitenhouderij. Ik geloof dat wij in juni de bouwstop verlengd hebben met één jaar. Wij hebben daarbij gezegd dat wij dat doen

omdat in september de BZV komt en dan de bouwstop ervan af kan. De BZV is er nog niet en dus zouden die geitenhouderijen de klos zijn. Wij stellen het college voor om de geitenhouderijen uiteindelijk ook onder dit voorbereidingsbesluit te laten vallen, zodat de bouwstop eraf gaat en de geitenhouderijen die voldoen aan de criteria toch kunnen bouwen. Hoe doe je dat dan? Waarschijnlijk moet dan eerst de verordening worden aangepast, want dat artikel moet eruit. Dan moet de verordening weer ter inzage worden gelegd. Daarna kunnen wij de gewijzigde verordening vaststellen en kan het onder het voorbereidingsbesluit worden gebracht. Het voordeel van een voorbereidingsbesluit waarin ook criteria staan, is namelijk dat gemeenten een bouwvergunning kunnen verlenen als iemand aan die criteria voldoet en de provincie een verklaring van geen bedenkingen heeft verleend. Wij hebben daarvoor geen motie gemaakt. Wij stellen het voor aan het college. Misschien dat andere partijen daarover ook iets willen zeggen. Als daarvoor een motie nodig is, kunnen wij die maken.

Helemaal happy zijn wij niet met dit voorbereidingsbesluit, maar uit praktische overwegingen zullen wij in ieder geval hiermee instemmen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter! Als je als tweede spreekt, bestaat de kans dat er zaken in je betoog zitten die al door de vorige spreker zijn genoemd. Dat overkomt ook mij vanavond.

Namens de CDA-fractie hecht ik eraan te zeggen dat wij er absoluut voor hebben gekozen om op weg te gaan naar een zorgvuldiger veehouderij. Dat heeft consequenties en je moet af en toe misschien wel lastige besluiten nemen. Daarom hebben wij vandaag ingestemd met behandeling van dit stuk en willen daar graag op ingaan.

Er zitten zaken in waarover wij graag meer duidelijkheid krijgen. Wij hebben deze week van GS een mooi schema gekregen van het aantal bouwaanvragen. Wij willen graag weten wat de aanleiding voor GS is geweest om te zeggen: nu kan het niet langer in het normale tempo doorgaan. GS zien kennelijk bepaalde ontwikkelingen -- maar in dit schema zien wij die niet -- die GS aanleiding geven om ons dit voorstel voor te leggen. Wij willen graag dat het college dit toelicht en onderbouwt. Die zorg zien wij namelijk niet terug in de statistieken.

In het begin van het jaar hebben wij met allerlei partners de zeer belangrijke Ruwenberg-conferentie gehad. Daar is afgesproken dat het overleg met de partners zou voortduren. Is over de criteria die in deze stukken zitten inmiddels overleg geweest met de partners? Zijn dat redelijke criteria? Wij weten niet hoe de partners bijvoorbeeld hebben gereageerd op onderdelen van de Verordening ruimte die nu in procedure is of op de maatlat die in ontwikkeling is. Wij krijgen hierop graag een reactie van het college.

Toevallig hebben mevrouw Geeraedts en ik deze week over de geiten gesproken. Wij vonden beiden dat wij daar iets mee moesten doen. Ik sluit mij dus van harte aan bij haar vraag. Wij vinden het niet acceptabel als die bouwstop nog langer duurt. Wij horen graag of dit bij dit voorbereidingsbesluit kan worden betrokken of dat het op een andere manier kan worden geregeld zodat de geitenhouderijen verder uit de voeten kunnen. Het zijn ook gewoon ondernemers.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Mevrouw Kerkhof vraagt of het college iets heeft gesignaleerd in de bouwaanvragen waardoor het nu met dit voorbereidingsbesluit komt.

Op de eerste plaats zou ik willen zeggen dat als wij dat signaleren, wij waarschijnlijk te laat zouden zijn. Want dan zouden wij pieken zien.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter! Misschien mag ik het even toelichten? Wij leven nu in week 38. De statistieken zijn tot en met week 35. Het zou dus kunnen dat er de laatste twee weken meer bewegingen zijn gesignaleerd die wij in deze statistieken niet zien.

De heer **Heijmans** (SP): Volgens mij legt het college juist duidelijk uit dat het een les uit het verleden is. In maart toen er sprake was van een voorbereidingsbesluit hebben wij een hausse gezien. Het college schrijft onder het kopje "Kanttekeningen" onder punt 2: "Echter vanwege de uitwerking van de criteria in de Ontwerpverordening ruimte die recent ter visie is gelegd, is het reëel te veronderstellen dat die toename nog wel voor de vaststelling in februari 2014 te verwachten is." Het college anticipeert op het feit dat er nadere invulling gegeven wordt aan de Brabantse Zorgvuldigheidsscore en dat te verwachten valt dat er op grond daarvan een toename zal zijn. U weet hoe het gaat, als er een naar het gemeentehuis loopt, dan volgt nummer 2, nummer 3, nummer 4 et cetera.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): De heer Heijmans doelt op dat ene schaap over de dam?

De heer **Heijmans** (SP): Volgens mij is dit een heel logische verklaring voor het feit dat het college nu met dit voorbereidingsbesluit is gekomen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Ik begrijp dat er geanticipeerd wordt, maar je moet in dit geval wel goede redenen hebben om te anticiperen. Laten wij eerlijk zijn: een voorbereidingsbesluit is een behoorlijk zwaar middel. Ik wil daarop nog wat toelichting als dat mogelijk is. Als het alleen maar uit het oogpunt van anticiperen is, vind ik dat geen heel sterk argument.

Even kijken, voorzitter, want ik ben een beetje in de war gebracht door de vraag van de heer Heijmans.

Mijn volgende vraag betreft het extensiveringsgebied. Geldt dat nu ook voor de grondgebonden veehouderij? Ik geloof dat mevrouw Geeraedts die vraag ook heeft gesteld. Dat is ons niet duidelijk geworden uit het stuk (bladzijde 3/6).

Mevrouw Geeraedts sprak ook over de geurnormen 12% en 20% en over het criterium voor fijnstof. Misschien kan de gedeputeerde daarover nog iets zeggen? Is dat toetsbaar? Kunnen wij dat beoordelen en kunnen gemeenten dat? Want bij gemeenten komen de aanvragen het eerste binnen. Beschikken die over voldoende instrumentarium om dat soort toetsen uit te voeren?

Ik heb ook een principiële vraag. Bij de Ruwenbergconferentie is afgesproken dat het provinciebestuur zou werken met een soort cafetariamodel, waarin geshopt kon worden in maatregelen die zouden bijdragen aan een zorgvuldiger veehouderij. Deze criteria en de wijze waarop zij zijn ingebed in dit besluit bieden niet de mogelijkheid om dat systeem toe te passen, want men moet gewoon aan de hier genoemde criteria voldoen en cumulatief. Kan het college dit toelichten?

En moeten boeren sowieso al niet voldoen aan al de beschreven regels? Zij moeten immers de best practice nastreven! Wat kunnen zij nog doen om daarbovenuit te komen? Hoe toon je dat dan aan?

Het college is bezig met de ontwikkeling van de maatlat. Hoe schat het college het risico in dat de maatlat uiteindelijk anders wordt dan de maatregelen die in dit voorbereidingsbesluit zijn opgenomen? Kunnen boeren dan spreken van desinvestering? Zijn er dan schadeclaims mogelijk? Het college suggereert dat het voorbereidingsbesluit zelf in principe geen financiële consequenties heeft. Ik heb echter vrij recent ergens gelezen dat wij wel degelijk schadeplichtig kunnen zijn als er sprake is van aantoonbare schade. Misschien kan het college dit verduidelijken?

De gemeenten toetst en de provincie controleert of die toetsing goed is uitgevoerd. Kan het college iets zeggen over de doorlooptijden bij de aanvraag van zo'n vergunning?

Mevrouw **Slegers** (SP): Voorzitter! Het lijkt erop alsof wij dit keer wel de juiste timing hebben gevonden voor dit besluit, mits de maatlat nu snel in concept naar ons toekomt. Ik heb een beetje schrik om te bedenken wat er zou zijn gebeurd als wij dit een halfjaar eerder hadden gedaan. Laten wij niet aan dat scenario denken, maar misschien waren nu alsnog de sluisdeuren opengezet.

Namens de SP wil ook ik aan het college vragen of het ook geldt voor grondgebonden veehouderijen. En kunnen de normen voor het beter presteren dan wettelijk vereist gekwantificeerd worden? Ik ben de afgelopen zes jaar een halve jurist geweest maar niet helemaal, vandaar mijn vraag. Kan de gedeputeerde daarover iets zeggen.

Mevrouw Geeraedts stelde min of meer voor om de kool en de geit te gaan sparen. Ook daarover horen wij graag de gedeputeerde.

Er rest mij eigenlijk niets anders dan mij aan te sluiten bij de voorgaande sprekers en op te merken dat de SP eigenlijk heel erg blij is met dit besluit. Mijn fractie denkt dat dit heel hard nodig is om de Brabanders het vertrouwen terug te geven dat wij ook aspecten als volksgezondheid en leefomgeving nu echt serieus gaan nemen; dat wij een en ander in regelgeving gaan opnemen en daarvoor ook toetsingskaders zullen opstellen. Het is heel belangrijk om boeren die echt duurzaam willen gaan werken te helpen om draagvlak te krijgen voor die broodnodige activiteiten.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter! Met dit voorbereidingsbesluit beslissen wij vanavond over de daadwerkelijke start van de transitie naar een Zorgvuldige Veehouderij 2020. De PVV zet zich in voor volksgezondheid, leefbaarheid en dierenwelzijn. In maart was onze fractie derhalve al voorstander van een voorbereidingsbesluit. Om te voorkomen dat er in februari 2014 bij de vaststelling van de Verordening ruimte 2014 met de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij wederom versneld vergunningen worden aangevraagd op basis van de oude regels, ondersteunen wij de gedachte van dit besluit.

In aanvulling op de zojuist gestelde vragen, zou ik graag verduidelijking willen over een aantal criteria.

De heer **Heijmans** (SP): Mevrouw Kardol zegt dat de PVV in maart al voorstander was van het nemen van een voorbereidingsbesluit. Wat zou zij dan nu gedaan hebben, want dat voorbereidingsbesluit zou nu aflopen? Wat zou zij het komende halfjaar gedaan hebben?

Mevrouw **Kardol** (PVV): Het voorbereidingsbesluit is een halfjaar geldig. Dat zou betekenen dat wij dan de stappen hadden moeten nemen voor de Verordening ruimte en voor de BZV.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Mijn interruptie is gericht aan de heer Heijmans. Ik heb het hier op 22 maart drie keer geprobeerd uit te leggen, maar blijkbaar heeft hij het nog steeds niet begrepen. Wij gingen van het halfjaar dat het voorbereidingsbesluit zou gelden drie maanden gebruiken. Dat waren de drie maanden waar wij in de aanpassing van de Verordening ruimte een bouwstop gingen opnemen. Dan was die in werking getreden tot maart 2014, totdat de BZV er was. Wij hadden destijds gewoon dat voorbereidingsbesluit kunnen nemen. Om nu met praatjes te komen en te zeggen dat het nu was afgelopen, is feitelijk onjuist.

De heer **Heijmans** (SP): Dan had ik geconstateerd dat wij daarmee gedurende een heel lange tijd de door ons gewenste ontwikkeling onmogelijk hadden gemaakt.

De heer **P. Smeulders** (SP): Het is heel jammer dat de heer Heijmans destijds het voorbereidingsbesluit kennelijk niet gelezen heeft. In artikel 8 van dat besluit stond dat wij GS opdroegen om in die aanpassing van de Verordening ruimte maatregelen op te nemen die ervoor zorgden dat in de tussentijd de ondernemingen die wel aanpassingen pleegden in lijn met de BZV 2020 wel ruimte krijgen. Het was identiek aan wat wij nu doen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Met betrekking tot 2b willen we duidelijk stellen dat voor veehouderijen uitbreiding van bebouwing voor het houden van dieren alleen mogelijk is indien voldaan wordt aan de Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij of aan de tussentijdse oplossing. Derhalve zouden we graag zien dat punt b en c samengevoegd worden. Hiervoor dient de PVV een amendement in.

Over punt 7.c merk ik op dat de PVV voorstander is van een zorgvuldige maatschappelijke dialoog. Maar wat is zorgvuldig en op basis van wat en door wie wordt besloten dat de dialoog zorgvuldig is?

Dan kom bij 7.f. Waar zijn de criteria van 30 microgram per kub voor fijnstofconcentratie op gebaseerd? Andere woordvoerders hebben hierover ook al gesproken.

Over 8.b. merk ik op dat de PVV emissie van geur als een verplichting wil opnemen. Daarnaast hecht de PVV hecht veel belang aan dierenwelzijn. We zouden dan ook graag zien dat het een keuzeoptie wordt tussen biodiversiteit en dierenwelzijn, maar dat dierenwelzijn een verplichting wordt. Wij horen graag van de gedeputeerde waarom maatregelen op het vlak van dierenwelzijn niet dwingend worden voorgesteld, terwijl dit punt wel als een van de speerpunten in de BZV is opgenomen.

Om te voorkomen dat grote bedrijven gemakkelijk een boete kunnen afkopen, zien we graag dat er een proportionele boete wordt ingevoerd afhankelijk van de grootte van de bedrijfsinvestering. Wij willen graag dat dit wordt toegevoegd aan punt 8.e.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Kardol wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, ter bespreking van het Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij, besluiten:

- *in het ontwerpbesluit 67/13B artikel 2b als volgt te formuleren:*
"2. b. Bij veehouderijen uitbreiding van bebouwing voor het houden van dieren alleen mogelijk is indien wordt aangetoond dat hiermee een bijdrage wordt geleverd aan de transitie naar een zorgvuldige veehouderij, beoordeeld naar een in dit kader te ontwikkelen Brabantse Zorgvuldigheidsscore Veehouderij.",
- *artikel 2.c. te schrappen."*

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A8.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Wij vinden dit een uitstekend initiatief en een uitstekend besluit en willen het college daarmee complimenteren. Tegelijkertijd zeggen wij: "beter iets dan niets. Wij willen die richting ook op, maar het is niet de BZV of de maatlat. Daarin staan wat ons betreft meer dingen.

Wij hebben een paar vragen. Er is al gevraagd of deze zes maanden genoeg zijn. Daarbij werd gesuggereerd dat de periode verlengd zou kunnen worden, afgezien van de vraag of dat wel zou moeten. Zijn zes maanden genoeg om de BZV vastgesteld te krijgen?

Een punt dat mevrouw Geeraedts ook al heeft aangeroerd, heeft te maken met de leemte die er nu zit in de ter inzage liggende Verordening ruimte. Dekt de besluit de leemte die nu in die verordening zit? En hoe juridisch hard is dit document?

Ik heb nog een paar specifieke vragen en kom dan allereerst bij artikel nr. 4. Wat bedoelt het college daar met "uitbreiding van bebouwing"?

Punt 7.c. gaat over het voeren van een zorgvuldige dialoog. Wat stelt het college zich hierbij precies voor? De manier waarop dit nu is geformuleerd, is wat vaag? Hoe ziet die dialoog eruit? Mevrouw Kardol heeft er ook al naar gevraagd.

Ik heb evenals mevrouw Kardol een vraag over punt 7.e. Waar komen de percentages 12 en 20 vandaan?

In 7.f. wordt gesproken over 30 microgram per m³. Waar komt die norm vandaan en is dat een verbetering van de huidige norm.

Tot slot punt 8.b. Wij willen hier graag aandacht vragen voor de volksgezondheid. U weet dat dit voor ons een heel belangrijk punt is. Wordt de GGD hierbij betrokken, dan wel zouden wij met elkaar kunnen afspreken dat de GGD in deze periode bij dit punt betrokken wordt?

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! Onze fractie is blij verrast over dit voorbereidingsbesluit. Wij zien dat er veel werk is verricht door ambtenaren, waaronder Esther Vos, en dat waarderen wij zeer. Zij heeft deze week hard moeten werken om alles voor elkaar te krijgen. Wij hebben haar in de schorsing enkele technische vragen gesteld, o.a. over aspecten waar andere fracties zojuist al vragen hebben gesteld. Die zijn naar onze tevredenheid beantwoord. Het heeft voor ons veel opgehelderd, dus wij hebben eigenlijk niet meer zo veel te vragen.

Wij willen ons nog even aansluiten bij de interessante vraag van mevrouw Geeraedts over de schapen- en geitenhouderij. Wij zijn zeer benieuwd naar het antwoord van de gedeputeerde hierop.

Tot zover mijn bijdrage, voorzitter, de rest is allemaal al gezegd.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voorzitter! Beter laat dan nooit, dat is wat ik het allerliefst wil zeggen. GroenLinks is natuurlijk hartstikke blij met dit initiatief van GS. Wij hadden het niet verwacht en ik heb er toch een beetje dubbelgevoel bij. Het is heel goed dat GS tot inkeer zijn gekomen, maar het is heel erg jammer dat wij dit besluit niet een halfjaar geleden genomen hebben. Nu hebben toch nog ruim honderd bedrijven aanvragen kunnen indienen onder het oude regime. Dat is wel een beetje jammer, maar goed!

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Mijnheer Smeulders, u kunt nu wel blijven volhouden dat wij dit een halfjaar geleden hadden moeten doen, maar wat was daar dan de reden voor? Wat is de reden dat GS nu met het voorbereidingsbesluit aankomen? Ik zal u het antwoord meteen geven. De enige reden is dat er een ontwerpverordening ter inzage ligt met verzwaarde criteria en dat er een concept-BZV is. Die is uitgezet bij verschillende gemeenten en instanties om de criteria af te tasten. Dat is de reden. Een halfjaar geleden hadden wij dat niet. Wat was toen volgens u de noodzaak voor een voorbereidingsbesluit?

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): De reden is vandaag de dag identiek aan de reden een halfjaar geleden. GS geven in het stuk dat wij zojuist hebben ontvangen drie argumenten. Ik ben het met alle drie eens. Ik heb deze een halfjaar geleden ook gebruikt. Het eerste argument is en ik citeer: "dit voorkomt dat ondernemers nog 'snel' op grond van de oude regels uitbreiden." Dat was ook precies mijn belangrijkste argument een halfjaar geleden. Wij hebben een halfjaar geleden namelijk wel afgesproken dat wij met strengere eisen zouden komen en met een BZV. Als je wilt uitbreiden en je weet dat er strengere eisen komen, zou je wel heel erg dom zijn als je dat dan niet zou doen voordat die er zijn. Dat is gewoon boerenverstand. Men wist dat dit ging gebeuren.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): De heer Heijmans heeft zojuist nogmaals uitgelegd dat een voorbereidingsbesluit maar een halfjaar geldt en dat wij in dat halfjaar nooit die ontwerpverordening klaar hadden gehad. Iemand met een beetje boerenverstand, iemand die een beetje slim is, wist dat ook. Die zou ook hebben kunnen bedenken dat er geen enkele reden was om nu bang te zijn voor een verzwaring van de maatregelen en gewoon een bijdrage hebben kunnen indienen. Dat is kennelijk toch niet gebeurd.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Ik leg het nu voor de vijfde keer uit. Ik heb het zelf niet bedacht maar mevrouw Vos. Wij hebben destijds voorgesteld een voorbereidingsbesluit te nemen. In dat besluit stond dat wij de Verordening ruimte versneld gingen aanpassen. Binnen drie maanden zou heel dat proces doorlopen zijn. Van de zes maanden waarvoor het voorbereidingsbesluit gold, zouden wij maar drie maanden gebruiken. Dan zou er een bouwstop opgenomen zijn in de verordening. Die verordening is gewoon altijd geldig, dus ook tot maart 2014 als wij de zorgvuldigheidsscore hebben.

Ik geef nog even een antwoord op de vraag van de heer Heijmans. In punt 8 van ons voorstel stond: "Gedeputeerde Staten opdracht te geven om in de voor te bereiden

wijziging van de Verordening ruimte 2012 zorgvuldige veehouderij bepalingen op te nemen die het mogelijk maken medewerking te verlenen aan initiatieven die bijdragen aan de transitie naar een zorgvuldige veehouderij 2020."

Wij vonden het destijds ook ongewenst als met die bouwstop gewenste ontwikkelingen zouden worden stilgelegd. Dat is wat GS nu doen en daarom hadden wij dit ook opgenomen.

De **voorzitter**: Vervolgt u uw betoog.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Straks hebben wij na heel veel overleg een maatlat maar dan hebben wij er niet meer aan want dan zijn alle vergunningaanvragen ingediend. Het is jammer dat er nu nog honderd onder het oude regime zijn ingediend. Ik ben ontzettend blij dat wij vandaag dit verstandige besluit gaan nemen. Ik denk dat dit voor Brabant heel belangrijk is.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Als je de beraadslagingen hoort, moet ik zeggen dat ik toch bewondering heb voor de gedeputeerde dat hij dit stuk heeft ingediend. De tegenstand is groot. Iedereen heeft ontzettend veel moeite met alles en er dan toch tegenin gaan! Het is een grote stap als je ziet welke krachten er spelen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Dank u wel dat u ons uitgebreid de tijd heeft gegeven om het stuk te bestuderen. Het lijkt heel simpel maar het is vrij ingewikkeld. Wij willen graag complimenten uitdelen aan de gedeputeerde. Het is vrij overzichtelijk wat de koers wordt bij de BZV en bij dit voorbereidingsbesluit.

Er zijn al vragen gesteld die ook bij onze fractie leven. Ik zal die niet herhalen. De PVV heeft aangegeven dat er meer aandacht moet zijn voor het dierenwelzijn. Wij delen dat standpunt. Mevrouw Kardol refereerde aan artikel 8.a. Wij hebben daarvoor een amendement en dat willen wij graag indienen. Ik zie mevrouw Kardol verheugd kijken.

In de toelichting op artikel 8.e. staat dat een privaatrechtelijke overeenkomst natuurlijk niet zo maar binnen korte tijd tot een einde kan komen. Wij hebben gemeend een artikel 8.f. erbij te moeten maken. Daarin staat dat de in 8.e. genoemde overeenkomst geldt voor onbepaalde tijd. De uitbreiding die wordt gewenst, is ook voor onbepaalde tijd. Ik begrijp dat je over allerlei boetes kunt praten, maar het is veiliger om die overeenkomst voor onbepaalde tijd af te sluiten. Dat wil niet zeggen dat je geen nieuw contract voor nog betere omstandigheden kunt afsluiten, maar wij hebben gemeend dat zo te moeten verwoorden in ons tweede amendement.

De **voorzitter**: Door het lid Van der Wel worden de volgende amendementen voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend Statenvoorstel 67/13 Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij, besluiten:

- *in artikel 8.a. "volksgezondheid en/of dierenwelzijn" te wijzigen in: "volksgezondheid en dierenwelzijn";*

- *in artikel 8.b.II "biodiversiteit of dierenwelzijn" te wijzigen in: "biodiversiteit en dierenwelzijn".*

Toelichting:

Bij zorgvuldige veehouderij dierenwelzijn in elk geval deel moet uitmaken van een zorgvuldige veehouderij.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend Statenvoorstel 67/13 Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij, besluiten:

toe te voegen:

artikel 8.f.: De in 8.e. genoemde overeenkomst geldt voor onbepaalde tijd."

Toelichting:

De opzet zoals genoemd in artikel 8 moet niet alleen binnen 2 jaar gerealiseerd worden, maar ook gedurende langere tijd in stand blijven.

Deze amendement maken onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgen nr. A9 en nr. A10.

De heer **Kap** (OSN): Voorzitter! Mevrouw Geeraedts heeft het ook al gezegd, maar ik wil er ook even op ingaan. Het is heel goed dat dit voorbereidingsbesluit nu voorligt. Dat is in het belang van Brabant. Ik vind het ontzettend jammer dat de Verordening ruimte niet inhoudelijk is besproken maar alleen vrijgegeven voor inspraak. Ik vind dat een gemiste kans, omdat over die ontheffing een en ander in dit stuk terugkomt. Verschillende fracties hebben al gezegd dat daarbij best wat kanttekeningen te plaatsen zijn. Als straks de Verordening ruimte er anders gaat uitzien, wat zal dat betekenen voor de schadeplichtigheid als daarin een zwaarder of juist lichter regime wordt opgenomen?

Met betrekking tot de geiten en de schapen merk ik op dat wij als ik het goed begrijp nu een voorbereidingsbesluit stapelen op een voorbereidingsbesluit. Kan dat en is dat inderdaad zo bedoeld?

Een groot aantal zaken zijn al genoemd. Ik heb nog een vraag over de ontheffingen in 9.5 en 9.6. Die worden hier expliciet genoemd. Ik vroeg mij af, of er nog andere vrijstellingen dan wel ontheffingen zijn waarin het uitbreiden van stallen een rol speelt. Misschien bij de grondgebonden veehouderij? Ik weet het niet.

Ik heb vragen gesteld over vier specifieke locaties voor bedrijven, waarvan er drie planologisch verankerd waren maar de vierde nog niet. Ik weet niet meer welke gemeente dat was. Ik vroeg mij af of dat specifieke geval ook niet in de uitzonderingen genoemd moet worden.

De **voorzitter**: Daarmee komen wij aan het einde van de eerste termijn van de zijde van uw Staten. Er zijn drie amendementen ingediend. Een daarvan is al gekopieerd en rondgedeeld. De andere twee laten nog op zich wachten. Ik zou wat versnelling in de kopieermachine willen bevorderen. De gedeputeerde moet die amendementen hebben voordat hij zijn beantwoording kan beginnen.

Wij schorsen even tien minuten omdat de gedeputeerde zich wil voorbereiden. Misschien wordt het iets langer, maar u hoort de bel wel.

De vergadering wordt van 21.20 uur tot 21.30 uur geschorst

De **voorzitter**: Mag ik u verzoeken uw plaatsen in te nemen? Gedeputeerde De Boer heeft het woord.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter! Staat u mij toe te beginnen met een aantal algemene opmerkingen. Ik neem heel graag het Ruwenbergberaad van dit voorjaar in gedachten. Er was sprake van een continuüm van heel erg streng tot helemaal vrij. Ik ben tot op de dag van vandaag in gesprek met deelnemers aan dat beraad.

Er zijn mensen die mij al heel lang hebben gevraagd wanneer er iets gebeurt. Wanneer komen jullie na het produceren van veel papier tot een aantal inhoudelijke zaken? In dat voortdurende spanningsveld opereert u als Staten en wij als college. Met het koersdocument Stad en Platteland dat wij al in 2011 hebben vastgesteld, de Agenda van Brabant en alles wat daarachteraan gekomen is, willen wij uiteindelijk komen tot die duurzame landbouw in brede zin. Nogmaals, er ligt een duidelijke bedoeling achter dit stuk, namelijk om die start naar een duurzame veehouderij ook fysiek te maken, de koplopers te belonen, stilzitters te voorkomen en mensen die op dit moment niet willen bewegen, ertoe te bewegen in dat proces mee te gaan. Naar onze stellige overtuiging zijn daarbij zowel de ondernemers als de samenleving gebaat; althans dat hopen wij. Wij zetten steeds kleine stappen. Een grote schakelaar omdraaien is utopisch. De wereld verandert niet van de een op de andere dag. Het zijn kleine stappen. De samenleving is dynamisch en dat geldt ook voor de ontwikkelingen, dus wij zullen met elkaar dat debat hier in de Staten en met de samenleving moeten blijven voeren. Ik wil beide nuances benoemen: enerzijds tevredenheid en anderzijds ongerustheid en die beide een plek geven in dit proces.

Geloof ik u, ik heb lang nagedacht over de vraag hoe ik met dit proces moest omgaan, eigenlijk al vanaf het moment dat wij in maart met elkaar over de verordening spraken. Wij hebben onze verantwoordelijkheid genomen en vanavond dit stuk aan u voorgelegd. Verschillende Statenleden hebben vragen gesteld enerzijds om een en ander verduidelijkt te krijgen en anderzijds om de risico's te benoemen die er zouden kunnen zijn.

Mevrouw Geeraedts merkte op dat in punt 7 en punt 8 van het voorbereidingsbesluit een aantal onderwerpen staat dat nog niet is behandeld. Zij zijn wel in de commissie aan de orde geweest om die vrij te geven voor inspraak. De BZV is nog niet klaar. Ik spreek bewust niet van "niet op tijd klaar". Nee die is nog niet klaar. Ik kom daarop nog terug.

Als de Staten vanavond akkoord gaan, hebben wij veel meer dan nu het geval is. Wij kunnen goedwillende ondernemers belonen en proberen stilzitters te voorkomen. Het voorbereidingsbesluit is een heel gerichte maatregel in een periode van de ontwikkeling van de BZV en ook het gesprek te benoemen dat ik aan de partijen in de samenleving heb toegezegd over een aantal zaken in de Verordening ruimte. Conform de afspraak leggen wij die in februari aan de Staten ter vaststelling voor. Komen wij dan in tijdnood? Nee, wij hebben dit voor februari geprogrammeerd en alles in dit huis is erop gericht om dat te realiseren. Dat geldt zowel voor de inspraakperiode als voor de verwerking van een en ander als voor de gesprekken die wij voeren. Ik heb theoretisch tot maart de tijd om dat met u af te hechten. Mijn doel is om dit in februari met u ten finale te kunnen

bespreken. In die periode van nu tot februari zijn wij dan bezig om de nodige stappen te kunnen zetten. De ondernemers die dan eigenlijk pas zouden weten waaraan zij toe zijn, willen wij nu al de kans geven, mits: zie artikel 7, zie artikel 8. Op de daaraan vastgekoppelde vraag van mevrouw Geeraedts en anderen over de schapen en geiten wil ik straks even terugkomen voordat ik de amendementen ga behandelen.

Mevrouw Kerkhof vroeg wat voor het college precies de aanleiding was geweest om deze stap op dit moment te zetten, terwijl de grafieken geen bijzondere dingen laten zien behalve die ene piek. Mevrouw Kerkhof ik heb daarop drie antwoorden. Anderhalve week geleden hebben wij met elkaar in commissieverband de Verordening ruimte en de structuurvisie ruimtelijke ordening besproken. Beide stukken zijn vrijgegeven. Een week later zijn zij gepubliceerd. Ik ben afgegaan op de telefoontjes die anderen en ik hebben gekregen. De BZV die wij met partijen hebben ontwikkeld, wordt volgende week met honderd bedrijven getoetst. De BZV heeft dan weliswaar nog geen status maar gaat wel naar buiten. Op dat moment wordt terecht zichtbaar welke bedoelingen het college hiermee heeft. Uiteindelijk stellen de Staten de BZV vast, maar de bedrijven krijgen wel een beeld van waar wij naar toe willen werken, namelijk ondernemers in dit proces te brengen. Wij hebben al telefoontjes gehad van adviesbureaus en van juristen...

Mevrouw **Kardol** (PVV): De gedeputeerde zei dat de BZV volgende week naar een aantal gemeenten gaat. Daarover zijn wij inderdaad geïnformeerd. Wij zouden het wel waarderen als wij de concept-BZV kunnen inzien voordat zij naar de gemeenten gaat, of althans aan ons beschikbaar wordt gesteld.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Mevrouw Kardol, ik heb net proberen uit te leggen dat het geen concept is. Het is een toetsversie die wij hier in huis met expertise van buiten hebben ontwikkeld. Het is nog geen concept. Het is een oefenversie om te kijken of de BZV uiteindelijk op die manier gevalideerd kan worden. Natuurlijk laten wij die aan u zien. Waarom zouden wij die geheim houden? U krijgt die versie. Wij gaan met 100 bedrijven uit verschillende gemeenten kijken of wij de BZV kunnen valideren. Die bedrijven worden bijna aselectief gekozen maar zij zijn wel representatief voor onze provincie. Na die validatie willen wij daarover met de Staten en met de partners in het veld discussiëren.

Tegen mevrouw Kerkhof merk ik nog op dat de aanleiding ook geweest is dat partners van de Ruwenbergconferentie ons en ook u als Statenleden met zeer grote regelmaat vragen hoe het ermee staat. Het zijn niet alleen burgers in de Peel die dat vragen, het zijn ook ondernemers, onze terreinbeheerders, de groene partijen, de GGD, de Provinciale Gezondheidsraad et cetera.

Op de vraag of de veehouderij in het extensiveringsgebied buiten dit systeem valt, is het antwoord "ja". Dat is jammer, maar wij hebben hiervoor gekozen omdat dit voorbereidingsbesluit maar voor een beperkte periode geldt. Over de grootvee-eenheden (GVE's) is zeer veel discussie. Er is geen eenduidig antwoord op de vraag of je op deze manier de periode kunt overbruggen, bovendien zouden wij het hiermee technisch zeer ingewikkeld maken met uitzondering op uitzondering, waardoor dit uiteindelijk een onwerkbaar instrument kan zijn om de periode tot februari 2014 te overbruggen.

Er is gevraagd of de cijfers die in de verschillende onderdelen zijn genoemd, toetsbaar zijn. Ja, dat is inderdaad het geval. De percentage van 12 en 20 die bij 7.e zijn genoemd, zijn gangbare normen. Die normen zijn onderbouwd in de plan-MER op gebiedsniveau.

Wij hebben immers met elkaar proberen af te spreken dat het niet alleen gaat om de individuele bedrijven, maar ook om de cumulatieve effecten op gebiedsniveau. In 2008 is de Wet geurhinder veehouderij aangenomen en wij hebben de gemeenten toentertijd gevraagd daarvoor de normen vast te stellen. Aan aantal gemeenten heeft dat gedaan en een aantal gemeenten niet. Met deze systematiek zijn alle gemeenten gelijk, met normen die getoetst zijn en daarmee in juridische zin ook haalbaar zijn. De dertig gram per m³ bij 7.f. is inderdaad iets strenger dan de wettelijke norm. Dit geeft in ieder geval aan dat wij het onderwerp fijnstof uitermate belangrijk vinden en dat dit alles te maken heeft met gezondheidsaspecten.

De heer **Verhees** (VVD): Voorzitter! Iedere gemeente heeft een geurverordening vastgesteld. Sommige gemeenten hebben gekozen voor de wettelijke norm en andere niet. Die keuze is aan de gemeenten zelf. Er zijn gemeenten met strengere normen als hier in dit voorbereidingsbesluit staan en er zijn gemeenten die een soepeler norm hanteren omdat zij dan een uitbreidingswijkje kunnen realiseren. Komen die in het gedrang en moeten zij nu acuut gaan stoppen met de uitbreidingswijk?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb twee antwoorden op de terechte vraag van de heer Verhees. Gemeenten komen niet in moeilijkheden met nieuwbouwwijkjes, want wij werken slechts vijf maanden met dit principe van het voorbereidingsbesluit. De hier gehanteerde norm is onderbouwd en juridisch houdbaar. Gemeenten mogen daaronder gaan zitten. Wij hebben bewust die gangbare norm gekozen en geen strengere norm om te voorkomen dat je daarmee de goedwillende ondernemer voor een korte periode op slot zou zetten. Je moet hier enige flexibiliteit behouden. Wij hebben hier voor deze systematiek gekozen om het zo eenvoudig mogelijk te houden voor een relatief korte periode.

De heer **Verhees** (VVD): Het is integraal overgenomen en dat kon waarschijnlijk ook niet anders. In de commissie hebben wij op enkele punten onze bedenkingen geuit, maar dat komt later wel aan de orde. In de commissie hebben wij een overgangsregeling besproken die er heel solide en reëel uitzag, maar die is niet overgenomen. Daarin stond dat bouwvergunningen aangevraagd voor 1 maart nog volgens het oude stramien konden worden afgehandeld. Daarvoor was een belangrijke reden, want sommige aanvragen dateren al van zes jaar geleden. Die zijn al voor 22 maart opgestart, de betreffende mensen hebben bij de reconstructie bedacht dat zij op de verkeerde plek zaten, zij zijn hun stallen gaan slopen en hebben zich aangemeld voor een beëindigings- of verplaatsingsregeling. Uiteindelijk liepen die bedrijven vast op 22 maart. Intussen zijn er nog een paar regelingen gekomen. Deze mensen zijn al zeven jaar bezig en hebben het nog niet kunnen realiseren. Zij hebben de MER doorlopen, een vergunning gekregen, maar nu moeten zij hun plannen in de prullenbak gooien. Is daarover nagedacht?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter! Ik praat in het algemeen als ik zeg dat ik niet geloof dat ondernemers hun plannen in de prullenbak moeten gooien. Ik heb ondertussen wel gesproken met een aantal vertegenwoordigers van het bestuur van de ZLTO. Zij hebben mij laten zien dat een aantal ondernemers al een aantal jaren bezig is om in dit proces iets te doen. Zij moeten nu ervoor kiezen om in deze nieuwe systematiek mee te

gaan en proberen die ruimte te zoeken. Ik ben blij dat ik dit kan voorleggen omdat ik met een verklaring van geen bedenkingen van de provincie samen met de gemeenten die beweging met die ondernemers kan maken. Die ondernemers zouden wij nog graag willen belonen. Het bestuur heeft al een aantal knelpunten benoemd. Dat is het principe dat erachter zit. Ik ben er vanavond mee begonnen, ik zal er vanavond waarschijnlijk ook mee eindigen en het thuis in bed nog een keer herhalen. Ondernemers die al jaren de intentie hebben om duurzaam te gaan werken en die al jaren bezig is omdat te realiseren, moeten wij proberen te helpen. Dan moeten wij echter wel met elkaar afspreken dat het gaat om de duurzaamheid. Dat hebben wij benoemd in de Ruwenbergconferentie.

De heer **Van Vught** (CDA): Voorzitter! Ik heb een vraag over de positie van de melkveehouderij in de extensiveringsgebieden. Als wij het goed begrijpen wordt die totaal op slot gezet voor een periode van een halfjaar. De extensiveringsgebieden hebben rood rond de kernen en groen rond natuurgebieden. Het gaat daar meestal om kleinere bedrijven die wij graag willen houden. Het is wel verschrikkelijk zwaar als die totaal op slot gezet worden zonder dat GS daarvoor een ontheffingsmogelijkheid hebben. Kan de gedeputeerde aangeven of wij dat goed begrijpen?

Mijn tweede vraag gaat over de 12%, de 20% en de dertig eenheden per m³ als het over fijnstof gaat. Kan de gedeputeerde uitleggen of de boeren dat ook kunnen. Dat is heel wezenlijk. Wij moeten dat aan onze achterban kunnen verkopen. Uiteindelijk moeten die mensen het doen. Wij willen mensen geen worst voorhouden. Zijn deze normen in de praktijk haalbaar voor degenen die echt op een duurzame manier met hun bedrijf verder willen en die echt voorstander zijn van de transitie? Om die mensen gaat het. Het kan niet zo zijn dat die goedwillende boeren hier tegen een muur oplopen omdat die normen onhaalbaar zijn. Daar willen wij een antwoord op.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Op basis van wat wij op dit moment aan expertise in huis hebben en aan externe deskundigheid hebben binnengehaald, is het antwoord "ja". Dat zou gewoon moeten kunnen zonder dat daarmee een agrarische onderneming als het ware op slot wordt gezet. Nogmaals, het zijn gangbare normen die allemaal in een plan-MER zijn benoemd. Een aantal gemeenten heeft diezelfde normen vastgesteld of zelfs nog iets strengere normen. Ook daar zijn mensen gewoon aan het ondernemen. Nu dient zich de gelegenheid aan om deze normen die met een juridische toets te onderbouwen zijn en ook haalbaar zijn in de agrarische sector toe te passen tijdens deze periode van het voorbereidingsbesluit.

De heer Van Vught heeft mijn opmerking over de veehouderij in de extensiveringsgebieden goed begrepen. Ik deel zijn mening dat het wel jammer is voor een aantal ondernemers, maar het gaat slechts om een periode van vijf maanden. Als wij deze ondernemers nu willen bedienen, leidt dat tot een zeer lastige discussie die ik juridisch niet houdbaar acht. Dat gaat over de GVE's waar de marges heel breed zijn en waar sprake is van uitzonderingsgevallen. Dan zou ik uitzondering op uitzondering moeten maken. Ik wil hier echter een instrument hebben dat werkbaar en hanteerbaar is met name voor de gemeenten.

De heer **Van Vught** (CDA): Misschien is het goed als ik even een voorbeeld geef. Het is allemaal niet zo ingewikkeld. Als een boer 60 koeien heeft en 40 jongvee heeft hij globaal 80 GVE's. Als je naar de verordening kijkt, heeft hij al meer dan 30 ha grond nodig wil hij überhaupt nog kunnen uitbreiden. Dat is best heel veel grond, maar anders kan dat allemaal niet. Maken wij het de goede boeren in die gebieden met alles wat wij er nu bovenop leggen niet onmogelijk om op een normale manier door te boeren? Alleen heel kleinschalige bedrijfjes kunnen nog net, maar gewone gezinsbedrijven worden onmogelijk gemaakt. Ik vind dat veel te ver gaan.

De heer **De Boer** (GS;VVD): U heeft uw punt terecht gemaakt bij de commissievergadering, mijnheer Van Vught. U heeft gezegd dat u het wel wilde vrijgeven voor inspraak maar dat u nog discussie wilde voeren over een aantal punten. Dit was een van uw hartstochtelijke pleidooien, ook in de vergadering van de themacommissie voor Transitie Stad en Platteland (TSP). Ik heb dat pleidooi gehoord. Maar juist de argumenten die de heer Van Vught nu op tafel legt en de onredelijkheid die in bepaalde gevallen zou kunnen ontstaan, is voor mij de reden dat ik vraag om ons de gelegenheid te geven om ambtelijk en bestuurlijk die discussie met het veld te voeren, om in de verordening die wij in februari gaan vaststellen een bediscussieerde en beargumenteerde normering te kunnen zetten. Dit overgangsmodel zit daartussen. Dat perspectief na februari is voor het CDA een heel zwaar punt, aldus de heer Van Vught. Het is terecht dat hij dit punt wederom noemt. Het zit goed tussen mijn oren. Dat gesprek moeten wij voeren, maar ik kan dit in dit voorbereidingsbesluit niet zodanig hechten dat het ook juridisch houdbaar is. Dat was o.a. een vraag van mevrouw Geeraedts.

Er is gevraagd of dit een cafetariamodel zou kunnen zijn zoals dat ooit is afgesproken. In artikel 8.b.I is een cafetariamodel met vier smaken en bij 8.b.II een cafetariamodel met twee smaken. Ik kom straks nog op de volgorde waarover is gesproken door de Partij voor de Dieren.

Er is ook gevraagd of er sprake kan zijn van schadeplichtigheid. Naar ik heb onderzocht, is dat niet het geval. Immers, er wordt op weg naar de Verordening ruimte nu dat voorbereidingsbesluit genomen. In de tijd daarnaar toe kun je in zo'n voorbereidingsbesluit oefenen op weg naar een definitieve vorm. Je mag nu zaken wegzetten die dan pas definitief worden of wellicht anders kunnen zijn. Dat kan nooit leiden tot schadeplichtigheid.

De doorlooptijd van de vergunningaanvraag hangt o.a. af van de snelheid van de gemeenten. De wetgever zet daar zes maanden voor. Ik spreek hier met u af binnen zes weken.

De SP heeft gesproken over de normen voor beter presteren. Beter dan wettelijk nodig is, hoe doe je dat? In de toelichting spreken wij over een betekenisvolle stap. Wij hebben geprobeerd die te verankeren. De gemeenten en de omgeving moeten daarmee samen aan de slag. Wij overleggen met de gemeenten. Dat begint al volgende week dinsdagavond als ik hier alle wethouders ontvang om daarover nog eens door te praten. In de toelichting staat de betekenisvolle stap gedefinieerd.

Mevrouw Kardol van de fractie van de PVV heeft een aantal vragen gesteld en daarover een amendement ingediend. Ik kom daarop terug bij de behandeling van de amendementen.

De heer Leenders van de fractie van de PvdA zei: beter iets dan niets en dat de richting is bepaald. Met die woorden beschrijft hij precies wat ik aan het begin van mijn termijn heb gezegd. De periode van zes maanden is genoeg, ook voor de ontwikkeling van de BZV. Ik heb al gezegd dat volgende week de toetsversie eruit gaat en dat wij gaan valideren. Dat is juridisch hard. De consequenties zijn doordacht zodat wij in het voorbereidingsbesluit stappen hebben kunnen zetten die ook juridisch hard zijn in de Verordening ruimte. De zaken die hier staan, zijn getoetst en bekeken aan de hand van jurisprudentie in het verleden, dan wel wat wij kunnen veronderstellen op basis van uitspraken van de rechtbank.

Uitbreiding van bebouwing is uitbreiding van bebouwing, mijnheer Leenders, tenminste als het voor vee is. Alle andere bebouwingsmogelijkheden in het buitengebied worden niet geraakt door dit voorbereidingsbesluit.

Wat en hoe is de dialoog? Die staat in de toelichting bij de Verordening ruime 2014 waarover de TSP onlangs heeft gesproken en die zij heeft vrijgegeven. In die toelichting zeggen wij nadrukkelijk dat rekening moet worden gehouden met de wensen van de ondernemer en de directe omgeving. De belangen moeten gekend en herkend worden. De gemeente moet uiteindelijk beoordelen of de dialoog voldoende diepgang heeft gehad. Het kan echter nooit zo zijn dat het resultaat van de dialoog moet zijn dat de laatste bezwaarmaker geen bezwaar meer heeft. Dat is een utopie. Wij leven in een democratisch land. Een dialoog houdt meer in. U kent mijn voorbeeld en mijn liefde voor Socrates.

Ik heb proberen uit te leggen waar de cijfers vandaan komen. De GGD wordt inderdaad betrokken bij het punt van artikel 8.b. Dat gebeurt sowieso via de gemeente. De GGD heeft op dit moment een aantal producten in concept waaraan zij kan toetsen.

De Partij van de Dieren heeft twee amendementen ingediend die ik zo zal bespreken. De heer Kap heeft dezelfde vraag gesteld als mevrouw Geeraedts. Ik heb geprobeerd die vraag te beantwoorden.

Uit de concept-Verordening ruimte 2014 is de gemeente waarover de heer Kap sprak als specifiek gehaald om de doodeenvoudige reden dat daar twee jaar niets gebeurd is. Twee jaar heeft men daarop geen actie ondernomen. Als gemeenten twee jaar stilzitten, vind ik niet dat ik dat soort zaken moet honoreren.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Kan de gedeputeerde mijn vraag over de verwachte doorlooptijd van de toetsing bij de provincie en de gemeente beantwoorden voordat hij begint met zijn reactie op de amendementen. Als er een omgevingsvergunning wordt aangevraagd, hoe lang duurt het dan voordat een ondernemer weet waaraan hij toe is.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb dat antwoord wel gegeven, maar ik herhaal dat graag. Ik heb gezegd dat het in eerste instantie afhangt van het tempo dat een gemeente maakt. De wetgever geeft daar zes maanden voor. Ik heb net afgesproken dat de doorlooptijd hier maximaal zes weken mag zijn.

De geiten. In het voorjaar is er in de verordening een bouwstop afgekondigd. Nu is de vraag of in dit voorbereidingsbesluit die bouwstop kan worden opgeheven. Het antwoord is dat dit juridisch onmogelijk is. Mevrouw Geeraedts merkte op dat wij iets zouden kunnen bedenken om ervoor te zorgen dat geitenhouderijen nadat zij zo lang gestopt zijn, in beweging kunnen komen, met name wat de duurzaamheid betreft. Dat kan inderdaad.

Zij heeft daarvoor de route ook uitgestippeld. Het college is daarvoor verantwoordelijk, het kan dat besluit nemen. In wezen is dat maar een regeltje. Dat moet daarna in de Staten worden bekrachtigd. Dat besluit zou dan als volgt luiden: De Staten zouden moeten besluiten om op die en die datum -- ik kom zo op de datum -- artikel 9.6. afwijkende regels voor geiten- en schapenhouderijen, in te trekken. Het is een regel, meer niet. Die haal je dan uit die verordening van maart. Dat zou het college dinsdag kunnen besluiten. Ik hoor wel graag of de Staten vinden dat wij dat moeten doen. Het kan. De reden is ook bekend. Dit moet vier weken ter inzage liggen. Dat is wettelijk bepaald, daar kunnen wij niks aan doen. Op de allersnelste manier zouden de Staten tijdens hun vergadering van 1 november dat besluit kunnen nemen. Op dat moment vallen de geiten- en schapenhouderijen onder het regime van dit voorbereidingsbesluit en kunnen wij dienovereenkomstig handelen. Er komt dus een wettelijke inspraakperiode en daarna moeten de inspraakreacties worden verwerkt. Heel kort voor de vergadering van 1 november krijgen de Staten de stukken in huis, dus niet volgens de systematiek die zij met ons hebben afgesproken. Als de Staten die bedrijvigheid willen laten toetsen aan dit voorbereidingsbesluit dan is dat de route. Ik zal daarvoor de routesystematiek niet schaden, maar dat hoop ik dan straks onder de borrel met de Staten te regelen. Als de Staten het college vragen dit besluit dinsdag aanstaande te nemen, is dat de marsroute en dan ben ik dus in wezen te laat met het aanleveren van de stukken.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Dat is dan de formele kant. Met de testcase wordt samen met 100 veehouders gekeken hoe de BZV werkt. Ik kan mij voorstellen dat bij de geitenhouderijen de volksgezondheid heel erg naar voren geschoven wordt. Is de test ook klaar voor dit aspect?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb op dit moment nog geen beeld van welke bedrijven daarbij zitten. De heer Van der Wel weet dat wij bij volksgezondheid het voorzorgsprincipe zeer nadrukkelijk hanteren. Ondertussen zijn alle bedrijven ingeënt. Dat is het probate middel om de gevreesde Q-koorts te voorkomen waar Brabant zo door is geteisterd. Gezondheid zit in ons proefmodel.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Ik wil graag een toelichtende vraag stellen. De vraag van deze Staten om de bouwstop op te heffen, moet dat een formele vraag zijn door middel van een motie of een besluit, of kan dat gewoon met een uitspraak van de verschillende fracties?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik denk niet dat een motie nodig is. Als in tweede termijn de fracties zich uitspreken hoe zij willen dat het college in dezen handelt, heb ik voldoende signalen en kan ik collegebesluit nemen. De Staten zijn altijd nog ten finale op 1 november aan zet om dit te wikken en te wegen en zelfstandig een besluit daarover te nemen.

De **voorzitter**: Dat klonk als een toezegging. Vervolgt u uw betoog.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Amendement A8 van de PVV strekt tot het in elkaar schuiven van twee artikelen en daarvoor een andere formulering te maken. Het is een

heel sympathiek amendement, maar ik moet het echt ontraden, mevrouw Kardol. Dat is niet om een spelletje te spelen. Er is gevraagd hoe juridisch houdbaar dit voorbereidingsbesluit is. Is het allemaal zuiver? Lopen wij geen kans op schadeclaims? Wij hebben artikel 2.b. en artikel 2.c. bewust uit elkaar getrokken om te kunnen laten zien dat wij aan het voorbereiden zijn. Dan kun je die artikelen beter uit elkaar halen. Als je die bij elkaar voegt, wordt de basis te smal want dan wordt er in wezen alleen gesproken over de BZV. Er is echter meer, er is ook een Verordening ruimte. Ik zou dit amendement dan ook ten stelligste willen ontraden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter! De gedachte achter ons amendement is dat artikel 2.b. en artikel 2.c. niet los van elkaar kunnen worden gezien. Zoals het er nu staat, kan die indruk wel ontstaan. In ieder geval moet worden voorkomen dat er straks op basis van 2.b. vergunningaanvragen komen zonder dat artikel 2.c. van toepassing is. Kan het dan misschien op een andere manier erin verwerkt of toegelicht worden, zodat in ieder geval vaststaat dat het onlosmakelijk met elkaar is verbonden?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik snap de intentie van het amendement, mijnheer Van Hattem. Dat zei ik ook al tegen mevrouw Kardol. Nogmaals, wij willen niet in juridische zandlopers terechtkomen. Ik snap de bedoeling maar wij hebben het bewust op deze manier opgeschreven om ervoor te zorgen dat het houdbaar is voor de rechtbank. Het moet voldoen aan de intentie van een voorbereidingsbesluit. Het moet juridisch houdbaar zijn.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik snap maar al te goed dat het juridisch houdbaar moet zijn. Krijgen wij geen onbedoeld neveneffect als artikel 2.b. de mogelijkheid openlaat om zonder wat staat onder artikel 2.c. aanvragen te kunnen doen? Is dat voldoende juridisch geborgd?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Mijn antwoord is "ja".

Met amendement A9 wordt voorgesteld in plaats om in artikel 8.a. en artikel 8.b. een omdraaiing te maken met biodiversiteit en dierenwelzijn. Er wordt een mooie toelichting gegeven. Ook dit is juridisch niet houdbaar. Dit is allang geborgd in rijksbeleid. Het kan wel vrijwillig maar je kunt het niet opleggen. Het college ontraadt dan ook amendement A9.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het is ons niet helemaal duidelijk waar "van overheidswege" op gestoeld is. Misschien kan de gedeputeerde dat uitleggen? Is het de bedoeling dat bij artikel 8.a. staat: leefomgeving en/of volksgezondheid en/of dierenwelzijn? Of staat er leefomgeving en keuze uit volksgezondheid en dierenwelzijn? Dat zou je kunnen kiezen om heel erg volksgezondheidgericht bezig te zijn en minimaal met dierenwelzijn.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Dat is weer een vraag over het cafetariamodel. Er is door een aantal partijen gevraagd of wij op dit moment zo veel in huis halen dat het voor een ondernemer onmogelijk wordt om daaraan te voldoen en uiteindelijk in de richting van duurzaamheid te kunnen werken. Zoals het hier staat, kan men een keuze maken in dit

proces. Ik wil de ondernemer de ruimte bieden om die keuzemogelijkheid te hanteren en zo de eerste stap op de weg naar duurzaamheid te kunnen zetten.

Ik heb al gezegd dat dierenwelzijn al op rijksniveau geregeld is. Dat is een hoger overheidsorgaan. Wij kunnen daar niet overheen gaan. Het kan vrijwillig gebeuren.

Mevrouw **Kardol** (PVV): De gedeputeerde zegt dat het op rijksniveau geregeld is, maar geeft niet aan waarom wij daar niet overheen kunnen gaan. In de Verordening ruimte 2014 en in de BZV is juist een van thema's dierenwelzijn. Ik vind het heel raar als wij dan in dit voorbereidingsbesluit dierenwelzijn niet meenemen als extra eis.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik kijk nog even naar de tekst van het voorbereidingsbesluit en van het amendement. Onder 8.b.II staat: "maatregelen treft ten aanzien van volksgezondheid en daarnaast biodiversiteit (inclusief landschap) of dierenwelzijn." Daarin zit het keuzemoment. Voor mij is er geen reden om het ene voor het andere te zetten, want het is een nevenschikkend verhaal en geen onderschikkend verhaal. Ik blijf bij mijn standpunt. Ik zie mevrouw Kardol en de heer Van der Wel met gefronste wenkbrauwen naar mij kijken, maar dat heeft waarschijnlijk met het tijdstip van de avond te maken.

Nogmaals, het is hier bewust zo opgeschreven. Op basis van de uitspraken van uw Staten en op basis van ervaringen in het verleden met besluiten die zijn genomen, hebben wij iets op tafel gelegd waar wij achter kunnen staan, dat voldoende is getoetst en houdbaar blijkt te zijn. Dit geldt overigens ook voor amendement A10. Daarin stelt de Partij voor de Dieren voor te spreken over "onbepaalde tijd". Onbepaalde tijd, mijnheer Van der Wel, is mij te ruim en te vaag. Ik kom daar niet mee weg bij een rechtbank.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik begrijp de opmerking van de gedeputeerde. Betekent dit dat in de overeenkomsten die met de ondernemer worden afgesloten een bepaling staat over hoe lang het contract geldig is? Is dat standaard? Je kunt natuurlijk niet gaan uitbreiden volgens een bepaalde basis en het na tien jaar toch anders gaan doen?

De heer **De Boer** (GS;VVD): De contracten worden met de gemeente afgesloten. Die is daarvoor verantwoordelijk. Wij toetsen of de gemeente daarmee iets heeft gedaan. Als je alles in beton giet, zet je alles op slot. Dat betekent dat een ondernemer niet meer verder kan als er nieuwe ontwikkelingen zijn. Dat willen wij niet. Ik wil erop sturen dat in de contracten voldoende mogelijkheden zitten voor ondernemers om de stap te kunnen zetten en dat de andere partijen rechtszekerheid wordt geboden. Onbepaalde tijd is mij te vaag. Dat is zo lang en zo onzeker dat financiers daar ook tegenaan zullen lopen. Daarom is de tekst opgenomen zoals die hier staat.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Uitbreiding van een stal is ook voor onbepaalde tijd.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Wij kunnen hierover eindeloos discussiëren. Ik snap uw punt, mijnheer Van der Wel, maar ik ben ook ingehuurd om de Staten zekerheid te bieden.

De heer **Verhees** (VVD): Er zijn hier mensen die denken dat een stal een fietsenhok is. Aan een aanvraag voor een stal gaat meestal een voorbereiding vooraf van ten minste twee of drie jaar. Ik heb net een voorbeeld gegeven waarin dat zeven jaar is. Ik ben ervan overtuigd dat heel veel bedrijven die alle milieuvergunningen hebben, die een MER-procedure hebben moeten doorlopen (en dat is geen sinecure) hun aanvraag in de prullenbak moeten gooien. Met nog meer aanscherpingen zoals mevrouw Kardol en de heer Van der Wel vragen, kunnen alle aanvragen de prullenbak in. Dan ligt alle bouw de komende drie jaar stil en de enige bouwnijverheid die nog loopt in Brabant is de stallenbouw. Daarin werken 3000 - 4000 mensen. Dat moeten wij ook meenemen in de beraadslagingen.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! Kan amendement A11 als ingediend worden beschouwd zodat de heer De Boer dat nu kan meenemen in zijn beoordeling?

De **voorzitter**: Dat gaat niet lukken. Bovendien zal de heer De Boer zich even willen voorbereiden. Er is ook een motie M12 die hij nog niet heeft. Ik stel voor dat hij daarop in tweede termijn reageert.

Mijnheer Van der Wel, wilt u reageren op de heer Verhees? Heel kort dan.

De heer **Van der Wel** (PvdD): De heer Verhees spreekt over de stallenbouw. Ik denk dat er hier geen probleem is. Bij de stallenbouw kan men innovatief te werk gaan op basis van deze eisen. Daar zit zeker een markt. Wij vinden dierenwelzijn zeer belangrijk. Dat is ook een groeiende markt met potentie. Het is goed als dierenwelzijn ook wordt meegenomen in deze bepaling.

De heer **Verhees** (VVD): Mijnheer Van der Wel, hier in Brabant kun je niet bouwen zonder vergunning!

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ja daarvoor hebben wij deze eisen. Er zijn duizend redenen om dierenwelzijn op de laatste plaats te zetten, maar er zijn ook duizend redenen om dierenwelzijn vooraan te zetten.

De **voorzitter**: Het ging over de vraag, of de bestaande vergunningen nog stand kunnen houden in het licht van deze regelgeving. Dat was het debat.

De heer De Boer is klaar met de beantwoording en met de typering van de amendementen die zijn ingediend. Amendement A11 en motie M12 liggen al wel op uw tafels, maar die gaat de Partij van de Arbeid zo dadelijk in tweede termijn indienen. Ik kan mij voorstellen dat u behoefte heeft aan een korte schorsing.

De vergadering wordt van 22.30 uur tot 22.40 uur geschorst

De **voorzitter**: Wij hebben het gebruik om in de tweede termijn de helft van de spreektijd van de eerste termijn toe te kennen. Zes minuten worden nu drie minuten en drie minuten worden anderhalve minuut.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter! Ik dank de gedeputeerde voor de beantwoording van alle vragen. Wij moesten het stuk allemaal snel bekijken. Daarom is het prettig dat hij een wat uitgebreidere beantwoording heeft gegeven.

Ik kan heel kort zijn. Wij stemmen in met het voorstel om de geitenstop eraf te halen. Het lijkt ons prima om dat zo te doen. Het is goed dat wij op 1 november in de Staten de gewijzigde verordening vaststellen, anders duurt het allemaal veel te lang. Als wij die op 1 november aannemen wat onze fractie graag wil, geldt dit voorbereidingsbesluit ook voor de geiten.

Wij hebben één puntje en daar zitten wij soms wel een beetje mee te mieren.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voorzitter! Er schoot ons een vraag te binnen over de geiten. Misschien kan mevrouw Geeraedts daarbij helpen? Het is bekend dat een kleine groep geitenhouders nog steeds niet of heel erg laat inent. Dat is toch een risico voor de volksgezondheid. Wat doen wij daarmee?

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Volgens mij moeten die voldoen aan de zorgvuldigheidsscore. Daar zit de volksgezondheid in. Als zij niet kunnen voldoen aan de eisen die aan zo'n bedrijf worden gesteld, mogen zij niks en blijft de bouwstop vanzelf gehandhaafd. Zij kunnen een vergunning aanvragen, maar die wordt aangehouden. Die aanhouding kan niet worden doorbroken omdat zij niet aan het criterium van de gezondheid voldoen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Dat lijkt mij goed. Zo zou ik het ook willen stellen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Dat is inherent aan het systeem.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Is het niet zorgvuldiger om eerst te kijken hoe deze proefperiode verloopt voordat het risico genomen wordt dat straks bij de schapen- en geitenhouderij iets juridisch niet in orde blijkt te zijn. Wij hebben nu een bouwstop. Die is juridischproof gebleken bij de Raad van State. Ik zie de logica niet als wij die nu intrekken voor een andere tijdelijke maatregel.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Dat kan mevrouw Kardol nu wel zeggen, maar wij hebben destijds die bouwstop verlengd en hebben daarbij gezegd dat wij dat deden omdat wij in september die score hebben. Dan kan de bouwstop eraf en kunnen de aanvragen getoetst worden aan de score. Wij hebben die toezegging hier in de Staten gedaan. Ik vind dat wij die moeten nakomen. Nu hebben wij die score nog niet, maar het aspect volksgezondheid zit wel verwerkt in dit voorbereidingsbesluit. Ik vind dat wij onze toezeggingen moeten nakomen. Wij kunnen dat probleem oplossen door een formulering in dit voorbereidingsbesluit. Dat is geen enkel probleem.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Mevrouw Geeraedts wil dus een risico nemen met de volksgezondheid door deze periode ook met hen in te gaan als dadelijk blijkt dat een en ander niet juridischproof is voor de schapen- en geitenhouderijen ?

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Ik laat die woorden geheel voor uw rekening, mevrouw Kardol. Wij nemen geen risico, wij hebben toetsingscriteria ook voor de volksgezondheid. Wat u stelt, laat ik geheel voor uw rekening.

De **voorzitter**: De argumenten zijn gewisseld.

Mevrouw **Slegers** (SP): In antwoord op mevrouw Kardol. Als klopt wat mevrouw Geeraedts zegt -- en ik heb geen reden om aan te nemen dat het niet zo is -- lopen wij dat risico niet. De mensen die zich niet aan dat volksgezondheidscriterium houden, worden eruit gefilterd door dit besluit.

De heer **Van Hattem** (PVV): Er wordt nu gesproken over een concreet criterium voor de volksgezondheid, maar ik heb nog geen concrete criteria gezien. Worden er speciale beschermingsmaatregelen genomen specifiek tegen de Q-koorts? Dat is wel een heel belangrijke issue.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Je kunt natuurlijk elk detail in dit voorbereidingsbesluit gaan regelen. Stel dat er een geitenhouderij aankomt, wat denkt u dan, mijnheer Van Hattem, wat het toetsingscriterium in dat geval zeker zal zijn? Wat denkt uzelf?

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik hoef niets te denken, ik wil gewoon concrete maatregelen zien tegen Q-koorts. Dat is wat ik in dit voorstel verwacht, maar er staat nu nog niets op papier. Daarom vind ik het nog te vroeg om die bescherming op te heffen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Het probleem is nu juist dat u niet denkt. Als u nu wel zou denken, zou u ook kunnen bedenken dat als het om een geitenhouderij gaat en de volksgezondheid, en met name de Q-koorts, dat een belangrijk aspect bij de toetsing zal zijn.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik wil heel lang nadenken, maar ik weet het liever zeker voordat ik een besluit neem.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Zekerheid kunt u nooit krijgen in het leven.

De heer **Van Vught** (CDA): Voorzitter! Ik zal mevrouw Geeraedts een beetje helpen. Zes weken geleden heeft de directeur van de GGD gezegd dat sinds alle geiten geënt zijn er geen enkele reden is om te denken dat je van geiten Q-koorts kunt krijgen. Verschillende Statenleden waren erbij toen zij deze uitspraak deed. Er is geen reden meer om de bouwstop te handhaven. Dat komt uit haar mond.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Mevrouw Geeraedts zegt nu dat de volksgezondheid is opgenomen in dit voorbereidingsbesluit, maar artikel 8.a. geeft toch echt een keuze tussen volksgezondheid of dierenwelzijn. Ik wil best meegaan in deze gedachte maar dan moet ons amendement toch echt serieus genomen worden en moet het volksgezondheid én dierenwelzijn worden.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Volgens mij staat er: maatregelen ten aanzien van volksgezondheid en daarnaast biodiversiteit of dierenwelzijn. Dat staat er.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik kijk even naar 8.a. Daar staat: leefomgeving en volksgezondheid of dierenwelzijn.

De **voorzitter**: Deze discussie is al gevoerd en die gaan wij nu niet meer overdoen. Mevrouw Geeraedts vervolgt haar betoog.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Volgens mij staat het er juist. Wij kunnen daarover uren praten, maar worden het waarschijnlijk toch niet eens, mijnheer Van der Wel.

Onze ene puntje gaat over het bovenwettelijke. De vraag is of je dat in dit voorbereidingsbesluit moet opnemen. Het staat niet in de ontwerpverordening. Zou je niet moeten zeggen "bij voorkeur bovenwettelijk", maar niet zo vast wettelijk? De vraag is of dat juridisch houdbaar is en het zou jammer zijn als het voorbereidingsbesluit daardoor onderuitgaat.

Wij zullen in ieder geval hiermee instemmen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voorzitter! Wij hebben toch de tijd genomen om met elkaar van gedachten te wisselen over de vraag wat precies de inhoud van dit voorbereidingsbesluit is. Wij hebben het moeilijk gehad met onze afwegingen, laat ik u daarover gewoon eerlijk informeren. Wij willen heel erg graag bijdragen aan een zorgvuldige besluitvorming die goed is voor een duurzame en zorgvuldige veehouderij. Wij moeten echter ook erkennen dat wij ons bij sommige onderdelen afvragen of wij de reikwijdte daarvan voldoende kunnen overzien. Daar hebben wij het moeilijk mee. Wij weten ook niet hoe dit bij het bedrijfsleven aankomt. Wij snappen dat wij de bedrijven die niet willen bijdragen aan een zorgvuldige veehouderij op slot zetten en de goede bedrijven een kans bieden, maar werkt dat werkelijk zo uit in de praktijk? Dat is voor ons een heel moeilijk punt geweest. Wij stemmen in met dit voorbereidingsbesluit maar vragen dringend aan het college om ons te blijven informeren, om ons bijvoorbeeld na twee maanden te rapporteren over het verloop van de toetsing. Dat kan wat ons betreft via de commissie, want die is er het meest bij betrokken en heeft het meeste gevoel bij de criteria die in de voorbereidingsbesluit zijn opgenomen.

Wij hebben veel waardering voor de uitvoerige beantwoording van de heer De Boer. Daardoor zijn bij ons veel zorgen weggenomen. Nogmaals, wij hadden het er moeilijk mee. Wij zijn overigens erg content met het antwoord over de geitenhouderijen en vertrouwen erop dat dit prima zal verlopen.

Tot slot merk ik op dat wij erg ongelukkig zijn met het feit dat in het intensiveringsgebied alles wordt stilgelegd. De grondgebonden veehouderij zou niet door dit besluit getroffen moeten worden en wordt nu wel zo veel maanden geblokkeerd. Die kan geen kant uit en dat vinden wij ongelukkig. Wij hebben dit onderdeel er niet uit willen lichten en zeggen niet dat wij daartegen zijn, ondanks het feit dat wij dit een onrechtvaardig zware aanpak vinden.

Ik dank u voorzitter voor het feit dat wij hierover goed met elkaar hebben kunnen debatteren, ook al was het plompverloren en heeft het ons overvallen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voorzitter! Ik houd het heel kort. Ter geruststelling van mevrouw Kerkhof en de CDA-fractie merk ik op dat het maar voor vijf maanden is; moeilijk maar te overkomen.

Ik wil de gedeputeerde nog vragen of hij absoluut kan garanderen dat het eventueel loslaten van de bouwstop voor schapen- en geitenhouderijen geen enkel risico oplevert voor de volksgezondheid.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voorzitter! Voor de PVV en de zorgvuldige veehouderij zijn volksgezondheid en leefbaarheid belangrijke thema's. Om de stankoverlast in met name de al overbelaste gebieden niet te laten toenemen, dienen wij een amendement in om emissie van geur toe te voegen als standaard thema bij het aspect fysieke leefomgeving. Zoals ik in eerste termijn al heb aangegeven, zijn wij voorstander van een zorgvuldige maatschappelijke dialoog, maar wie beslist hierover? Ik heb hierop graag een reactie van de gedeputeerde.

Wij willen voorkomen dat grote bedrijven gemakkelijk een boete kunnen afkopen. Wat vindt de gedeputeerde van het voorstel om een proportionele boete in te voeren?

Wij zijn er geen voorstander van om met een spoedwijziging van de Verordening ruimte de bouwstop voor de schapen- en geitenhouderijen in te trekken en die vervolgens onder dit voorbereidingsbesluit te laten vallen. Bij het nemen van een besluit voor een verlenging van de bouwstop afgelopen maart waren immers zwaarwegende redenen aangaande de volksgezondheid -- Q-koorts zoals de SP zojuist aanhaalde -- en draagvlak betrokken. De PVV wil voor die paar maanden geen risico nemen en is daarom van mening dat deze bouwstop pas opgeheven dient te worden als het proefmodel van BZV zich ook juridisch bewezen heeft. Zoals de VVD al zei, het zou jammer zijn als dit voorbereidingsbesluit juridisch niet haalbaar is. Wij zijn dan ook voorstander van het opheffen van de bouwstop voor de schapen- en geitenhouderij zodra begin 2014 de BZV en de Verordening ruimte 2014 worden vastgesteld.

Wij willen ons amendement A8 intrekken.

De **voorzitter**: Amendement A8 is ingetrokken en maakt geen onderdeel van beraadslaging meer uit.

Door het lid mevrouw Kardol wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, ter bespreking van Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij, besluiten:

- *in het ontwerpbesluit 67/13B artikel 8.b. deel I als volgt te formuleren:*
"I. Voor het aspect fysieke leefomgeving op ten minste twee thema's beter scoort dan wettelijk is vereist: emissie van geur en één van de thema's emissie van ammoniak, emissie van fijn stof, mineralenbeheer."."

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A12.

De heer **Leenders** (PvdA): Voorzitter! De bouwstop voor de geitenhouderijen ligt erg gevoelig vanwege de gezondheidsrisico's. Daarover hebben wij net al enige discussies mogen meemaken. Wij hebben daar een oplossing voor gevonden en wel in de vorm van

een amendement. Wij stellen daarin voor de GGD verplicht advies te laten geven. Wij denken dat dit voorziet in een extra garantie. Als dit amendement wordt aangenomen, mag van ons de bouwstop opgeheven worden. Als dat niet zo het geval is, stemmen wij hiermee niet in.

Wij hebben ook nog een motie. Die trekken wij in op het moment dat ons amendement wordt aangenomen.

De **voorzitter**: Door het lid Leenders wordt het volgende amendement voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend het Statenvoorstel (67/13A) inzake het Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij, gehoord de beraadslagingen, besluiten dat:

- *de tekstpassage onder 8.b.II 'maatregelen treft ten aanzien van de volksgezondheid en daarnaast biodiversiteit (inclusief landschap) of dierenwelzijn'.*

als volgt wordt gewijzigd:

'maatregelen treft ten aanzien van de volksgezondheid op basis van een advies van de GGD en daarnaast biodiversiteit (inclusief landschap) of dierenwelzijn'."

Toelichting:

De GGD dient een essentiële positie te hebben in de borging van de volksgezondheid in Brabant en is als onafhankelijk adviseur zeer geschikt deze rol te vervullen.

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A11.

Door het lid Leenders wordt de volgende motie voorgesteld:

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 september 2013, behandelend het Statenvoorstel (67/13A) inzake het Voorbereidingsbesluit zorgvuldige veehouderij, gehoord de beraadslagingen, spreken uit dat:

de bij beslispunt 8.b.II genoemde maatregelen ten aanzien van de volksgezondheid dienen te worden ondersteund door een GGD-advies,

dragen het college op:

- *dit criterium zwaarwegend mee te wegen in de beoordelingen en de te geven verklaringen en de toepassing hiervan te bevorderen, en gaan over tot de orde van de dag."*

Deze motie maakt onderwerp uit van de beraadslagingen en krijgt nr. M12.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voorzitter! Wij danken de gedeputeerde voor zijn zeer uitvoerige en ontzettend heldere beantwoording van alle vragen die door de diverse fracties zijn gesteld. Wij zijn over het algemeen blij met de manier waarop volksgezondheid in dit voorstel is opgenomen. Dit is tenslotte niet voor niets door ons ooit ingebracht als provinciaal belang in de Verordening ruimte. Wij vermoeden dat de rol van

de GGD voldoende gewaarborgd is in de toelichting bij het voorbereidingsbesluit. Wij horen graag van de gedeputeerde of dat inderdaad het geval is.

Voor zover wij de consequenties van het voorstel tot opheffen van de bouwstop voor de schapen- en geitenhouderijen nu kunnen overzien, lijkt het ons een goed voorstel.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Wij hebben geen behoefte aan een tweede termijn.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voorzitter! Met betrekking tot de geiten ga ik mee met het voorstel van de PvdA. Dat lijkt mij zeer redelijk.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Geen behoefte aan een tweede termijn, voorzitter.

De **voorzitter**: De heer Kap van de OSN is niet aanwezig.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Voorzitter! Ik zeg tegen mevrouw Geeraedts: bovenwettelijk, ja. Het is juridisch haalbaar en bovendien is het een stimulans om uiteindelijk de cascade, de trap die ik ooit bij de Floriade heb getekend handen en voeten te geven.

Mevrouw Kerkhof, het college wil u heel graag blijven informeren. Ik ga zelfs een stapje verder, wij willen graag met u de discussie blijven voeren over de best haalbare resultaten richting februari 2014. Die toezegging komt uit de grond van mijn hart. Ik snap dat de fractie van het CDA uitermate ongelukkig is over de situatie bij de melkveehouderij. Ik denk dat ik daaraan de juiste woorden heb gewijd en dat zal ik blijven doen.

Mevrouw Slegers gaat wel heel ver met haar vraag of de gedeputeerde kan garanderen dat er geen enkel gevaar is voor de volksgezondheid op het moment dat de situatie met die geiten zoals mevrouw Geeraedts zegt "in werking komt". Ik snap wat zij bedoelt maar als ik dat doe treed ik ver buiten mijn bevoegdheid. Het enige wat ik kan doen, is stappen zetten om in dit voorbereidingsbesluit en in het oefenmodel van de BZV de volksgezondheid zo goed mogelijk te borgen. Bij de geitenhouderij is dat o.a. door middel van die inentingen zoals de heer Van Vught al zei. Die punten moeten wij elkaar garanderen en waarmaken, maar mevrouw Slegers mag mij niet vragen te garanderen dat niemand ziek kan worden.

Mevrouw **Slegers** (SP): Daar heeft de gedeputeerde gelijk in. Hij mag mijn woorden op die manier interpreteren.

De heer **De Boer** (GS;VVD): De PVV wil de maatschappelijke dialoog ook handen en voeten geven. Ik denk dat ik daarover in mijn eerste termijn voldoende heb gesproken.

Het opleggen van een proportionele boete kan een mogelijkheid zijn. Het is echter primair een verantwoordelijkheid van de gemeenten om dit in de overeenkomsten met partijen op te nemen. Wij gaan niet over de hoogtes van de boetes, over proportioneel of niet. Dat is aan de gemeenten. Het is wel in het voorbereidingsbesluit opgenomen.

Tegen mevrouw Spierings van de fractie van D66 zeg ik dat de GGD inderdaad in het proces zit. Ik kom daarop direct nog even terug. Ik heb gehoord dat de heer Mondriaan van de fractie van 50PLUS zich schaart achter het standpunt van de PvdA.

De heer **Van Hattem** (PVV): Komt er in het voorstel geen enkel richtinggevend boete-instrument voor de gemeenten? Moeten zij zelf uitzoeken hoe zij het boete-instrument willen gaan toepassen?

De heer **De Boer** (GS;VVD): In dit voorbereidingsbesluit nemen wij op dat de gemeente een boete kan opleggen als ondernemers zich niet aan de afspraken houden. Nogmaals, dit is aan de gemeenten. Wij als provincie zorgen ervoor dat wij een aantal dingen goed regelen voor onze gemeenten, maar wij gaan niet op de stoel van het gemeentebestuur zitten.

De heer **Van Hattem** (PVV): Daarmee is dus niet uitgesloten dat er alsnog ongewenst ontwikkelingen kunnen ontstaan binnen een paar jaar als er te lage boetes worden opgelegd.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik heb in mijn eerste termijn gezegd dat deze samenleving niet in beton is gegoten en dat wij bezig zijn met een dynamisch proces dat voortdurend wordt aangepast. Als blijkt dat dit systeem niet adequaat werkt, zullen wij ons achter de oren moeten krabben en het moeten bijstellen. Wij moeten voortdurend overleg hebben met de gemeenten. Op dat punt heeft de heer Van Hattem gelijk, maar ik ga dat niet regelen aan deze kant, want dat is de primaire verantwoordelijkheid van de gemeenten. Voorzitter! Ik begin met amendement A11 en motie M12. Amendement A11 is het meest zwaarwegende. Volksgezondheid is voor ons een zwaarwegend argument. Dat hebben wij steeds gezegd, ook vanavond weer.

In het amendement krijgt de GGD een soort vetorecht. De GGD is er niet op ingericht om daarop te acteren. Dat kan de GGD niet en wil dat ook niet. Je kunt het niet verplicht stellen, maar er wel vrijwillig mee werken. Ik zou zowel amendement A11 als motie M12 willen ontraden. Nogmaals, de GGD is niet ingericht om op deze manier te kunnen werken.

De heer **Leenders** (PvdA): U hebt die vraag voorgelegd aan de GGD zo letterlijk als hier wordt bedoeld?

De heer **De Boer** (GS;VVD): Wij hebben daarover verschillende malen met de GGD gesproken. Ik heb ook ambtelijk advies ingewonnen. Ik heb aangegeven wat uit de praktijk blijkt.

Amendement A12 strekt ertoe om artikel 8b deel I als volgt te formuleren: "I. Voor het aspect fysieke leefomgeving op ten minste twee thema's beter scoort dan wettelijk is vereist: emissie van geur en één van de thema's emissie van ammoniak, emissie van fijn stof, mineralenbeheer."

Ook dit amendement wil ik ontraden, want hier gaan wij sleutelen aan teksten die te uit en te na zijn besloten.

De heer **Heijmans** (SP): Ik zoek een beetje naar een oplossing voor het amendement van de PvdA. De gedeputeerde zegt dat de GGD er niet op ingericht is. Als wij het GGD-advies zouden beperken tot geiten- en schapenhouderijen, zou de GGD daarop wel

ingericht zijn? Het gaat dan om een beperkt aantal aanvragen, misschien is het onder die restrictie voor de PvdA mogelijk om in te stemmen met het opheffen van de bouwstop.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik snap uw vraag, mijnheer Heijmans. Ik vind het ook zeer bewonderenswaardig dat u probeert vanavond zo veel mogelijk consensus te bereiken. Dat zou inderdaad kunnen, omdat het een beperkte vraag is die je dan neerlegt bij de GGD. Ik loop echter wel een risico door er "ja" tegen te zeggen, want ik spreek voor een organisatie waar ik niet van ben en dat is lastig.

De heer **Heijmans** (SP): Als de gedeputeerde bereid is om toe te zeggen dat hij de vraag bij de GGD wil neerleggen en als de GGD dan vervolgens zegt dat het niet kan, neem ik aan dat de PvdA niet het onmogelijke van hem zal eisen en zeggen dat het toch moet.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Als de motie in die richting wordt aangepast, is dat een opdracht aan het college en kan ik die vraag op die manier in het veld uitzetten en kan ik daarmee leven. Dat geldt niet voor het amendement, want door een amendement wordt de tekst gewijzigd. Dat is dwingend.

Als motie M12 zodanig geïnterpreteerd mag worden dat de opdracht naar de GGD alleen betrekking heeft schapen en geiten, is deze motie wat mij betreft geen probleem. Ik blijf echter amendement A11 ontraden.

De **voorzitter**: Er komt geen andere tekst, maar de interpretatie is expliciet door de gedeputeerde bevestigd en hij heeft een toezegging gedaan.

Mevrouw **Spierings** (D66): Hoewel onze fractie uiteraard geen probleem heeft met die motie, vragen wij ons toch af wat dit toevoegt aan de toelichting waarin al staat dat de GGD in samenwerking met diverse gemeenten een beoordelingskader gezondheid heeft opgesteld dat in concept gereed is en gehanteerd zal gaan worden.

De heer **De Boer** (GS;VVD): Ik kan niet meer zeggen dan dat er waarschijnlijk met deze motie meer comfort wordt geboden.

De **voorzitter**: Ik heb de volgende toezeggingen van gedeputeerde De Boer genoteerd:

- De BZV komt in februari 2014 in de Staten.
- De voorlopige versie van de BZV gaat naar die Staten voordat zij naar buiten gaat. Dat is de versie die verspreid wordt onder bepaalde veehouderijbedrijven om uit te proberen voordat de BZV als concept wordt vastgesteld.
- Er komt in november een voorstel van GS in PS om de bouwstop geitenhouderij uit de Verordening ruimte te halen. De gebruikelijke aanlevertermijnen voor dossiers zullen hierbij niet gehaald worden.
- Motie M12 wordt beschouwd als een opdracht aan het college om de vraag uit te zetten bij de GGD en heeft betrekking op de schapen- en geitenhouderijen.

Ik stel voor dat wij nu overgaan tot de stemmingen.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter! Er is specifiek gevraagd of wij in onze tweede termijn het college opdracht zouden willen geven de bouwstop op te heffen. Ik denk dat alle fracties daarover een uitspraak moeten doen en dat is nog niet gebeurd.

De **voorzitter**: Enkele fracties hebben dat nog niet gedaan. Ik wil dat graag in een zeer korte termijn bevestigd krijgen. Dat kan vanaf de plaats gebeuren. Ik ga snel de fracties af als ware het een stemming om op dit punt steun te geven zodat de gedeputeerde de besluitvorming voor dinsdag kan voorbereiden.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Wij steunen deze oproep.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voor.

Mevrouw **Slegers** (SP): Volgens de uitleg van de gedeputeerde: ja.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Tegen.

De heer **Leenders** (PvdA): Als ons amendement A11 niet wordt aangenomen, gaan wij niet akkoord.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor zover wij nu de consequenties kunnen overzien: ja.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Ik ga weer mee met de PvdA.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De **voorzitter**: De OSN is afwezig. Er is steun in uw Staten voor deze oproep aan het college en de rol van de Staten in november, zoals door de gedeputeerde omstandig is betoogd. Daarbij is opgemerkt dat het op een aantal procedures anders moet lopen dan volgens onze gebruikelijke afspraken in termen van termijnen. Dat is straks uitvoerig bediscussieerd.

Wij gaan stemmen.

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voorzitter! Het is mij niet helemaal duidelijk wat de bedoeling is met amendement A11 en motie M12 van de PvdA.

De **voorzitter**: Zal ik u daarin meenemen? Wij gaan zo stemmen over amendement A9, amendement A10 en amendement A11. Als amendement A11 wordt aangenomen, vervalt motie M12. Als het amendement niet wordt aangenomen, komt motie M12 in stemming maar is met een andere dictie beladen, namelijk met een toezegging van de gedeputeerde om de GGD te vragen een verzoek te doen zoals wij dat net besproken hebben. Is het nu voldoende duidelijk?

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Nog niet helemaal. Als A11 wordt uitgelegd op de manier zoals de gedeputeerde heeft verwoord...

De **voorzitter**: Nee, als amendement A11 wordt aangenomen, vervalt motie M12. Als dat amendement niet wordt aangenomen, komt motie M12 in stemming maar wel met het andere dictum en de interpretatie zoals die uitvoerig in de notulen is vastgelegd. Dan hebben wij nog amendement A12. Dat amendement is ontraden door de gedeputeerde. Volgens mij is dit een goede samenvatting.

In stemming komt amendement A9

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor

De **voorzitter**: De OSN is afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, GroenLinks en de PvdD voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter! Wij trekken amendement A10 in.

De **voorzitter**: Amendement A10 is ingetrokken en maakt geen onderwerp van beraadslaging meer uit.

In stemming komt amendement A11

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: De OSN is afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de fracties van de VVD, het CDA, de SP en D66 tegen dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is verworpen.

In stemming komt amendement A12

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Tegen.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Tegen.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Spierings** (D66): Tegen.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: De OSN is afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PVV, GroenLinks en de PvdD voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 67/13A

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voor.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Voor.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: De OSN is afwezig. Ik constateer dat dit voorstel met algemene stemmen is aangenomen.

Wij krijgen nu motie M12 in stemming met het gewijzigde dictum en in de notulen vastgelegde interpretatie.

In stemming komt motie M12

Mevrouw **Geeraedts** (VVD): Voor.

Mevrouw **Kerkhof-Mos** (CDA): Tegen.

Mevrouw **Slegers** (SP): Voor.

Mevrouw **Kardol** (PVV): Voor.

De heer **Leenders** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Spierings** (D66): Voor.

Wij stemmen vóór voor het comfort van enkelen onder ons.

De heer **P. Smeulders** (GroenLinks): Voor.

De heer **Mondriaan** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De **voorzitter**: De OSN is afwezig. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fractie van het CDA tegen deze motie hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat zij is aangenomen.

Hiermee komt een einde aan de behandeling van dit ingelaste agendapunt.

Sluiting van de vergadering

De **voorzitter**: Dames en heren. Mag ik u allen danken voor een lange vergaderdag waarin veel belangrijke besluiten voor Brabant zijn genomen. Wij zien elkaar volgende week vrijdag weer in een extra PS-vergadering en daarna in november.

Ik sluit deze vergadering af met een uitnodiging om op het Statenveld nog een nachtelijke borrel te drinken.

De voorzitter sluit te 23.20 uur de vergadering.